This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het "watermerk" van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07590572 3

NH

NHi

MET Z'N ACHTEN.

WERKEN

VAN

JUSTUS VAN MAURIK Jr.

Van allerlei Slag. 3e dr., met 8 platen.
Ingen. *f* 1,90. Geb. *f* 2,50

Uit het Volk. 3e druk, met 8 platen.
Ingen. *f* 1,90. Geb. „ 2,50

Een bittere Pil .... „ 1 —

Janus Tulp. 3e druk .... „ 0.90

Tooneelstudiën. 3e druk .... „ 0.50

Eens gekocht, blijft gekocht. 2e dr. „ 0.50

Pakketten voor Dames. 3e druk .... „ 0.75

S. of Z. .... „ 0.90

Gewichtige dagen (1830—1831) ...... „ 1.—

Fijne Beschuiten .... „ 0.90

Uitgegeven bij Tj. VAN HOLKEMA, Amsterdam.

Extra tijding heit 'n hoed op.

MET Z'N ACHTEN

Novellen en Schetsen

DOOR

JUSTUS VAN MAURIK Jr.

8309

Tweede Druk.

Met Platen van JOHAN BRAAKENSIEK.

AMSTERDAM
Tj. VAN HOLKEMA
1884

115902B

Stoomdrukkerij Roeloffzen & Hübner, Amsterdam.

KLAAS KOMIJN OP DE BEURS.

FRAGMENT VAN EEN BRIEF VAN JORIS KOMIJN, WINKELIER IN KOOMENIJSWAREN TE MEDEMBLIK, AAN ZIJN ZOON KLAAS, KANTOORBEDIENDE TE AMSTERDAM.

. . . .

. . . . . . En nu waarde Zoon, heeft ik nog een verzoek aan U. Schrijf mijn tog eens uitvoerig over de Beurs, de groote op de Dam, daar de groote kooplui zamen koomen.

U weet beste Klaas, dat U oom Janus zaliger van moeders kant er altijd de mond vol van had; hoewel hij vroeger ook een Comeneisafvaire in de Tuinstraat hield, maar gelt bezat zoo spiekuleerde hij ook in Efvekten en zoo mitsdien kon hij de Beurs.

Ik heeft nooit gerezen, beste jonge, omdat niemand de Sijceblong en de ham zoo ken snijen en derhalve nooit van huis gekent heb, ook om U brave moeder niet, vanwegens haar hulpbehoevendheid door de dikte, dat zij niet loopen ken. Aperpo ze is weer vol op den borst door 't nattige weer, maar de dokter en meester zeggen dat er geen kwaad bij is.

Dus heeft ik nooit in Amsterdam geweest, maar veel van gehoort. Schrijft mijn dus eens duidelijk Klaas! wat de beurs eigenlijk is en wat er gebeurd. U zàl nu wel alles daarvan weten, wat hebt u al geleert in die 6 weken; ik ben tog blij dat Uw te Amsterdam geplaast is lieve Zoon, want daardoor kan Uw provijt hebben van de kennis die ik Uw heb laten aanleeren en 't schoolgeld is goed besteet.

Wat doet Uw nu iederen middag aan de beurs, daar de patroon u medeneemt, melt mij dit ook eens cito. Alles is gezond, maar Jantje heeft de waterpokken en de hond moet jongen met liefde, U waarde vader,

JORIS KOMIJN.

P. S. Ik heeft een kleinigheid over, zou ik op de Beurs in de efvektehoek daar niets voor kennen kopen, de jufvrouw naast ons heeft een Turk gekocht door de komsjonair Raakman, die Uw op 't kantoor rikmandeerde. Is zoon turk goed spul? Dag jonge.

FRAGMENT UIT EEN BRIEF VAN KLAAS KOMIJN, JONGSTEN BEDIENDE OP EEN HANDELSKANTOOR TE AMSTERDAM, AAN ZIJN VADER TE MEDEBLIK.

. . . .

. . . . Omtrent uw vraag betreffende de Amsterdamsche Beurs zal ik u nu eens uitvoerig schrijven; ik heb toch 's avonds den tijd, omdat we maar tot zes of zeven uur kantoor houden en ik als jongste bediende, als de heeren iets te praten hebben, wel eens vroeger weg mag.

U vraagt ook in uw brief, beste vader, wat ik in die zes weken al zoo geleerd heb.

Brieven kopiëeren met de pers ken ik nu al voldoende; koffie en thee schenken heb ik gauw beetgehad, en op 't postkantoor kennen ze me ook al goed, omdat ik de brieven dagelijks kom halen en brengen.

De patroon neemt mij alle dagen mee naar de Beurs, maar ik mag er nog niets doen; 't is alléén maar voor de „sjiek", zoo zegt de oudste bediende. Wij zijn met ons vieren op 't kantoor en we gaan met ons drieën mee; alléén de boekhouder blijft, maar vader! ik geloof dat hij stilletjes een tukje doet, als we van honk zijn, want als we terugkomen zien zijn oogen zoo rood en gaapt hij wel zestig keer achter 't grootboek. Dan is hij knorrig er bij, want dikwijls zegt hij: „Daar bennen de figuranten weerom." Natuurlijk als de baas er bij is, doet hij 't niet.

't Is erg vervelend om zoo van kwart voor tweeën tot halfdrie stil op één plek bij een pilaar te staan, en daarom zegt de tweede bediende dikwijls: „Klaas! ga maar eens naar de telegraaf en loop de Beurs eens over, net of je haast hebt; dat staat gekleed." — Waarom? Begrijpt u dat, vader?

't Is voor mij toch een heele afleiding en daarom heb ik de Beurs goed kunnen opnemen.

Ik heb gisterenavond dit alles opgeschreven, en mijn vriend Nathanaël heeft me geholpen. O, ja! dat is waar ook, u weet nog niet wie Nathanaël is. Ik heb toevallig met hem kennis gemaakt; hij is bediende op een effecten-kantoor en, zooals ze 't hier noemen, een „*gare rot*". Hij komt al drie jaren lang op de Beurs, is al op vijf kantoren geweest in verschillende vakken en weet er dus alles van.

Ik begin dan volgens uw verlangen de beschrijving:

Wat de Beurs, of eigenlijk gezegd het Beurs-*gebouw*

aangaat, dat zou u erg tegenvallen, vader, als je 't zag; op de plaatjes en photographieën ziet 't er nog al aardig uit, maar in werkelijkheid is 't een groote steenen romp met blinde muren. Aan den kant van 't Damrak is een vierkant uitwas, dat in de wandeling „*de puist*" wordt genoemd, aan den kant van de Vischsteeg net zoo'n ding, dat „*de andere puist*" heet. Achter in den gevel zijn drie kleine ramen en van voren is een groot portaal vol dikke kolommen, die niets dragen dan een heel dun dakje. O! vader, als je dat portaal goed bekijkt, is 't zoo gek, net een bergplaats van pilaren. Nathanaël zegt, dat ze daar bewaard worden, totdat er eens een Beurs gebouwd wordt, waar die kolommen bij passen. Ja! Ja! mijn vriend kan er raar voor uitkomen. Zoo vroeg ik hem laatst, waarom ze zoo'n gebouw toch eigenlijk „Beurs" noemen; en weet u, wat hij antwoordde? „Ze noemen 't Beurs, omdat er van alles inkomt en uitgaat, juist als in een beurs, die men in den zak draagt. 't Goud en zilver zijn de bankiers, de kassiers, de effectenlui, de groothandelaars, commissionairs, enz. enz. 't Koper dat zijn wij, de bedienden, de kleine makelaars en agentjes. De Beurs is precies een burgermans-portemonnaie: gewoonlijk is er meer koper in dan ander geld en soms vind je een valsch stukje, zonder dat je weet hoe 't er ingekomen is. 't Is 't beste, om er zulke munt maar uit te gooien, want je hebt er niets aan. Valsche munt doe je uit de beurs, en van de Beurs dring je ze af."

Maar om op het gebouw zelf weer terug te komen. Vooraan tusschen de dikke pilaren zijn drie hekken, die dichtgedaan worden, als 't over kwartier vóór tweeën is; dan loopen de heeren als hazen om binnen te komen, want 't kost een kwartje, als je te laat komt, en 't gebeurt soms, dat men geen kwartje aan de Beurs verdient. Aan

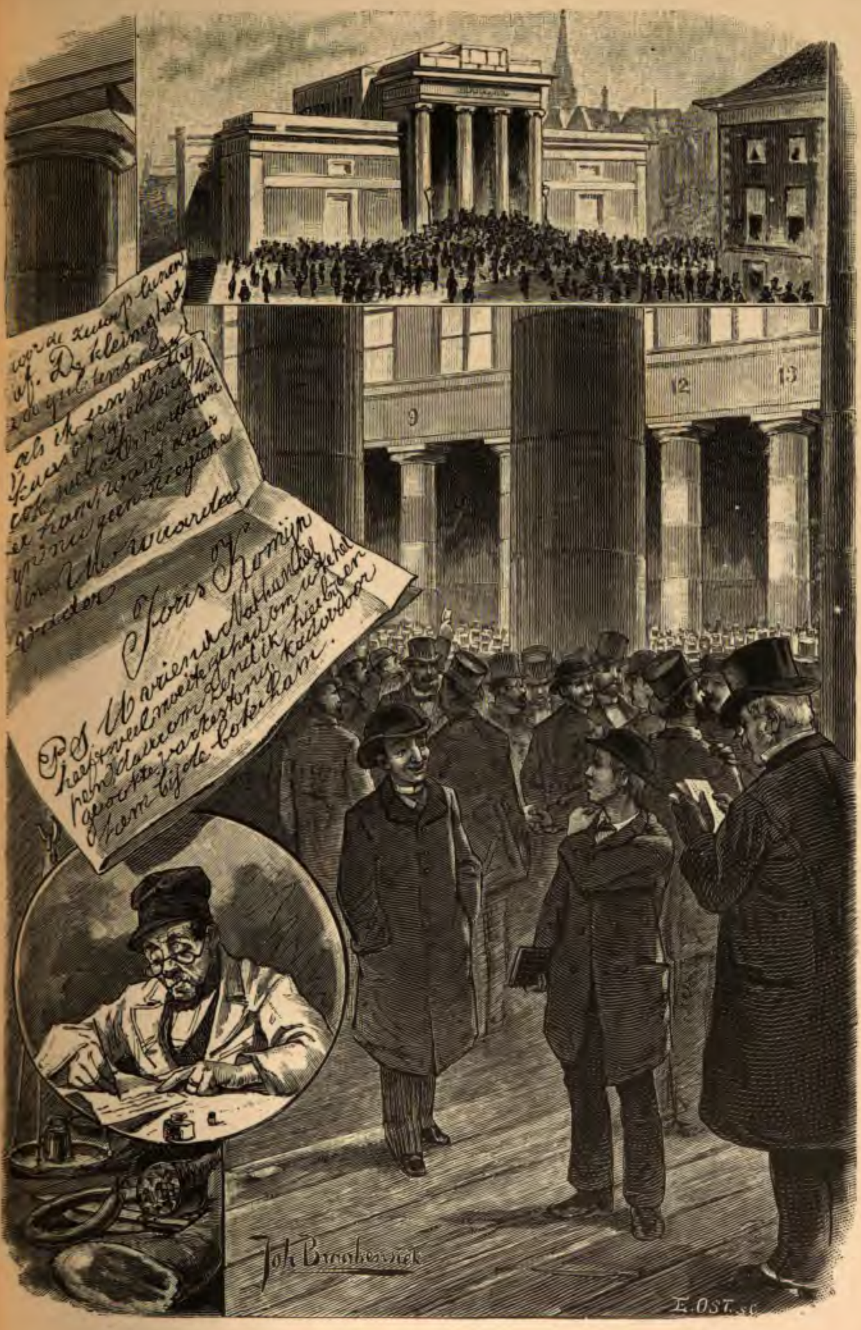

Klaas Komijn op de beurs.

ieder zijhek staat een man om op te passen, dat je er niet doorgaat zonder te betalen. (Nathanaël is er toch al een paar malen doorheen geslipt, net toen de man aan een heer een gulden wisselde. — Slim, he!) Soms heb je moeite om de beurstrappen op te komen, als er een of andere man staat om strooibiljetten af te geven. Iedereen is nieuwsgierig en wil ze hebben. Van alles krijg je present, meestal vóór, soms ook in 't portaal. Heele kranten, „de Echo van het nieuws" met de programma's van de komedies er in, berichten van kleedermagazijnen, adreskaartjes, spoorboekjes met advertentiën, hoedenberichten, extra tijdingen, — alles voor niemendal, vader! Tusschenbeide ligt 't portaal als bezaaid met allerlei papieren, en verleden zag ik een heer in den effectenhoek staan met een adreskaartje van een hoedenfabriek onder zijn kraag gestoken. Vindt u dat niet flauw, om iemand zoo voor mal te laten loopen? Daarvoor geeft de fabrikant ze toch niet af.

Toen ik voor 't eerst op de Beurs kwam, ('t was erg slecht weer,) wist ik haast niet wat ik links zag. Daar stond een verzameling parapluies, zooals ik nog nooit had gezien, en een heer met een hoogen hoed op er bij. Eerst dacht ik, dat hij ze verkocht of verhuurde, maar neen! hij bewaart ze alleen maar voor de heeren, die binnen zijn. Die mijnheer spreekt zeker Afrikaansch, want telkens hoorde ik hem zeggen: „Waarissi, waarwassi, waarsitti, — dáárissi", en dan geeft hij meteen een parapluie over; die woorden beteekenen, geloof ik: „Daar is uw parapluie, meneer!" Jongens! jongens, wat moet die man een geheugen hebben, want hij geeft er geen nummertjes voor af, zooals bij ons voor de jassen, als de rederijkers uitvoering hebben. Och, neen! hij kent al de parapluies, onthoudt van wie ze zijn en hoe de baas er van er uitziet. Dat ziet hij alles met één oogopslag.

Nota bene, vader! dit is een aardigheid van Natanaël, omdat de heer van de parapluies maar één oog heeft. Hoe vindt u zulk een geheugen? Dat is toch nog sterker dan van onzen buurman, die alle psalmen en gezangen van buiten kent, en van dien heer uit den Haag, die al die groote getallen uit 't hoofd opzeî.

Als je de parapluies voorbij bent, zie je, ten minste als iemand je er opmerkzaam op maakt, op een soort van grafsteen een zwart beeldje staan. Dat beeldje — laat moeder dit niet lezen, vader! — is onfatsoenlijk, nakend. Ze mochten hem wel eens een demi-saisonnetje aantrekken: gelukkig is het, dat er zelden dames op de Beurs komen en dat men 't bijna niet vindt, omdat 't zoo tusschen die dikke zware pilaren in staat Als je 't goed bekijkt, dan staat het met zijn eenen voet op een koolstronk, dien een jongeheer met bolle wangen in zijn mond houdt. Die jongeheer zit zeker binnen in 't voetstuk, want alleen zijn hoofd komt er half uit. 't Is gek, dat ze dat beeldje dáár hebben gezet, want Nathanaël heeft me verteld, dat 't de God van de dieven is; dat vind ik niets passend op een koopmansbeurs.

't Eerste wat je opvalt, als je links of rechts binnenkomt, is de vreeselijke tocht: 't is of je opgenomen wordt, vooral als 't Zuidwestenwind is. Op de deur links is dan ook tusschenbeide een papier aangeplakt; daar staat in „middelsoort" op geschreven: „*Na* 1 $^3/_4$ *ure gesloten, wegens tocht.*"

Achter de deur is een groot halfrond houten schot gezet, zóó, dat de tocht met kracht in 't telegraaf-bureau wordt gestuwd. De menschen die er voor staan zetten hun kragen op en de beambten daar binnen houden daarom de raampjes dicht, en als je telegrafeeren wilt, doen ze de luikjes op een kiertje open en schuif je het telegram en het geld voorzichtig door de reet; tusschenbeide doen

zij 't luik zoo gauw weer toe, dat men zijn vingers knelt. Je kunt 't die menschen ook niet kwalijk nemen, want een telegrafist of postbeambte is toch net zoo vatbaar als een ander mensch. Sedert een paar dagen is , zeker omdat zooveel menschen zich bezeerden, onderaan in 't luikje een vierkant gaatje gemaakt, zoowat een hand groot; 't staat erg grappig, vader, net 't luikje van een ouderwetsche rottenval. Bij den rechteringang is geen tochtscherm, alleen een groene duffelsche deur, maar toch is het in 't postkantoor net precies zoo winderig als bij de telegraaf.

Langs de wanden van de Beurs zie je tusschen de platte vierkante pilaren groote grijs geschilderde borden, met allerlei soorten van biljetten en papieren beplakt. Verkoopingen van huizen, bouwland, hofsteden en pakhuizen; veilingen van tabak, drogerijen, indigo enz.; aanplakbiljetten van stoomvaart-maatschappijen, spoorwegen, assurantie-maatschappijen, levensverzekeringen enz.

Hier en daar langs de muren staan banken. Op de kleinste soort zitten de groote kooplui, die ze betaald hebben, en op de grootste soort nemen schippers en andere lui plaats, omdat ze 't zitten voor niet hebben.

Het midden van de Beurs is een groot open vak met hoog licht en met kleine steentjes bestraat.

O! vader, wat zou ik graag op de planken, zoo noemt men dat gedeelte van de Beurs, waar het 't donkerste is, staan; want wat krijg je 's winters een last van koude voeten, als je op die klinkertjes moet drentelen.

Onze boekhouder heeft me verteld, dat toen de Beurs gebouwd was er over het middenvak geen dak was, en de bezoekers eigenlijk net zoo goed midden op den Dam konden gaan staan. Twee jaren lang hebben ze 't uitgehouden, zegt hij, maar toen waren ze allemaal zoo verkouden, dat men besloot om de Beurs een slaapmuts op te zetten. In 't jaar 1847 is dat gebeurd; 't was een

zegen voor de geheele bevolking van Amsterdam, en voor de kolommen, die nu ten minsten iets te dragen hebben.

Die kolommen scheiden het middenvak der Beurs van de planken. Boven de kapiteelen staan nummers van 1 tot 46. Dat is heel goed geprakkezeerd, want anders zou je nooit kunnen weten waar deze of gene firma stond. Nu is 't gemakkelijk, want men zegt alléén: „Beurs, pilaar zóó- of zóóveel. Sommigen laten 't zelfs op hun postpapier drukken onder hun naam, 't telegram-adres of 't telefoonnummer.

Achter aan de Beurs tegenover den ingang is een uitbouw; daar staan een stuk of wat lessenaartjes in, ten dienste van hen, die iets te schrijven hebben. 't Is erg gemakkelijk, ten minste als je, op 't oogenblik dat je 't noodig hebt, er bij kunt komen, want gewoonlijk is er meer vraag dan aanbod, zooals de heeren in de koopmanstaal zeggen. Daarnaast is een klein hokje met een tafel, een paar matten stoelen en een groote trap er in; dat is een soort van spreekkamertje, maar meestal zitten er jongste bedienden of andere jongens, die niets te doen hebben, postzegels te verkwanselen of uit 't raam naar de schepen in 't Damrak te kijken.

's Zomers is de concierge er met zijn vrouw aanwezig, om frambozen- en citroenlimonade met spuitwater te verkoopen. Nathanaël heeft mij gezegd, dat die man een menschenvriend is, want hij verkoopt puike waar voor weinig geld. Eén dubbeltje maar per glas. 't Is een heele verkwikking, vooral in de hondsdagen, want dan is de Beurs meer dan warm en benauwd, en vooral menschen, die in den effectenhoek moeten schreeuwen, hebben wel een verfrissching noodig.

Als men nu verder, altijd linksom gaande, over de planken rondloopt, treft men niets bijzonders meer aan.

Altijd dezelfde plat vierkante of ronde pijlers en kolom-

men, — dezelfde grijze aanplakborden met verschillende biljetten; alleen is er nog een plaats, die druk wordt bezocht en 't laagste nummer heeft en een uitgang naar den kant van de Vischsteeg. Aan den anderen kant naar 't Damrak toe is ook een uitgang, die eigenlijk geen uitgang is, omdat hij altijd gesloten blijft om den tocht.

Versierselen zijn op de Beurs niet, alleen boven den midden-ingang is een roset, net een groote bitterkoek; links daarvan een windwijzer en rechts een klok. Ik geloof, vader! dat er naar geen enkele klok in Amsterdam zooveel wordt gekeken als naar die; ik ten minste kijk er wel tienmaal in één beurstijd op, om te zien of 't nog geen halfdrie is. Er zijn een menigte bedienden, die even zoo doen als ik; dat kun je merken, zoodra 't halfdrie slaat, want dan hollen er een massa menschen van de Beurs af.

Toen ik pas op de Beurs kwam, zei de eerste bediende op een middag tegen mij: „Klaas, zoek eens even den makelaar Shrubs op, hij staat in den tabakshoek." Nu kunt u denken, dat ik vreemd opzag, want ik wist in 't geheel niet, wáár de tabakshoek was. Ik wou 't niet laten blijken en liep op goed geluk af naar een van de hoeken en vroeg heel beleefd aan een jongeheer, die stond te gapen, of dáár de tabakshoek was. „Hier is de koffiehoek," antwoordde hij, „hier naast de wijnhoek en dáár op de steenen de tabakshoek."

Ik stond mal te kijken, want eigenlijk zijn 't in 't geheel geen hoeken.

Aangezien u dit nu wel niet zult begrijpen, heb ik voor 't gemak een plattegrond van de Beurs geteekend en er de verschillende hoeken met namen op aangeduid. Dáár waar ik „Allerhande" heb geschreven, staan allerhande soort van kooplui, reeders, commissionairs, importeurs, exporteurs, assuradeurs, enz. door elkaar.

Vader, hoe vindt u dezen plattegrond? Nathanaël heeft hem gezien en mij gevraagd om er een kopij van te hebben: hij wou die aan een boekverkooper geven, om voor eerstbeginnende kooplui en kantoorbedienden als handleiding te dienen.

„Misschien zou er nog wat aan te verdienen zijn," zegt hij.

Nu denkt u misschien, dat iedereen stilletjes in zijn hoek blijft. O! Heere, neen! 't is een heen en weer geloop van belang, net een mierennest. Enkele heeren zie je dan als stekelbaarsjes in 't water heen en weer schieten. Zoo zie je ze hier, zoo zie je ze dáár, — 't is soms of ze overal te gelijk zijn. Dat zijn commissionairs in wissels. Wat zullen die menschen 't zomers warm hebben en wat verslijten die aan hun schoenen! Maar het moet een goed vak zijn, want ze wisselen niet zooals u, voor de toonbank, een muntje of een rijksdaalder, — daar hebben ze niets van te doen, hoor! Ze verkoopen en koopen wissels, — alleen postwissels niet, want die hebben geen koers.

Ik schreef daar „koers." U weet zeker niet wat dat is, vader? Ik wist 't ook niet, maar mijn vriend heeft 't mij uitgelegd. Koers is, voor dengeen die verkoopt, altijd *te weinig*, voor dengeen die koopt, altijd *te veel*, en voor den makelaar wat hij krijgen kan.

Er zijn ook nog andere lui, die met een erge drukte over de Beurs loopen, nl. agenten, — geen dienders, weet u! maar agenten in granen, verfwaren, assurantie, manufacturen, in één woord van alles.

Mijn baas doet heel veel zaken met één agent, vooral in chinine en drogerijen, dat 's een bovenste beste. Zóó is hij in den verfhoek, een minuut later zie je hem in de „Allerhande"; als je denkt, dat je hem in 't oog hebt, is hij weer geblazen en sluit hij een post af in den kruideniershoek. Als de wind stuift hij tusschen de menschen heen, sluit assuranties, koopt wissels van den een, verkoopt

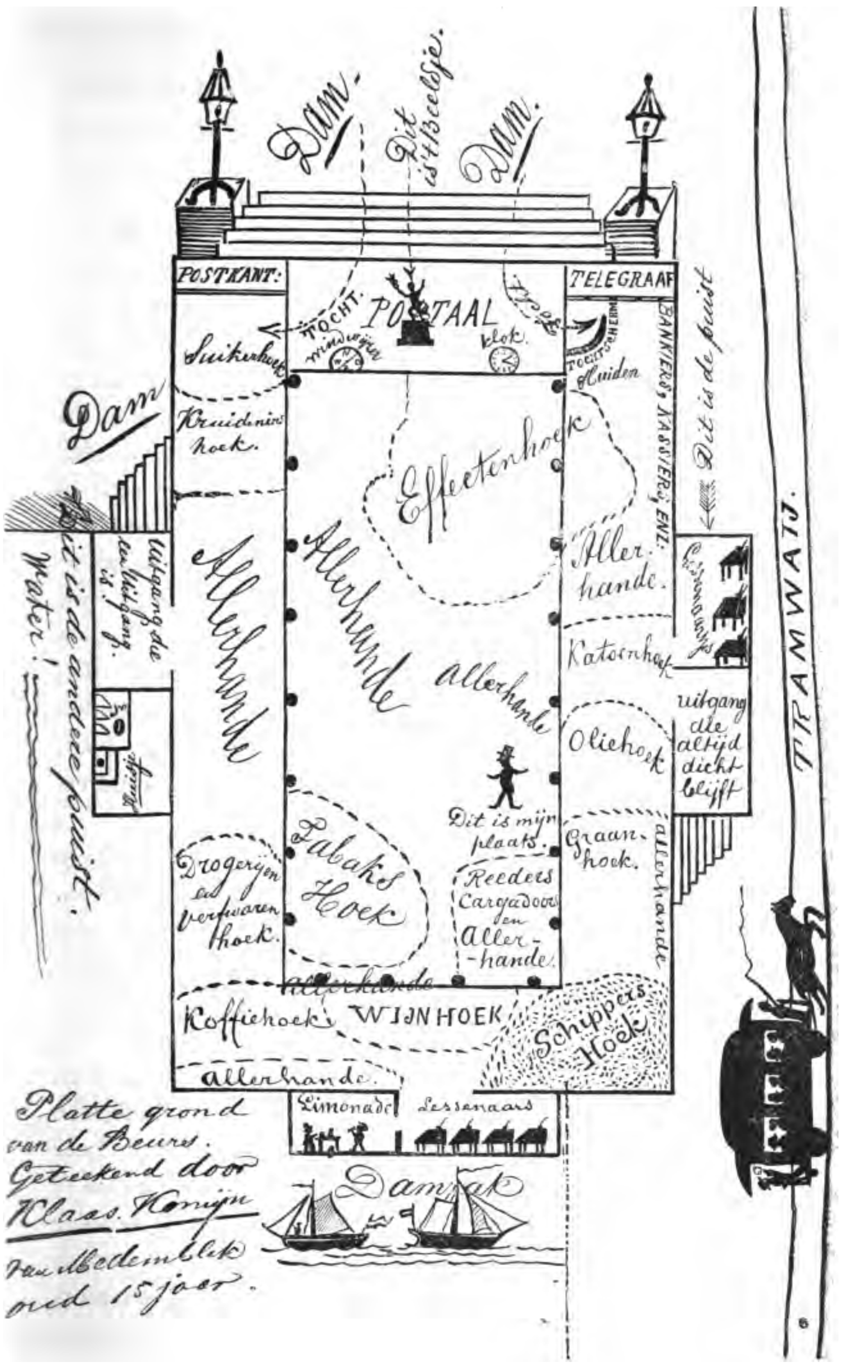
Dam.
Dit is 't Beeldje.
Dam.
POSTKANT:
TELEGRAAF
TOCHT.
POSTAAL
klok.
Suikerhoek
Huiden
BANKIERS, KASSIERS, ENZ.
Dit is de puist
Dam
Kruideniers hoek.
Effectenhoek
Dit is de andere puist.
Water!
Allerhande
Allerhande
Aller-hande.
Katoenhoek
allerhande
Oliehoek
uitgang die altijd dicht blijft
TRAMWAIJ.
Dit is mijn plaats.
Graan-hoek.
allerhande
Drogerijen en verfwaren hoek.
Tabaks Hoek
Reeders Cargadoors en Aller-hande.
allerhande
Koffiehoek
WIJNHOEK
Schippers Hoek
allerhande.
Limonade
Lessenaars
Damrak
Platte grond van de Beurs.
Geteekend door Klaas Konijn
van Medemblik oud 15 jaar.

chinine aan een ander, koffie, thee of aniline aan een derde, en kijk je, waar hij gebleven is, dan staat hij doodbedaard op zijn plaats om zijn bediende orders te geven. Bij zoo'n patroon zou ik nog wel eens willen zijn; daar leer je van alles, want je komt vanzelf in alle hoeken van de Beurs.

Om nog eens op die hoeken terug te komen, vader! Wil u wel gelooven, dat er enkele hoeken zijn, die je met de oogen dicht kunt kennen, v. b. de drogerijen- en verfwaren-hoek, dien merk je bepaald aan den reuk, en je kunt daardoor meteen weten welk artikel er te zien is in de Brakke-grond of wat er geveild wordt. Tusschenbeide ruikt 't er overheerlijk naar Vanille, dan weer ruik je Cassia; — dat artikel kent u wel, vader! 't is dat goed, dat u altijd door de gemalen kaneel doet, om ze goedkoop te maken. Soms komt je een heer voorbij, die den geur van Tonka-boonen meedraagt, en dan weer ruik je van alles door elkaar. Heere! Heere! vader! wat worden in dien hoek een artikelen verhandeld. U kunt je niet voorstellen hoeveel wel: — Verfhouten, Gember, Kaneel, Gom Copal, Cubeben, Chinine, Camphor, Gomelastiek, Cacao, Bindrotting, Peper, enz. enz.

In de drogerijenhoek is 't aardig; volstrekt geen droge boel, zooals je naar den naam te oordeelen zoudt denken. O jé! neen, integendeel. Nathanaël heeft mij verteld, dat die hoek er voor bekend staat, dat de heeren er mekaar zulke sappige uien vertellen. — Ik ben er een paar maal doodbedaard blijven staan kijken en luisteren bij een troepje heeren, die de hoofden bij mekaar staken. Een lange dikke heer met een rond hoedje op en een duffelsche jas aan scheen wat te vertellen, en een bedaard heer met een deftig gezicht en een gouden brilletje op kwam er ook bij. Ze schudden allemaal van 't lachen. 't Was zeker erg grappig, wat ze mekaar vertelden, want ik hoorde een van die heeren duidelijk zeggen: dat 's een goeie mop,

hoor! — Ziet u, vader, dat zijn nog eens pleizierige menschen, die hebben schik aan de Beurs; aan den kant, waar ik sta, is 't een veel drogere boel. 't Is ook geen wonder, want dicht bij ons is de graanhoek, en graan is een stoffig, droog artikel; toch is er juist in graan, en was er vroeger vooral in rogge, heel veel luchtige handel, maar niettemin kreeg menigeen 't er benauwd in. Tusschenbeide werd er rogge verkocht en gekocht, die in 't geheel niet bestond, en juist in die rogge, die er *niet* was, „stikten" nu en dan eenige lui. Als onze boekhouder 't mij niet verteld had, zou ik 't niet gelooven, maar hij kan 't weten, want onze tweede bediende heeft mij verteld, in 't geheim weet u! dat de boekhouder zelf op 't punt geweest is van in de rogge te stikken, maar door vrienden bijtijds er uit is gehaald. 't Heeft evenwel niet veel geholpen, want hij is later in de olie verdronken. „Verzopen" zeggen ze eigenlijk, maar dat is zoo'n onfatsoenlijk woord, vindt u ook niet? Nu zie ik u al een verwonderd gezicht zetten, beste vader! Ja, 't klinkt ook dwaas voor iemand, die zulke uitdrukkingen nooit heeft gehoord; verdronken en toch levend, hoe rijmt zich dat te zaam, zou Kees Amslot, die laatst op de rederijkers-uitvoering dat couplet voordroeg, hebben kunnen zingen. Begrijpt u, vader! ze noemen in de olie of in den oliehoek „verdrinken" bankroet maken door in olie te speculeeren. O! die oliehoek is zoo glad, menigeen glijdt er in uit. Dit is alleen bij wijze van spreken, want in werkelijkheid is 't er net zoo stoffig en droog op de planken als in den graanhoek. U moet niet denken, dat je er een druppel olie ziet. Nathanaël beweert, dat er wel eens handelaars zijn geweest, die nog nooit een druppel olie hebben gehad, zelfs nooit olie gezien hebben en er toch zaken in hebben gedaan van geweld, totdat zij er in verdronken. 't Is mij een raadsel, ik begrijp het niet. — Vat u het, vader? U verkoopt toch ook olie en petroleum!

O, ja! van petroleum gesproken: onze boekhouder zegt, dat petroleum nog wel zoo erg is.

Dicht bij den olie- en graanhoek is de schippershoek; die wordt zóó genoemd, omdat men daar niet anders dan schippers vindt. Of je er nu één ziet of vijftig, ze zijn omtrent allen gelijk. Meestal ringbaarden en verschoten haar; van sommigen is 't precies vlas, net zoo'n kleur als bij ons de boeren uit den omtrek hebben; petten dragen ze van allerlei fatsoen, bouffantes allemaal, en de meesten hebben ringetjes in de ooren, zooals u ze vroeger had, vader! Moeder had toch wel gelijk, dat ze 't niet langer hebben wou, want 't staat toch niet erg fijn voor een man.

De meeste schippers dragen pilo-broeken en duffelsche jekkers en ruiken erg naar teer of pik, maar dat brengt hun vak mee, en op een Beurs, waar wel eens meer menschen komen daar een luchtje aan is, hindert 't ook niet.

't Is over 't geheel genomen een aardig gezicht, die zeerobben, allemaal met hun handen in hun zakken, (wat zouden ze daar toch in hebben, dat ze er zoo op passen?) en één uitgezette wang. Als je een lichte pantalon aanhebt, is 't niet geraden om door den schippershoek te gaan, want dan heb je veel kans om er met een bruin bespikkelde broek weer uit te komen.

't Zijn beste menschen, die schippers, maar als ze bij elkaar staan te praten, letten ze er meestal niet op wat ze doen met hun versnapering.

Als ze vertrokken zijn, hoef je niet te vragen, wáár ze gestaan hebben, want de grond ziet er uit als een tijgervel. NB. op den plattegrond heb ik 't aangeduid door . . .

. . . .

Naast den schippershoek is de wijnhoek. Nathanaël maakte gisteren de opmerking, dat 't wel aardig is, dat de mannen van 't water zoo dicht bij de mannen van

den wijn staan; water en wijn naast mekaar, is beter dan door elkaar, — dunkt u ook niet? In den wijnhoek dan staan de wijnkoopers, likeurstokers, handelaars en makelaars in wijnen en spiritualiën. Onze neef Piet, die afschaffer is, mag er wel niet komen; afschaffers zijn in den wijnhoek niet getapt en de goeie man zou zich ook te veel ergeren, want je hoort daar nooit klagen over den slechten tijd. Een kennis van mij houdt vol, dat ze 't in die vakken altijd schreeuwend druk hebben, omdat de een een flesch drinkt, als hij een goeien dag heeft gehad, terwijl de ander er eentje pakt om zijn zinnen te verzetten, als hij 't land heeft; zoodoende is er altijd consumptie, en een comsumptie-artikel is tegenwoordig nog 't beste. Daarom heeft u 't zeker ook altijd zoo volhandig in de affaire, want al wat u verkoopt wordt geconsumeerd.

De koffiehoek grenst aan den wijnhoek; na den wijn de koffie, dat hoort zoo, zegt mijn vriend.

Als men in dien hoek rondkijkt, kan men duidelijk aan de gezichten zien, hoe de prijzen zijn. De monden zijn bij de koffieboon te vergelijken: trekken de heeren de lippen als een koffieboon overdwars , zóó! dan is de markt heel vast; maar is de boon overlangs , zóó! dan is het mis en de prijzen zijn flauw.

Koffie en suiker zijn twee zaken, die gewoonlijk samen worden verkocht, maar op de Beurs zijn ze een heel eind van elkander, want de suikerhoek is juist aan 't andere eind. Mijn patroon doet ook in suiker, en daardoor kom ik er dikwijls. Evenwel heb ik er nog geen verstand van. Ik heb veel hooren spreken over titrage en glucose, maar 't rechte begrijp ik er niet van. Doch dat is minder, want de boekhouder zegt, dat de meeste menschen 't rechte er van ook nooit begrepen hebben en dat ik er later in geconfijt zal worden, als ik wat langer in de suiker ben.

Ook in den kruideniershoek ben ik al eens rond geweest.

Ik moest er een makelaar opzoeken. 'k Maak graag een praatje, vader, en daarom vroeg ik: „Is 't nog al druk in uw vak, meneer?" De makelaar zette een vies gezicht en zei: „Och, beste jongen, tegenwoordig kun je ons vak 't best vergelijken bij een van de voornaamste artikelen, de Sultana-rozijn: in beide zit geen pit in. Toen deed ik mijn boodschap en offreerde hem voor den patroon een partij krenten, maar hij heeft er geen bod op kunnen krijgen. De lui waren te krenterig, zei hij; maar dat is niets, vader; tegen Paschen zal er wel een „ rul" in komen. NB. een „rul" noemen ze, als een artikel op eens naar de hoogte gaat, ik bedoel den prijs, door vermeerderd gebruik of vraag. Bij voorbeeld in katoen is nu een tijdlang geleden een groote rul geweest, en door die rul in de katoen is mijn patroon eigenlijk zoo goed in de wol gekomen, (dat is een uitdrukking van den makelaar, die ons bedient). U ziet hieruit, dat wij, — ik zeg maar wij, omdat telkens „mijn patroon" te schrijven zoo vervelend is, — zoo wat van alles doen; daarom staan wij ook in de „Allerhande." Op den plattegrond heb ik mijn plaats aangeduid.

Ja, van katoen heb ik al heel wat verstand, want ik moet dagelijks de monsters helpen inpakken en naar de post brengen. 't Is een artikel, dat erg meegeeft, d. w. z. dat nu eens laag, dan weer hoog in prijs is; daardoor zijn er veel liefhebbers, die er in speculeeren. Zelfs lui, die er anders niet in doen, doen er in, als de markt erg laag is, en daardoor gebeurt het wel eens, zegt Nathanaël, dat iemand juist door de katoen wordt uitgekleed. Grappig hé, vader! want eigenlijk dient dat artikel toch om de menschen *in* de kleeren te steken.

Ook in indigo doen wij veel, maar aangezien de tweede bediende dat artikel behandelt, heb ik er nog niets geen verstand van en laat 't dus maar blauwblauw.

Tabak voeren wij ook aan, dat is te zeggen bladen, vader! in groote pakken. 'k Ben laatst bij 't monster trekken geweest; o! wat doen die makelaarsbedienden dat handig.

De patroon doet alleen met de groote makelaars; de kleintjes hebben het toekijken, die redderen de restantjes op, aan kleine winkeliers en zoo; ten minste de kantoorlooper zei, dat zijn broer, die een sigarenwinkeltje heeft en zelf werkt, tusschenbeide bij een enkel pakje opdoet van een „Martelaar," zooals hij ze noemt. Nu, het is dan ook wel een marteling voor die menschen, om te zien dat de groote lui alles krijgen en zij, als er inschrijving is, er doorgaans nuchter van blijven. In den tabakshoek hoorde ik er zóó over praten. Ze zeiden daar, de tweede hand was zoo goed als geheel en al weg. Wat dat is, vat ik niet, maar 'k zal 't bij gelegenheid eens aan onzen makelaar vragen.

Nu beb ik u zoo wat al „de hoeken" beschreven, beste vader! O neen! ik vergat de „Huiden en Vellen." Dat is wel geen eigenlijke hoek, want de handelaars er in staan voor een deel achter 't tochtscherm en in de „Allerhande," maar 't is toch een artikel, waar veel handel in wordt gedreven. Mijn patroon doet er niet in, en daardoor heb ik er niet anders van te weten kunnen komen, dan 't geen Nathanaël me kon vertellen. Hij is vroeger op een kantoor in huiden en vellen geweest en hij zegt, dat t een goede affaire is, als je maar oppast dat ze je 't vel niet over den ooren halen.

Wat nu de „Allerhande" aangaat, die is, zooals u op den plattegrond zien kan, overal in en tusschen. Haast in elken hoek vindt men nog gedeelten er van: — ik kon dat natuurlijk niet zoo precies afteekenen. Commissionairs, makelaars, agenten van buitenlandsche huizen, reeders, cargadoors, fabrikanten, winkeliers, schuitenvoerders, impor-

teurs, exporteurs, manufacturisten, handelaars in allerlei waren, alles, letterijk van alles, treft men onder de „Allerhande” aan, ook assuradeurs en assurantiebezorgers. O ja! daar moet ik toch iets van vertellen.

Verbeeld u, vader, toen ik een dag of wat aan de Beurs was geweest, zag ik sommige heeren, die een soort van schoenenbak naast zich hadden staan, ten minste dat dacht ik. Ik vroeg aan mijn confrater wat dat voor dingen waren, en die antwoordde: „'t Zijn likeurkeldertjes”; maar hij had mij beet, dat merkte ik al gauw, toen ik zag, dat een van die heeren er een dik boek uit nam. 't Zijn assuradeurs, vader; die hebben zoo'n boek noodig, om de schepen in na te kijken. Alles kun je op de Beurs verzekeren: schepen, lading, vrachtpenningen, huizen, goederen, menschen, glazen, dieren, land, in één woord alles, je kunt 't zoo gek niet bedenken, als je maar premie betaalt. Toen ik Nathanaël had leeren kennen, sprak ik er met hem eens over, en hij vertelde mij, dat er wel eens assuradeurs waren, die er soms nog een ander vak bij uitoefenden. U zult er om lachen, vader, als je 't hoort, want 't klinkt erg mal; begrijp eens, 't heet „Spijkers op laag water zoeken.” Ik dacht, dat hij mij fopte, en daarom vroeg ik, toen ik later op 't assurantiekantoor, dat ons bedient, een polis moest brengen, aan den correspondent, of het waar was en of zij 't ook wel eens deden. O, Heere! vader, wat speet 't mij, dat ik 't gezeid had, want de correspondent keek me woedend aan, pakte mij bij m'n kraag, smeet me de deur uit en schold mij uit voor verd........ 't woord is te leelijk om 't neer te schrijven.

Is dat niet flauw van Nathanaël, om mij zoo beet te hebben? Toch houdt hij vol, dat 't vak bestaat.

Over de „Allerhande” zou ik nog heel wat kunnen schrijven, maar 't zou te wijdloopig worden; alléén wil ik

u nog vertellen, dat de reeders bijna allemaal klagen, dat de scheepvaart zoo vermindert en de stoombooten hun zeilschepen verdringen. Verbeeld u eens, als ze erg boos op elkaar zijn, zeggen ze: „Maak mij niet kwaad, of ik geef je een schip cadeau".... NB. een zeilschip. Ik zou u kunnen vertellen, dat de bootmaatschappijen elkander knauwen door de vrachten telkens te verlagen, en dat de cargadoors de ongelukkigste menschen van de Beurs zijn, omdat ze er altijd tusschenin zitten en den een en den ander te vriend moeten houden. Ze moeten twee heeren dienen, de reeders van de schepen of booten en de inladers. 't Is een heele toer, vader, want doe je 't Jan naar zijn zin, dan is Piet soms niet tevreden, en is Piet in zijn schik, dan heeft Jan weer 't land. Toch maken zij voor de reeders altijd „mooie vracht," — dat zeggen ze zelf, en dan zal 't wel waar wezen.

Voordat ik eindig, beste vader, deel ik u nog mede, dat er onder de „Allerhande" ook menschen zijn, die eigenlijk geen zaken meer doen, maar toch nog in hun ouden hoek komen om gelegenheid te hebben gemakkelijk hun effectenmakelaar te spreken. — En dan heb je nog lui, die zelf niet weten waarom ze op de Beurs komen. Nathanaël zegt, dat hij 't ook niet weet.

En nu zal ik voor heden de pen nederleggen. Den effectenhoek heb ik nog niet genoeg bestudeerd, maar morgen ga ik er met mijn vriend den geheelen middag in; ik heb den patroon gevraagd, of hij 't goedvond, en permissie gekregen. Ik zal dan met hem samen u een beschrijving van dien hoek geven en meteen eens informeeren, wat u 't voordeeligst kan koopen.

Groet moeder hartelijk van mij en geef Dientje en Pietje een zoen. 't Beste met Jantjes waterpokken.

Uw liefhebbende zoon

KLAAS.

P. S. Vader! Ik zou zoo graag eens naar de komedie willen met Nathanaël, maar 't kost *f* 1.— in het parterre . . . . .

FRAGMENT VAN EEN BRIEF VAN JORIS KOMIJN AAN ZIJN ZOON KLAAS.

. . . .

. . . .

De beschrijving van den beurs heeft mijn wel voldaan, alsmede de opmerkingen die U gemaakt heeft, over de dieverse vakken lieve zoon, maar van die ringetjes in de ooren, die droeg ik als kind, voor de oogen, die mijn altijd rood waren, was ongepast omdat ik U vader ben en diensvolgens vrij ben om naar welgevallen van mijn zelfs te handelen, ook volstrekt niet om U moeder ze uit heeft gedaan, maar alleen uit eigen beweging, daar ze niet meer in de mode zijn, — maar Uw meent het niet zoo erg beste Klaas, dat weet ik wel, daarom kom ik er niet meer op terug.

Dat uw graag naar de komeedie wilt lieve zoon is mijn niets ongewoons, alle jongelieden houden daarvan en vermits het een gepast vermaak is dat Uw op U jaren nu wel genieten mag, heeft ik aan U een postwissel afgezonden van *f* 1—. voor een plaats. U vriend Nadanaël kan voor zijn eigen betalen, ik vindt hem nog al een wijsneus, informeer tog eens na hem, want het zou jammer zijn als hij Uw op verkeerde wegen bragt beste jonge.

Moeder is niet slimmer, en de kinderen zijn gezond. Jantje is veel beeter. U schrijft van die krenten, misschien kan ik Uw patroon er wel van afhelpen. Een pond of 30 kan ik wel gebruiken als ze goedkoop zijn; vraagt maar eens of ik ze hebben zal. — Ik verlang alweer na U brief

over de efvektenhoek, maar pas wat op U vriend Nadanaël vertrouw hem niet te veel want ik geloof dat hij grappen maakt of dat; hij liegt U waarde Vader

JORIS KOMIJN.

FRAGMENT VAN EEN BRIEF VAN KLAAS KOMIJN AAN ZIJN VADER TE MEDEMBLIK.

Zooals ik voornemens was, ben ik met mijn vriend Nathanaël eenige malen den effectenhoek door geweest, om daar alles eens op te nemen, 't Zal mij echter moeilijk vallen u er een goede voorstelling van te geven, want ik had niet gedacht, dat er zooveel te zien en te hooren viel. Mijn hoofd liep letterlijk om, toen ik er de eerste maal inkwam. Ik werd geduwd, gedrongen, heen en weer gedrukt, met ellebogen gestompt en op mijn beenen getrapt, dat ik waarlijk spijt had, dat ik er mij in had gewaagd.

U kunt u onmogelijk zoo iets voorstellen, beste vader. Bij ons te Medemblik kon het, als 't kermis was, voor 't spel van Blanus en Dassie wel eens druk zijn, maar in den effectenhoek is 't nog wel tienmaal erger.

De effectenhoek is als het ware van gom-elastiek; den eenen dag is hij veel grooter dan den anderen, de menschen die er in zijn rekken hem uit of krimpen hem in, al naarmate er beweging in de fondsen is. Verbeeld u, tusschenbeide komt hij een heel eind in de „Allerhande," dan weer drukken ze hem samen als een bal of dringt hij door tot in de „Huiden en vellen," zoodat de handelaars bijna niet op hun plaats kunnen blijven staan, ja enkele malen raakt hij de grenzen van de „Kassiers en bankiers." Schreeuwen en roepen doen ze in den effectenhoek, dat hooren en zien je dikwijls vergaat. Ik begrijp mij volstrekt niet hoe die lui elkaar verstaan, want 't gaat zoo dooreen, dat *ik* er ten minste niet uit wijs kon worden.

Ik schrikte er in 't eerst bepaald van, want ik stond met alle aandacht naar een hoopje menschen te kijken, dat als een zwerm bijen op elkaar drong, en hoorde op eens vlak aan mijn oor schreeuwen: „Negen'stiende mijn zes!" Goeie hemel, vader! wat had die man een stem; onze afslager op de vischmarkt is er nog niets bij. Wat zal hij heesch zijn, als hij thuis komt! 't Is om medelijden mee te hebben. Dringen deed die man, met zijn hoofd vooruit, geweldig, hoor! en al maar schreeuwend „Negen'stiende mijn zes, — negen vijf achtste jou zes" Daar kreeg ik op eens een ribbenstoot, die raak was; 'k vloog tegen een klein heertje aan, dat zich omdraaide en me nijdig toesnauwde: „'k Bied 1/8 op morgen of 5/8", en terwijl hij dat deed, kwam hij met zijn gezicht vlak voor 't mijne staan en keek me aan, net of hij mij bang wou maken. „'k Heb niets te verkoopen, meneer! Ik kijk alleen maar," antwoordde ik heel beleefd. Goeie hemel, wat een akelige vent was dat, vader! want hij keek me nog brutaler aan en zei: „De jongeheer kijkt alleen maar; 5/8 op morgen of 1/8 voor tien zóó", en hij wees op mij. — Al de andere menschen begonnen te lachen, ik geneerde mij en 'k zocht een goed heenkomen. Eindelijk kreeg ik wat lucht en kwam op een plekje, waar ik even uitblazen kon, maar lang had ik geen rust, want een dik heertje stormde me voorbij, al roepend: „Ouwe vieren, ouwe vieren!" en een ander duwde me met kracht op zij, terwijl hij schreeuwde: „Heb ik". Ik was Nathanaël in 't gedrang kwijtgeraakt en stond dus op 't punt om maar stilletjes weer naar mijn plaats te gaan, toen ik hem op eens naar mij toe zag komen. Hij schreeuwde zelf zoo hard hij kon en zag zoo rood als een kreeft. O! vader 't was zoo'n wonderlijke herrie.

Gelijk ik zeide, zal 't moeielijk zijn om u een duidelijk beeld van den effectenhoek te geven. 's Avonds heb ik er met mijn vriend nog eens over gesproken en zijn wij 't eens

geworden, dat er eigenlijk van den fondsenhoek wel een aparte plattegrond mocht geteekend worden, om u alles goed te kunnen uitleggen. Bij nader inzien evenwel is 't niet doenlijk, omdat „de hoek" nu eens vierkant of langwerpig, dan weer ovaal, rond of achtkantig is. Ik heb er toch iets op gevonden en wel een heel eenvoudig middel, nl. dit: Op 't achtervlierinkje, vader, ligt nog een oude schoolatlas, — u weet wel, dien ik vroeger altijd gebruikte om landkaarten uit na te teekenen.

Wanneer u nu een groot vel papier neemt, — 't kan desnoods misdruk zijn, — en legt dat op de toonbank in den winkel, dan is u 't spoedigst klaar. Knip uit de kaarten de landen en staten, die ik u opnoemen zal, dan zult gij u 't gemakkelijkst een voorstelling van den effectenhoek kunnen maken, want waarlijk over 't geheel genomen heeft hij veel van een wereldkaart, die in de war is.

Begin maar eens met een gedeelte van Amerika naast Spanje te leggen, daaronder Canada; dan Mexico boven Spanje, en Turkije daarnaast. Hongarije tusschen Portugal en Zuid-Italië in. Een stukje van Rusland naast Venezuela en Ecuador; daarboven Peru met een ander stukje Rusland, en daaromheen Brazilië en Egypte. Dan Nederland; daarnaast Oud-Rusland en Oostenrijk, en daaronder de Zuidelijke staten van Amerika; er vlak tegenaan Afrika, en verder een groot stuk van Amerika er nevens en er onder. Knip dan apart Amsterdam uit en leg dat naast Nederland en even boven Afrika. Snijd vervolgens uit verschillende kaarten, voornamelijk uit die van Amerika Rusland, Hongarije, Zuid-Italie en Nederland eenige spoorlijnen en strooi die losjes overal tusschen, maar vooral op 't groote stukje Amerika, dat onder Oostenrijk ligt.

Wanneer u dit nu alles gedaan heeft, vader! ga dan zelf een oogenblik op de toonbank staan, zie er van boven op neer en ge zult u een goede voorstelling kunnen ma-

ken van den Amsterdamschen effectenhoek. Verbeeld u nu, dat ge dat alles in 't groot ziet en er den weg in moet zoeken, dan kunt ge u een begrip vormen, hoe ik mij gevoelde, toen ik den eersten dag in „den hoek" was.

Nathanaël had mij uit aardigheid dadelijk midden in de geconfedereerden (Zuidelijke Staten v. Amerika) gebracht. Vader! Vader! wat was daar op dien middag een lawaai in. Nu moet u weten, dat die confédérés vroeger niets waard waren, namelijk de gestempelde, de ongestempelde nog minder. 't Klinkt een beetje dwaas, maar mijn vriend heeft mij verzekerd, dat 't de waarheid is en dat hij ze zelf wel eens heeft gekocht toen ze *f* 1.— per stuk, nl. toen ze *iets* waard geworden waren. Dien middag waren ze tot ruim zestig gulden opgeloopen.

Ik stond te kijken als malle Piet, want onophoudelijk schreeuwden ze aan mijn oor: „Êén en zestig half mijn tien, of één en zestig drie kwart jou tien." Ze drongen mij daar in die confédérés, dat ik het er benauwd kreeg. Op eens voelde ik mij op mijn rechterschouder tikken. Ik draaide mij, zooals vanzelf spreekt, dadelijk om en vroeg fatsoenlijk aan een heer, die achter mij stond: „Wat blieft u?" Maar voor hij antwoorden kon, voelde ik, dat iemand mij op mijn linkerschouder tikte. Natuurlijk keerde ik mij toen naar dien kant om en keek een bejaard man aan, die doodbedaard in zijn beursboekje schreef. Ik wist niet wat ik zeggen zou en stond reeds op 't punt om te vragen wat hem bliefde, toen ik me weer op mijn rechterschouder voelde kloppen; ik keek om en zag Nathanaël, die mij stond uit te lachen. Hij was 't geweest die mij telkens aantikte, maar zóó dat ik nooit merkte, dat hij 't deed; dan deed hij 't achter den rug om van een ander en dan weer met zijn hand over zijn schouder, als hij met zijn rug naar mij toe stond. O, vader, hij heeft er zoo'n slag van. De meeste lui in 't effectenvak kennen dat grapje ook

en 't is een vaste gewoonte in „den hoek" om lui, die er vreemd zijn, daarmee beet te nemen. 't Gebeurt wel eens, dat ze 't een boer of een buitenman doen en dat die dan spectakel maakt of ruzie zoekt, maar dat's dom, want dan begint 't lieve leven eerst recht en kun je dankbaar zijn, als je zonder een papier onder je kraag of een telegramcouvert op je rug gespeld van de Beurs af komt. Nathanaël zegt, dat 't alléén de 2e en 3e soort lui is, die zulke grappen uithalen. Ik ben zeker op dien middag tusschen 't 3e soort geraakt, want onophoudelijk voelde ik mij hier of daar tikken en aanstooten, ja eens zelfs duwde iemand mij plotseling mijn hoed in den nek. Daar werd ik toch kwaad om, maakte rechtsomkeert en keek heel nijdig den achtingswaardigen grijsaard aan, die doodstil achter mij stond en lachend zei: „Jongentje, jij bent zeker nog groen in 't vak." 'k Zei niets, ik vond dien ouden heer onbeleefd. 'k Zou ook geen tijd gehad hebben om iets te antwoorden, want ik werd op eens achteruitgedrongen. Om u de waarheid te zeggen was ik erg blij, dat ik maar weer uit die geconfedereerden uit was.

Weet u, ik zag tusschen die menschen sommige lui met zulke rare gezichten, zoo, ja, hoe zal ik 't uitduiden.., zoo niets geen heerengezichten. Jassen zag ik, vader! ongeveer van de kleur van groene Zwitsersche kaas; alleen roken ze anders; boordjes en halfhemdjes loopen er rond, bepaald om van te schrikken, en hoeden heb ik opgemerkt, ik weet er geen naam voor, maar Nathanaël noemt ze petroleumhoedjes. 'k Heb zelfs in de geconfedereerden een man gezien, die van mijn patroon eens een oude broek heeft cadeau gekregen. Naar alles wat ik er van gezien en gehoord heb, geloof ik, dat ik u in gemoede afraden moet om voor 't geen u overheeft conférédé's te koopen. Veel liever Hollandsche effecten. Jongens, jongens! 't ziet er in 't Hollandsche goed — zoo noemen ze de plek, waar

ze verhandeld worden, — veel echter, veel solider uit. De gezichten zijn over 't algemeen deftiger, meer van kalme, bedaagde heeren; 'k geloof, dat 't haast allemaal patroons zijn, zoo solide zien ze er uit. De jassen zijn over 't algemeen keurig net bewerkt en van een goede kleur; men vindt er sommige lage hoedjes, maar veel hooge hoeden, bepaald fijn, enkele glacé-handschoenen en over 't geheel zeer wit linnengoed. 't Is er ook lang zoo'n herrie niet, veel minder geschreeuw. Hoe zou u denken, vader, over een Integraaltje? 't Geeft wel niet zoo'n erg hooge rente, maar men is secuurder van 't geld. Ik geloof, dat 't in uw belang is, dat u „de kleinigheid" maar zoo solide mogelijk belegt.

Oostenrijk en Rusland zijn vlak in de buurt van 't Hollandsche goed. 't Ziet er daar ook nog vrij bedaard en rustig uit. Wel een beetje meer geschreew, maar anders niets geen lawaai, als je 't bij de andere hoeken vergelijkt. Nathanaël heeft me verteld, dat ouwe Russen zulk erg solide spul is. Hij zegt: dat papier is zoo degelijk, dat je de stukken recht overeind kunt zetten, zonder dat ze omvallen en dat degeen die er een riem van heeft, wél af is. Metallieken zijn ook niet slecht volgens hem, maar ouwe Russen zijn toch de baas. Dwaas hé, vader, dat er zilveren en papieren metallieken zijn! Men zou zoo zeggen, metallieken kunnen niet anders dan van metaal zijn; enfin, ik ben misschien nog niet genoeg op de hoogte, maar ik zou zoo zeggen, vader, als ik 't voor 't kiezen heb, neem *ik* liever 't metaal, 't zilver, en geef 't papier aan de liefhebbers. — Hé ja, dat 's waar ook, onder de effecten-lui bestaan nog twee soorten, namelijk **liefhebbers** en **contramineurs**; dit heb ik van onzen eersten bediende gehoord, die zelf tusschenbeide in de „liefhebberij" was. Aangezien u dit wel niet zult begrijpen, beste vader, zal ik trachten het u uit te leggen. „In de liefhebberij gaan" noemt men er op speculeeren, dat de effecten rijzen, en „in de contramine

zijn" is op de daling azen. Nathanaël heeft me verteld, dat de liefhebbers van Januari tot 1 December 1881 goede zaken hebben gemaakt en de contramineurs geen zij hebben gesponnen. Maar na 1°. December, zegt hij, was van de „liefhebberij" de liefhebberij af en konden ze heel wat afschrijven, zoodat ze per slot van rekening nog achter de ooren krabbelden bij 't opmaken van de balans. Voor u, die, zooals u zelf zegt, nooit iets van de Beurs heeft gehoord of geweten, moet dit alles wel vreemd klinken; ik begrijp 't zelf nog niet precies, maar toch begin ik er door mijn vriend meer en meer in thuis te raken. Hij heeft er slag van om alles duidelijk uit te leggen. „Klaas," zei hij laatst, „tegenwoordig is „leenen" de basis van den handel. Heb je zelf geen geld om 't een of ander op touw te zetten, dan ga je naar je buurman en leent. Vroeger waren 't alleen de groote Staten die leeningen sloten; nu is 't anders: kleine landen, Industriëele ondernemingen, Spoorwegen, Handelsvereenigingen, Tram- en Omnibusmaatschappijen, Stoomtrams, Droogdokmaatschappijen, Kanaal- en Stoomvaartmaatschappijen, Panorama's, Panopticum's, alles, alles leent tegenwoordig. Wanneer je de renten maar betaalt, kun je zooveel leenen, als je maar wilt. Sommige staten zitten wel eens in den brand, juist dan wanneer ze hun renten moeten betalen, maar dan leenen ze opnieuw en voldoen met 't geld van die nieuwe leening de interesten van de oude. 't Is net een molentje, vader! dat draait, zoolang tot het door de vang slaat; dan is 't mis en geven ze allerlei mooie namen aan de moeite, die zij doen om uit de schuld te raken, — „converteeren", noemen ze het, geloof ik. Nathanaël zegt, dat de naam heel mooi, maar de zaak gewoonlijk leelijk is. Heeft u wel eens een fondsenlijst gezien, vader? Ik meen van niet, daarom sluit ik er hierbij een in, dan kan u eens zien hoeveel

soorten van papieren er wel zijn en waarvoor men al niet leeningen sluit. Ik wed, dat er meer soorten op staan, dan u artikelen in uw koomenijswinkel heeft. 't Is misschien een dwaze vergelijking, maar ik vind, dat de effectenhoek wel iets van een koomenij heeft, vooral om 't kleine goed, dat er verhandeld wordt.

't Is geen klein goed, zooals u verkoopt voor 12 centen 't ons, o, jé! neen; men noemt de kleine lootjes zóó, de kleine aandeeltjes van premieleeningen enz. enz. Doch daar kom ik later op terug, vader, want die afdeeling van den effectenhoek is wel een nadere beschouwing waard, omdat je daar zoo'n massa lui in vindt, die eigenlijk beter deden om maar thuis te blijven en hun handen in hun vak uit de mouwen te steken. NB. dit is geen opmerking van mij, maar van mijn patroon, die er laast zijn timmerman over onderhield. Verbeeld u eens, vader, die timmerman, 't is nog wel een heel klein baasje, scharrelde zoo erg in 't kleine goed, dat hij haast geen geld meer had om hout te koopen en zijn klanten moest laten wachten.

Maar ik zou waarlijk vergeten, dat ik u nog pas enkele afdeelingen van den fondsenhoek beschreven heb; daarom ga ik voort met Amerika, n.l. 't groote stuk van de kaart, dat u onder tegen Oostenrijk gelegd heeft. Hoofdzakelijk worden daar Amerikaansche sporen verhandeld. Toen ik er was, scheen 't betrekkelijk kalm, maar mijn vriend vertelde mij, dat er een tijd is geweest, dat 't wel allemaal sneltreinen leken, zoo gauw gingen ze naar boven en naar beneden. Zóó waren dan de handelaars ook; ze zijn nog dikwijls rumoerig genoeg. Je hoort daar de wonderlijkste namen: Denver-Rio, Caïro-shares, Central-shares, Wabash, (N.B. volgens Nathanaël erg solide geweest om te contramineeren, toen ze 99 pCt. stonden), dan Cleveland-Columbus-Cincinnati-Indianopolis; hoe vindt

u zoo'n naam, vader? Als ik hem ook niet dadelijk had afgeschreven, was 't onmogelijk geweest dien te onthouden. Nathanaël zegt, dat er veel menschen door die Amerikaansche spoortjes per extra-trein uit hun gedoente zijn gereden, maar dat er daarentegen anderen zijn, voor wie 't boterhammentreinen waren, d. w. z. dat ze er een vette boterham aan verdiend hebben, en eindelijk dat nergens zooveel spoorweg-ongelukken zijn gebeurd als juist op de Amsterdamsche Beurs in 't Amerikaansche goed.

't Is opmerkelijk, dat men veel van de gezichten, die je in de sporen ziet, op een ander oogenblik in Spanje ontmoet. 't Is waar, Spanje ligt er vlak naast; Nathanaël zei mij: „Klaas, nu ben je in Spanje; dáár zijn de Pyreneeën." 't Was een flauwe aardigheid, want hij wees op een heer met een erg hoogen rug. — Is 't niet ongelukkig genoeg, als je zoo'n fantasie-rug hebt? — In Spanje is nu en dan een hoop schreeuwers van belang; 't gaat er soms erg Spaansch toe, maar wat je er hoort is zuiver Hollandsch — geen woord Fransch er bij, zooals men wel eens zegt. Op Spanje zou ik 't niet erg hebben. Of 't komt doordien ik de vaderlandsche geschiedenis altijd zoo graag heb gelezen en daardoor een hekel heb aan 't Spaansche rot, ik weet het niet, vader, maar 'k zou u afraden om dáár uw geld in te steken; dat's ook al een van die fondsen, die geconverteerd zijn. 'k Kocht, als ik u was, nog liever Spaansche zeep; daar is ten minste minder lucht aan en 't is altijd een courant artikel, daar u glad afkomt. Nog minder zou ik 't op Turkije hebben. De Turken worden naast Spanje verhandeld; daar is ook al raar soort in. Soms is er een leven, een gedrang en geschreeuw in dat hoekje, dat men meent een troep Mohammedanen, Bosniërs of Herzegowiners te zien. Mijn vriend heeft me verteld, dat er harembewaarders ook bij zijn; hij zei: „Je vindt er wel onder, die bijna

zooveel waard zijn als de Turksche coupons" Vooral in de Turksche lootjes zie je weer van dat rare soort jassen en hoeden. Enkele lui zien er uit, alsof ze wel eens meer met „loterij" geloopen hebben en of 't „nakijken" hun niet vreemd is. Eenigen deden mij denken aan dien kiezentrekker, die vroeger altijd bij ons te Medemblik kwam om de boeren te trekken zonder pijn, — alleen schreeuwden zij harder. Nathanaël beweert, dat zij ook kiezen trekken, meest aan anderen die geen verstand van Turksche lootjes hebben, maar soms ook aan zichzelven, en dat 't wèl pijn doet.

Tegenover Spanje en Turkije hangt 't bord, waarop de koersnoteering van de Bank wordt aangekondigd. Verleden week werd de rente verhoogd, en toen riepen een hoop Spanjaarden en Turken op eens als uit één mond: he!!! — 't Was net alsof ze juichten, dat ze meer moesten betalen. Wonderlijk volk toch aan die Beurs, hé vader!

Wanneer u nu nog eens even de moeite neemt om de kaart, die vóór u op de toonbank ligt, na te gaan, ziet u bovenaan Peru liggen naast Ecuador. Die fondsen vormen met Spanje en Turkije, wanneer men te rade gaat met hun voorletters, P-E-S-T, niet precies het sieraad van den effectenhandel, en menigeen schuwt ze als hun naamgenoot, omdat hij er van zijn leven wel eens „een tik" in heeft gehad. Peru, vader! is een land, dat van zeer wonderlijke omstandigheden de betaling van zijn renten en aflossing afhankelijk stelt, want Peru's voornaamste inkomsten bestaan in de opbrengst der guano. — Weet u wat dat voor goed is? — Neen, hé! Welnu, 't is niets meer of minder dan 't verteerde eten van de Peruaansche vogels. Daarom beweert men, dat als de Peruaansche fondsen rijzen, die vogels door en door gezond zijn en een geregelde spijsverteering hebben. Dalen de fondsen, dan kan men als zeker aannemen, dat de vogelmagen in de war zijn en zij wel eens een drankje of wat wonderolie mochten

gebruiken. Wat zullen de Peruanen die vogels in eere houden! Verbeeld u eens, vader! om die vogeltjesp... hebben zij al ruzie gemaakt met Chili; er is zelfs om gevochten, wie dat goedje hebben zou. Enfin, — „ieder zijn meug," zei de boer en hij at vijgen. — Vlak tegen Peru aan verhandelt men Russische sporen, goed soort, ook Zuid-Italiaansche sporen, geen onaardig fonds, naar men mij zegt. Hongarije ligt er naast, evenals Portugal, dat tegenwoordig bezig is om te converteeren, — leelijk hoor! voor dengene, die liever 6 pCt. dan 5 pCt. heeft. Van die twee effecten weet ik niet anders te zeggen, omdat Nathanaël er mij niet meer bijzonderheden van heeft verteld. Zoo gaat het mij ook met Ecuador, Venezuela en Brazilië. Egypte, — u weet wel dat land, waar Mozes in 't biezen kistje gelegen heeft, en dat nu door Khé-dieven geregeerd wordt (NB. Vader! ik weet niet of ik dien naam goed heb gespeld), — biedt ook niets bijzonders.

Als u nu eens even onder op de kaart kijkt, ziet u nog Oud- en Nieuw-Mexico liggen, naast Turkije; 't is daar juist op zijn plaats, want men vindt er zoo ongeveer 't zelfde soort menschen in; ook van die wonderlijke hoofddeksels en halfhempjes, schreeuwers en dringers prima qualiteit.

Op de planken naast Spanje ligt Canada; in dat fonds is vaak nog al beweging. Ik heb van den boekhouder gehoord dat er kolossaal in **„Gegokt"** is en dat de Canada-shares nog zoo mis niet zijn, omdat ze wel eens een dividendje betaald hebben. „Leve de contramine!" roept Nathanaël.

Op een plekje aan Canada grenzend worden de Maxwells verhandeld. O, vader! dat is zoo'n grappig fonds, — mijn vriend heeft mij gezegd, dat men 't het best vergelijken kan bij een patiënt, die onder dokters handen is.

Een poos geleden geloofden professors en doctoren, dat hij 't niet lang meer maken zou. Toen kwam er op eens een plotselinge beterschap en men hoorde aan de Beurs zeggen: „Max is aan de beterhand, — Max is vrij wel, — Max is rustig, — Max is wel — heel wel — bijzonder wel." 't Duurde evenwel niet heel lang of de patiënt stortte weer in en men zei: „Max is ongesteld, — Max is ziek — erg ziek — gevaarlijk — Max ligt op apegapen." Een lange poos is de lijder niet zonder gevaar geweest; toen hebben ze hem een drankje ingegeven en is hij weer wat opgeknapt, maar sedert dien tijd is hij toch aan 't sukkelen gebleven. 't Schijnt een slepende ziekte te zijn en 't is niet te voorzien, dat hij totaal genezen zal.

Ik schreef u daar straks, dat ik op „'t kleine goed" nader terug zou komen. Nu ben ik daaraan toe. Onder „'t kleine goed" rangschikt men onderdeelen van grootere effecten, allerlei soort van kleine lootjes, aandeeltjes van priemieleeningen enz. enz.; 't is zooveel als de allerhande van den effectenhoek. De lui, die daarin doen, zijn niet allen commissionairs. Men vindt er menschen, die volstrekt niet in den fondsenhandel zijn opgebracht, eerzame slachtters, kleermakers, koffiehuis-houders, bakkers, in één woord, van allerlei slag. Zij doen heel veel zaken onder elkaar, gewoonlijk op de Beurs, maar dikwijls ook er naast, tegenover de geslachte varkens en de zijden spek van de Wed. Halderiet, vóór de effectensocieteit, want de meesten hunner zijn er buitenleden van. Ik ben langen tijd in dat hoekje geweest, want ik vond het erg vermakelijk om te hooren wat die menschen zoo onder elkaar vertelden. Een van hen hoorde ik zeggen: „Ze zullen rijzen, daar is geen twijfel aan, want het financiëele blad zegt het." Dat begreep ik niet en vroeg dus dadelijk aan Nathanaël wat het beteekende, en hij antwoordde: „Klaas, als zoo'n blad het zegt, zal 't wel waar wezen, want 't is 't Evan-

gelie van de lui, die het lezen." „Wat zal dan rijzen?" vroeg ik. „Weet ik het; natuurlijk wat er in genoemd wordt," was 't antwoord. Ik bleef even wijs, en mijn vriend zei, dat die andere lui door 't lezen ook niet wijzer werden. Ik wilde hem juist nog meer vragen, toen ik dicht bij mij een leven hoorde als een oordeel. Twee handelaars in klein goed hadden hevige ruzie en zouden elkaar wel bij den kraag hebben gepakt, als de Beursopzichters niet tusschenbeide waren gekomen. De Beursopzichters zijn zooveel als rustbewaarders, weet u. Meestal hebben ze ook niets anders te doen dan te rusten en de Beurs te openen of te sluiten en op te letten, dat er vóór drie uren niet wordt gerookt. Sigarengeur is op de Beurs verboden, omdat er buitendien al meer dan genoeg geurmakers zijn. — Nathanaël noemt die opzichters de gemzenjagers, omdat ze een hoed ophebben zooals de Tyrolers dragen; alleen is hij glimmender verlakt.

Door dat standje was ik zoo wat uit „'t kleine goed" geraakt en stond ongeveer aan den zelfkant van den effectenhoek. Daar zag ik verschillende menschen, die bepaald een ander vak uitoefenden dan dat van commissionair in effecten. Eenigen keken heel benauwd en sip, anderen weer zagen er opgeruimd uit — O ja! dat 's waar ook, ik zag er den gewezen spekslager Zult, die eens met oom Janus te Medemblik is geweest. Och, vader! wat was die man veranderd. U herinnert u toch nog wel, dat 't zoo'n dikzak was? Oom zei altijd: „Hij weegt tweehonderd pond schoon aan den haak." Hij was erg mager geworden en zijn gezicht stond betrokken. Ik wilde juist naar hem toegaan, toen een heer hem kwam aanspreken; natuurlijk bleef ik staan en hoorde toevallig wat ze spraken. Luisteren is wel niet mooi, maar ik deed 't onwillekeurig.

Ik kon eerst niet veel verstaan, maar zag, dat baas

Zult erg druk met dien heer sprak; hij transpireerde van 't praten, en de andere haalde maar altijd zijn schouders op. Eindelijk hoorde ik duidelijk, dat hij zei: „Maar Knijper, ik heb nu al *f* 8000 bijgepast als surplus op die „shares. Ik heb waarachtig niet meer, mijn heele standje is verloopen, ik kan geen varken meer slachten." De effectenman antwoordde: „Mijn beste Zult, ik kan er niets aan doen. Surplus moet ik hebben." „Maar als ik nu niets meer bezit!" zei baas Zult. „Ja vriend, dat 's gek genoeg voor je; dan moet je maar schoongemaakt worden. (Ik moest er om lachen, vader! 't was net of hij over een varken of een visch sprak.) Ik bedank er voor om bij te passen, — ik heb niet gespeculeerd in Wabash, maar u wel," zei de ander toen.

„'t Is wat te zeggen," antwoordde baas Zult; „mijn heele kapitaaltje is naar de maan." — „Ik kan er niets aan doen," zei de andere weer. „Hoe komt u er ook toe om juist *die* aandeelen te koopen?" — „Och meneer! ik las in de blaadjes, dat ze rijzen zouden, en daarom kocht ik ze." O vader! ik had zoo'n medelijden met baas Zult en 'k dacht: nu zal ik hem juist eens aanspreken; maar ik kwam er weer niet toe, ik hoorde op eens een geschreeuw van Krä! Krä! Krä! juist zooals de Amsterdamsche jongens roepen, als ze een aanspreker zien. Ik zag om, en als u 't gezien had, zou u ook hebben moeten lachen. 't Was alsof de heeren uit den effectenhoek een „patertje" wilden gaan dansen, want ze hadden, hoe weet ik niet, een heel grooten kring gemaakt, en één heer stond er middenin, net als de pater die moest kiezen gaan. Hij riep ook Krä! Krä! nog harder dan de anderen. 't Duurde maar een oogenblik, want de kring werd weer verbroken en alles ging zijn gewonen gang. Mijn vriend vertelde mij, dat ze 't wel eens meer deden, als er niet veel affaire was, of dat ze iemand voor 't lapje wilden houden; soms

wordt om den een of ander plotseling een kring gemaakt en dan zeggen ze: „Meneer heeft zijn potlood laten vallen," of ze roepen: „Psst! Psst!" Voor dengeen, die in 't midden staat, is 't niet erg prettig, — vindt u wel? Hoe 't gedaan wordt, is onbegrijpelijk, maar 't gebeurt, en dikwijls ook. Soms hoor je heel flauwe uien; zoo is er een heertje, die de gewoonte heeft om uit zijn zak te eten, ik geloof koek; daarom noemt Nathanaël hem Bram Koek. O! die Nathanaël kan zulke dwaze dingen zeggen! Denk eens, die Bram Koek maakt zich dikwijls boos om een kleinigheid, en dan noemt mijn vriend hem Bram Boozekoek. Flauw, hé vader?

Tegen kwart voor drieën gaan de heeren rond, die de koersen der verschillende fondsen opnemen voor de noteeringen. Koers is bij de effecten nog weer iets anders dan bij de wissels. In den fondsenhandel is de koers voor de koopers gemeenlijk de hoogste, voor den verkooper de laagste en voor den commissionair gewoonlijk de middenkoers. De heeren van de noteering zitten aan een dubbelen lessenaar, totdat een ander deftig heer komt en zegt: „'t Is tijd;" waarop een der anderen antwoordt: „Ingerukt." Dan neemt die heer een lang papier en gaat al de hoeken na, waar nog affaire is. De koers, die dan op dat oogenblik gedaan wordt, is de slotkoers. Mij dunkt, vader, 't moet geen prettig baantje zijn om zoo rond te gaan, want ik zag, hoe die heer omsingeld en van verschillende kanten geroepen werd. „Meneer," hoorde ik iemand zeggen, „Van Peuteren heeft een ALEICHEM gemaakt." „Meneer!" riep een ander, „komt u eens even kijken: ze hebben een GAPKOERS gemaakt in Spanje." — „Ik kom dadelijk," was 't antwoord, maar de man kon niet gaan, want een derde trok hem aan zijn mouw en zei: „Dat is nu de derde maal, dat Pinefert een ALEICHEM in Mexico maakt."

U zal wel vreemd opkijken, als u die twee woorden ziet, vader! Daarom geef ik u de verklaring er van, die Nathanaël mij gaf: „ALEICHEM en GAPKOERS," is precies hetzelfde. 't Woord beduidt een koers, die niet gedaan is, maar toch aan de noteering is opgegeven om, — enfin wáárom moet u maar eens aan uw stadgenoot den commissionair Raakman vragen, — die kan 't u beter uitleggen dan ik. Vraag hem dan meteen wat „surplussen" zijn; daar weet hij ook alles van. Maar, vader, zorg asjeblieft, dat u zelf uit de surplussen blijft; denk aan baas Zult en aan uw kinderen.

En nu ten slotte, beste vader, omtrent de kleinigheid, die u beleggen wilt, nog dit: Als u mijn raad wilt volgen, koop er dan een solied Hollandsch stukje voor; „'t geeft weinig renten, maar zekere centen," zegt 't spreekwoord.

Ik hoop, dat u mijn beschrijving van den effectenhoek zal kunnen begrijpen; ik heb er ten minste mijn best op gedaan, maar ik moet zelf bekennen, dat er vrij wat aan mankeert en dat ik er nog heel wat meer van had kunnen zeggen, als ik er meer van te weten had kunnen komen.

Ik dank u voor de *f* 1.— voor de plaats in den schouwburg; wij hebben er toch samen genot van gehad, want Nathanaël en ik zijn op de 10-stuiversplaats gaan zitten, en hij laat u bedanken voor 't pleizier.

Groet allen van mij en geloof mij u liefhebbenden zoon

KLAAS KOMIJN.

FRAGMENT VAN EEN BRIEF VAN JORIS KOMIJN AAN ZIJN ZOON KLAAS.

. . . .

. . . .

. . . . Zoo een rommel heeft ik nooit gedagt, dat er in de efvecten hoek was. Raakman heeft mijn uitgelegd wat zuurpluzen zijn, maar ik heeft het niet goed begrepen, weet u lieve zoon ik heeft nooit anders gekocht of ik kende het betalen, en zelfs als ik kaas kocht daar de meid in was, zoodat ik de halft versnijden moest, werd ik nog niet gerinuweerd zooals die arme „Zult" door de zuurpluzen, dus blijft ik er liever met de vingers af. De kleinigheid is maar 200 guldens. Om te spiekuleeren, dat ik ook niet wil, te weinig, zegt Raakman: en voor een efvekt te koopen, dat maar acht of tien gulden rente doet, niet den moeite waard. Ik kan er meer aan verdienen, als ik een inslag doe van kaas of cijceblong. Misgien neem ik ook wel Amerikaander ham, want daar zijn nu geen triegiene in Uw waarde vader

JORIS KOMIJN.

P.S. U vriend Nathanaël heeft veel moeite gehad om u te helpen, daarom zend ik hierbij een gerookte varkestong, kado voor hem bij de boteram.

DE HEKS VAN „KEMMENAU".

Eene Geschiedenis uit de Bergen.

„Also immer gerade aus, sagen Sie?"

„Jawohl, Sie können den Weg gar nicht verfehlen."

„Und wie weit ist es denn noch ungefähr?"

„Ich denke, noch 'ne halbe Stunde Steigens."

„Ach so! .... Danke recht sehr."

„Bitte! Bitte!"

Ik nam mijn hoed af; de vriendelijke wandelaar, die mijne vragen beantwoord had, tikte even met den knop van zijn wandelstok tegen den rand van zijn stroohoed en vervolgde den weg naar beneden, terwijl ik langzaam opsteeg naar de „Kemmenauer Höhe," het hoogste punt in de nabijheid van Bad-Ems.

„N o c h 'n e h a l b e S t u n d e." Drommels! dacht ik, ze schijnen hier de Hollandsche boeren-kwartiertjes ook te kennen. Naar mijne berekening had ik reeds veel langer geklommen en 'k begon te twijfelen, of ik wel den goeden weg was ingeslagen; immers een pas of vijftig terug kruiste een smal bergpad het mijne.

„Was man aus Liebe thut, das geht noch 'mal so gut," klonk plotseling een frissche jeugdige stem even boven mij. Ik zag op, en langs de glooiing van den berg

gleed een jongen, barvoets en met een grooten bos klaver op het hoofd gebonden, naar beneden en op 't pad, waar ik stond.

„Sie, Junge! können Sie mir auch sagen, wie weit es noch ist bis oben?"

„Bis auf der Höhe, lieber Herr?"

„Ja!"

De jongen wreef zijn stoffigen rechtervoet tegen zijn linker broekspijp en antwoordde aarzelend:

„Na, — 's wird wohl noch 'ne halbe Stunde sein."

„Was! — noch so weit?"

„Gewiss."

„So! Danke sehr!"

„Bitte!" — De jongen keek met zijne donkere kijkers guitig van onder den bos groene klaver en voegde er aanstonds bij: —

„Schenken der Herr mir nicht 'nen Groschen?"

„Hebzuchtige jongensziel!" dacht ik onwillekeurig, terwijl mijn hand zich naar mijn zak bewoog en daar een 10-Pfennigstuk zocht. — Ik had er geen! — Eindelijk vond ik een halve Mark en reikte die den knaap:

„Da haben Sie denn etwas."

„Danke schön, lieber Herr!" De jongen bekeek het blinkende geldstukje en lachte vroolijk, terwijl hij liet volgen: „'n Halbe Mark! — Na, darüber wird sich aber die Grossmutter freuen!"

Dat viel mij mede; ik had in mijne verbeelding reeds gezien, hoe mijn vijf-Groschenstuk in koek veranderd in des knapen mond verdween, en vroeg dus:

„Sie werden also nicht dafür naschen?"

„I, bewahre! ich geb's der Alten; Sie sitzt da oben in dem Winzerhäuschen."

Al had ik op 't oogenblik schatten kunnen verdienen met de vertaling van het laatste woord, 'k zou nederig mijn onmacht hebben erkend.

Een verder gesprek met den jongen bracht mij echter op de hoogte: — zijn grootmoeder zat in een huisje ergens boven in een wijnberg. Zij hield daar voor een armzalig loon de wacht.

„Grootmoeder is al wat te oud om te werken, maar oppassen kan ze nog erg goed. Ze ziet nog heel best, en haar gehoor is scherp; zoolang zij er is, komt niemand in den wijnberg, die er niet hoort," vertelde de knaap, die naast mij op zijn bos klaver was gaan zitten en vertrouwelijk sprak. „Grootmoe is dol op geld," vervolgde hij, terwijl hij de halve Mark in de zon liet blinken; „als ik haar in haar humeur wil brengen, vraag ik aan dezen of genen rijken Kurgast om eene kleinigheid... Ze zal blij zijn — hè! 'n halve Mark!" zei hij, als 't ware voor zich.

„Is je grootje dan gierig?" vroeg ik.

„De menschen zeggen van ja, maar 't is zoo niet, ten minste ik geloof 't niet, want mij geeft ze alles dubbel op. Ik heb 't heel goed bij haar en ik houd heel veel van 't oude mensch, al is ze dikwijls streng."

„Zoo! — Maar is ze dan voor anderen gierig?"

„De meeste menschen houden niet van haar, omdat ze altijd zoo kortaf is en niet veel spreekt; en de meisjes zijn bang voor haar, omdat zij" — hij aarzelde — „nu, omdat zij uit de hand lezen kan."

„Uit de hand?"

„Ja! ze leest uit de lijnen."

„Oho!"

„'t Is waarlijk waar, meneer; voor vijf Groschen zegt ze alles wat je weten wilt, en voor tien Groschen de toekomst."

„Wel! wel!"

„Daarom zijn ze bang voor haar, begrijpt u. Grootmoe kan er veel geld mee verdienen, maar tusschenbeide wil zij het niet eens doen; dat is maar juist zooals 't haar in den zin komt."

„Dat 's vreemd!"

„Ja, niet waar? En toch gebeurt dikwijls; laatst nog voor de kleine blonde Tony wou ze 't volstrekt niet doen; ze joeg haar weg, en 't arme ding had zoo bloedig gespaard om de tien Groschen bij elkaar te krijgen ..... Ze moest ongetroost heengaan."

„En nam je grootmoeder de tien Groschen?"

„Wel neen, meneer! blonde Tony heeft ze gehouden en er een halsdoekje voor gekocht."

„Dat was ook wel zoo verstandig!"

„Maar 't was toch dom van grootmoeder om" — Eensklaps hield de knaap op, hij bedacht zich klaarblijkelijk en vervolgde: „Neen, 't was toch goed, want Tony had zoo'n doekje hoog noodig."

Alles wat de jongen mij vertelde maakte mij nieuwsgierig; ik brandde van verlangen kennis te maken met de oude en vroeg dus:

„Is die wijnberg ver hier vandaan?"

„O ja! — 'n goed kwartier naar boven!"

„Zoo! En is de weg gemakkelijk te vinden?"

„Zeker! Hier 't eerste pad rechts, 't kleine smalle bergpaadje op; 't is heel erg steil, — meneer mag wel voorzichtig zijn! Wou u naar boven?"

„Ja! ik wil me eens laten waarzeggen door je grootje."

De lippen van den jongen plooiden zich tot een glimlach en lieten zijn hagelwitte tanden zien.

„Altijd rechtuit!" zei hij, terwijl hij zijn bos klaver weer op 't hoofd tilde. Ik gaf den jongen nog een sigaar als afscheidsgeschenk, en met een vriendelijk: „Danke tausendmal!" aanvaardde hij zijn verderen tocht ......

't Werd hoe langer hoe warmer, want de zon had haar zenith bereikt, — 't was letterlijk snikheet; ik trok mijn jas uit, hing ze over den schouder, mijn hoed als een ransel op den rug, en in de schaduw van mijn

zonnescherm wandelde ik voort, tot aan het steile pad, dat de jongen mij had aangewezen.

'k Moest mijn parasol als bergstok gebruiken, zóó steil liep het smalle wegje opwaarts: 'n mensch is toch eigenlijk dwaas zichzelf zoo te plagen, dacht ik al stijgend.

„Was man aus Liebe thut, das geht noch 'mal so gut," klonk uit de verte de stem van den knaap. — Komaan! dan „mit Liebe voraus" dacht ik, en waarlijk, 't ging nog eens zoo goed, want na een klein half uurtje afwisselend gebraden te zijn in de zon en afgekoeld in de schaduw der beuken en dennen, had ik den wijnberg bereikt.

Dáár stond het huisje, tegen den steilen bergwand geleund; de wijnstokken en de smalle schuine paadjes, die hen van elkander scheidden, lagen voor mij. Nog eenige minuten van inspanning en ik was *in* den wijnberg.

Nauwelijks had ik een pas of twintig gedaan, of eene schrille stem riep mij toe:

„Wer da?"

„Goed vriend! — Blijf maar in je huisje, vrouw; ik kom bij je!"

„Was machen Sie in dem Wein?" klonk 't vrij barsch en te gelijk trad mij eene oude vrouw te gemoet.

Onwillekeurig bleef ik staan. 't Was een leelijk verschrompeld oud wijf, met een armoedigen blauwen rok om de heupen en een soort van grijs jak aan het gebogen bovenlijf. Een roode doek, onder de kin vastgeknoopt, diende als hoofddeksel en een krukstokje tot steun aan de rechterhand.

„Was wollen Sie?" herhaalde zij ongeduldig.

Ik trad nader, om haar gelaat te kunnen opnemen. 't Viel mij niet mee; 't was tanig en bruin als dorre bladeren. Neus en kin bijna tot elkander reikend, uitstekende jukbeenderen en kleine zwarte oogen, die als

verglommen kooltjes vuur onder de borstelige wenkbrauwen lagen, vormden een onschoon geheel.

Ik vertelde met een paar woorden waarom ik kwam; en toen zij hoorde, dat ik mij wou laten waarzeggen, vertrok zich haar tandelooze mond tot een lach en riep ze:

„Ei, sieh doch, hi! hi! hi! hi! mein Ruf reicht schon bis in der Fremde? — Ja! ja! die Hexe von Kemmenau kennt Jedermann."

Ik scheen op de oude een eenigszins vreemden indruk te maken, want ze zag mij scherp aan, bedacht zich een poosje en vroeg toen:

„Sind Sie denn wirklich abergläubisch?"

Waarschijnlijk overtuigde haar de uitdrukking van mijn gelaat van 't tegendeel, want plotseling zei ze:

„Sie scheinen mir nicht der rechte dafür zu sein. Sie wissen ja ganz gut, dass es Unsinn ist, — gut für Bauern und verrückte Engländer. Geben Sie mir lieber etwas für meinen Kleinsohn; der arme Junge hat keine Eltern mehr."

Ik vond het wonderlijk, dat de kleinzoon voor de grootmoeder en zij op haar beurt voor den jongen bedelde. Had ik hier te doen met eene goed ingerichte vennootschap, of was 't alleen wederkeerige genegenheid, die beiden tot dezelfde vraag dreef? 't Viel moeielijk te beslissen en 't scheen mij 't beste toe haar ronduit te vertellen, wat mij met haar kleinzoon wedervaren was.

Het gelaat der oude tooverkol, want zóó zag zij er juist uit, onderging eerst geen merkbare verandering, maar toen ik haar vertelde wat de jongen voor haar gevraagd en over haar gezegd had, sprongen haar eensklaps twee heldere tranen uit de oogen en nam haar gezicht zulk een dankbare uitdrukking aan, dat ik er onwillekeurig door getroffen werd.

„Das hat er gesagt? Gott segne ihn dafür!" riep ze, tusschen haar tranen door lachend. „'s Ist ein Blitz-

junge! — Kommen sie einen Augenblick im Häuschen; 's ist hier zu sonnig."

Ik volgde haar dadelijk, want hoewel de vrouw den Bloksberg geen oneer zou hebben aangedaan, voelde ik mij, waarom wist ik toen zelf nog niet, tot haar aangetrokken. In die bruine scherpe trekken lag een geheele lijdensgeschiedenis verborgen, die diep liggende oogen spraken van zieleleed en de bittere trek om den mond van geleden smart.

't Is geen gewone vrouw, die ge voor u hebt, dacht ik, — neen! ik gevoelde het — ik wist het zeker. Mijn nieuwsgierigheid werd belangstelling en 't duurde niet lang of wij zaten druk te praten. Zij scheen vertrouwen in mij te stellen, want allengs nam zij 't woord alléén; ik luisterde met gespannen aandacht, en toen ik na geruimen tijd in 't huisje te hebben vertoefd, opstond om weer heen te gaan, neigde de zon reeds ter kimme.

„Ich habe Ihnen vertraut, wie zuvor noch Keinem," zei de oude bij 't afscheid nemen, en ik — wel ik drukte haar de hand en sprak:

„Gott segne Sie, Mutter Bärbele. Auf Wiedersehn!"

Wat ze mij verteld heeft? — Wilt gij het weten? Luister dan!

II.

't Is avond; de bergen in het verschiet teekenen zich donker af tegen de lucht, die aan den horizon nog helder is en tusschen de bergtoppen door met enkele vurige streepen en roode, vlokkige wolkjes het afscheid der zon verkondigt.

't Dorpje Triftheim in Beieren ligt half verzonken tusschen de eeuwenoude eiken en beuken, wier groen,

door 't scheidend licht, langzaam in een donkergrauw is overgegaan, en hier en daar schittert reeds een lichtje door de boomen.

De geur van de kamperfoelie en late seringen balsemen de lucht, 't vogelkoor in de bosschen is verstomd en de avondwind dartelt met de afgevallen bladeren op den zandigen grond.

Alles ademt kalmte en vrede; de natuur gaat ter rust, in slaap gewiegd door 't suizelen der boomen en het murmelen van de beek, die langs den zoom des wouds over den steenachtigen bodem kabbelt en duizend kleine watervallen vormt, grillig gekleurd door de laatste zonnestralen, De woning van Bärbele, de geitenhoedster, ligt tegen den berg geleund, eenige minuten buiten het dorp. De hooge boomen, die haar beschaduwen, steken scherp af bij de witte muren van 't huisje en van den geitenstal, eenige passen verder.

Nu en dan tintelt in de ruiten van 't kleine venster het vurig schijnsel der ondergaande zon, als een vonk, die één oogenblik fel ontgloeit, om aanstonds weer te verdooven.

Overal heerscht rust; alleen in de borst van den jongeling, die, tegen den stal geleund, met donkere blikken naar 't scheidend zonlicht tuurt, is het onrustig; nu en dan brengt hij de hand aan 't voorhoofd, als zoekt hij de gedachten, die zijn brein doorkruisen, te verwijderen.

Op eens treedt hij eenige passen terug, tusschen het struikgewas naast den geitenstal; 't geluid van naderende schreden heeft zijn oor getroffen. Met inspanning hoort hij toe. . . . . .

„Ga heen," klinkt het. — God! 't is Käthe's stem, — zegt hij binnensmonds en luistert dan weer; zij spreekt zacht, op gedempten toon, maar hij hoort 't duidelijk, want de avond is stil, — hij verstaat alles. „Maar ga dan

toch niet verder mee; als ze ons samen zien, wat dan!" — Dat is Käthe, die daar spreekt! Hij houdt den adem in, om beter te kunnen kooren.

„Neen!" klinkt zeer gedempt een mannenstem, „zóó niet, Käthe! Laat mij zóó niet van je gaan; 'k heb je zoo lief!" En zacht klinkt daarop 't antwoord:

„Dat weet ik immers wel, Caspar, maar 't kan niet zijn; — vader gaf reeds lang zijn woord aan Bärbele's Karl."

„Maar jij dan, Käthe; je houdt toch niet van Karl?"

„Ik hou wel van hem, — ten minste ik zal mijn best doen veel van hem te gaan houden," herneemt de meisjesstem op plagenden toon. — „Neen! neen! Caspar, laat mij gaan; — ik wil niet, laat mij los!"

„Eén kus maar, Käthe!"

„Neen! ik wil niet, ga heen! — Laat mij los, zeg ik je!"

„Eén enkelen zoen, liefste!"

„Neen! nu niet. Ga!" en driftig stampt het meisje met haar voet op den grond.

„Malle nuf! 'k zal je wel krijgen," bromt Caspar nijdig tusschen de tanden, terwijl hij zich verwijdert.

Zijn voetstappen kraken in 't zand, en daardoor hoort het meisje niet, dat de luisteraar haar nadert; zij gaat voort, nog een paar schreden verder, en ze is het huisje genaderd. Ze licht de klinkt van de deur op en treedt binnnen.

„Moeder Bärbele! — ben je thuis?" vraagt ze op welluidenden toon, terwijl ze ietwat angstig in 't donkere vertrek tuurt.

„Moeder is naar 't dorp," zegt plotseling Karl, die haar op den voet gevolgd is.

„Jezus Maria! is dat schrikken!"

„Käthe! — wie was daareven bij je?"

„Niemand!"

„Je liegt! Ik heb 't gezien, — 't was Caspar!"

„Welnu, als je 't weet, waarom vraag je 't dan?"

„'k Heb alles gehoord!"

„Zoo!" — en terwijl zij trotsch het hoofd in den nek werpt, vervolgt zij: „Luistervinken deugen niet."

Een blos kleurt Karl's wangen, terwijl hij antwoordt: „Wel mogelijk, maar ik luisterde bij toeval, en bovendien: 't was al lang mijn plan om te weten, hoe jij eigenlijk bestaat."

„Ik?"

„Ja! jij, Käthe. — Je hebt Caspar meer lief dan mij, dat weet ik, dat voel ik, dat....."

„En als dat nu eens zoo ware?" valt Käthe in, terwijl zij de handen in de zijden zet en Karl flink in 't gelaat ziet.

„Dan zou ik voor eeuwig ongelukkig zijn!" barst de jongeling plotseling op hartstochtelijken toon uit. „Käthe! zeg, dat ik mij vergist heb, dat 't niêt zoo is; zeg, dat Caspar je onverschillig is, — en ik, ik zal je gelooven. — Maar antwoord dan toch!"

Zwijgend staat Käthe voor den jongman, en met nog hartstochtelijker aandrang herhaalt deze: „Geef antwoord, om Gods wil!"

„Ik wil niet! Ik kan niet!"

„Helaas! Ik versta je! Je hebt mij niet lief. — Caspar is 't. O God! wat ben ik ongelukkig! Hij is 't dus?

Met saamgeperste lippen knikt het meisje een paar malen bevestigend.

„O! Käthe," herhaalt de arme jongen, terwijl hij hare hand vat, „dat hij 't juist moet zijn! Ieder ander gunde ik je eerder dan aan hem."

„Waarom?"

„Omdat Caspar niet deugt; 't is een slechte kerel, — een deugniet!"

„Dat's gelogen!"

„Neem je in acht, Käthe! neem je in acht voor hem." Karl's stem klinkt ernstig.

Schamper lachend antwoordt 't meisje: „Je bent jaloersch!"

„Ja, dat ben ik ook, — helsch jaloersch! Die vervl ....."

„Zwijg, Karl! je bent onrechtvaardig; je kent Caspar niet."

„Ik ken hem *te* goed! — Ga je gang maar, als je niet hooren wilt."

„Jaloezie, anders niet!"

„Je bent vrij, Käthe; ik wil geen vrouw, die mij niet liefheeft."

„Dat wist ik wel! 'k Heb ook altijd gedacht, dat tusschen ons wel eens zóó iets gebeuren zou," antwoordt openhartig het meisje, en terwijl ze hem de hand toesteekt, voegt ze er bij: „Wees niet boos op mij, Karl; de liefde laat zich niet dwingen; vrienden kunnen wij toch blijven."

„Vrienden?" Karl's stem beeft bij die woorden.

„Ja, waarom niet?"

„Jij en ik vrienden? Ja! — dat wel, maar met Caspar goeie vrienden: nooit!"

Käthe bijt zich op de lippen, terwijl ze antwoordt: „Nu, zooals je wilt."

„Meisje!" roept Karl plotseling op smartelijken toon, „nog ééns, ik waarschuw je; neem Caspar niet, ik bezweer het je; — 't is een gemeene, lage ziel, die...."

„Houd op! ik wil geen woord over hem hooren; schaam je, Karl!"

Plotseling richt de jonge man zich in zijne volle lengte op en met ernstige stem voegt hij haar toe:

„Ga dan en loop in je ongeluk, maar reken nooit op mij. Ik heb je gewaarschuwd."

Verwonderd staart Käthe hem aan, en eensklaps lacht ze luid: „Hoe ernstig, je lijkt onze pastoor wel! Ha! ha! ik moet om je lachen; wees maar niet bang, dat *ik*

later om je komen zal..... Je zoudt me graag willen trouwen en nu schimp je op een ander — foei! dat 's leelijk.... Ha! ha!... zet niet zoo'n bedrukt gezicht.”

„Käthe, ik beklaag je. Heb je dan zóó weinig hart, dat je met mijn verdriet den spot drijft? De menschen in 't dorp hebben dan toch gelijk met te zeggen, dat.....” Hij houdt op.

„Nu! zeg 't maar; ik weet toch wel wat ze van mij denken.”

„Des te beter voor je!”

„Nu! wat zeggen ze dan — komaan, meneer Karl! — wat dan?”

„Dat je geen hart hebt en dat je de jongens eerst aanhaalt, om ze, dan weer van je af te stooten.”

„Ha! ha! ha!” klinkt haar zilveren lach helder door de stille lucht. „Hier is 't geld voor de geit, neem aan Karl! Vader wou 't eerst zelf brengen, maar hij moest naar den burgemeester. Ha! ha! ha! — 'k dacht, dat je wijzer waart.”

„Leg 't maar op de bank, Käthe.”

't Meisje legt het geld op de bank voor het huis, keert zich nog even tot Karl, terwijl ze lachend zegt: „Misschien trouw ik Caspar óók wel niet” — en verwijdert zich met luchtigen tred in de richting van 't dorp.

Nog lang bleef Karl op de bank voor 't huisje zitten.

Wat er in zijn eerlijk gemoed omging, laat zich moeielijk beschrijven. Hij was bedroefd, gekrenkt en beleedigd tevens: tranen ontvloten zijn mannelijk oog, en toen Bärbele laat in den avond thuis kwam, vond zij haar zoon nog op dezelfde plaats zitten.

Bärbele Ahrlei was laat getrouwd en vroeg weduwe; haar man, dien zij slechts drie jaren mocht bezitten, had handel gedreven in vee, en na zijn dood bleef haar een

kleine kudde geiten over, waarvan zij de melk in het dorp en in de naburige stad verkocht, terwijl zij nu en dan, wanneer er lammeren waren, daar handel mee dreef. Zij vond op die wijze een, voor haar doen, vrij ruim bestaan. In de bergstreken toch zijn de behoeften der menschen niet zoo groot en kan eene geitenhoudster zich reeds onder de beter bedeelden rekenen.

Karl, het eenige kind, dat zij haar man geschonken had, bleef lang onder moeders vleugelen: 't was haar oogappel. Afgodisch beminde zij den blonden knaap, die allengs tot een knappen jongman opgroeide. Zij liet hem op de dorpsschool leeren, wat er te leeren viel, en zag met innige vreugde, dat Karl vlug van begrip en vlijtig was. Voor boer of geitenmelker scheen bij haar veel te goed en te knap; 't was daarom, dat Bärbele altijd de stille hoop voedde, dat haar jongen, haar Karl, 't nog wel tot schoolmeester kon brengen. Zij zorgde en werkte dus van den ochtend tot den avond, om een klein sommetje bijeen te garen, waarvoor zij hem in de stad een degelijker onderricht zou kunnen doen geven.

In de verwezenlijking van haar lievelingsdenkbeeld zou ze echter worden teleurgesteld, want na 't verlaten der dorpsschool verklaarde de jongen kort en bondig, geen schoolmeester te willen worden.

Wat dan? — Ja! dat wist hij zelf nog niet. Voorloopig hoedde hij de geiten en hielp zijn moeder in haar handel.

Langzamerhand ontwaakte in Karl de lust voor 't boschwezen en scheen hem de betrekking van „Forstlehrling" (houtvestersleerling) het toppunt zijner wenschen.

Bärbele sprak er op zekeren dag met den houtvester der naburige bosschen over, en weldra trok de zeventienjarige jongen met de groene „Jacke" aan, de beenen in grijze slobkousen gestoken en den groenen vilthoed op 't hoofd naar den houtvester, die hem vriendelijk in zijn huis opnam.

't was een ferme jongen, rondborstig en oprecht, gezond naar lichaam en ziel, maar driftig en soms eigenzinnig; misschien had moeder hem in zijn jeugd wel wat verwend. 't Verblijf bij den houtvester bleef echter niet zonder invloed op zijn karakter, en toen hij, na een leertijd van vier jaren, als „Gehülfe" werd aangesteld, was niemand trotscher dan moeder Bärbele, omdat de „Förster" verklaard had, dat Karl een „Kerl" was geworden.

Was er vogelschieten, Karl schoot koning; was er Kirchweihe in 't dorp, Bärbele's zoon was vóóraan bij den dans. De meisjes zagen den knappen jongen gaarne en menig jeugdig hartje popelde in stilte van hoop en verwachting, wanneer hij het ten dans leidde. 't Scheen evenwel, alsof de jongeling nog geen keus kon doen; hij was vriendelijk en aardig met allen, zonder een enkele de voorkeur te geven.

Eenige jaren gingen kalm en rustig voorbij, en Bärbele dacht in stilte: „'t Wordt nu toch tijd, dat Karl eene vrouw zoekt." Zij had altijd gespaard en verheugde er zich in 't geheim over, dat ze haar jongen iets zou kunnen meegeven, wanneer hij t' avond of te morgen een meisje, dat hem behaagde, naar 't altaar leidde.

Eindelijk scheen 't minnegodje zijn pijl door 't groene buis van den jager te hebben geschoten, want sinds „Käthe van den molenaar" uit de stad, waar zij als kamenier gediend had, was teruggekeerd, scheen Karl te huis stiller en stiller te worden en trok, wanneer er maar eenigszins gelegenheid toe bestond, naar 't dorp om haar te zien of met haar te dansen.

Käthe was jong en schoon: donkere vlechten omgaven wangen, waarop het donzige rood van de perzik zich vermengde met het blank der lelie. Bij die frissche gelaatskleur staken de zwarte wenkbrauwen heerlijk af, terwijl donkerbruine oogen tusschen de langen wimpers schitter-

den. Een bevallige leest, kleine handjes en voetjes, die eene stadsdame tot sieraad konden verstrekken, verschaften Käthe met volle recht den naam van „Schön Kätchen".

Zij had eenigen tijd in de stad gediend en wist zich niet alléén beter te kleeden dan de meeste meisjes van 't dorp — maar zij wist ook te coquetteeren, omdat ze zich van hare schoonheid bewust was en haar vader (haar moeder was reeds lang overleden), onverstandig genoeg, niet naliet haar opmerkzaam te maken, dat zij aan elken vinger wel een vrijer kon krijgen.

De molenaar, een koud, hebzuchtig man, was niet weinig trotsch op zijn kind en hield, zooals men 't wel eens noemt, zijn waar op prijs. 't Was dus niet te verwonderen, dat hij ongaarne zag, dat Karl Ahrlei zijne dochter 't hof maakte.

„Wat is hij? — Een Forstgehülfe! — Neen, dat kan niet; je moet je niet familiaar met hem maken", had hij tot Käthe gezegd. „'k Verbied je, om zooveel met hem te dansen."

Dat was olie in 't vuur. Tot dusver had 't meisje zich alléén gevleid gevoeld door Karl's voorkeur en den naijver der andere dorpsschoonen, nu echter begon zij hem blijkbaar aan te moedigen, en weldra had Karl haar zijn liefde verklaard. Käthe hoorde hem glimlachend aan en antwoordde met een zeker air: „Spreek met mijn vader."

Dat spreken nu deed Bärbele in plaats van haar zoon.

Het onderhoud tusschen haar en den molenaar had lang geduurd, maar 't gevolg er van was geweest, dat hij zijn woord aan Karl's moeder had gegeven.

Toen 't zóóver was, scheen Käthe berouw te krijgen, want zij stelde zonder reden de plechtige verloving, die in het dorp Triftheim van oudsher gebruikelijk was, van week tot week uit, tot groot verdiet van haar aanstaanden bruigom en tot verwondering van moeder Bärbele. 't Lag

geheel in Käthe's karakter om terug te trekken, nu zij geen tegenstand van haar vader meer ontmoette. 't Scheen haar eene behoefte iets te hebben, waartegen zij zich verzetten kon; de eerste hinderpaal was plotseling opgeheven, — niets was natuurlijker, dan dat zij een anderen zocht.

Misschien ook was er nog iets anders, dat zich tusschen haar en Karl plaatste; namelijk hare genegenheid voor Caspar.

Caspar Rathler stond bij iedereen bekend als valsch, gemeen en liederlijk. De vaders en moeders van Triftheim waarschuwden hunne doehters voor den jongen boer, die reeds eenige malen met 't gerecht in aanraking was geweest wegens kloppartijen en dronkenmansschandalen, die hij in en buiten 't dorp had aangericht, en Käthe's vader had haar éèns en voor al den omgang met Caspar verboden. Vaak vielen hevige tooneelen in den molen voor, omdat niettegenstaande zijn verbod de twee jongelieden dikwijls samen waren. Wellicht had deze omstandigheid mede aanleiding gegeven, dat de toestemming tot de verloving zijner dochter met Karel Ahrlei spoediger gevolgd was, dan men verwachtte. Wel is waar zou de molenaar gaarne een rijken boer tot schoonzoon hebben gehad, maar de verhouding tusschen Käthe en Caspar scheen hem van dien aard, dat hij er hoe eer hoe liever een eind aan moest trachten te maken.

Niettegenstaande iedereen in 't dorp wist, dat de verloving van Karl en Käthe eene uitgemaakte zaak was, ontmoetten Caspar en „Schön Kätchen" elkander bijna dagelijks in 't geheim. Karl bleef daarvan niet onkundig, — er zijn altijd gedienstige tongen, — en hij besloot, het kostte wat 't wilde, zich zekerheid te verschaffen.

Volledige zekerheid verkreeg hij op dien avond bij den geitenstal.

De maan stond reeds hoog aan den hemel, toen Bärbele Ahrlei thuis kwam. Karl had 't niet gemerkt; hij zat nog altijd met 't hoofd in de handen en de ellebogen op de knieën voor zich uit te staren; hij hoorde zelfs de naderende schreden niet en schrikte eerst uit zijne treurige gedachten op, toen Bärbele hem de hand op den schouder legde en op zachten, liefderijken toon vroeg:

„Scheelt er wat aan, Karl?"

Hij antwoordde niet, maar stond eensklaps op, omvatte de oude vrouw, en terwijl hij zijn hoofd aan haar borst drukte, barstte hij in tranen uit.

Bärbele sloeg haar rechterarm om zijn hals en legde hem liefkoozend de linkerhand op 't hoofd. Ook zij zweeg, maar op haar wangen trilden twee tranen en schitterden als diamanten in 't maanlicht. Geen van beiden sprak; 't was doodstil, — alleen hoorde men nu en dan 't snikken van den jongen man en 't murmelen van 't beekje, dat door de maan met zilverglans werd overgoten.

Eindelijk verbrak Bärbele het stilzwijgen; ze hief 't bleeke gelaat van haar zoon met de ééne hand op, streelde met de andere over zijn wangen, en terwijl ze hem een kus op 't voorhoofd drukte, zei ze zacht:

„Arme, arme jongen! ik begrijp wel, wat je scheelt."

„Moeder!" nokte Karl, „'k ben zoo zielsbedroefd, 'k ben 't leven moè."

Een schok voer Bärbele door de leden, toen ze dat hoorde, en terwijl ze een huivering zocht te onderdrukken, vroeg ze met een zweem van verwijt in haar stem:

„Ben ik dan niets voor je, jongen?"

Een hartelijke kus op haar lippen was 't antwoord.

„Komaan, Karl! troost je, mijn kind; 't meisje is je niet waard. Zet haar uit je zinnen; er zijn lieve meisjes genoeg, die beter zijn dan die...."

„O! zwijg, moeder! 'k wil niets kwaads van haar

hooren, ’k heb haar nog zoo lief. O God, wat ben ik ongelukkig!”

„’k Heb van den beginne af aan gevreesd, dat ’t zoover komen zou, maar ’k hoopte nog altijd, dat ’k mij vergist had. Nu ’t eenmaal toch zoover is, dank ik God, dat hij je bijtijds de oogen heeft geopend; je zoudt met Käthe ongelukkig zijn geworden. Wie weet, welk geluk Onze lieve Heer voor je heeft weggelegd.... ’t Hoofd omhoog, Karl! en niet langer getreurd om die modepop, — die mooie madam, — die....”

Karl legde zachtkens zijn hand op haar mond en zei: „Laten wij naar binnen gaan, moeder.”

Nog lang bleef in Bärbele’s huisje dien avond licht branden, nog lang nadat zij te bed was gegaan en heel Triftheim in donker was gehuld. Toen het weer morgen werd, blies Karl de kaars uit en vouwde ’t papier dicht, dat hij beschreven had.

Vier dagen daarna had hij zijn ontslag van den houtvester ontvangen en drie weken later was hij fuselier in ’t achtste regiment der Beiersche infanterie.

Op den avond, dat Karl naar zijn korps was vertrokken, scheen weer de ondergaande zon in de ruiten van Bärbele’s huisje en kleurde met zijn rooden gloed de bleeke wangen der arme moeder, die droevig haar zoon nastaarde. Weer kwam de maan en stoeide met ’t water in de beek, en nogmaals brandde tot laat in den nacht in vrouw Ahrlei’s woning het licht.

Bärbele was alléén, geheel alleen; ze stond in ’t midden der kamer en balde de vuist in de richting van Käthe’s woning, terwijl eene verwensching haar lippen ontsnapte. Herhaaldelijk stak ze dreigend de hand uit en nam haar gelaat de uitdrukking aan van haat en verachting. Plotseling echter, als door eene ingeving gedrongen, wierp zij zich op de knieën voor ’t Mariabeeldje

aan den muur. Haar trekken, door woede verwrongen, werden zachter, een stroom van tranen verlichtte haar gemoed en met uitgestrekte armen bad zij tot „de Moeder Gods" voor hem, haar eenigen, haar Karl!

III.

Karl Ahrlei diende reeds over 't jaar bij de infanterie en was in al dien tijd niet in Triftheim geweest. Bärbele had bijgevolg even zoo lang 't bijzijn van haar zoon moeten ontberen; 't eenige, wat haar troostte, waren de brieven, die zij geregeld van hem ontving. Kwam de tijd, dat zij den postbode verwachten kon, dan stond zij reeds op den weg naar hem uit te zien, en menigmaal ging zij den brievenbesteller een eind weegs te gemoet. Was de begeerde brief in haar handen, dan sloot zij zich in haar kamertje op, om langzaam het schrift van den geliefden zoon te ontcijferen, want Bärbele, hoe flink anders, was niet al te vlug met lezen en schrijven. Soms betrok haar gelaat; terwijl zij over 't papier gebogen zat, want nog altijd scheen Käthe's beeld in het hart van den jonkman te leven en dikwijls vroeg hij met liefde naar 't meisje, dat volgens Bärbele's oordeel de oorzaak van al 't gebeurde was en dat zij daarom even sterk haatte als zij haar zoon liefhad.

't Kostte vrouw Ahrlei niet weinig moeite, om Karl's brieven te beantwoorden, maar met volhardenden ijver bracht zij toch wekelijks eenige regels op papier, om hem bericht te geven hoe 't haar ging.

Men schreef 1870. Als een donderslag klonk de mare „'t wordt oorlog" der vreedzame bevolking van Triftheim in de ooren. Op straat voor 't gemeentehuis verdrongen zich de boeren, ten einde de aangeplakte proclamatiën te

lezen. Angstig en haastig liep de een naar den ander om te vernemen, of 't wel waar was, dat 't oorlog zou worden, en iedere postbode werd, zoodra hij aankwam, omringd en met vragen bestormd. Menige moeder voelde haar hart kloppen van bezorgdheid over haar zonen, die reeds in dienst waren, of opgeroepen konden worden, om voor koning en vaderland te strijden. Menig meisje sloeg de vrees om 't hart bij de gedachte aan hem, dien zij liefhad. 't Vreedzame Triftheim geleek eensklaps een bijenkorf, waarin bij toeval een vreemd voorwerp is binnengeraakt.

Nauwelijks waren eenige dagen in onrust en angst verloopen, of reeds trokken de krachtige jonge boeren naar de regimenten, waarbij zij „en reserve" stonden, en werden zij, die nog niet onder de wapens gestaan hadden, maar dat jaar dienstplichtig waren, opgeroepen. Veel tranen werden er bij 't afscheid vergoten, veel handdrukken en kussen gewisseld, en weldra scheen 't dorpje, te midden van 't suizelend geboomte, weer even rustig als voorheen aan de voet des bergs te dommelen.

Karl Ahrlei's regiment lag destijds in een kleine stad op eenige uren afstands van Triftheim; 't was één der eerste, die order tot den afmarsch ontvingen. De flinke jonge man was kort te voren tot onderofficier bevorderd en zag met verlangen het oogenblik te gemoet, dat hij tegenover den „Erbfeind" — de Franschen — zou staan. Met groote moeite had hij van zijn battailonschef een verlof van vier en twintig uren bekomen, om zijne moeder die sinds eenige dagen ongesteld was, vaarwel te gaan zeggen. Hij had zelfs geen tijd gevonden 't haar te schrijven en kwam dus geheel onverwacht te Triftheim aan.

't Was na den middag; vóór het huisje op de bank zat vrouw Ahrlei, nog zwak door de doorgestane koorts, in droef gepeins verzonken, toen plotseling Karl vóór haar stond.

't Duizelde haar voor de oogen, ze stond op, wankelde, strekten den arme naar hem uit, lachte en schreide te gelijk en zou achterover zijn gevallen, wanneer Karl haar niet tijdig in zijn sterke armen had opgevangen.

Toen de eerste schrik voorbij was en hij, met zijn arm om haar schouders geslagen, op de bank naast haar zat, keek zij hem zwijgend in de oogen, in die mooie donkerblauwe oogen, die ietwat zwaarmoedig in de hare zagen. Spreken kon ze nog niet; eindelijk klonk het van hare lippen:

„Karl, mijn jongen, ik heb je dan weer?"

„Voor een paar uren slechts, moeder!"

„Hoe zoo?"

„'k Moet vóór morgenochtend weer bij mijn bataillon zijn; maar ik kon niet heengaan zonder afscheid, — zonder kus. — God weet, wanneer we elkaar weerzien, want 't zal er heet toegaan, als wij . . ."

Bärbele's kus verhinderde hem voort te gaan. Vaster en vaster drukte zij haar Karl aan de borst, als wilde zij hem beschermen voor 't gevaar, dat hem wachtte.

„O God! o God! moet ik dat beleven!" klonk 't smartelijk van haar lippen: „Karl, mijn kind, wat heb je begonnen?"

„Kom! kom! moeder, 't zal beter gaan, dan ge denkt; daar komen er zooveel heelhuids terug; 'k ben vol goeden moed, maak mij niet week."

't Was of Bärbele's gedachten op eens eene andere richting namen, want ze stond op, glimlachte door haar tranen heen en trok Karl bij de hand van de bank omhoog. „Laat ik je eens bekijken; je hebt gelijk, jongen, er komen er meer goed af. 'n Knap soldaat ben je en 'n brave zoon; God en de Heilige Maagd zullen niet willen, dat je je oude moeder voor 't laatst ziet. — Hier! neem dit."

Vrouw Ahrlei maakte een kettinkje met een penning

er aan van haar hals los en reikte het hem over. „Draag dit, mijn kind; 't is een heilig amulet; 'k heb 't mijn leven lang gehad en 't is mij ten zegen geweest. — Laat 't nooit van je hals. Beloof je mij dat?”

Met een eenigszins zonderlingen glimlach nam de jonge man 't gewijde voorwerp aan en bergde 't in den opslag van zijn mouw.

„Neen! neen! jongen, doe 't om je hals; — laat ik 't je zelf omdoen.”

Gewillig boog Karl 't hoofd, en Bärbele hing hem 't kettinkje om; toen legde zij hem de hand op 't ontbloote hoofd en zei zachtkens;

„God en de Heilige Maagd mogen je beschermen. Amen.”

„'k Zal iederen morgen en elken avond een Ave Maria voor je bidden; 't gebed eener moeder vermag veel bij den Heer...” en alsof ze te veel van haar krachten gevergd had, viel ze plotseling op de bank neer, terwijl ze bleek werd als een doode.

Nog eene wijl bleef Karl bij de oude vrouw, maar eindelijk was het tijd om naar de stad terug te keeren; want 't waren bijna vier uren gaans, die hij te voet moest afleggen.

Ze stonden beiden arm in arm voor 't huisje, toen Karl zeide: „t Is hoog tijd, moeder! 'k moet gaan, — laat ons afscheid kort zijn. Vaarwel! lieve, goede, beste moeder! Vaarwel!”

„God geleide je, mijn zoon!” Nog ééne innige omhelzing, één handdruk, nog één snikkend geuit: „Vaarwel!” — en Karl was vertrokken.

Zoo lang mogelijk oogde Bärbele hem na en wuifde Karl met zijn muts tot afscheid; — nog ééns, aan den hoek van den weg, zag ze zijn zakdoek fladderen; — nog ééns tusschen 't groen der boomen, en toen was 't uit; 't bosch lag daar even statig en rustig als altijd.

De avond viel, maar 't licht der zon scheidde droef en somber van de aarde; geên gouden glans overtoog den westelijken hemel; zware zwarte wolken dreven dreigend langs den horizont; — nu en dan staken enkele witte koppen tusschen de donkere wolkgevaarten uit, schemerachtig gekleurd door een enkelen flauw rooden zonnestraal, die nog ruimte vond om door te breken.

Die avond was 't evenbeeld van Bärbele's gemoed; ze was bedroefd tot den dood toe. 't Werd hoe langer hoe donkerder in haar ziel, en toen ze in haar kamertje kwam, wierp zij zich met de handen voor de oogen vóórover op haar bed.

Allengs werd het weer slechter, de lucht grijs als lood, en weldra plaste de regen in stroomen neer, terwijl in de verte de donder gromde en rommelde. — Plotseling verlichtte een felle bliksemstraal den omtrek. Karl's moeder merkte 't niet; ze weende nog steeds met de handen voor 't gelaat. Een hevige knal volgde onmiddellijk op 't licht.

„Jezus Maria! dat slaat in," riep Bärbele, terwijl zij zich bekruiste, van haar bed opsprong en naar 't venster ging.

Een schitterende lichtstraal deed haar verschrikt terugdeinzen; een nog heviger knal volgde en kaatste honderdvoudig terug in de bergen.

't Was noodweer; de wind schudde de oude boomen rondom Triftheim als riet heen en weer, floot langs de daken, bulderde en blies in rotsspleten en tusschen de hoogten door, met woest geweld hier en daar een denneboom ontwortelend of steenbrokken en zand voor zich uit drijvend. 't Beekje zwol tot een stroom, want klaterend stortte zich het water van de bergen. Met donderend geweld viel een rotsblok, door den bliksem afgeslagen, midden in de beek vóór 't huisje.

„Heilige Moeder Gods, bid voor ons!" prevelde Bärbele, met de handen voor de ooren.

Zij dacht aan haar zoon, die, zeker door 't onweer overvallen, zonder beschutting zijn weg moest vervolgen, en 't werd haar angstig om 't hart, want in langen tijd had zij zulk een vreeselijken storm en onweer niet bijgewoond. — „Bid voor ons! Bid vóor ons!" herhaalde zij, terwijl ze, telkenmale als 't weerlichtte, een kruis sloeg.

Intusschen was Karl Ahrlei door het woud gegaan, den bergrug over, naar 't gehucht Böckenhof, dat op ongeveer anderhalf uur afstand van Triftheim lag. Dáár overviel hem 't onweer, en hij bereikte nog juist de herberg, vóór de storm op 't hevigst woedde.

Zonder acht te geven op de aanwezige gasten, trad hij de gelagkamer binnen, ontdeed zich van zijn natte kapotjas, eischte een glas bier en nam plaats aan de tafel. Nauwelijks zat hij eenige oogenblikken in 't dompige vertrek, of zijn oor werd getroffen door 't vernemen van Käthe's naam.

Luid gelach klonk uit het aangrenzende vertrek, waar eenige jonge boeren uit den omtrek zaten te drinken en te zwetsen. Te midden van 't gelach hoorde hij eene stem zeggen:

„Caspar heeft gelijk; tusschen liefhebben en trouwen ligt een groot verschil. 't Is Käthe's eigen schuld; ze heeft hem altijd nageloopen."

„Als een hondje," klonk plotseling de stem van Caspar.

„Maar waarachtig! de meid is aardig genoeg," ging hij voort met reeds bezwaarde tong. „'n Beeld van een meid, maar 'k heb er nu genoeg van. — En trouwen? Bah! trouwen is rouwen!"

„Ha! ha! ha!" klonk het in koor.

Karl's bloed begon te koken: de naam van 't meisje, welks beeld hij nog altijd in 't hart droeg, klonk hem daar van die ruwe lippen als een hoon; hij klemde zijn

hand vast om den steenen bierkroes en schoof onrustig op zijn bankje heen en weer.

„'t Zal een mooie opschudding geven, als 't bekend wordt: Schön Kätchen in de lij," — riep een der boeren met heesche stem, en nog schorder klonk zijn: „Die Liebe, die liebe hat sie so weit gebracht." Caspar mocht haar nu wel trouwen, — al was 't maar om..." De spreker kwam niet verder, want Caspar, die reeds te veel gedronken had, stond op, sloeg met de vuist op de tafel en riep: „Ik? — 'k Zou je danken; weet ik, of ik alleen de vader ben van dat..."

„Nu, nu!" riep de eerste spreker lachend, „me dunkt, jij kunt tevreden zijn."

„Wat zeg je daar!" schreeuwde Caspar, hem 't woord afsnijdend. „Heeft ze ook niet met Karl van Bärbele Ahrlei geloopen? — 't Kan best zijn, dat..."

„Vervloekte schoft!" donderde op eens Karl, die op 't hooren van zijn naam het vertrek was binnengestormd, en vóórdat iemand 't beletten kon, Caspar bij de keel had gegrepen. „Ellendeling! Eerroover! Beestachtige verleider!" beet hij, heesch van woede, den verschrikten boer toe, terwijl hij hem met de gebalde vuist in 't gezicht sloeg. „Zwijg, of 'k vermoord je als een hond...."

Hij zou 't gedaan hebben, wanneer niet de anderen waren toegeschoten, om hun makker te ontzetten. Eenige boeren en de herbergier hielden, niettegenstaande zijn hevigen tegenstand, Karl Ahrlei vast, en de anderen brachten Caspar, die tamelijk wel ontnuchterd was, uit het huis.

De onderofficiers-uniform, die Karl droeg, boezemde den boeren eenig ontzag in; — want wie in Duitschland zal zich aan iemand, die 's konings kleed draagt, vergrijpen? Ware dit niet het geval geweest, dan had Karl waarschijnlijk zijn woesten aanval met een duchtig pak slaag geboet.

Langzaam bedaarde het weer, en evenzoo Karl's drift; de kalme woorden van den kastelein en diens vrouw brachten er veel toe bij.

Een diepe neerslachtigheid maakte zich van hem meester, en nauwelijk sloeg hij acht op 't geen de dikke herbergierster sprak.

Zóóver was 't dus met „Schön Kätchen” gekomen; — gevallen, verloren voor altijd! 't Bloed steeg hem weer naar de slapen bij die gedachte, en inwending kookte hij van verontwaardiging; 't was alles gebeurd, zooals hij voorspeld had. „Dien Caspar! — waarom heb ik hem niet gesmoord, toen ik hem beethad!” mompelde hij tusschen de tanden — en opnieuw driftig, sprong hij op en greep naar zijn koppel, dien hij haastig omgespte.

„Halt! heer onderofficier!” zei de waard, „zoo moog je niet heengaan. 't Is niet goed met drift in 't hart in den donker te loopen; de weg is gevaarlijk en de steenen op 't pad liggen door den storm tamelijk los; zooeven is een pas of tien van 't huis nog een groot stuk rots in den afgrond gestort. — Bedaar nog wat, vóór je gaat. Drink nog eens, en dan, goeie reis!”

„Je hebt gelijk; geef me nog een glas bier.”

Eindelijk had 't onweer opgehouden, en Karl was ten minste uiterlijk kalm; hij betaalde, sloeg zijn jas los over de schouders en vertrok.

't Was stikdonker onder de boomen, en soms moest hij even stilstaan, om naar den weg te voelen. Eindelijk was hij 't bosch uit en op den smallen „Steg,” die bergafwaarts leidde. Nu en dan rommelde de donder nog zachtjes in de verte en flikkerde de blauwe weerschijn van den bliksem.

In gedachten verzonken vervolgde hij zijn weg; — daar plotseling sprong iemand uit het struikgewas en greep hem bij de borst.

„Dacht je mij zóó te ontkomen, na mij half gesmoord te hebben?" klonk hem Caspar's stem woedend tegen. „Pak me nu nog eens aan, — als je durft!"

„Schurk! — neem je in acht!" — met kracht rukte Karl zich los en bleef dreigend voor zijn aanrander staan. — Een flauwe lichtstraal, die even door 't wolkenfloers brak, toonde hem Caspar's hatelijke trekken.

„Ze dachten, dat ik naar huis was gegaan, maar ik heb je opgewacht; *ik* heb met je uniform niets te maken, — versta je!" schreeuwde de jonge boer, nog verhit door den drank, hem toe en trok te gelijk zijn mes.

't Was juist licht genoeg op den weg, om dat te zien en Karl voor den verraderlijken steek te behoeden.

Deze aarzelde geen oogenblik, maar greep zijn tegenstander bij de borst en trachtte hem 't mes te ontwringen. — Eene gevaarlijke worsteling volgde, want de weg langs den berg was smal en de afgrond er onder peilloos.

Hijgend hielden de twee sterke mannen elkander vastgegrepen. Karl omvatte Caspar's hand, en 't koude lemmer van 't mes drukte tegen zijn pols; met de andere hand kneep hij hem in de keel. Caspar, die eene hand vrij had, liet die met alle kracht op zijn vijand neerkomen. Al worstelende naderden zij den afgrond; geen woord werd tusschen hen gewisseld, maar Karl voelde hoe Caspar's heete adem langs zijn gezicht streek. — Daar plotseling bezweek de grond onder hunne voeten. Caspar viel achterover; een hevige ruk deed Karl struikelen; hij liet Caspar's keel en hand los, om nog bijtijds een boomstronk te grijpen.

Met de kracht der wanhoop sloeg de ellendige aanrander zijn nagels in den doorweekten grond en greep een struik, waaraan hij zich vastklemde.

„Help! — Help!" gilde hij. „Ik ben verloren!" Een seconde stilte. — „Help! Help! om Käthe's wil," klonk hartverscheurend Caspar's stem nog eens, en terwijl hij

met de voeten een steunpunt zocht, liet hij ééne hand los en stak die Karl toe.

’t Hooren van Käthe’s naam bracht Karl’s woede tot ’t uiterste.

„Naar de hel met jou!” schreeuwde hij en trapte herhaaldelijk den om hulp smeekende met den voet op ’t hoofd, totdat Caspar’s hand de reddende struik losliet en hij met den kreet: „Moord” achteroversloeg.

„Moord!” — klonk ’t nog ééns rauw door den nacht; ’t gerommel van rollende steenen — een val — een bons, nog een val, een onbestemd wegstervend gedruisch, en verpletterd lag Caspar in de diepe rotskloof, die akelig en zwart onder Karl Ahrlei’s voeten gaapte.

Half bewusteloos werkte de jonge man zich weer boven op den weg, waar hij eenige oogenblikken als bezwijmd, tegen den rotswand geleund, staan bleef. Toen hij zijn gedachten weer verzamelen kon, sloeg hij zich met de vuist voor ’t voorhoofd en steunde:

„God almachtig! — wat heb ik gedaan — een moord!” ’t Bloed stolde hem in de aderen en een rilling voer door zijn leden.... Wat was dat? Klonk daar niet weer die rauwe kreet: „Help! help! ik ben verloren?” Neen! ’t was verbeelding. — Maar toch: ’t klonk zoo duidelijk! Was dat dan ook niet Caspar’s gezicht, dat hij vóór zich zag, flauw beschenen door ’t matte licht der maan? — Waren dat niet die angstig verwrongen gelaatstrekken? — Hu!.... hij wou ze niet zien, hij sloeg de hand voor de oogen. — Luister! — hoorde hij daar niets? — Hij hield den adem in: — doodsche stilte om hem heen; ’t werd hem hoe langer hoe duidelijker, wat hij gedaan had. Hij had zijn vijand kunnen redden, en één voetstoot had hem tot een moordenaar gemaakt. Koortsachtig joeg ’t bloed door zijn aderen, hij klappertandde en naderde de plek des onheils; voorzichtig boog hij zich over den rand des

afgronds en staarde in de duistere diepte: — niets te zien dan onheilspellend zwart! Nog verder boog hij zich over. Zou 't misschien nog mogelijk zijn hem te redden? Wellicht was Caspar niet dood en lag slechts bewusteloos op een vooruitspringend rotsblok. Karl's hoofd gloeide; hij wist nauwelijks wat hij deed, maar hij bracht de hand aan den mond en schreeuwde, zoo luid hij kon, naar beneden: „Caspar!..." — „Caspa-a-ar!" bauwde de echo hem hoonend na, en krassend vlogen een paar verschrikte kraaien uit hunne schuilplaats. — „Caspar!" klonk de echo nog eens zwakker, en ontzet tuimelde Karl terug.

„Verloren! onherroepelijk verloren! — niet alleen hij, maar ook ik. Mijn God! wat heb ik gedaan!" mompelde de ongelukkige, die in zijne verbeelding reeds het schavot voor zich zag oprichten. „Arme moeder! dat overleeft zij niet; — die schande is ook haar dood."

„Halt! zoover is 't toch nog niet," klonk 't plotseling in zijn binnenste. „Niemand weet, dat wij hier samen waren, en hij was immers de aanrander, ik verdedigde mij. Maar — die trap op zijn hoofd? Bah! niemand kan 't bewijzen; we waren alléén." — Karl trachtte zichzelven gerust te stellen en nam 't besluit zijn weg te vervolgen. — Groote God! zijn sabel — waar was die? — Genadige hemel! die was hem in de worsteling ontvallen. — Misschien lag ze op den weg.... Hij zocht overal, ging terug en nog eens terug; — nergens iets. Wacht! hij droeg een doosje met lucifers in den zak. Voorzichtig stak hij er een paar aan, — de wind blies ze uit; — nog eens beproefd, 't ging beter, maar niets kon hij ontdekken. Het vreeselijk vermoeden werd tot zekerheid: zijn sabel was met Caspar in den afgrond gestort, als stomme getuige van zijn daad! Morgen als 't licht werd zou men ze vinden misschien nog eerder dan 't lijk. Radeloos van angst, als

„Doe 't licht weg! moeder, fluisterde Karl gejaagd."

een gejaagd hert, ijlde Karl terug op 't pad, dat hij gekomen was.... langs Böckenhof.

In de herberg brandde nog licht; voorzichtig sloop hij door de struiken langs den weg: er kon eens iemand uit de deur komen. — Gelukkig! hij was er voorbij en in 't donkere bosch. Hij ijlde voort. Waarheen? Hij wist het nauwelijks, maar instinctmatig ging hij naar zijn huis.

Toen de dorpsklok te Triftheim twee uren sloeg, stond Karl voor Bärbele's huisje en klopte aan de gesloten deur.

„Wie is daar?" klonk 't dadelijk van binnen, want vrouw Ahrlei was wakker, — ze had den slaap niet kunnen vatten.

„Ik ben 't! Om Gods wil, doe open!"

„Wie is ik?" Karl's stem beefde zóó, dat Bärbele háár niet herkende.

„Ik, moeder! Doe open!" Door de reet der deur scheen een roodachtig schijnsel. Een oogenblik later lichtte Bärbele haar zoon met de lamp in 't gelaat en trad verschrikt terug. Hij zag er uit als een doode.

„Doe 't licht weg, moeder!" fluisterde Karl gejaagd, en zonder 't antwoord af te wachten, blies hij de lamp uit, volgde de verschrikte vrouw naar binnen en sloot zorgvuldig de deur achter zich dicht.

Die nacht was de vreeselijkste in Bärbele Ahrlei's leven. Wat er tusschen haar en haar zoon werd afgehandeld, hoe zij 't aanlegde om hem van zijn voornemen, zich aan 't gerecht over te leveren, af te brengen, — niemand heeft het ooit gehoord. Waar zij hem gedurende dien nacht en den volgenden dag heeft verborgen gehouden, en hoe hij door hare hulp naar Hamburg ontkomen is, om van daar naar Amerika te gaan, — heeft ze nooit verteld. Wat we echter wel weten, is: dat al 't gespaarde geld van Bärbele er door werd verslonden.

Niet lang daarna stond Karl Ahrlei gesignaleerd als deserteur en was bij verstek tot den kogel verwezen.

De Triftheimers waren verontwaardigd, toen zij 't hoorden; de meesten beklaagden Bärbele, dat ze op haar ouden dag zooveel verdriet van haar zoon moest ondervinden, maar anderen trokken de schouders op en meenden, dat ze er wel iets van kon hebben geweten, — en enkelen gingen zelfs zoover van te beweren, dat zij 't was, die haar zoon tot een verrader en een lafaard had gemaakt.

't Verdwijnen van Caspar was in 't eerst niet opgemerkt, omdat 't meer gebeurde, dat hij eenige dagen achtereen van huis bleef; maar toen acht, veertien dagen, — ja! drie weken verliepen, zonder dat men taal of teeken van hem vernam, begon men aan een ongeluk te gelooven. Het gerecht bemoeide zich met de zaak; overal werden nasporingen gedaan, voornamelijk in de buurt van Böckenhof, omdat men hem dáár, volgens inlichtingen van den herbergier, 't laatst had gezien.

't Baarde in 't dorp geen geringe opschudding, toen eindelijk 't geheel misvormde en bijna onherkenbare lijk van Caspar ontdekt werd. Karl's sabel en kapotjas, die hij, zonder dat hij 't wist, ook verloren had, werden in den omtrek gevonden.

De stem des volks veroordeelde Karl Ahrlei als den moordenaar van Caspar en men bracht zijn „deserteeren" natuurlijk in verband met het gebeurde. Uit de instructie door 't gerecht bleek ten duidelijkste, dat aan een ongeluk niet te denken viel: de twist in de herberg en de haat, die de twee jongelieden elkander toedroegen, waren genoeg bekend.

Nogmaals trof Bärbele een slag, toen 't gerecht haar zoon „steckbrieflich" als moordenaar vervolgde.

In Bärbele's woning werd huiszoeking gedaan, doch niets verdachts gevonden; en toen zij voor de balie

moest komen, om te zweren, dat zij niets wist van 't verdwijnen van haar zoon, noch daarbij hulp had verleend, stak zij kalm de twee vingers der rechterhand in de hoogte en sprak zij den ambtenaar met vaste stem het „Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig” na. Maar toen zij 't gezegd had, viel ze bewusteloos neer. De aandoeningen der laatste dagen waren zóó hevig geweest, en „die eed” had al, wat haar aan kracht restte, gevorderd. Had men in het dorp tot nog toe de arme vrouw beklaagd, nu weken velen schuw ter zijde, als zij haar tegenkwamen.

Wat haarzelve betreft, in haar doen en laten was niets veranderd, en niemand merkte eenig verschil in haar op, dan alléén de pastoor te Triftheim: want Bärbele Ahrlei, tot dusver eene ijverige en vrome katholieke, kwam niet meer ter kerke of in de biecht, en toen de pastoor haar daarover onderhield, zei ze eenvoudig:

„'n Mensch kan zich veranderen, Heer Pastoor.”

Hoofdschuddend had de geestelijke zich verwijderd; hij dacht er 't zijne van, maar zweeg en vroeg niet verder. — En Bärbele? — Zij had in haar kamertje voor 't Mariabeeld een lampje geplaatst, dat dag en nacht brandde, zij versierde de moedermaagd met bloemen en lag uren lang op haar knieën in vurig gebed verzonken. Maar ook dikwijls ontvlood haar 's nachts de slaap en sloeg ze zich in wanhoop op de borst, terwijl zij snikkend uitriep:

„Heere God! wees ook mij genadig!”

IV.

Eenige maanden waren verloopen, zonder dat er eenig bericht van Karl Ahrlei gekomen was. De sterke arm der gerechtigheid bleek ditmaal te zwak, want alle na-

sporingen bleven vruchteloos. Men was 't spoor geheel bijster.

Ook Bärbele had geen tijding. Hoe zou 't ook kunnen. Een brief zou Karl immers niet durven schrijven; maar toch hij had beloofd, wanneer hij veilig over zee was gekomen, op eene of andere wijze haar 't bericht daarvan te doen toekomen. Hoe, — wist zij niet, maar hij zou wel iets vinden. „Haar jongen had 't beloofd, en hij hield altijd woord." Zij troostte zich dus met die gedachte; maar weken en maanden verliepen, zonder dat er taal of teeken van hem kwam.

Angstige dagen doorleefde zij in haar eenzaamheid, want hoogst zelden kwam zij in 't dorp. 't Was alsof plotseling alle veerkracht haar begeven had. Zij schuwde en haatte de menschen, die haar op hunne beurt ontweken en deden, alsof zij haar niet kenden. De lust tot werken ontbrak haar geheel, en den meesten tijd zat zij op de bank vóór 't huisje, met de handen in den schoot, turende naar de plek, waar zij Karl in 't bosch had zien verdwijnen op den avond, toen hij vol moed naar zijn regiment wilde terugkeeren.

Caspar's moord was langen tijd in 't dorp en elders het gesprek van den dag geweest; en al werd hij niet betreurd, velen dachten toch met medelijden aan het ongelukkige einde van den jongen man.

In het huis van den molenaar was veel veranderd. Käthe, eens zoo vroolijk en dartel, was sedert Caspar's dood als omgekeerd; haar mooie oogen stonden altijd vol tranen, en dagen lang zat zij alleen, in doffe wanhoop voor zich uit te staren. Haar vader vermoedde nog niet, wat haar en hem boven 't hoofd hing, en lachte er tusschenbeide om, dat zij om Caspar treurde. Eindelijk was het haar niet meer mogelijk haar toestand te verbergen en

beleed zij, onder een vloed van tranen, haar val. Boosaardige tongen hadden reeds lang in stilte over Kätchen gefluisterd, maar zonderling genoeg was den molenaar nog geen dier geruchten ter oore gekomen. Geen wonder dus, dat hij als een razende opvloog, toen 't hem duidelijk werd, dat Käthe, tot dusverre zijn trots en hoop, schande over zijn huis had gebracht. In zijn hevigen toorn vloekte hij den dag, waarop zij geboren werd, en in blinde woede joeg hij haar onbarmhartig de deur uit.

„Weg! uit mijn oogen, deerne! Ik wil je nooit meer zien! Weg! — weg!"

„Vader, heb medelijden!" smeekte de arme.

„Ik ben je vader niet meer, — ik ken je niet!"

„Ach God! vader! verstoot mij niet, om der wille van 't arme kind, dat...."

Die woorden voerden zijn toorn ten top en beslisten over Käthe's lot; nauwelijks gunde hij haar den tijd eenige kleedingstukken bijeen te pakken, vóór hij haar de deur uitzette.

Nog eens beproefde de ongelukkige hem te verteederen; tevergeefs omvatte zij zijn knieën. Ruw stiet hij haar met den voet van zich en grendelde de deur achter haar dicht.

Radeloos stond Käthe eenige oogenblikken voor haar vaderlijk huis. Eindelijk sloeg zij de handen voor 't gelaat, en bitter weenend ging zij heen; ze liep werktuigelijk voort, — de dorpstraat uit en verder in de richting der stad. 't Werd reeds donker, en slechts enkelen zagen haar vertrekken; niemand bekommerde zich om de verstootene.

Haar weg voerde voorbij Bärbele's huisje; dáár stond de geitenstal, waar zij Karl 't laatst had gezien; de brandende oogen richtten zich als vanzelf op die plek, en zij herinnerde zich zijn woorden:

„Neem je in acht voor Caspar!"

Onwillekeurig bleef ze even staan, en een diepe zucht ontsnapte haar beklemde borst.

Stil! wat was dat? Naderde daar niet iemand? Wie kon dat zijn? — Zij wilde verder ijlen, maar plotseling zag zij Bärbele Ahrlei vóór zich. Ze deed een poging om haar te ontwijken, maar de oude vrouw versperde haar den weg.

't Licht uit 't venster viel juist op Bärbele's gelaat, en Käthe zag, hoe haat en verachting haar trekken beheerschten.

„Wat wil je van mij, vrouw Ahrlei?" vroeg zij ontsteld.

„Wat ik wil? — Je vaarwelzeggen, juffertje, en je goede reis wenschen. Hi! hi! hi! 'k begrijp er alles van: 'k heb er schik in, dat je zóó heengaat, schön Kätchen! Dat heb je aan mijn Karl verdiend!" beet Bärbele haar hoonende toe.

„Laat me gaan!" klonk 't angstig terug.

„Ik zag je aankomen; — en je zult nog vroeg genoeg in de stad zijn, vrouw Caspar! Hi! hi! hi!"

Als door een adder gestoken, richtte zich het meisje driftig op, zag Bärbele met haar groote donkere oogen doordringend aan, en met de hand op haar wijzend, antwoordde zij dof, maar duidelijk:

„Dat zou ik geworden zijn, als jou zoon hem niet had vermoord!"

't Bloed vloog Bärbele met geweld naar de slapen; die woorden klonken haar als een donderslag in de ooren. Zij week achteruit en liet Käthe voorbijgaan. Zonder verder een woord te spreken, vervolgde deze haar weg, en zwijgend trad de andere haar kamertje binnen.

't Lampje vóór 't Mariabeeld brandde nog slechts flauw en riep, door het onvaste schijnsel, op 't gelaat der Heilige Maagd een vreemde uitdrukking te voorschijn. 't Kwam

Bärbele voor, als zag de Moeder Gods haar stil verwijtend aan, als gleed een weemoedige trek over 't strakke gelaat. Ze nam een speld om 't pitje wat op te halen; — 't was immers dwaasheid, dacht ze: dat beeld kon toch slechts één gezicht toonen. Haar hand beefde; 't lichtje, te onzacht aangeraakt, spatterde even en ging daarop eensklaps uit.

In vrouw Ahrlei's gemoed was 't onrustig; haar slapen bonsden en haar hart klopte. Ze hoorde in haar verbeelding telkens dat verwijt van Käthe's bleeke lippen en ze sidderde: „als jou zoon hem niet had vermoord," herhaalde ze werktuigelijk een paar malen in zichzelve.

Met verlangen had zij het oogenblik verbeid, waarop zij zich op Käthe zou kunnen wreken; ze had zelfs met een soort van genot vooruit bedacht, wat ze wel zeggen zou, als die gelegenheid kwam, en nu.... haar wraak was niet zoet geweest. En toch, — was dat meisje niet de oorzaak van al 't leed, dat haar en haar Karl getroffen had? — 't Warrelde haar in 't hoofd. Ze trachtte te bidden, een Ave Maria; 't gaf haar geen rust; vervolgens een Onze Vader; 't scheen wel, alsof zij 't gebed niet goed meer kende, want telkens bleef zij steken bij: „En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren." Nog ééns en nog ééns begon zij opnieuw, maar ieder maal klonk haar bij die woorden Kätchen's verwijt in de ooren.

Ontevreden en gejaagd draaide zij de lamp neer, want zonder licht durfde zij ditmaal niet slapen, en ging te bed.

't Werd bijna donker in 't kleine vertrek, waar alles stil was behalve de Schwarzwälder klok, die gelijkmatig tikte. Bärbele kon den slaap niet vatten; de klok tikte dien avond ook bijzonder hard t i k ! t a k ! — t i k ! t a k ! juist zooals haar hart. 't Uurwerk hield er maat mede: t i k ! t a k ! neen — haar hart ging sneller. — Dat was

onverdragelijk; zij stond op en hield den slinger tegen. Zóó, ja! zóó zou 't beter gaan; zij dommelde even in, maar ook slechts even: want achter de haard zong de krekel eentonig, maar schril: Kri! krikri! kri! Onwillekeurig luisterde zij er naar. Wat deed die krekel vreemd! want duidelijk verstond zij: „Kri! krikri! kri! waarom deed je dat?" Onrustig bewoog zij zich op haar bed; die krekel zong ook zoo luid: „Waarom deed je dat? Kri! kri! kri! Bärbele schaam je wat!" — Eindelijk, na lang wachten, begon de krekel zachter te zingen, als uit de verte — een pauze — weer klonk zijn eentonig lied, maar verder, al verder, totdat het uitstierf, ... en Bärbele sliep .....

Haar slaap was evenwel niet rustig: ze woelde heen en weer en schokte nu en dan zenuwachtig, als door een hevigen schrik getroffen. Eensklaps richtte zij zich half van hare legerstede op; met wijd geopende oogen staarde zij voor zich en strekte de armen uit. Sprakeloos, onbewegelijk zat zij daar.

Wat was dat?... De lamp op de tafel was uitgegaan, en toch zag zij licht... een blauwachtig schijnsel vervulde de kamer. Zacht lichtend vertoonde zich voor haar oog eene gestalte, nog onbestemd van omtrek, maar voor 't moederoog duidelijk genoeg. 't Was „haar Karl," dien zij zag, — maar anders, geheel anders, dan toen hij nog leefde. Zijn gelaat was bleek, marmerbleek, blauwachtig getint door 't vreemde licht. Zij wilde schreeuwen, roepen, hem toespreken; — maar haar tong was als verlamd.

Langzaam ontwikkelde de gestalte zich duidelijker; zij zag zeewier en waterplanten door zijn haren geslingerd; zijn oogen, die tot dusverre gesloten waren geweest, openden zich langzaam en blikten vol weemoed op Bärbele.

Als versteend staarde zij 't beeld van haar „eenigen"

aan. Karl wenkte met de hand, en eensklaps vertoonde zich in de verte een reddeloos wrak, door de baren eener woedende zee heen en weer geslingerd. Bliksemflitsen doorkliefden de lucht en hemelhooge golven verzwolgen het schip.

Alles verdween voor een oogenblik. Toen zag zij weer „haar Karl", maar de uitdrukking van zijn gelaat was anders. Ernstig en rustig keek hij haar aan: 't kwam haar voor als bewogen zijn lippen, — neen! zij bedroog zich niet, — eindelijk hoorde zij, eerst zachtjes, daarna duidelijker en luider, de woorden:

„Moeder! bid niet langer voor mij; 't is genoeg ...."

Bärbele trachtte te spreken, maar geen geluid kwam over hare lippen — en toch, hoe wonderlijk! „Karl" scheen zelfs hare gedachten te hebben verstaan, want hij antwoordde:

„Bidden is geen boete doen. Goedmaken, wat nog goed te maken is: dàt is boete!"

Hoe zonderling klonk de stem van haar zoon: zoo zacht, zoo overtuigend en zoo diep weemoedig. Hij wenkte weder, en bijna onhoorbaar klonk 't van zijn lippen: „Ik kan 't niet meer, dat is mijn straf!" Vruchteloos beproefde vrouw Ahrlei te spreken, te vragen. Slechts de verschijning sprak: „Moeder! de wraak is aan God; doe gij aan Käthe, wat gij kunt. 't Goede, wat gij háár doet, zal mijne ziel tot rust brengen."

Met het hoofd groetend als ten afscheid, verdween de gestalte in het blauwachtige licht, dat allengs flauwer en flauwer werd en zich ten slotte in een half doorzichtige wolk oploste, waaruit haar als op den adem des winds de woorden werden toegefluisterd:

„Handel en bid, maar bid tot God zelf, tot Hem alléén. . ."

Toen verdween alles en was 't weer even donker als te voren.

Met den uitroep: „Karl, mijn kind!" ontwaakte Bärbele. Klam zweet bedekte haar gelaat.

't Was reeds morgen en de grauwe tinten van den aanbrekenden dag hulden haar kamertje als 't ware in een geheimzinnigen nevel.

Zij greep naar haar hoofd; 't bonsde en hamerde daarin alsof ze de koorts had, de tong kleefde haar aan 't verhemelte en loodzwaar drukte er iets op hare borst. Een zware zucht ontsnapte haar beklemd gemoed, en zij zag verwilderd rond, huiverend, verschrikt, telkens vreezend die verschijning weer terug te zien.

„Jezus Maria!" bracht zij éindelijk uit, „wat was dat?" — Ze schrikte van 't geluid harer stem en verborg het gelaat in de handen. Had zij gedroomd? Had zij waarlijk Karl voor zich gezien, of waren 't slechts haar eigen gedachten, die in den slaap vorm en gestalte hadden aangenomen?....

Zij kon zich geen rekenschap van het gebeurde geven, maar van dat oogenblik af stond bij haar de overtuiging vast, dat Karl op zee was verongelukt.

„Dood!" zei ze, somber vóór zich ziende. „Dood! zonder biecht, zonder absolutie gestorven. In zonden vergaan! O God! wees hem genadig!" Een stroom van tranen schonk haar eindelijk verlichting en werkte weldadig op haar overspannen geest.

Toen de Triftheimer boeren haar eenige dagen daarna in 't dorp zagen, keken ze eerst verwonderd elkander aan en dan weer naar Bärbele, want zij scheen plotseling wel tien jaren ouder geworden; zij ging met gebogen hoofd, en haar lokken waren bijna wit.

Van Karl Ahrlei werd nooit meer iets gehoord.

V.

Vrouw Bärbele's uiterlijk was veranderd, maar ook haar innerlijk *Ik*; haar haat tegen „Schön Kätchen" verflauwde al meer en meer en maakte allengs plaats voor diep medelijden. Ze dacht er over na, dat haar Karl toch zoo innig veel van 't meisje gehouden had, en telkens herhaalde zij in zichzelve de woorden: „Doe aan haar, wat gij kunt." Ja! dat wilde zij; de arme verlatene zou iemand vinden, die de hand uitstrekte, om haar voor verder en dieper vallen te behoeden.

Dat was immers, 't geen Karl bedoeld had; zij gevoelde 't beter, dan zij 't onder woorden kon brengen. Hoe meer zij er over nadacht, des te rustiger en kalmer werd haar gemoed. Zeker, zóó zou het zijn. Zij wilde trachten aan Käthe goed te maken, wat haar zoon door Caspar's moord tegen haar misdreven had. Misschien zou dat een gewicht in de schaal leggen, wanneer hij eenmaal tegenover den rechterstoel des Almachtigen stond.

't Scheen haar een heerlijke taak, want een zonnige glimlach gleed over haar rimpelige gebruinde trekken, en de blik, dien zij ten Hemel richtte, sprak duidelijker dan een lang gebed.

Eenige dagen later stond Bärbele met 't krieken van den dag vóór haar huisje. Alles wat zij bezat had zij te gelde gemaakt, en ze nam in een bundeltje slechts haar kleeren en een stuk brood, als teerkost, mede.

Vóór ze vertrok, trad ze nog eens haar huisje binnen en wierp een blik in 't kleine, nu bijna ledige vertrek.

Lang zag ze naar het Mariabeeld aan den wand; dat had zij niet verkocht, maar zij wilde 't ook niet medenemen. Een palmtakje, dat ze in den kleinen tuin had geplukt, stak ze achter 't beeld, opende nog ééns de deur,

die naar 't kamertje, éénmaal door Karl bewoond, leidde, en zag met betraand gelaat in de kleine ruimte rond. 't Was een lange, innige blik....

„Adé!" fluisterde ze zacht. „Adé!" 't Viel haar zwaar te scheiden van de plek, waaraan zooveel schoone, maar ook zooveel bittere herinneringen verbonden waren.

Toen ze weer naar buiten trad, was de zon opgegaan en brak met gouden glans door de nevelen heen, die nog over 't dal hingen. Als met een half doorzichtigen sluier omhangen, vertoonden zich de geliefde bergen aan haar oog. Allengs trok de nevel op en verguldden de zonnestralen het kruis op 't torentje van Triftheim. 't Dorp sluimerde nog onder 't zware geboomte. De geur van 't hooi, dat op de hoppers stond, woei haar te gemoet. Eenige oogenblikken tuurde zij naar 't dorp: geen menschelijk wezen vertoonde zich nog... In de verte kraaide een haan.

Zorgvuldig sloot ze de deur van 't huisje achter zich dicht en liet den sleutel in 't slot steken. Op de bank vóór 't raam zette zij zich nog even neder; ze plukte een blad van den klimop, die zich langs 't venster omhoogslingerde; 't was alsof een geheimzinnige macht haar terughield. Duizenderlei gedachten doorkruisten haar brein, toen ze daar zat; de beek vóór haar murmelde en ruischte, als vertelde zij van vroegere tijden, van ondervonden wel en wee.

Eindelijk stond zij vastberaden op, zag nog eens om naar 't huisje, 't tuintje en den geitenstal. Zij vestigde er een blik op, als wilde zij alles voor goed in haar geheugen prenten.

„Adé! Misschien voor altijd," zuchtte zij nog eenmaal zacht en met vasten tred sloeg zij den weg in naar de stad.

Hoe Bärbele ontdekte, waar Kätchen zich bevond, of welke middelen zij aanwendde om er achter te komen, is

ons niet bekend geworden. Genoeg zij het te weten, dat zij op een middag plotseling voor 't meisje stond, dat treurig alleen zat, in 't kamertje van een daglooner, waar zij een schuilplaats had gezocht. Het arme Kätchen verkeerde in een gemoedstoestand, die moeielijk te beschrijven is. Een diepe moedeloosheid had zich van haar meester gemaakt; aan haar brandende oogen ontvloten geen tranen meer; zij staarde met doffen blik voor zich, en had zij den moed er toe gehad, ze zou een einde hebben gemaakt aan haar ellendig leven.

Toen „Schön Kätchen” Karl's moeder voor zich zag staan, werd ze doodsbleek en riep met trillende lippen:

„Wat wil je hier? Ga weg! ga weg!”

„Kätchen....!” Bärbele's stem klonk zóó zacht, dat 't verschrikte meisje verwonderd opzag.

„Ga heen en kwel me niet langer, vrouw Ahrlei. Heb ik geen ellende genoeg?” Kätchen's stem was heesch en dof.

„Wees niet bang; ik kom niet, om je iets te verwijten,” zei Bärbele bedaard en legde haar hand op Kätchen's schouder.

„Raak me niet aan, wijf! — moeder van....” Plotseling zweeg de ongelukkige, want in vrouw Ahrlei's oogen flikkerde op eens een vonk van den ouden haat, zóó fel, dat Kätchen er van schrikte.

Met geweld echter onderdrukte de oude vrouw haar opwellenden toorn en 't gelukte haar op liefderijken toon het meisje in zooverre gerust te stellen, dat zij vroeg:

„Maar waarom kom je mij dan opzoeken?”

„Omdat je nu verlaten bent en alléén; om je te helpen, zoo 't mogelijk is.”

„Mij....? Maar waarom, — waarom?”

Eén oogenblik aarzelde Bärbele, vóór zij antwoordde: „Omdat mijn zoon veel aan jou heeft goed te maken. —

Als je kind geboren wordt, heeft 't geen vader... Welnu, 't zal in mij een verzorgster vinden, die hem dat gemis zooveel mogelijk vergoedt."

„Maar 't is het kind van .... Caspar", zei Kätchen snikkend, met neergeslagen oogen.

„Juist dáárom, Kätchen! zal ik 't liefhebben met al mijn kracht."

Vol verwondering en nog half wantrouwend zag het ongelukkige meisje vrouw Ahrlei aan en herhaalde:

„Wil je mij dan werkelijk helpen en bijstaan...? Mij?... Mij?..."

„Zóó waarachtig als ik mijn Karl liefheb!" klonk 't antwoord.

Bärbele's gelaat moest zeker eene uitdrukking hebben aangenomen, die alle wantrouwen en vrees uit Käthe's gemoed verbande, want zij stond op en viel de oude vrouw om den hals.

„Dank! Dank! mijn God! ik ben dan toch niet van allen verlaten!" snikte 't meisje, terwijl zij haar hoofd aan Bärbele's borst verborg. „'k Heb 't niet aan uw Karl verdiend," ging zij voort, maar vrouw Ahrlei legde haar de hand op den mond en zei: „Stil kind! schrei maar eerst eens uit; dat zal je goeddoen. Wanneer je bedaarder bent, zullen we verder overleggen, wat er te doen is."

Een paar dagen later keerde de oude vrouw naar Trift-heim terug, om te trachten Kätchen met haar vader te verzoenen. De molenaar wilde haar niet verder te woord staan, toen hij hoorde waarom zij kwam, en wierp de deur voor haar dicht. Geen pogingen. om hem tot andere gedachten te brengen, mochten baten, — en ongetroost keerde Bärbele bij 't ongelukkige meisje terug, dat na 't vernemen van den uitslag toonloos antwoordde: „Dat wist ik wel vooruit!"

. . . .

Niet lang daarna schonk Kätchen het levenslicht aan een jongske; 't was vrouw Bärbele, die haar bijstond en hielp in de angstige ure, toen zij moeder werd; en *zij* was 't ook, die den kleinen Wilhelm ten doop hield.

Niettegenstaande de zorgvuldige verpleging en de moederlijke zorgen der oude vrouw, was de jonge moeder na eenige weken aan den rand des grafs.

Op den avond vóór haar sterven, knielde Bärbele bij Kätchen's sponde en sprak der arme woorden van troost en bemoediging toe.

„Wil je niet biechten, vóór je gaat...?" 't Viel haar zwaar 't woord „sterven" uit te spreken.

Kätchen schudde 't matte hoofd.

„Zal ik den pastoor halen, om met je bidden?"

„Neen, moeder Bärbele, bid gij met mij."

„Ik?"

De zieke knikte bevestigend.

„Een Ave Maria?"

„Neen!"

„Wat dan, kind?"

„Bid gij zelf voor mij, moeder Bärbele!"

Hoe vreemd, dacht de oude, 't gebed voor de stervenden valt mij niet in; ze bedacht zich, — 't schoot haar niet te binnen.

„Bid dan toch!" herhaalde Kätchen ongeduldig.

Vrouw Arhlei boog het hoofd en begon „Onze Vader, die in de hemelen zijt, Uw naam worde geheiligd...."

De lippen der kranke bewogen zich zachtjes, en toen Bärbele aan de woorden kwam „en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven..." richtte Kätchen zich op in haar bed, legde haar gevouwen handen op 't hoofd der oude vrouw en fluisterde zacht, maar duidelijk: „Bärbele, moge God uw Karl vergeven, zooals ik 't thans doe om uwentwil."

Dat waren haar laatste woorden; eenige oogenblikken daarna blies zij den adem uit.

Toen Bärbele Ahrlei Kätchen's mooie donkere oogen toedrukte, bleef ze eenige oogenblikken met ten hemel geslagen blikken bij 't bed staan en zei zachtkens in zichzelve:

„Karl, mijn jongen! dat is ééne aanklacht minder voor Gods troon."

BESLUIT.

Na Kätchen's dood bleef Bärbele met 't hulpelooze wichtje alléén. 't Had haar weinig moeite behoeven te kosten, om 't kind door 't armbestuur der plaats, waar zij zich bevond, te doen opnemen, maar ze dacht er zelfs niet aan; integendeel, toen iemand er haar van sprak, voer haar een schrik door de leden. Dat kind afstaan? Nooit!... Ze sloot 't onwillekeurig vaster aan 't hart, als een dierbaren schat. Was dat kind niet, volgens haar meening, het eenige middel, om haar eigen zoon rust in 't graf te verschaffen?

Wat zij aan 't kleine schepseltje deed, kwam haar Karl ten goede, daarvan was zij vast overtuigd, en met de grootste zorg hoedde zij het kind van.... Caspar. Kwam 't haar nu en dan in de gedachten, dat 't zijn kind was, dan fronste zich haar voorhoofd, terwijl haar lippen zich vast opeensloten en ze een oogenblik met vlammende oogen het wichtje bezag, om 't in het volgende met onstuimigen hartstocht aan haar borst te drukken. Ze wilde het immers liefhebben — om hem, om haar eenigen.

Naar Triftheim is zij nooit teruggekeerd. Wat zou ze er doen? Dáár was haar rol afgespeeld. Ze trok met haar kostbaren schat de bergen over. 't Mocht eens gebeu-

ren, dat de molenaar berouw kreeg over zijn hardvochtigheid en 't kind zou willen opvoeden, dacht Bärbele, en dan zou zij 't moeten missen. Dus: voort! — verweg! — voort!

Zóó kwam ze eindelijk te Kemmenau in 't Westerwaldgebergte bij Bad-Ems. Met 't overschot van haar geld kocht ze een paar geiten en leefde van de opbrengst der melk, die zij dagelijks naar de badplaats bracht.

Ongestoord en kalm gingen eenige jaren voorbij, maar allengs werden de behoeften grooter; de kleine jongen werd een knaap, een flinke aardige guit met heldere schrandere oogen, die o! zoo liefdevol op grootmoeder konden staren en haar menig uur van kommer vergoedden.

Hoe ouder de kleine Wilhem werd, des te grooter werden Bärbele's zorgen, want één zaak stond bij haar vast: Wilhem moest zooveel mogelijk leeren, en als zij eens kwam te sterven, mocht hij niet geheel zonder iets op de wereld staan. Zij werkte en tobde dus dag en nacht, om eenig geld bijeen te garen, maar wat zij verdiende bleek nauwelijks voldoende voor de dagelijksche behoeften. Menigmaal bracht zij den nacht slapeloos door en peinsde op middelen om aan geld te komen.

Eindelijk, ja! eindelijk had zij iets gevonden.

Er waren in 't Nassauerdal Zigeuners geweest, en onder hen een paar vrouwen, die uit de lijnen der hand de toekomst hadden gelezen van de jongens en meisjes uit den omtrek, die daarvoor gewillig hun laatste Groschen offerden.

Toen de oude Bärbele dat gezien had, mompelde zij: „Gevonden!” en glimlachend keek zij thuis in 't stukje spiegel, dat haar bij 't aankleeden diende.

Ze vertrok haar tandeloozen mond tot een grijns en knikte haar spiegelbeeld glimlachend toe, want — ze was over haar uitzicht tevreden.

Van dat oogenblik af begon zij zonderling te worden; ze sprak niet meer dan hoog noodig was en voorspelde op geheimzinnige wijs dezen of genen dommen boer iets, wat ze wel nagaan kon, dat binnenkort gebeuren zou. Haar aangeboren scherpzinnigheid kwam haar goed te stade, en weldra genoot ze in den geheelen omtrek eene zekere vermaardheid als „Sybille".

Over dag deed zij wat haar hand vond om te doen; en 's avonds? Menig boerenmeisje en jonkman, ja zelfs Kurgasten zochten haar openlijk of in 't geheim in 't huisje aan den voet van den berg op, — en „die Hexe von Kemmenau" verdiende meer geld, dan menigeen wel dacht.

Wilhelm gaat op school en leert, dat 't een lust is; heeft hij vrijen tijd, dan snijdt hij klaver voor de geiten. Onder de jongens staat hij bekend als „Wilhelm von der Hexe", en sommigen zien hem schuw aan, want de pastoor van Kemmenau heeft hem van de catechisatie geweerd, omdat de heks, volgens zijne meening, met Satan in verband staat.

Kon die pastoor 's avonds eens in Bärbele's kamertje zien, dan zou hij bemerken, dat de heks ook bidden kan, en dat Wilhelm zich nooit ter ruste legt, vóór hij met de oude vrouw gebeden heeft; geen Ave Maria's, maar dat, wat hun hart hun ingeeft.

Wanneer de kleine jongen slaapt, beziet vrouw Arhlei hem met innige liefde, blijft dikwijls in gedachten voor zijn bedje staan en zegt zachtjes: „Goede God daarboven, neem 't zoenoffer aan en geef mij kracht om hem éénmaal te zeggen, *wie* zijn vader was en waarom *ik* hem opvoedde".

Soms ook, als alles stil en rustig om haar heen is, staart Bärbele somber voor zich uit en denkt: „Wat zal er van mij worden? Ik ben meineedig, slecht — ik lieg,

bedrieg, willens en wetens, om geld — om...." maar oogenblikkelijk wordt die gedachte verdrongen en de uitdrukking van haar gelaat verheldert, als ze in zichzelve zegt: „'t Is immers voor Karl! Staat hij slechts gezuiverd voor Gods aangezicht, dan ga ik met vreugde het Vagevuur te gemoet."

Mocht gij te eeniger tijd naar Ems gaan, reislustige Hollander, maak dan een toertje naar Kemmenau; en als ge in 't dorp de oude Bärbele Ahrlei ziet, weiger haar een paar Groschen niet, — van welk geloof ge ook zijt. Help haar de moeielijke taak volbrengen, die zij zich oplegde; ge weet nu, waarvoor ze spaart, en dat zij geen gewone heks is; die op een bezemsteel rondrijdt.

Ems, September 1880.

EEN PLEIZIERIGE NACHT.

Met een angstige uitdrukking op zijn welgedaan gelaat, ziet mijnheer Bovendam van het Handelsblad dat hij leest op, schuift zijn bril op het voorhoofd, strijkt een paar malen met zijn rechterhand over zijn kalen schedel, spert zijn zeegroene, waterige oogjes zoo ver mogelijk open, kijkt zijn wederhelft, die met het hoofd vóórovergebogen een kous zit te mazen, aan en zegt met zachte stem:

„'t Is ontzettend, Betje!"

„He? Wat? Zeg je iets, Bovendam?" vraagt mevrouw en laat de maasnaald even in de kous steken.

„'t Is verschrikkelijk!" herhaalt haar echtgenoot; zijn hand rust op de krant en zijn hoofd beweegt zich statig tusschen zijn hooge boorden.

„Maar wat dan toch, beste?" Maasbal en kous worden op tafel gelegd, en terwijl mevrouw de pit der petroleumlamp een weinig opdraait, ziet ze oplettend naar haar echtvriend, die langzaam is opgestaan en de kamerdeur opent, om in de gang te kunnen zien.

„De voordeur is toch wel goed gesloten...?" vraagt hij als aan zichzelf, terwijl hij half in de deur staat; en een stap in de gang doende, roept hij:

„Maartje!"

„Meheer!" antwoordt een schelle stem van achter uit de keuken.

„Heb je de knippen op de deur gedaan?"

„O jé, ja! meheer! van halfacht al af!"

Intusschen heeft mevrouw zich van de krant meester gemaakt en zoekt onder de rubriek Stadsnieuws.

„Dáár," zegt Bovendam, die in de kamer is teruggekeerd, „dáár staat het," en hij wijst met den vinger aan, terwijl hij, over zijn vrouws schouder ziende, leest:

„In den afgeloopen nacht werd hier ter stede in de Commelinstraat een brutale diefstal gepleegd; de dief of dieven hebben zich door 't uitsnijden van een vensterruit toegang verschaft tot het onderhuis van perceel n°. 320, bewoond door een commissionair in effecten. De booswichten maakten zich meester van een belangrijke som geld, die zij uit de brandkast ontvreemdden, na op onverklaarbare wijze het slot te bebben geopend. Ook de twee lessenaars waren opengebroken en eenig kasgeld daaruit verdwenen. Op den grond vond men sporen van was, vermoedelijk afkomstig van kaarsen, en half afgebrande Zweedsche lucifers."

„'t Is zonde, Bovendam. Ze hadden nog brand ook kunnen maken," zegt mevrouw en ze schudt langzaam het deftig gemutste hoofd.

„Ja, kind, wèl is 't erg; dat is nu in acht dagen tijds de zesde maal, dat zoo iets hier in de stad gebeurt, — altijd in de nieuwe wijken."

„'t Is om bang te worden, Piet."

„Zeker is 't dat! Wil je wel gelooven, dat ik niets op mijn gemak ben? 'k Heb wel een brandkast met een letterslot, maar je weet toch niet of...."

„Ik ben ook niet op mijn gemak," antwoordt mevrouw zuchtend.

„'t Is ook eigenlijk dwaas van mij geweest om toe te geven, toen jij er zoo op aandrongt om hier in deze eenzame straat te gaan wonen," zegt Bovendam; en weer plaats nemend, vervolgt hij, terwijl hij de krant samenvouwt en gladstrijkt: „'k Had nooit jou zin moeten doen."

„Wâblief? M ij n zin, Piet?"

„Ja, natuurlijk; jij vondt 't huis hier keurig, beelderig, snoeperig, weet ik wat niet al."

„Maar, Bovendam!"

„Neen! neen! Betje, spreek me nu asjeblieft niet tegen; ik heb er genoeg tegen gecaveerd, maar jij woudt en je zoudt. Had ik mijn zin gedaan, dan waren we meer in 't centrum der stad gaan wonen."

„Een mooi ding, manlief; we hebben genoeg woningen gezien, maar meestal krotten en hokken; denk maar eens aan dat huis op de Lauriergracht, *f* 800.— huur, en kamers zonder licht of lucht. — Neen! lucht was er eigenlijk meer dan genoeg, maar geen frissche..."

„'t Was achteraf beschouwd toch beter geweest, wanneer we maar over dat inconvenient waren heengestapt; h i e r," en mijnheer Bovendam drukt bijzonder op dat woord, „heb ik waarlijk geen rust meer."

„'t Is toch ongehoord, Piet, dat ze die dieven, die roovers, niet vatten," zucht Betje, die intusschen haar maaswerk weer opneemt en vervolgt: „Waren we maar liever stilletjes te Alfen blijven wonen."

„Wat zeg je daar? 'n Mooi ding! — Jij was het, Bet, die absoluut wou."

„Ik?" De maasnaald blijft plotseling steken en knarst op den houten maasbal.

„Ja, jij!"

„Welnu, komaan — jij was het; je hadt genoeg van je kruidenierswinkel, en toen we de erfenis van oom Gerrit

kregen, zei je immers zelf: „Laat nu krenten en rozijnen verkoopen wie wil, — ik dank er voor." "

„Nou ja! krenten en rozijnen verkoopen is ook niet pleizierig, als je 't niet hoeft te doen; ik heb zestien jaren lang achter de toonbank gestaan, en nu ik het doen kan, rentenier ik, dat's natuurlijk," en Bovendam strijkt behagelijk met zijn hand over zijn zwart satijnen vest.

„Nu goed, 't komt er niet op aan wiens schuld het was: we zijn hier nu eenmaal, en jij maakt je ook zoo gauw angstig."

„Angstig, ik? Voor mijzelf ben ik niet bang, want ik sta mijn man, als 't noodig is. 't Is alleen voor de kinderen en voor jou."

„Hoe zoo?"

„Stel je nu eens voor, Betje, dat ik op reis moet — dat kan toch gebeuren — en dat ik dan een nacht onder weg blijf. Haal je nu eens voor den geest, dat er dan juist op zoo'n nacht iemand inbreekt, of..."

„Schei uit, Bovendam!"

„Verbeeld je nu eens, dat jij alleen bent met Dientje en de kleintjes, en dat...."

„Hou op, Piet! je maakt me akelig, 't is om kippenvel van te krijgen! Maar och! dat zou wel honderd tegen één zijn."

„Maar 't kon toch wezen."

„Nu ja, maar we zijn zoo voorzichtig, Maartje sluit soms al om zeven uren; ze is als de dood voor dieven."

„Dat's alles goed en wel; maar vrouwlief, 't is van den winter meer dan onveilig; je hebt toch zelf gelezen, dat voor een dag of acht geleden op den Amstelveenschen weg een heer is aangerand en op 't Jan-Hansenpad een...."

„Hoe laat is 't, Piet?" vraagt mevrouw, hem eensklaps in de rede vallend.

„Bij elven. — Maar hoe vraag je dat zoo, kindlief?"

„Och, ik dacht op eens aan Chris en Dientje; 'k wou, dat ze al thuis waren."

„Kom, kom, wat een gekheid; zóó erg is 't goddank nog niet; van de Amstelstraat tot hier is een vrij drukke weg."

„Dat's waar, en dat stelt me nog al gerust; maar als 't zoo blijft met al die akeligheden, permitteer ik niet, dat de kinderen allééń naar de komedie gaan."

„De kinderen?" lacht Bovendam. „Nu wou ik je toch wijzer hebben; Christiaan is achttien en Dientje zestien jaren; die twee loopen waarlijk in geen zeven slooten te gelijk. Hoor eens, vrouw: jij bent bepaald veel te angstig."

„Och wat! — Heere, wat is dat? Hoor je niets in de gang?"

Nu houdt ook Bovendam den adem in en staart met eenigen angst naar de kamerdeur, die langzaam wordt geopend.

Maartje, de bedaagde keukenmeid, sloft de kamer binnen en vraagt:

„Wil uwé ook klaargezet hebben?"

„Gunst, mensch, je doet me schrikken! Ja, zet maar wat brood en kaas op."

„En een flesch bier?" vraagt de meid, terwijl ze haar opgestroopte mouwen neerslaat en even met den rug der rechterhand langs haar reukorgaan strijkt.

„Neen, zet wat thee; of heb je geen kokend water?"

„Nou, mevrouw! dat 's me ook een vraag! 't Kookt als een zee."

Terwijl Maartje met zaakkundige hand een en ander op de tafel rangschikt, zegt mevrouw:

„Bovendam!"

„Kind!"

„Och, doe me pleizier en lees jij Maartje dat bericht uit de krant eens voor; 't is goed, dat ze 't eens hoort."

„Luister dan maar," antwoordt Bovendam, en de krant weer ontvouwend, voegt hij er bij: „Laat het een leer zijn, Maartje."

Mijnheer leest haar het bericht voor. De oogen der keukenprinses verliezen iets van hun slaperige uitdrukking, en met de armen onder de borst over elkaar geslagen, hoort zij op haar gemak toe. Nu en dan schudt zij bedenkelijk het hoofd, en als de lectuur geëidigd is, zegt ze langzaam :

„Heeremijntijd, meheer! wat een pesisie voor dien man! En is zijn heele hebben en houwen nu weg? Je zoudt zeggen, hoe is 't menschen-mogelijk. 't Is me hier toch een broeinest van ongerechtigheid. Och! och! was uwé maar met mijn en mevrouw te Alfen gebleven. 'k Ben een echte Amsterdammer van geboorte, maar 'k schaam m'n eigens over m'n stad, effektief waar."

„'k Lees het je expres voor, om je voorzichtig te maken," zegt met een allergewichtigst gezicht mijnheer, die intusschen zijn bril op tafel legt en met zijn waterige oogen de meid doordringend tracht aan te zien, als hij vervolgt:

„Heb je er wel aan gedacht om 't tuindeurtje te sluiten?"

„Gommeniekes! daar heb ik levendig niet om gedacht; maar er is geen kwaad bij: ik heb den godganschelijken avond in de keuken gezeten, en dus..."

„Hoe dikwijls heb ik niet gezegd: „Maartje, denk om 't tuindeurtje," valt mevrouw, boos wordend, in.

„Maar, mevrouw! een mensch kan wel ereis iets vergeten!"

„Jij moet niets vergeten."

„'k Zal het dadelijk dicht gaan doen, meheer!" antwoordt Maartje kleurend, terwijl zij zich haastig verwijdert en eenige oogenblikken later terugkomt, met de woorden:

„Hij is suffisant dicht, met den grendel er op!"

„Laat dat nu nooit weer gebeuren", zegt Bovendam vermanend, en met zekere griezeligheid in zijn stem, verhaalt hij van allerlei gevallen, waarbij door insluiping

van een of meerdere boeven de gruwelijkste dingen zijn voorgevallen.

Mevrouw wordt er koud van, en Maartje staat sprakeloos als aan den grond genageld.

„Ringelingeling!" klinkt plotseling de huisschel.

„O Heere! wat is dat?" roept hevig verschrikt Bovendams eega.

Doodkalm antwoordt Maartje: „'t Zellen de jongeheer en de jongejuffrouw wezen," en ze gaat opendoen.

„Hé! daar dacht ik niet aan," zegt mevrouw, en tot haar man gewend: „Jij maakt iemand zenuwachtig met al die dievenhistories."

„Och! er is niets van aan, 'k zei 't alleen maar om de meid, vat je? Hoe banger dat ze is, des te beter past ze op."

„n' Avond, pa! n' avond, moe!" roepen Christiaan en Dientje, met kleuren als boeien binnenkomend.

„Goddank, dat jelui thuis bent, kinderen! Was 't niet eenzaam op straat?" vraagt mevrouw, die intusschen is opgestaan en boterhammen gaat snijden.

„Wel neen, moe!" antwoordt Christiaan, „'t is een drukke weg."

„Was 't een mooi stuk?" vraagt Bovendam geeuwend; — de goede man begint slaap te krijgen.

„O prachtig, pa!" roept Dientje op verrukten toon, en 't affiche uit den zak halend, vervolgt zij: „Ze hebben allemaal prachtig gespeeld, vooral die Jack Sheppard, — vond je ook niet, Chris? — die opperste van de dieven. Hè! wat speelde die mooi! En dan die zakkenroller, — hoe valsch was die...."

„Hè! wat is er...?" vraagt plotseling mevrouw, verschrikt en met 't beboterde mes naar de deur wijzend.

„Of 'k maar naar bed zal gaan?" klinkt 't uit Maartjes

mond, en haar kornet wordt om het hoekje van de deur zichtbaar.

„Wat is die meid van avond raar; ze doet mij telkens schrikken," zegt mama Bovendam zacht, en luider: „Ga je gang maar, Maartje."

„Best, mevrouw; genacht, meneer; genacht, mevrouw, jongeheer, jongejuffrouw! Wel te rusten." — Maartje verdwijnt.

„'t Was een echt dievenstuk, moe! Die Jack Sheppard had een prachtige rol; — 'k zal u straks 't heele stuk vertellen," zegt Dientje met glinsterende oogen.

„Kind, kind! je bent ijselijk opgewonden, veel te erg," en tot haar eega gewend, vervolgt mevrouw:

„Kun jij je nu begrijpen, dat ze in een tijd als dezen zulk een stuk opvoeren?"

„Och, waarom niet," antwoordt haar gemaal op slaperigen toon: „'t is een boeiend stuk."

„O, moe, zoo boeiend; je werdt er tusschenbeide koud van." En terwijl Dientje haar boterham en een kopje thee gebruikt, verhaalt zij met opgewondenheid en vuur den inhoud van „Jack Sheppard, of de ridders van den nevel."

Haar moeder luistert met angst op 't gelaat. Christiaan vult 't verhaal van zijn zuster aan, en mijnheer Bovendam dommelt op zijn stoel in, totdat zijn eega zegt: „B o v e n d a m!"

„He, wat is er?"

„Och! lees jij nog eens even het bericht van die inbraak voor; 't is goed en noodig, dat de kinderen 't ook hooren."

„Laten ze 't zelf lezen," is 't geeuwend gegeven antwoord.

Christiaan neemt de krant en onthaalt zijn moeder op een derde lezing van 't bewuste stuk.

Eindelijk slaat de pendule tot aller schrik één uur. Bovendam springt eensklaps op en zegt:

„Kom, kinderen, naar bed!"

Mevrouw en Dientje zetten een en ander van de tafel af en 't theegoed bij elkander.

Papa loopt nog even de gang in, voelt of de voordeur goed gesloten is, gaat even in de keuken om het tuindeurtje te onderzoeken, en alles naar den eisch bevindend, keert hij terug, steekt de op tafel staande kaars aan, blaast de lamp uit en gevolgd door vrouw en kroost begeeft hij zich naar zijn slaapkamer.

Christiaan en Dientje zoeken hun kamers op, en weldra is alles in Bovendams huis in rust.

Dientje heeft aan vaders kaars de hare opgestoken en zit bij 't licht daarvan op haar bed nog eens 't affiche van „Jack Sheppard" te herlezen.

„Hè, wat was 't toch een prachtig stuk," denkt ze, en een lichte huivering vaart haar door de leden, als ze zich de dieventronies, die zij gezien heeft, weer voor den geest haalt.

„Hè," zegt ze in zichzelve, „wat een interessant mensch was toch die Jack; van zoo'n dief zou ik heusch kunnen houden, 't is een ideaal." — Ze staat op en altijd in gedachten verzonken ontkleedt zij zich en hult zich in haar maagdelijk nachtgewaad.

Voor zij zich te slapen legt, opent ze haar kastje en neemt er een boek uit; ze ziet naar de kaars: ze is nog lang genoeg en kan best nog een half uurtje branden. Op haar bed zittend bladert zij in het verboden boek. O jé! als moeder eens wist, dat ze Rinaldo Rinaldini las, dan zwaaide er wat. Maar hoe kun je 't laten, als je zooveel van rooversgeschiedenissen hoort, en als 't zoo erg mooi

is! En ze moet het immers spoedig teruggeven ook, want haar vriendin Louise heeft 't voor haar weer van een ander kennisje geleend.

Ze leest. Haar wangen gloeien, niettegenstaande 't vrij koud is in de kamer. Haar handen beven en 't licht der kaars tintelt in haar glanzende oogen. Nu en dan heeft zij moeite om een zenuwachtige huivering te onderdrukken.

Rinaldo, de groote bandiet, houdt als met toovermacht haar jeugdige ziel omvangen.

Plotseling slaat ze het boek dicht, — er ritselt iets; misschien een hongerige muis achter 't behangsel, maar zelfs dat lichte gedruisch is voldoende, om haar een schrik op 't lijf te jagen.

Zenuwachtig bevend bergt zij 't boek weer in 't kastje. Zij neemt de kaars op, om ze uit te blazen, maar blijft eensklaps met gespitste lippen staan; 't licht beeft in haar hand en haar oogen zijn strak op haar ledekant gevestigd.

„Groote hemel!" zegt ze onhoorbaar, „wat is dat?" en onwillekeurig heft ze de kaars hooger, zoodat het licht schuins onder 't bed valt.

Bijna ontzinkt de blaker aan hare hand, ze staat een paar seconden besluiteloos, luistert met kloppend hart en bonzende slapen en doet langzaam een stap terug.

Doodsbleek staat zij daar en staart op een paar mansvoeten, die aan 't hoofdeneind van haar ledekant er onderuit steken; — God! die voeten bewegen zich. — Neen! 't is verbeelding. — Neen, toch wel; die eene heeft zich vooruitgestrekt. Of is 't het flikkerend kaarslicht, dat ze schijnbaar doet bewegen?

„Wat moet ik doen? — Als ik schreeuw, ben ik verloren," denkt ze, en met een uiterste wilsinspanning drukt ze de tanden op elkaar, neemt de kaars en gaat achteruitloopend naar de deur.

Het onvaste licht valt nogmaals op de voeten. — Neen,

115902F

maar nu hebben ze zich bepaald bewogen; — die eene is een heel eind teruggetrokken.

Ze bereikt de deur, rukt die plotseling open en staat gelukkig heelhuids in de gang. Haar licht is door den plotseling ontstanen luchtdruk uitgegaan, maar ze heeft tegenwoordigheid van geest genoeg om in 't duister te voelen of de sleutel op de deur steekt. Goddank! hij is er; 't omdraaien er van is één seconde werk; krampachtig klemt ze hem in de hand, die ze tegen de borst drukt, en voelend en tastend gaat ze de trap af, naar vader en moeder's kamer.

Een flauwe lichtstreep onder de deur, 't schijnsel van 't nachtlichtje, dat in de kamer brandt, toont haar, wáár ze zijn moet.

Aan alle ledematen bevend, — ze is een onmacht nabij, — opent ze de deur en glijdt onhoorbaar over 't tapijt, tot vóór 't echtelijk ledekant.

„Vader!" roept ze op gesmoorden toon.

Bovendam hoort het niet; hij slaapt reeds den slaap des rechtvaardigen en snurkt als een kanonnier.

„Pa! ma!" herhaalt ze op nog angstiger toon. Ze houdt zich aan 't ledekant vast, om niet flauw te vallen. „Word dan toch wakker, pa! Er is onraad...." ze raakt Bovendams pluimmuts aan.

Een gegrom is 't eenig antwoord.

„Moe! moe!" roept ze nu iets luider, „word eens wakker, — gauw!"

't Moederlijk oor is ontvankelijker voor de stem des bloeds. Mevrouw ontwaakt en staart verbaasd haar dochter aan.

„Stil! schreeuw niet, moe! Er is een man in huis."

„O God! daar heb je 't al...." Sidderend wendt de arme vrouw zich tot den naast haar snorkenden gemaal, met de woorden in zijn oor gesproken:

„Bovendam! word toch in Gods naam wakker; er zijn dieven in huis."

„He! wat zeg je?" roept deze ontwakend plotseling vrij luid.

Als door een gemeenschappelijke ingeving drukken mevrouw en Dientje eensklaps hun handen op Bovendams mond.

„Mhoeh! Mhoeh!" de goede man uit een ongearticuleerden toon en verwijdert met kracht de twee handen van zijn mond, terwijl hij knorrig vraagt:

„Waarom steken jelui je vingers in mijn mond? Phoe! Bah! wat moet dat?"

„Ssst! schreeuw toch niet zoo, pa!"

„Mijn hemel, Dientje! jij hier? Wat is er, — ben je niet wel?"

„Er zijn dieven in huis," bijt mevrouw hem in 't oor.

„Die-ie-ie-ie-ven?" herhaalt mijnheer op langgerekten, beverigen toon. „O God! Dieven! — daar heb je nu 't gegooi in de glazen. Zie je nu wel, Betje, dat 't beter was geweest, als we te Alfen waren gebleven! 't Is ook eeuwig stom van me geweest om toe te geven aan jou gezanik — en...."

„Maar, Bovendam!"

„Maar, pa!"

„Mijn hemel, man! maak nu in zoo'n oogenblik geen ruzie."

„Ik maak geen ruzie."

„Dat doe je wel!"

„Nou, 't is goed, dan doe ik 't wel; maar ik zeg je, dat...."

„Och, pa! maak u niet boos; laten we liever overleggen, wat ons te doen staat."

„Laat ze in vredes naam beneden hun gang maar gaan; de brandkast is hier, en...."

„Maar, pa!"

„Je weet niet; zulke kerels hebben wapens, en in hun benauwdheid, — als ze me zagen, — zouden ze. . . ."

„Maar, pa! ik heb hem opgesloten."

„Jij? — Waar?"

„Boven, pa! op mijn kamer."

„Hoe kom je er bij, kind?" vraagt mevrouw, terwijl ze zich met eenige moeite uit 't bed werkt, want mijnheer verspert haar den weg.

„Hij zit op mijn kamer," herhaalt Dientje, en terwijl ze triomfantelijk den sleutel omhooghoudt, voegt ze er bij: „Onder mijn bed."

„Is de deur goed op slot; kan hij er niet uit?"

„Neen, pa! Hè, 'k beef nog over al mijn leden," en haastig verhaalt Dientje haar wedervaren.

Bovendams pluimmuts beweegt zich bewonderend heen en weer, als hij zegt: „Je bent een Kenau Simons Hasselaar!"

Mevrouw staat op haar bloote voeten en siddert, want al de ware of onware dievenhistories, die zij kent, komen haar voor den geest.

„Dientje!"

„Pa!"

„Keer je eens even om, dan kom ik er uit."

Gehoorzaam draait de jongejuffrouw zich om, en haar vader trekt snel een chambercloack en een paar pantoffels aan.

„Wat ga je doen, Piet?" vraagt mevrouw.

„'k Ga Christiaan roepen; hij moet er op uit, om een diender te halen."

„Och heere! zoo midden in den nacht? En de jongen is zoo verkouwen."

Bovendam hoort niet meer; hij is reeds de deur uit en naar de achterkamer, waar zijn oudste zoon, met de twee kleinere jongens van zeven en tien jaren, slaapt.

Christiaan wordt gewekt en ontvangt de opdracht, om zoo gauw mogelijk een diender te halen.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R L

,,Neen! neen hou 't weg, — 't kon toch eens afgaan; ik ben bang voor die dingen."

De jonge man is in een oogenblik gereed en drukt bij 't verlaten der kamer zijn vader een oud koperen pistool in de hand.

„Hier, vader, heb je een pistool; steek 't bij je. — Hier, — pak dan aan..."

„'t Is toch niet geladen, Chris?"

„Neen! neen! pak aan. U kan er niets geen kwaad mee."

„Zoo! Nu, dan is 't goed; ik ga weer naar voren, — ik wil de vrouwen niet alleen laten; roep jij Maartje even, om op de jongens te passen. — Goddank, die bengels slapen goed door. Ach Heer! die stumpers weten niet, wat boven hun hoofd hangt."

Bovendam keert terug bij de anstige vrouwen. — Als ze het pistool ziet, dat haar man op armslengte van zich afhoudt, roept mevrouw:

„Hou dat ding weg."

„Stil! schreeuw zoo niet; 't is niet geladen."

„Neen! neen! hou 't weg, — 't kon toch eens afgaan; 'k ben bang voor die dingen."

Christiaan wipt op zijn teenen de trappen op, naar 't zolderkamertje, waar Maartje slaapt.

Hij roept: „Maartje! — Maartje!" Zij hoort niet; ze slaapt een dubbelen keukenmeiden-slaap. Eindelijk nadert hij 't bed en schudt haar bij den arm, terwijl hij op gedempten toon herhaalt: „Maartje! word eens wakker."

't Schudden helpt, want plotseling ontwaakt de meid, en Christiaan zegt:

„Je moet beneden komen en op de kinderen passen; er zijn dieven in huis."

„Bij 't woord „dieven" uit de meid een langgerekten kreet en gilt: „O Heere! O jéminé! O genade!" totdat Christiaan haar half desperaat de hand op den mond drukt en toesnauwt:

„Hou je mond! anders...”

„Anders? O Heere! O Heere! O Heere! wat zal me gebeuren; ik krijg ’t op m’n zenuwen, jongeheer; ik ga van m’n eigens.”

„Doe dat strakjes, maar sta nu op. Heb je ’t begrepen?” en weg is Christiaan, de trappen af.

Zijn vader staat met den huissleutel in de gang, als hij binnenkomt, en drukt hem dien in de hand bij de woorden:

„God geve, dat je gauw een diender vindt, jongen.”

Als Christiaan vertrokken is, doet de oude heer de knippen weer op de deur en spoedt zich naar boven. De twee vrouwen zijn op de kamer bij de kleine jongens gegaan, omdat ze anders zoo alleen liggen en men toch nooit weten kon..... Ook Maartje is binnengekomen, en met angstige trekken zitten allen bijeen.

Dientje is de moedigste en verzekert herhaaldelijk: „Hij kan er niet uit, pa; heusch niet!”

„Kan hij ’t raam niet uitklimmen?” vraagt mevrouw.

„’t Is veel te hoog, moe!”

„Och, jongejuffrouw, dat moet uwé niet zeggen. Zulke gefiefte lui kruipen door den schoorsteen, als ze in de benauwdheid zitten; ze bennen er uit, eer je ’t verziet,” zegt Maartje, die op een punt van haar nachtjak staat te kluiven.

„Houdt jelui stil, ik hoor wat boven....” fluistert Bovendam.

„O! Heere, hij komt er misschien uit,” zegt mevrouw half wanhopend.

„Hij zal z’n eigens vervelen,” merkt Maartje aan.

„Pa, — hij kan er bepaald niet uit; ik heb immers den...” ’t Woord „sleutel” houdt Dientje nog binnen, want ze bemerkt tot haar schrik, dat ze hem niet meer in de hand houdt. „Ik heb den sleutel niet meer,” stamelt ze.

„Hoe kun je nu ook zoo dom wezen dien te laten vallen", bromt Bovendam.

„Hij ligt zeker in uw slaapkamer, pa!"

„Maartje, ga jij gauw eens kijken, of hij er is."

„Neen, meheer! daar heb ik gebrek aan; anders doe ik alles wat uwé verordineert, maar nou zeg ik neen. Waarom gaat uwé niet zelf? U is een manspersoon."

„Wat zou dat dan?" vraagt mijnheer knorrig.

„Wel, een man heeft toch meer courasie!"

„O zoo! Ja, wat dat betreft — hm! — licht jelui me dan maar even; dan gaan we hem samen halen."

„Gunst nog toe, pa, blijft u maar hier; ik zal hem wel...." zegt Dientje, maar eensklaps besterft haar 't woord óp de lippen, want boven hun hoofd klinkt 't als een doffe slag of val.

„Goeie genadigheid! hij komt er uit, — hij bonst op de deur," zegt klappertandend mevrouw.

Bons! nog een slag, gevolgd door een rinkelend geluid.

„Daar heb je de poppen aan 't dansen!" roept mijnheer bijna luid en retireert tot bij 't bed, waarin de twee kleintjes slapen.

Dientje en Maartje staan in een hoek bij elkaar, en mevrouw verschuilt zich achter de gordijnen van Chistiaans ledekant.

De jongste spruit is ontwaakt; de onzachte aanraking van vaders corpulentie op zijn voeten heeft hem gewekt, en zijn oogjes wrijvend, roept hij luid:

„Is 't al morgen, pa?"

Nu ontwaakt ook zijn broertje en vraagt:

„Wat is er?"

„Houdt jelui je in Gods naam stil, kinderen", zegt Bovendam en met heesche stem voegt hij er bij:

„Er zijn dieven in huis."

„Dieven, pa?" vraagt Piet, de oudste der twee. „Wezenlijke dieven?"

Kleine Karel gaat rechtop in zijn bed zitten en juicht: „Heusche dieven! Hé, dat's prettig! Mag ik ze eens zien?"

„Zwijg toch, kwajongen!"

„Kareltje staat in zijn wit hansopje rechtop in bed en danst op de springveeren matras op en neer, terwijl hij luidkeels roept:

„Toe, pa! mag ik die dieven eens zien? Toe, asjeblieft! — eventjes maar."

„Als je je mond niet houdt, dan...."

„Maar ik wil die dieven zoo graag zien. Hi! hi! hi! — Waarom mag dat nou niet? Hi! hi! hi! hi!"

Maartje met mevrouw en Dientje snellen toe, om de rebelleerende jongens tot bedaren te brengen, en terwijl allen bezig zijn om de lievelingen te overtuigen van de noodzakelijkheid zich stil te houden, hooren zij boven zich nogmaals een bons, gevolgd door een getrippel op de trap.

Een koude rilling vaart Bovendam door de leden, als hij eensklaps iets langs zijne met tricot bekleede kuiten voelt strijken, maar een zacht „miaauw!" stelt hem aanstonds gerust en ontlokt hem de op beverig lachenden toon uitgesproken woorden:

„Hè, hè, hè, hè! 't is de poes!"

Met een zucht van verlichting zegt mevrouw:

„Dan waren die bonzen boven van de kat, die sprong en een paar flesschen heeft omgegooid."

„Wat kan een mensch zich toch een rarigheid verbeelden, hé mevrouw?" zegt Maartje.

Daar klinkt plotseling de huisschel.

Nogmaals stolt al het bloed in de aderen van het geslacht Bovendam. Mijnheer ziet mevrouw, deze Dientje en Dientje de anderen aan.

„Wat is dat?" vraagt dof de heer des huizes.

„Dat 's de schel, meheer!" zegt Maartje.

„Wie kan dat wezen, Bovendam?"

„Weet ik het!"

„Pa! 't zal Chris zijn."

„Neen, die heeft den sleutel."

„Ringelingeling" klinkt 't nogmaals, heviger dan te voren.

„Misschien is 't de gewapende macht, meheer!"

Daar gaat op eens Bovendam een licht op: de knippen, ja! die zijn het. Hij heeft in zijn angst ze weer op de deur gedaan, en daarom kan Christiaan er niet in.

Zonder een woord te spreken neemt hij den blaker, en 't flikkerend licht werpt de phantastische schaduwen van zijn chambercloack, die om zijn beenen fladdert, op den muur van de gang. Zijn geheele verschijning heeft iets vampierachtigs, iets satanisch, als hij de gang door en de trap afgaat.

Voor hij beneden is, stort hij bijna van de onderste treden door de koorden van zijn huisjapon, die losgegaan zijn en waar hij op trapt.

Met een onaangename uitdrukking op de lippen schuift hij de knippen van de deur en laat een agent van politie en Christiaan binnen.

„Goddank!" is alles wat Bovendam senior zegt.

Met de hand even aan den helm tikkend, vraagt de politieman:

„Waar zit de boef, meneer? Ik kom assistentie geven."

„Hij wou eerst niet mee gaan, pa! omdat 't zijn wijk niet was, maar 'k heb hem een goede fooi en een paar borrels beloofd," bijt Christaan zijn vader in 't oor.

„Heel goed, Chris; beloof maar, jongen!"

„'k Heb erg ver geloopen, eer 'k een diender zag."

„Nu, Goddank, dat je er een hebt!"

Een paar seconden later zijn vader en zoon met den dienaar des gerechts in de kamer bij de vrouwen. Allen willen te gelijk aan den agent vertellen, hoe de vork in den steel zit.

„Hij is zeker ingeslopen," zegt fluisterend mevrouw.

„Door 't tuindeurtje is toch een kristelijke onmogelijkheid," merkt Maartje niet zonder eenige gewetenswroeging aan.

„I k heb hem opgesloten," voegt Dientje den agent toe, terwijl ze hem aan de mouw trekt.

't Is alsof de tegenwoordigheid van den sterken arm der gerechtigheid plotseling aan de zwakken moed en kracht geeft, want de fluisterende stemmen worden al luider en luider en eindigen fortissimo, zoodat de agent bescheiden aanmerkt:

„Één te gelijk, asjeblieft."

Pietje en Kareltje zijn bij 't zien van den diender zoover mogelijk onder de dekens gekropen, want ze weten reeds bij ervaring, dat 't geen pleizierige lieden zijn, als men er mede in botsing komt. Pietje wrijft onwillekeurig zijn rechteroor, dat kort geleden wegens baldadigheid op straat onder handen van een agent is geweest, en Kareltje grinnikt onder de dekens:

„Nou doet hij je niks, Pietje."

„Laat Dientje nu eens geregeld aan meneer vertellen, hoe 't gebeurd is," zegt mevrouw Bovendam, zich naast den agent plaatsend en met innig welgevallen zijn sabel beziende.

„Och, mevrouw! ik weet er alles van," luidt 't antwoord. „Laten we maar eens naar boven gaan en den liefhebber opzoeken. Als meneer en de jongeheer dan

even met me meegingen; want je kunt nooit weten, of zoo'n man zich niet te weer stelt."

„O Heere! Bovendam, blijf toch hier; je bent zoo zenuwachtig. En jij, Chris, je hebt 't zoo beet, je bent zoo verkouwen."

„Komt heeren, willen we gaan; 't is een ommezien werk; als we hem gesnapt hebben, dan de paternosters aan en naar 't „bero."

„Gommeniekes! wat heeft zoo'n vent een moed," klinkt 't bewonderend van Maartjes lippen.

„Och! dat is zijn vak," antwoordt mevrouw gejaagd, als ze ziet, hoe haar zoon en eega zich gereedmaken om den agent te volgen. Zij waagt nog eene poging, door te zeggen:

„Bovendam! denk aan je kinderen."

Tevergeefs! de heer des huizes voelt al 't gewicht van zijn ikheid en met iets Spartaansch in zijn stem antwoordt hij: „We zullen hem wel klein krijgen!" en neemt met een beweging, den grootsten treurspelspeler waardig, den pook uit 't haardstel. Christiaan wapent zich met zijn laarzentrekker en vormt de achterhoede.

De verloren sleutel wordt en passant door 't drietal in de echtelijke kamer opgezocht, en na behoedzaam de trap te zijn opgegaan, staan zij voor Dientjes kamerdeur.

„Stil! sst!" zegt fluisterend de agent, laten we even luisteren." Hij steekt vervolgens zonder gedruisch den sleutel in de deur en voegt er, een pas achteruitgaande, zachtjes bij: „Als ik opendoe, druk je beiden zoo hard je kunt tegen de deur, want misschien staat hij er achter op de loer, om er uit te komen, als de deur opengaat. Als hij sporreling maakt, sla je hem maar op zijn hersens.

Bovendam rilt van angst; allerlei akelige gedachten vliegen bliksemsnel door zijn brein. „Groote hemel!" denkt hij, „als die schurk nu eens achter de deur stond en

met een mes naar ons stak. Hu!" Hij siddert, 't licht beeft in zijn hand.

„Pas op je kaars, meneer! Maak geen ongemak; zooals gezeid, je slaat er maar op..."

Christiaan klemt zijn hand vaster om den laarzentrekker.

„Nou, meneer! daar gaat hij dan," zegt de agent en maakt aanstalten, om de deur te openen.

„Heb jelui hem al?" klinkt 't plotseling met gesmoorde stem van beneden. 't Is mevrouw Bovendam, die onder aan de trap staande roept.

„'t Is om de stuipen te krijgen," zegt Maartje, doodelijk beangst.

„Maartje! Moes! mag ik hem nou zien?" roept Kareltje uit zijn bed, en Pietje staat blootsvoets midden in de gang.

„Wil je wel eens gauw naar je bed gaan, stoute jongen!"

„Ik wou 't zoo graag zien, moe; Chris mag er immers ook bij."

„Vort! gauw in je bed, kwaje rakkerd!" voegt Maartje hem toe.

Intusschen heeft de agent zijn sabel getrokken en de deur met een ruk geopend.

Vader en zoon drukken de deur met alle kracht tegen den wand, zoodat 't behangsel barst en de scharnieren akelig piepen en knarsen.

Niets is in de kamer te zien; 't is doodstil. Voorzichtig nadert de agent het bed.

„Hou je licht wat op zij, dat ik er onder kan kijken, meneer! — Waarachtig! hij ligt er onder." De politieman wijst op de voeten, en zijn stem verheffend, roept hij:

„Hou je maar niet zoo stil, mannetje; we hebben je toch al gesnapt. Kom jij daar eens onderuit, asjeblieft; je bent daar zeker per abuis verzeild. Allo! kom er uit! Of moet ik je met mijn sabel kietelen?"

Doodsche stilte.

„O! Genade! Ze hebben hem!" klinkt mevrouws stem onder aan de trap.

„Pietje! Kareltje! ga nou toch in Gods naam naar je bed," zegt Maartje. — „Och, mevrouw! zeit uwé nou toch eens aan die bengels, dat ze heengaan."

Dientje brengt de kinderen weg.

„Hoe is 't, blief je er nu uit te komen?" roept de agent nogmaals met een krachtigen vloek, ditmaal zóó luid, dat de vrouwen ijlings retireeren.

Stilte als van 't graf.

„Denk nou maar niet, dat je er zoo afkomt; we zien je heel goed, vrind. Nu voor 't laatst: kom er onder uit!"

Geen antwoord.

„Och, houd mijn sabel eens vast, jongeheer; dan zal ik den liefhebber wel krijgen!"

Christiaan neemt het zijdgeweer aan; de agent bukt zich, grijpt de voeten, trekt er aan en houdt een paar sloffen in de hand, waarmede hij achteruit tegen den muur tuimelt.

Bovendam laat van schrik de kaars vallen, maar gelukkig blijft ze branden en wordt door Christiaan opgeraapt.

„Licht ereis bij, jongeheer! Ik geloof, dat uwés zuster een mooi abuis heeft gemaakt," zegt lachend de agent, die op zijn knieën is gaan liggen en onder 't bed grabbelt en voelt.

Mijnheer begint iets te begrijpen, en als de politiedienaar van onder 't bed een paar rollen behangselpapier en een opgerold karpet te voorschijn haalt, gaat hem een licht op.

„Ha! ha! ha! ha! — 't zijn de sloffen van den behanger; die heeft hier vandaag gewerkt," schatert hij. „Ha! ha! ha! hij zal zijn boeltje hebben opgeredderd en de sloffen op de rollen behangsel hebben gestoken; hij komt morgen terug, om 't karpet te stoppen en de deuren bij te plakken. Daar hebben we niet aan gedacht. — Ha! ha ha! ha!"

„Ha! ha! ha! ha!" lacht Christiaan, terwijl hij op een stoel gaat zitten.

„Zoo is 't, meneer! Je hebt je benauwd gemaakt voor niemendal," antwoordt de agent, die opstaande zijn knieën met de hand afstoft; „er is geen kwestie van onraad. Uwé is misschien zenuwachtig, he? Een beetje bangelijk van natuur?"

„Dat juist niet, maar.... m'n dochter, zie je.... geloofde, dat.... ze dacht.... ze meende.... Ha! ha! ha! ha! de sloffen van den behanger...."

Christiaan is weer opgestaan en roept naar beneden:

„Moe! Dientje! Maartje! komt eens kijken; we hebben hem!"

„Afijn! meneer — 't is beter zóó, maar ik zal toch proces-verbaal moeten opmaken van dit geval, anders ben ik niet verantwoord, dat ik uit mijn wijk ben geweest. 't Is een komiek geval! Ha! ha! ha!"

Mevrouw en de anderen zijn op 't luide gelach naar boven gesneld en staren verbluft de twee afgedragen schoenen aan, die mijnheer in de hand houdt.

„Is er geen dief, pa?" vraagt Kareltje.

„Wel neen, kind, — in 't geheel niet."

„Hè! dat 's jammer, pa!" zegt Pietje.

„Nou, meneer! ik heb dus afgedaan. Morgen zal uwé wel op 't „bero" komen, van wegens 't proces-verbaal."

„Is dat bepaald noodzakelijk, beste vriend?"

„Wat zal ik u zeggen, meneer. Als ik mijn mond hou, natuurlijk niet; maar...."

„Zoo! Nu ik wou maar liever, dat je er over zweegt; weet je, om m'n dochter." — Dientje druipt af naar beneden. — En 't is ook een beetje gek voor de buren, vrind!"

„Ja, meneer, wat dat aanbelangt, 't is een komiek geval. — Zie je, uwés bangelijkheid heeft 't gedaan."

„'t Is me een paar rijksdaalders waard, als 't niet bekend wordt."

„Afin, meneer! omdat uwé het is; anders mag een agent geen fooien aannemen, maar in aanmerking nemende, dat de jongejuffrouw — de zenuwachtigheid en de bangelijkheid van je zelven — afijn!" De rechterhand van den agent maakt een zekere beweging, die Bovendam uitmuntend begrijpt.

De dienaar van de Heilige Hermandad vertrekt, na herhaaldelijk te hebben verzekerd, dat er geen haan naar kraaien zal; en als eindelijk de familie Bovendam met ab- en dependentie weer ter ruste ligt, zegt mevrouw:

„Piet, we moesten toch liever naar 't midden der stad verhuizen; hier in die nieuwe straten is 't toch niet pluis!"

Bovendam keert zich knorrig om en zegt alleen:

„ 't Is een pleizierige nacht!"

EEN SLOT DAT PAKT.

Novelle uit de tooneelwereld.

I.

Zijt ge wel eens in de directiekamer van een schouwburg geweest, waarde lezer?

Nooit! hoor ik u zeggen. — Och, hoe zoudt ge ook; ge hebt er waarschijnlijk niets te maken. Jammer genoeg; want 't is heel aardig om er ëens een uurtje door te brengen, vooral wanneer de directeur er is en met den régisseur, de acteurs, den tooneelmeester, of den décorateur iets te bepraten heeft.

Ge zoudt er zeker wel eens willen zijn, niet waar? Er ligt immers voor velen over al, wat op het tooneel betrekking heeft, een zeker waas van geheimzinnigheid, dat aantrekt, prikkelt, nieuwsgierigheid opwekt en belangstelling inboezemt.

Menig kluchtspel, menig drama of treurspel wordt dáár niet alleen besproken, gelezen, verdeeld of in scène gezet, maar ook afgespeeld door menschen, die al of niet tooneelspelers van beroep zijn.

Kon een directiekamer spreken, ze zou u vertellen van hartstochten, eerzucht, angst en naijver, maar ook van goedhartigheid, talent en beminnelijke dwaasheid.

Ze zou u spreken van schijn en werkelijkheid, van teleurgestelde verwachtingen en hoopvolle toekomst.

Kom! ga er eens met mij heen; gun mij het genoegen u binnen te leiden in 't voorportaal van Thespis' tempel.

We zijn in een middelmatig groote kamer; 't is tusschen elf en twaalf uren 's morgens; het winterzonnetje schijnt vroolijk door de neteldoeksche gordijnen van de twee hooge vensters en ontkleurt steeds meer en meer het rips, dat als statiegordijnen dienst doet en door de onbestemde kleur van 't eenmaal prachtige magenta-rood van lange dienstjaren getuigt. Vloerkleed en behangsel zijn in overeenstemming met de gordijnen, en een zekere stoffigheid van het geheel wijst er op, dat in het vertrek, waar wij binnentreden, maar zelden een schoonmakende vrouwenhand bezig is.

Twee groote boekenkasten, met groene gordijnen er voor in plaats van deuren; een tafel met een groen lakensch kleed vol zwarte intvlekken en bleeke kringen, afkomstig van kopjes en wijnglazen; een schrijfbureau en een lessenaar, — maken met eenige ouderwetsche stoelen en een voltaire het meubilair uit. Aan den wand tegenover de boekenkasten hangt, in vergulde lijst, een crayonteekening, voorstellende een beroemd tooneelspeler, die met een allergewichtigst gezicht uit een fraai gedrapeerde almaviva kijkt en zijn gelokt hoofd niet weinig arrogant achteroverhoudt, als wilde hij zeggen: „Ik ben ik!"

Vóór het schrijfbureau zit de directeur van 't tooneel, de heer Bernard, om zijn gemak achterover in zijn stoel liggend, een dagblad te lezen. Nu en dan fronst hij zijn zwarte wenkbrauwen en speelt er een minachtende glimlach op zijn lippen, die door een kort geknipten snorbaard beschaduwd worden. 't Schijnt alsof hetgeen hij leest hem min of meer boos maakt, want tusschenbeide mom-

pelt hij in zichzelven: „Die pedante kwasten meenen de wijsheid in pacht te hebben. Hm? — ze moesten er zelfs eens voor staan." — Hij legt de krant neer, strijkt zich een paar malen over den kalen schedel en draait eindelijk zijn hoofd hàlf om naar rechts, op gevaar af van zich aan zijn stijven boord te bezeeren. Rechts achter hem zit aan den lessenaar de secretaris Schlimmer te schrijven met een haast, alsof hij stenograaf van beroep is.

„Hebt u 't gelezen, meneer Schlimmer?" vraagt de directeur, terwijl hij zijn hals nog een eindje verder omdraait.

„Wat blieft u?" antwoordt de secretaris, even opziende.

„Of u de recensie over de voorstelling van gisterenavond hebt gelezen?"

„Pardon, — ik had nog geen tijd. Is ze goed?"

„Goed? — Hm! — dat kun je begrijpen; w ij —" en de directeur legt bijzonderen nadruk op dat woord — „wij kunnen tegenwoordig geen goed meer doen. 't Is beneden critiek, zoo'n critiek; er blijft geen draad heel aan 't stuk. 't Is een crime!"

De secretaris schuift zijn papier van zich af, trekt de blonde wenkbrauwen omhoog, en terwijl hij zijn spitsen neus verachtelijk ophaalt, steekt hij 't achtereinde van zijn veeren pen in den mond en maakt kauwend een geluid, dat veel overeenkomst heeft met 't borrelen van een ketel kokend water.

„Luister maar eens even, dat is de quintessence," vervolgt de heer Bernard; en met den rug der vlakke hand het dagblad gladslaande, leest hij:

„In één woord, het drama *De hedendaagsche Aspasia* „is een salonstuk, dat hyper-vervelend is en noch door „verwikkeling van toestanden, noch door geestigen dialoog „boeit. 't Is jammer van de moeite, die de vertaler zich „heeft gegeven, en van de oogenblikken, die de artisten „hebben besteed, om . . . . ."

„Is 't niet om razend te worden, Schlimmer? Nu geven we geen draak, maar een zoogenaamd stil stuk, dat waarachtig goed in mekaar zit, en . . . Och! maar weet je, wat 't is?"

De secretaris trekt een gezicht alsof hij 't niet weet en blikt steelsgewijze naar zijn schrijfwerk, want de man heeft 't méér dan druk.

„Weet je wat 't is, Schlimmer? Pikanterie, anders niet; die criticus heeft al voor een half jaar geleden een stuk van hemzelf hier gedeponeerd; 't heet oorspronkelijk en.... Enfin, hoor maar verder:

„ „Waarom altijd vertalingen? 't Publiek heeft o. i. toch „recht op oorspronkelijke stukken, vooral wanneer er tal „van tooneelschrijvers zijn, die hunne geesteskinderen „gaarne ter vertolking willen afstaan."" Zie je, Schlimmer, daar komt de aap al uit de mouw," en zichzelven opwindend vervolgt de directeur: „Maar hij kan lang wachten, eer hij dat lor, dat prul, dat hij de hemel weet uit welken roman gestolen heeft, op mijn planken ziet opvoeren! — Stuur 't manuscript vandaag nog terug. Vandaag nog, — hoor je!"

„Best, meneer!" antwoordt de secretaris, die tersluiks nog een paar regeltjes heeft geschreven, want hij wil gaarne bijtijds naar huis.

„Schrijf er bij, Schlimmer, dat 't een vod is, een hoop scheurpapier, goed voor den koomenijsman of spekslager. Schrijf er dát bij, — hoor je!"

De secretaris knikt, steekt den tweeden male de veeren pen in zijn mond en denkt: „Dat schrijf ik er niet bij, — hoor je!"

De directeur is opgestaan en wandelt met groote stappen door de kamer; zijn hoofd beweegt zich statig tusschen zijn hooge stijve boorden heen en weer, en zijn handen verfrommelen zenuwachtig de krant, die hij, als om ze een bewijs van minachting te geven, achter zich houdt.

Er heerscht gedurende eenige oogenblikken eene plechtige stilte in 't vertrek, alléén afgebroken door de dreunende stappen van den heer Bernard en 't krassen der veeren pen van Schlimmer. Na de krant genoegzaam tot een bal te hebben ineengedrukt, werpt de directenr ze met een gebaar van minachting in den kolenbak, plaatst zich, met de handen nog steeds op den rug, wijdbeens voor de kachel en kijkt oplettend naar de geborduurde bloemen op zijn pantoffels. De warmte van de roodwangige kolomkachel werkt weldadig op 't humeur van den heer Bernard; zijn wenkbrauwen komen in hun normale positie en zijn stoppelige knevel beweegt zich minder zenuwachtig. Met de handen verwijdert hij de achterpanden van zijn jas van elkander, liefkoost zijn rug en steekt zijn handen eindelijk in zijn broekzakken, grabbelt daar een poosje in zijn sleutels links en 't losse geld rechts en zegt eindelijk kalm:

„Schlimmer!"

„Meneer Bernard!"

„We hebben nog eenige oorspronkelijke stukken en vertalingen liggen om te lezen, niet waar?"

„O ja!" De secretaris krijgt een rilling over de leden, want 't laatst ingekomen stuk draagt het nommer 127.

„Heeft u ze al eens doorgekeken? Is er iets bij, dat u denkt dat.....?"

„'k Heb de laatste negen stukken nog niet ingezien; 'k had er waarachtig geen tijd voor. Van die negen zijn drie oorspronkelijke drama's."

„Zoo! hm! — drie. Van wie? Bekende namen?"

„Neen, volstrekt niet: twee met een pseudoniem en één van een zekeren Krillinga, — een Fries."

„Zoo! — Krillinga — rare naam! — 't Zal wel niet veel wezen. Weet je wat, Schlimmer, lees van avond die drie stukken eens even en zeg me morgenochtend, of er wat aan is. 'k Zou toch wel eens weer een oorspronkelijk stuk

willen opvoeren. — Er is iets van aan, dat tegenwoordig meest vertalingen voor 't voetlicht komen.....”

„Wiens schuld is dat?” valt eensklaps de secretaris in, die bij de gedachte aan 't hem wachtend genot van drie drama's en 't waarschijnlijk gemis aan nachtrust knorrig wordt. — „I k,” en hij staat op, terwijl hij, om meer klem aan zijn woorden te geven, op zichzelven wijst, — „i k ben er de dupe van; 'k heb tot walgens toe allerlei vertaalden en oorspronkelijken nonsens gelezen! En vond men in zoo'n woestijn van letterkundige producten maar eens een oase! Maar neen! 't een is nog onmogelijker of vervelender praeparaat dan 't andere.”

„'t Is een onpleizierig baantje, Schlimmer, dat ben ik met je eens,” zegt op gemoedelijken toon de directeur en nog gemoedelijker vervolgt hij:

„Zie je, daarvoor ben je nu secretaris, letterkundigadviseur.”

„'t Is wat moois!” bromt Schlimmer binnensmonds.

„Lees van avond die drie stukken door, mijn beste secretaris, en vertel me morgen, of er wat bij is, hoor je!” — De directeur is allengs in zijn humeur geraakt, en zijn plaatsje voor de kachel verlatend, trekt hij een laadje van zijn bureau open, neemt er een sigaar uit en presenteert zijn secretaris er een, met de woorden: „Steek eens aan, dat frischt je weer op; hier heb je lucifers ook.”

Met welgevallen blazen beiden de geurige wolkjes der Havana door 't vertrek; de directeur nadert de grootste boekenkast, schuift het gordijn op zijde, en op twee rijen boeken en boekjes wijzend, vraagt hij: „Dat zijn ze immers?”

Op zijn sigaar bijtend antwoordt de heer Schlimmer:

„Ja! die twee planken vol. Daaronder staan oudere; daar zijn er bij, die al drie jaren hier logeeren.”

Met de linkerhand de sigaar vasthoudend en besturend, gaat de heer Bernard met den voorvinger der rechter langs de rijen boeken en tikt nu en dan een der cahiers of inge-

pakte manuscripten op 't boveneind, zoodat het naar hem overhelt en hij den titel, die niet op den rug staat, op den omslag of op 't pakpapier kan zien.

Schlimmer laat eenige oogenblikken zijn werk rusten en ziet naar de kringetjes en wolkjes, die hij uitblaast, terwijl zijn gedachten bij den directeur wijlen en hij zich de kwellingen herinnert, die hij bij 't lezen van al die manuscripten doorstond.

„Wat is dat voor een vertaling: 't Geheim van den Monnik of de bloedige hand, — naar 't Fransch van Dutrein, . . . ?"

„Laat 'k eens even zien," antwoordt opstaande de secretaris, en 't dikke boek aannemend, legt hij 't op tafel, bladert er in rond en vervolgt: „Zeven tafereelen met een voorspel — hm! — ja! ja! nu rappeleer ik mij; 't is een stuk van de Porte Saint-Martin, — moord en doodslag, veel scéniek effect, — 'n prachtige rol voor den marqué en 'n moederrol voor de eerste vrouw: — jawel! 'k herinner 't mij heel goed. Vol effect, maar bombast en onwaarschijnlijk van 't begin tot 't einde. — Zie eens, meneer Bernard, dáár — 't vijfde tafereel," — hij wijst met den vinger aan, terwijl hij leest:

„Het tooneel verbeeldt een wild bruisenden bergstroom met brug er overheen — maanlicht —"

„Hebben we nog niet een grooten waterval op 't magazijn staan, Schlimmer?"

„Ik geloof 't wel, meneer; wel zeker, een heel grooten, dien wij bij „Undine" gebruikt hebben."

„Laat de machinist dat ding eens nakijken, en als 't met opschilderen en een lap of een lat te gebruiken is, zet dan die bloederige historie maar op 't répertoire. 't Is een goed stuk voor 't Zaterdagsavonds- en Zondagspubliek!"

„O ja! daarvoor is 't uitmuntend; — ik zal 't noteeren. Weet u wel, dat we nog zoo'n prachtige zee hebben liggen

op 't pakhuis, met een beweegbaar schip? 't Is nog zoo goed als nieuw; voor een paar jaren geleden hebben we dat boeltje gebruikt in „Ben Leil."

„Dat is waar ook; als dat stuk — van Dutrein — niet pakt, halen we „Ben Leil" nog maar eens op. 't Is een misselijk ding, maar 't heeft altijd geld gemaakt; laat bijtijds die zee ook eens nakijken."

„'k Zal er voor zorgen!"

Al pratende is de directeur de boekenkast weer genaderd en neemt nu dit, dan dat boek in de hand, ziet het even in of kijkt naar den titel en zet 't dan weer weg. De twee rijen nieuwere manuscripten heeft hij doorgezien en nu nadert hij de oudere, de twee- en driejarige logé's volgens Schlimmer.

„Daar is óók niet veel bij. 'k Wou, dat de lui hun prulleboel maar weerom lieten halen; we hebben waarachtig onze ruimte wel noodig. — Kijk! daar heb je dat oorspronkelijke drama van Korver ook. Weergaasch! dat ding is goed; — dat valt me op eens in, dat heb jij indertijd zoo geroemd. Hoe is 't toch gekomen, dat we er nooit werk van hebben gemaakt?"

Met het opengeslagen boek in de hand nadert de directeur den lessenaar van zijn factotum en legt 't boek er op. Even den voorvinger bevochtigend, slaat Schlimmer de bladen vluchtig om en leest dan den titel:

„Een verwoest leven. Drama in vijf bedrijven, door Korver."

„Herinner je je niet, Schlimmer, dat je 't destijds mooi vondt?"

„Jawel, meneer! maar 't is al ruim twee jaren geleden. Een wonderlijke kerel, die Korver: hij bracht 't zelf en kwam later hooren, of we 't gebruiken konden."

„Ja, juist! 't was zoo'n eenzelvige, afgetrokken man," valt de directeur in.

„Hij ging heen, toen hij hoorde, dat 't niets voor ons

was en liet zijn manuscript hier. — Wat drommel! ik kan mij maar niet rappeleeren, waarom we toen het stuk niet hebben aangenomen," antwoordt Schlimmer, terwijl hij zich met den baard der pen boven zijn rechteroor kittelt, als konde hij daardoor zijn geheugen te hulp komen.

„'t Is een onaangename titel," merkt de directeur aan, terwijl hij 't boek nogmaals doorbladert.

„Dat zal 't 'm geweest zijn!" zegt plotseling Schlimmer; „maar...." en zijn pen houdt op met kittelen, „dat is toch niet de éénige reden. Er was iets in.... iets.... ja, *wat* weet ik waarlijk niet meer; 'k herinner er mij alléén nog van, dat 't een stuk uit 't dagelijksch leven is, geen melodrama...."

„Wacht eens!" herneemt de directeur, den linkerwijsvinger aan den neus leggend en met de andere hand de bladen van het manuscript omslaande: „'t Is twee jaren geleden, dat hij 't bracht; dat was dus net in dien tijd, toen we met de Schouwburg-commissie en 't Stedelijk Bestuur overhoop lagen.

„Juist, meneer, zoo is 't," bevestigt de secretaris, die op zijn beurt in 't manuscript bladert en eindelijk een papiertje vindt, dat tusschen de laatste bladzijden is gelegd. „Aha! daar is mijn notitie. Drommels! ik kan 't waarachtig zelf haast niet lezen, — hm! zeker in haast geschreven: Goed voor de opvoering; wat de vier eerste bedrijven betreft, zelfs uitmuntend en spannend; maar 't laatste bedrijf deugt volstrekt niet: — geen pit, geen handeling, — mat en niet in overeenstemming met het karakter van den hoofdpersoon."

Oplettend luistert de directeur naar 't geen de ander voorleest; hij knikt herhaaldelijk met 't hoofd, drukt zijn vleezige kin een paar malen tusschen de punten van zijn boord, strijkt met zijn hand langs het weinige haar aan zijn slapen en zegt beslist:

„Neem het van middag mee, Schlimmer; lees 't van avond eens met attentie door en zeg me dan morgenochtend, of 't de moeite waard is. Dan zal ik 't ook eens doorkijken."

„Maar, meneer Bernard", waagt de ongelukkige secretaris op te merken, „ik heb al drie manuscripten ter lezing; dus..."

„Dat 's waar, daaraan dacht ik niet. Lees 't dan morgen maar en geef me overmorgen je bevinding."

Schlimmer knikt en schuift het boek nijdig van zich af, terwijl hij iets onaangenaams tusschen de tanden pruttelt.

De directeur heeft intusschen zijn bureau gesloten, gooit 't eindje van zijn sigaar in de kachel en verlaat het vertrek. Met den deurknop in de hand keert hij zich half om en zegt:

„Ik ga koffie drinken. Tot straks."

De secretaris knikt weder en blijft alléén. Met de pen tusschen de lippen ziet hij naar de zoldering van de kamer en trommelt met de vingers op 't vóór hem liggend papier. Op zijn gezicht staat duidelijk te lezen: „Is er op aarde een geplaagder mensch dan de secretaris van een schouwburg, die de eer geniet letterkundig ontwikkeld te heeten?"

Eenigen tijd zit de secretaris in gedachten, totdat een kloppen op de deur hem doet opzien en „binnen" roepen.

Een elegant gekleede dame, die de drie kruisjes reeds eenigen tijd achter den rug heeft, maar niettemin voor een „knappe vrouw" kan doorgaan, kijkt om 't hoekje van de deur en zegt op een vriendelijken, iewat geaffecteerden toon: „Ik dérangeer toch niet?" en oogenblikkelijk daarop verschijnt haar rijzige, min of meer corpulente gestalte. „Ik dérangeer toch niet?"

„Kom binnen, mevrouw Drent", antwoordt Schlimmer, terwijl hij even van zijn stoel opwipt; en als hij weer is gaan zitten, vraagt hij: „Wat is er van uw dienst?"

„Ik dacht mijnheer Bernard hier te vinden."

„Hij is gaan koffie drinken, mevrouw."

„Ah zoo! Nu, 't is ook niet noodig, dat ik hem juist

spreek; ik kan 't aan u evengoed zeggen," — en zonder een antwoord of te wachten, vervolgt zij, terwijl ze uit haar handmof een exemplaar van 't dagblad te voorschijn haalt: „Heeft u de krant al gelezen, meneer Schlimmer?"

„Ja, mevrouw."

„En wat zegt u er van? 't Is verschrikkelijk, een horreur; — ik ben woedend, — zoo iets is nimmer van mij gezegd. Ik ben vijftien jaren aan het tooneel, meneer! maar iets dergelijks is mij nog nooit overkomen." — Als een waterval rollen de woorden over haar lippen, terwijl ze vervolgt: „Ik geef de rol van Marcelline terug, ik zal ze niet meer spelen. 't Is een crime, om te hooren zeggen of te lezen: Mevrouw Drent, wier talenten wij waardeeren, was geheel misplaatst in de rol van Marcelline." En terwijl ze zenuwachtig de krant ontvouwt, vervolgt ze met klem: „Ze was geen jong meisje" — Hoort u 't meneer Schlimmer, i k ben geen jong meisje..... Neen, antwoord niets, — 't komt nog mooier. — „Mevrouw Drent is èn wat haar uiterlijk, èn wat haar stem betreft, volstrekt geen geëigend persoon voor de rol der 18jarige schoone. Wij begrijpen niet, hoe de régisseur er toe gekomen is h a a r die rol toe te deelen." — Is 't niet om te stikken van kwaadheid?"

Doodbedaard merkt de secretaris aan: „'t Is uw eigen schuld, mevrouw! De régisseur heeft u nog in overweging gegeven, of de rol van Marcelline niet te jong voor u was."

Rood van kwaadheid antwoordt de gekrenkte tooneelspeelster: „Wat zegt u daar! Is u ook van opinie, dat i k geen jong meisje ben! Maar, mon Dieu! meneer Schlimmer, wat ben ik dan?"

„Een heel knappe vrouw!" zegt droogweg de secretaris.

„Zóó! dus geen jong meisje? Nu, ik bedank er voor om een knappe vrouw te worden genoemd; ik heb altijd de jonge rollen gespeeld, vijftien jaren lang, meneer! en

zal die blijven spelen, totdat . . . .” Op eens Zwijgt zij, want Schlimmer kijkt haar sarcastisch aan. — „Ja, ik zie wel, dat u me uitlacht. Och! maar dat ben ik wel van u gewend; wat zou u ook kunnen voelen voor een artiste, die men gekrenkt heeft; u is immers alléén de letterkundige leider van ’t gezelschap! — Adieu! meneer Schlimmer! hier ligt de rol; laat die *nu* asjeblieft door een jong meisje spelen, de „heele knappe vrouw” bedankt er voor. Misschien wil juffrouw Marquette wel zoo beleefd zijn; die zal ’t wel doen, als *u* ’t haar vraagt. — Adieu!” en met een hoonend lachje nijgt ze, terwijl zij vertrekt.

De secretaris is eensklaps rood geworden, want dit *u*, door mevrouw Drent met een bijzonderen klemtoon gezegd, heeft een teedere snaar in zijn binnenste doen trillen.

Juist op ’t oogenblik, dat de verontwaardigde vrouw het vertrek verlaten wil, komt een der acteurs, de heer Linzel binnen. Zonder plichtplegingen nadert hij den lessenaar van Schlimmer en vat den secretaris met beide handen om zijn middel, terwijl hij zegt:

„Schlimmertje! kerel! je moet mij uit den brand helpen; ik moet op de pit leunen, — ’k heb geen cent meer in huis; — doe jij me pleizier en maak, dat ik voorschot krijg. Bernard wil niet meer afschuiven, en ’k zit zoo verduiveld in de pekel. Toe, doe je best, ouwe jongen! Och, jij krijgt ’t wel van hem gedaan.”

„Maar, Linzel! — je hebt al zoo dikwijls....”

„Ik reken op jou, Schlimmer; jij hebt zoo’n overredingskracht; — jou flux de bouche, — jou....”

„Doe ’t liever zelf, dat is beter. Straks om twee uren is de directeur hier.”

„Hij ziet me noô van voor, maar ’t allerliefst van achter,” declameert Linzel, terwijl hij naar de deur gaande met de hand wenkt en herhaalt; „Ik reken op jou, vriend. Als ik ’t niet krijg, is ’t jou schuld.”

„Dat's wat moois," grinnikt Schlimmer, terwijl hij de deur achter Linzel ziet dichtgaan, die dadelijk weer geopend wordt door Steven den tooneelknecht, die met een presenteerblaadje in de hand binnenkomt. De geur van warme koffie verspreidt zich oogenblikkelijk door 't vertrek en maakt daardoor Stevens woorden: „Meneer Schlimmer, en hier was uwés koffie" overbodig.

De secretaris wischt zijn pen onder zijn linkerarm af, staat op, rekt zijn beenen een paar malen uit en zegt:

„Zet maar neer, Steven."

De tooneelknecht neemt den kop koffie en 't broodje en plaatst beide op de groote tafel, met de woorden: „Ziedaar dan brood," — zooals Robert zegt in Maxwel of de offerdood."

„Dank je!" zegt Schlimmer, terwijl hij den ouden tooneelknecht glimlachend aanziet. Hij is al gewend aan zijne eigenaardigheid, om telkens brokstukken of citaten uit bekende tooneelstukken in zijn gesprek te mengen. 't Klinkt soms wonderlijk dwaas, maar iedereen, die Steven kent, is zijn vriend en neemt daarom geen notitie van 's mans kluchtig aanwensel.

Steven knikt, hemt en kucht een paar malen en ziet den secretaris verlegen in 't gezicht, terwijl hij zegt: „Wil ik ook even naar de kachel zien? 't Is bar koud vandaag."

Met meer dan gewoon geweld pookt hij de kachel op, doet er een paar scheppen kolen in en vraagt, als 't poken tot pianissimo is overgegaan:

„Meneer Schlimmer, 'n woordje asjeblieft."

„Wat is er, Steven?"

„'k Had een verzoek aan u."

„Zoo?"

„Och, meneer, 't is misschien te astrant, maar ik dacht: meneer de secretaris is de kwaadste niet, hij zal me wel willen assisteeren."

„Als ik kan, en 't niet te veel tijd vordert."

„O! meneer, 't is voor uwé maar een bagatel." — Stevens hand dwaalt naar zijn borstzak en brengt een pak papieren te voorschijn, dat hij voor Schlimmer op de tafel legt, met de woorden: „Ziehier 't noodlottige papier," — Graaf Merfort in Clémence en Woldemar. — Als mijnheer zoo beleefd zou willen zijn dit stuk eens door te lezen; 'k ben zoo vrij geweest 't in mijn snipperuren te maken. Ik dacht: misschien — zoo met de kermis.... Als u als letterkundige 't eens nakijken wou, dan...."

De secretaris, die op 't punt staat aan de tafel te gaan zitten, kijkt den tooneelknecht verwonderd aan, en onwillekeurig komen hem de woorden: „Ook gij, mijn zoon Brutus!" op de lippen.

Steven spert zijn grooten mond open en ziet Schlimmer zóó dwaas aan, dat deze eensklaps in een schaterend gelach uitbarst. De tooneelknecht beproeft eerst een knorrig gezicht te trekken, maar lacht eindelijk even hartelijk mede.

„Hoe komt 't in je hersens, Steven?" vraagt Schlimmer nog lachend.

„Wat zal ik je zeggen, meneer, ik zie zóóveel stukken, dat ik dacht: ik zal 't ook eens probeeren er een te maken; 't zal wel geen heksenwerk wezen. Van dit stuk wat van een paar anderen wat, van mij zelf wat en dan ferm doorelkaar gehaspeld en zoo heb ik 't gefabriekt. Er zullen wel wat taalfouten in zijn, maar die mag uwé gerust onder 't lezen verbeteren. Wat er niet goed in is, verandert u maar gerust, hoor! — Wanneer mag ik om rapport komen? 't Zal u wel bevallen; de twee eerste bedrijven zijn komiek, de drie andere niet: daar komt moord in en tweemaal muziek."

„Nu, dan zal 't wel mooi zijn," zegt nog steeds lachend de secretaris, die intusschen is gaan zitten koffie drinken en er bijvoegt: Leg 't maar op mijn lessenaar en geef mij

dat andere manuscript, dat daar ligt, eens aan." Stevens woorden hebben hem aan 't stuk van Korver herinnerd.

„Asjeblieft, meneer. — Dus uwé zal 't lezen?"

„Ja! ja! — als ik gelegenheid heb — zeker!" Schlimmer denkt bij zichzelven: „Zoo'n product is uniek, — een curiositeit."

Verheugd verlaat Steven 't vertrek, en de secretaris blijft alléén; al etend bladert hij in Korvers handschrift, nu en dan leest hij een paar tooneelen van een bedrijf.

't Schijnt hem nog al te boeien, want tusschenbeide blijft hij met een reepje brood in de hand zitten en vergeet het in den mond te steken. Allengs leest hij met meer aandacht en begint van voren af aan. Zijn kop koffie is slechts half leeg, maar hij denkt er niet aan, en de rest van zijn koffie is reeds koud geworden, als hij ophoudt met lezen en halfluid zegt: „Einde van 't vierde bedrijf; — tot zoover is 't uitmuntend." — Met aandacht volgt hij den dialoog van 't vijfde bedrijf, maar nauwelijks op de helft er van gekomen, zegt hij bijna knorrig: „'t Deugt niet, — volstrekt onmogelijk, ongemotiveerd. Jammer, doodjammer."

„Wat is jammer?" vraagt eensklaps de directeur, die ongemerkt is binnengekomen.

„O! is u daar, meneer Bernard? Ik heb onder 't koffie drinken 't drama van Korver nog eens doorgekeken. 't Is waarachtig een mooi stuk, — zóó uit 't leven gegrepen; — maar 't slot is totaal mat, zonder logisch verband met de andere bedrijven."

„Dat is gemakkelijk te verhelpen. Laat dien Korver eens hier komen; dan kunnen we er met hem over spreken."

„Dat zou 't beste zijn, meneer; want waarlijk, 't is een verdienstelijk stuk; er zijn oogenblikken in, die treffen door waarheid van voorstelling en soberheid van bewerking. Nu en dan zou men zeggen: 't is alsof de auteur een stuk uit zijn eigen leven weergeeft, zoo natuurlijk en

ongedwongen is de dialoog. — Vindt u 't goed, dat ik hem eens een briefje schrijf?"

„Heel goed! Schrijf er dan bij, dat we nu door de wet op 't auteursrecht genoodzaakt zijn .... Neen! neen! — ik bedoel, het genoegen zullen hebben, hem droit d'auteur uit te betalen, — 5 pCt. van de bruto ontvangst ...." En zichzelven in de rede vallend, vervolgt de directeur: „'n Ellendige wet! Vroeger wisten we van al die fraaiigheden niets af. — Enfin! 't is misschien een arme slokkerd. — Begin met 3 pCt., Schlimmer."

„Maar, meneer, 5 pCt. is 't minimum."

„Nu goed dan; maar 3 pCt. is eigenlijk voldoende. — Geloof me, er zijn auteurs genoeg, die voor 2 pCt. een stuk willen leveren."

„Alle waar is naar zijn geld. Steven doet 't misschien voor niemendal," antwoordt droogweg de secretaris.

„Als 's mans naam bekend was, gaf ik met pleizier meer, maar 't is risico genoeg. — Is er veel aan te kleeden aan 't stuk?"

„Niets! Gewoon toilet."

„Veel decoratief?"

„Kamers en tuin."

„Veel accessoir?"

„Bijna niet!"

„Zoo! hm! Nu, dat verandert. Geef dan maar op 4 pCt., en als 't niet anders kan, 5."

Nog dienzelfden middag schreef de secretaris een briefje van den volgenden inhoud:

„*Den Weledelen Heer* G. KORVER,

Alhier,"

„*WelEd. Heer!*

„Dezer dagen kwam mij uw drama „Een verwoest leven"

„weer ter hand. Tot nog toe was 't mijne aandacht ont-„gaan. Er zijn treffende oogenblikken in, — als uit 't leven „gegrepen. De directeur, de heer Bernard, is voornemens „uw tooneelwerk op te voeren, op nader overeen te komen „voorwaarden, waarschijnlijk 5 pCt. droit d'auteur van „de bruto ontvangst. Indien u genegen is uw drama aan „zijne directie af te staan, met het uitsluitend recht van „opvoering, zoude ZEd. gaarne zien, dat 't laatste bedrijf „door u werd veranderd; er zit geen kracht, geen effect „in; de zelfmoord van den verlaten echtgenoot is een te „afgezaagd slot, — enz. enz. Wees zoo goed liefst mor-„gen tusschen elf en twaalf uren ter directie-kamer te ko-„men, om verder te aboucheeren.

Hoogachtend

Uw dienstw.

SCHLIMMER.

Secretaris."

Niet zonder moeite ontcijferde Schlimmer het adres van Korver, dat buiten op 't manuscript stond, en vertrouwde toen 't briefje ter bezorging aan Steven.

II.

„Vader, is u wakker? — Wil u ook eens drinken? — Toe, drink eens. Je hebt zoo akelig gedroomd, — ik werd er bang van," zegt op angstigen toon een zevenjarig meisje, terwijl ze op haar teenen bij 't ledekant staande, aan haar vader een glas water tracht toe te reiken.

„Heb ik gedroomd? — Hardop? — Wat heb ik gezegd?" vraagt afgebroken en op zwakken toon de zieke.

't Is een holoogig, vermagerd man, op wiens wangen een paar vuurroode plekken gloeien, terwijl zijn oogen onnatuurlijk glanzig staan.

„'t Ging zoo erg door mekaar, — ik begreep het niet goed, maar er kwam veel in van moê — en van een man uit 't paardenspel; — en . . . ."

„'t Is niet waar, hoor! wat ik gezegd heb, — niets van aan. — 't Is alleen door de koorts, Marietje, alléén door de koorts . . . ." en zenuwachtig beven de lippen van den zieke, als hij vervolgt: „Je moetje is immers dood, — dat weet je toch wel!"

„Bij onzen lieven Heer?" vraagt 't kind.

„Ja! ja!" Een hevige hoestbui belet den man voort te gaan. De kleine haalt een stoel, klimt met behulp daarvan op 't bed en tracht het hoofd van haar vader op te richten.

„De dokter is er geweest."

„Zoo! — Wanneer?"

„Van morgen. U was toen net zoo erg aan 't droomen. — Hij heeft wat op een papiertje geschreven."

„Heeft de dokter ook gehoord, dat ik van dien pikeur sprak?"

't Meisje knikt.

„Zei hij wat?"

„Neen! hij zei alléén, dat ik uw hoofd moest nat maken en dat hij van middag weeromkwam."

„Zie je wel, Marietje, dat 't alléén van de koorts is! Wat heb ik van dien man in 't paardenspel gezegd?" Angstig ziet de kranke 't meisje aan, terwijl hij dit vraagt.

„U zei, dat moê met hem was weggeloopen, — en u huilde. O! u huilde zoo!"

„Zoo! heb ik dat gezegd. Dat's grappig, hé? Ha! ha! ha! . . heel grappig, hoe kom ik er bij! Wat doet 'n mensch toch gek in de koorts, hé Marietje? . . . . Ha! ha! ha! —"

Zijn lachen klinkt akelig, en een paar dikke tranen loopen over zijne wangen, zóó lacht hij.

't Kind pakt hem eensklaps met beide armpjes om den hals en begint te schreien, terwijl ze haar hoofdje aan zijn borst verbergt.

„Wat is dat! ga jij nu schreien, en ik lach. Foei! foei! wat een gekheid!" Met innige teederheid drukt de zieke het blonde kinderkopje aan zijn borst en streelt met zijn vermagerde hand de krullende lokken. „Kom! kom! wees jij maar bedaard, lieve schat; — 'k ben nu bijna weer beter!" zegt hij en slaat de vochtige oogen omhoog, als hij zijn stem zoo vroolijk mogelijk doet klinken.

„Blijft u dan altijd bij mij, vader?" vleit de kleine. „Moê is ook al heengegaan."

„Helaas, ja! zij is heengegaan," snikt de man.

„Blijft u dan hier? — Gaat u niet dood?" vraagt Marietje naïef. „De juffrouw van beneden heeft gisteren toch aan den melkboer gezeid, dat . . . ."

„Nu . . . wat dan?"

„Dat 't niet lang meer duren zou; ik heb 't gehoord, toen ik de trap afkwam."

Een weemoedige trek glijdt over 't gelaat van den zieke, als hij antwoordt: „De juffrouw praat veel te veel, kind!" —

„Vader!"

„Wat is er, Marietje?"

„Als u eens dood gaat, komt u dan bij moê?"

Geen antwoord op die vraag, want plotseling keert de lijder zich van 't kind af en slaat de handen voor 't gelaat, terwijl hij zich achterover in zijn kussens laat zinken.

„Was moê mooi?" vraagt de kleine meid verder.

„O God — ja!" klinkt 't zwak terug.

„Maar waarom is moê eigenlijk heengegaan? Is ze wel heusch dood?"

„Wat zeg je daar? Denk je dan, dat je moê. . . . . ," en zacht in zichzelven vervolgt de man: „God almachtig, wie weet of de menschen haar niet hebben verteld, dat. . . ." En luider vraagt hij: „Hebben ze je wat van je moê gezegd?"

„Neen, vader! maar. . . . ."

„Nu . . . . . ?"

„Gisteren heb ik een vrouw gezien, die leek op moê — zoo erg, — zoo duidelijk."

„Waar?"

„Hier aan de deur, beneden; zij is me op straat nageloopen."

„Nu, en . . . . ?" klinkt 't ongeduldig.

„Ze hield me tegen en vroeg, of ik Marietje Korver was."

„Ja! ja! En verder, verder?"

„Toen ik ja zei, begon zij hardop te huilen en toen. . ."

„En toen?" herhaalt de zieke zenuwachtig.

„Toen heeft ze me vastgehouden, en . . ."

„Groote God!" roept eensklaps de man met verheffing van stem en met moeite richt hij zich op. „Spreek op, kind! wat heeft ze toen nog meer gezegd? Spreek op dan . . . ."

„Niets, vader!" valt de kleine hem verschrikt in de rede, „maar ze keek me zoo aan, zoo raar, — en zij zoende me. . . ."

Plotseling slaat de man zijn armen om 't kind heen en drukt haar heftig aan zijn borst, als wilde hij haar voor een naderend gevaar behoeden, en zenuwachtig vraagt hij:

„Hoe weet je, dat ze op moê lijkt?"

„Door 't portret, dat u me heeft laten zien. Maar die vrouw zag er lang zoo mooi niet uit," 't kind schudt het hoofd, „veel armoediger en ouder."

„Hoor eens, Marietje," antwoordt op stelligen toon haar

vader, „je moet met die vrouw niet spreken, als je haar weerziet. Luister, kind! dat's een slechte vrouw, die — die....” hij bedenkt zich even: „die niet van kleine meisjes houdt. Als je haar terugziet, moet je hard wegloopen!”

„Moê hield veel van kinderen, hé, vâ?” vleit 't meisje. „Moê was immers een goeie vrouw? Ja! ja! dat weet ik wel,” bevestigt ze, wijsneuzig knikkend.

„Waarom weet je dat?”

„Omdat u zooveel van moê hield en omdat u zoo goed is, vadertje. — Hield moê ook veel van u?”

Een bittere glimlach speelt om zijn lippen, terwijl hij antwoordt: „Zeker!”

„Toe, vadertje, vertel me nog eens van haar. Was ze groot? Had ze ook zulke mooie glimmende oogen als u? Was ze ook ziek, vóór ze doodging, en hoe is ze in den hemel gekomen?”

't Is eigenaardig, dat kleine kinderen zoo gaarne over ziekte en dood spreken. 't Onbegrijpelijk geheimzinnige van 't sterven trekt hen aan en legt hun vragen op de lippen, die dikwijls moeielijk te beantwoorden zijn.

Gelukkig wordt de lijder niet genoodzaakt op Marietjes vragen te antwoorden, door 't binnentreden van den dokter.

Op de teenen loopend is de geneesheer de kleine woning binnengetreden. In 't voorkamertje, even armelijk gemeubeld als 't vertrek, waar de zieke ligt, ontdoet hij zich van zijn jas en hoed en nadert behoedzaam 't ledikant.

„Hoe gaat het, Korver?” vraagt de medicus, die de hand naar zijn patiënt uitsteekt, en als hij 't meisje bemerkt, zijn stem een nog vriendelijker toon doet aannemen, bij de woorden: „Zóó, kleine ziekenverpleegster, ben jij daar ook?” En haar de hand op 't hoofdje leggend, voegt hij er bij: „Je bent een beste meid en een trouwe zorg, kleine peuzel.”

„Dag, Franssen,” zegt Korver, terwijl hij zijn pols tus-

schen des dokters vingers legt. „Hoe vind je me nu?"

„Hm! de koorts is bijna af."

„Bijna?"

„Je moet je vooral niet opwinden."

„Marietje!" zegt eensklaps de zieke, zachtjes 't kind van 't bed schuivend, „ga zoolang naar beneden bij de juffrouw in den winkel;" maar zich eensklaps bedenkend, vervolgt hij op angstigen toon: „Neen! niet naar beneden; — ga in 't voorkamertje en doe de tusschendeur dicht;— kijk maar eens uit het raam."

Schoorvoetend verwijdert zich het kind; verwonderd ziet de dokter haar na, want gewoonlijk wil de zieke haar geen oogenblik missen.

Op gedempten toon zegt Korver:

„Franssen, ik zal je een vraag doen, die je op je geweten af moet beantwoorden."

„Welnu?"

„Hoe lang kan ik nog leven?"

„Kom! kom!" antwoordt ontwijkend de medicus.

„Neen, Franssen, ik wil het weten; jij bent op 't oogenblik mijn eenige vriend; jij hebt mij niet verlaten, zooals zij .... zooals de anderen, — 'k zal er je eeuwig dankbaar voor zijn, — maar zeg me nu de waarheid."

„Ik weet het niet, Korver; je bent zwaar ziek, maar zoolang er leven is, is er nog hoop."

„Geen omwegen, Franssen; zeg mij de geheele waarheid."

„Waarom?"

„Ik moet maatregelen nemen. Zij is terug ... weer hier."

„Verbeelding! Je hebt geijld, en dat is je bijgebleven, — dat komt meer voor. Hoe zou zij terugkomen?"

„Ze is terug, — ik verzeker 't je! 't Kind heeft haar herkend."

De dokter luistert opmerkzaam, en een trek van innig medelijden glijdt over zijn gelaat.

„Ik had zóó gehoopt, dat ze voor goed zou zijn weggebleven; 't kind was dan in 't weeshuis gekomen, begrijp je; — want ik ga sterven, dat voel ik wel. — In 't weeshuis hebben ze 't zoo goed, Franssen.... O God! nu wordt 't scheiden me zoo zwaar. 't Arme kind! waar moet 't nu heen?"

„Kan zij 't dan opeischen?" vraagt zachtjes de dokter.

„Wij zijn niet gerechtelijk gescheiden, — ik heb 't destijds verzuimd. Och! Franssen, ik wist niet wat ik deed, toen ter tijd," — en de zieke barst in een hevig snikken uit.

„Arme vriend! bedaar, — wind je niet op. Leg je hoofd gerust neer, Korver. Als je er niet meer zult zijn, zal ik over Marietje waken; — mijn hand er op."

„Dank! dank! — God zal 't je vergelden, Franssen; — je verdient den hemel aan mij," — en vóórdat de dokter 't verhinderen kan, heeft Korver zijn hand gevat en drukt hij herhaaldelijk er zijn brandende lippen op.

„Nu! nu! 't is immers plicht elkaar te helpen; en ben ik niet je vriend, van der jeugd af?"

„Ja! ja!" snikt de zieke, „jij weet mijn geschiedenis, — jij kent mijn lijden, — en jij weet ook, dat ik geen schuld heb gehad! O, Franssen, ik ben eens zoo gelukkig met haar geweest en nu zoo diep ellendig...." Korver snikt zenuwachtig.

„Kom, vriend, houd je bedaard; je verergert zelf je toestand; houd je goed om je kind, zoolang mogelijk ten minste. Voor Marietje zal ik zorgen; ik beloof je, dat ik...." Een oogenblik aarzelt de dokter; hij ziet plotseling in den geest zijn huis en zijn talrijk gezin, maar hij weifelt slechts even, want Korver ziet hem zoo angstig aan, dat hij er aanstonds op laat volgen: „dat ik haar in mijn huis zal nemen. Ze zal mijn kind zijn."

„Goddank! O Goddank!" roept opeens de ongelukkige

man, zóó luid, dat 't kleine meisje, dat geduldig in de voorkamer zit te wachten, verschrikt opspringt en binnenkomt, terwijl ze vraagt: „Wat is er, vader?"

„Kom hier, kind! Kom hier!" Bevend van vreugde richt Korver zich op en vat de handen van zijn vriend, die hij drukt en nogmaals tracht te kussen.

„Hou je van dokter Franssen, Marietje?"

„O! zooveel, vader!"

„Wil je met hem meegaan naar zijn huis? Dáár zijn nog meer kindertjes, daar je mee kunt spelen. — Wil je, Marietje?"

„Neen! neen! 'k wil liever bij u blijven!"

„Neem haar mee, Franssen; laat mij maar liggen, 't zal toch zoo lang niet meer duren. Neem haar mee — o! nu ben ik gerust — neem haar dadelijk mee!"

„Waarom, vadertje? Ben ik stout geweest?" nokt de kleine.

„Stout? Arm kind, neen! neen! maar je zult het bij oom Franssen beter hebben dan bij mij."

„Och neen! laat mij hier blijven. Och toe maar, — als je blieft."

Dokter Franssen heeft zich afgewend; als medicus is hij aan roerende tooneelen gewoon, maar 't wordt hem nu toch te benauwd, en hij voelt iets hards in de keel, dat hem belet te spreken. Eindelijk brengt hij uit:

„Marietje heeft gelijk. Ze zal later wel bij ons komen, niet waar?" Over eenige dagen reeds, — denkt hij in stilte er bij.

„Nu, goed dan," zegt Korver; „maar ze mag niet weer op straat, en..... die vrouw, die Marietje nageloopen heeft, mogen ze hier niet toelaten. Wil je dat beneden zeggen, Franssen?"

Juist wil de dokter iets antwoorden, als een kloppen aan de deur van de voorkamer de woorden op zijn lippen

doet besterven. Als 't die vrouw eens was! 't Kloppen herhaalt zich; Korver, die 't ook heeft gehoord, omvat hartstochtelijk zijn kind, dat niet recht weet wat dat alles beteekent en zachtkens blijft schreien.

Nogmaals klopt men, en tegelijkertijd wordt de deur geopend en verschijnt de gestalte van Steven, den tooneelknecht van den Stadsschouwburg, in de voorkamer.

„Woont hier Korver?" vraagt hij binnenkomend.

De dokter is naar voren geloopen en antwoordt: „Ja! Wat is er van je dienst?"

„'k Heb een briefje van den directeur van den Schouwburg, — eigenhandig voor Korver. Sakkerloot, wat heb ik geloopen om 't adres te vinden! 't Staat ér heelemaal verkeerd op; — uwé is zeker dikwijls verhuisd; — asjeblieft!" En met een knipoogje laat hij er op volgen: „Dat briefje zal je plezier doen, meneer! Ik heb zoo wat gehoord, alsdat je stuk in studie wordt genomen."

„Mijn stuk?" vraagt verwonderd de dokter.

„Is uwé Korver dan niet zelf?"

„Neen! ik ben dokter Franssen. Mijnheer" — en de dokter legt nadruk op 't woord Mijnheer — Korver is ernstig ziek."

„Dat's spijtig, want ik heb wel zóóveel gehoord, alsdat er haast bij 't werk was; — 'k moest dadelijk rapport hebben."

„Zeg maar, dat mijnheer ziek is. — 't Antwoord zal hij wel zenden."

„Best, meneer! Mag ik zoo vrij zijn om mij te recommandeeren, als mijnheer Korver" — onwillekeurig spreekt Steven nu 't woord mijnheer ook met nadruk uit — „soms iets te kopiëeren heeft. Ik schrijf heel netjes, weet u... ik heb meer auteurs aan de hand."

„'t Is goed, ik zal de boodschap doen. — Adieu!"

Steven vertrekt, na nog een blik in de twee kamertjes

te hebben geworpen, en als hij op de trap is, mompelt hij in zichzelf:

„Kaal en knap — armoede en grootheid, drama in 5 bedrijven."

Met het briefje in de hand nadert dokter Franssen het bed van zijn vriend, en deze, die alles verstaan heeft wat in de andere kamer is gesproken, zegt: „Lees 't mij maar voor: — ik begrijp, wat er in staat."

Terwijl de dokter leest, glijdt een vreugdestraal over 't mat bleeke gelaat van Korver, en bij de woorden: „Er zijn treffende oogenblikken in, — als uit het leven gegrepen," — zegt hij zacht in zichzelf: „Ja! als uit het leven gegrepen."

Met een weemoedigen toon in zijn stem leest Franssen ten einde, en als hij 't papier weer samenvouwt en in de enveloppe steekt, herhaalt Korver zachtjes de woorden: „de zelfmoord van den verlaten echtgenoot is een te afgezaagd slot," en tot den dokter gewend vervolgt hij:

„Ze hebben gelijk, vrind, 't laatste bedrijf deugt niet."

III.

„Hoe is 't, Schlimmer, heb je nog geen bericht van dien Korver?" vraagt de directeur Bernard op een avond, dat er relâche is en de secretaris druk zit te schrijven in de directie-kamer.

„Ik begrijp er niets van, meneer Bernard; Steven is er al een paar malen naar toe geweest, maar telkens teruggekomen met de boodschap, dat mijnheer Korver nog ziek te bed ligt."

„Zóó! dat 's jammer. — Jongens, jongens, dat gaat niet langer zoo; ik heb al in de krant geannonceerd, dat 't stuk in studie is. 'k Ben eigenlijk wat te voorbarig

geweest, maar ik wou 't zoo graag tegen het einde der maand er uit krijgen. Drie repetities moeten we minstens hebben. 't Is vandaag den derden, en de rollen zijn nog niet eens uitgeschreven; 't zal er spannen. Reken eens aan, we moeten nog twee kopijen ook hebben!"

„Daar heb ik al aan gedacht, meneer; de twee afschriften voor de régie en den souffleur heb ik alvast laten maken, — namelijk zoover 't kon, tot aan 't laatste bedrijf."

„Flink, Schlimmer! dat helpt," en met een gewichtig gezicht in zijn stoel plaats nemend, vervolgt de directeur: „Maar stel eens, dat die Korver eeuwig lang ziek blijft, zouden wij dan zelf 't slotbedrijf niet kunnen veranderen?"

„Als 't niet anders kan, ja; maar 't is veel beter, dat de auteur 't zelf doet: hij zit er natuurlijk meer in. 'k Heb er gisteren al met den régisseur over gesproken. Die had een goed idee."

„Zoo! en welk?" vraagt Bernard, zijn duimen over elkander draaiend en zich behagelijk achterover in zijn stoel vlijend.

„Hij wou in de laatste bedrijven het kind der schuldige vrouw doen ziek worden, de moeder komt terug, verpleegt en redt het meisje en zoodoende kan het als verzoeningsmiddel tusschen de echtgenooten werken."

„Hm! versleten ficelle," pruttelt de directeur. — „Och! Schlimmer, schel eens even om Baders; 'k wil hem zelf eens hooren."

Nauwelijks heeft het geluid der schel in de holle ruimte van 't ledige tooneel geklonken, of Steven steekt zijn hoofd om 't hoekje der deur, terwijl hij vraagt:

„Heeft mijnheer gescheld?"

„Verzoek mijnheer Baders even hier te komen," zegt Schlimmer, zonder van zijn werk op te zien.

„Mijnheer Baders is in den foyer; lezing van de Oude Korporaal."

„Hoever zijn ze?" klinkt de stem van Bernard.

„Toen ik heenging, kreeg Korporaal Simon juist zijn spraak terug," antwoordt Steven met 't ernstigste gezicht der wereld.

„Zoo! dat's in 't laatste bedrijf; zoodra 't uit is, verwacht ik mijnheer Baders hier."

Steven verdwijnt even bedaard als hij gekomen is.

Eenige minuten schrijft de secretaris ongestoord verder en leest de directeur met aandacht in 't manuscript van Korver, dat vóór hem ligt. 't Suizen van 't gaslicht is 't eenige geluid, dat in 't vertrek gehoord wordt, totdat Bernard zegt:

„De karakteriseering van den hoofdpersoon is goed, Schlimmer!"

„Niet waar, meneer Bernard, — bijzonder goed."

„Magnifiek, — juist geteekend! — 'k Heb zulke lui gekend: goedgeloovig, vol vertrouwen in de menschheid, jong, met artistenbloed in de aderen, — een man, die zijn laatsten cent zou uitgeven, om een vriend uit den nood te helpen . . ."

„Weet u, welke passage mij bijzonder getroffen heeft, meneer?"

„Waarschijnlijk dezelfde, die ik zoo even las, 't tooneel tusschen den jongen dichter en zijn oom, den kaashandelaar."

„Juist, meneer! die dialoog is los en vleiend."

„Dat heele gesprek is goed, Schlimmer; 't is humoristisch getint, tragisch-komisch, als hij zegt: 't Spijt mij, dat u mij in den brand laat, omdat ik 't ongeluk heb te gelooven, dat 't leven een edeler doel, hooger aspiratiën heeft, dan om uit kaas geld te slaan. —"

„Hm! ja, 't is niet onaardig, vooral omdat verder dat tooneel zoo geheel tragisch wordt, als hij ten slotte aan dien oom toch om geld vraagt, omdat hij zijn zoontje begraven moet. — Luister eens, Schlimmer: vind je dat antwoord van dien ouden kaaskooper niet wat bar?" En met den vinger bijwijzend, leest de directeur:

HERMAN.

't Kost mij moeite genoeg om u die vraag te doen; maar 't is bittere nood, die mij dwingt. Mijn jongske staat boven aarde. Twintig gulden maar. Help mij dezen eenen keer.

KEIBERG.

Neen! ik help je niet; wat kan 't mij schelen, of je kind boven of onder de aarde is. 'k Heb je genoeg gewaarschuwd, dat je niet moest trouwen; je hadt immers geen brood voor Sabbah! — Je hebt altijd tegen mijn zin gehandeld. Was je overleden vader niet mijn broer geweest, dan had ik je al op straat gezet, toen je 't in je hoofd haaldet om schrijver te worden, 'n prulpoëet! Ha! ha!

HERMAN.

Ik kon niet anders, 't was mijn roeping. — Helaas! 'k heb geen geluk gehad; men heeft mijn werk miskend, mij tegengewerkt . . . . U niet 't minst.

KEIBERG.

'k Schaamde me, dat je mijn neef was, 'n versjesmaker! Enfin! dat had ik je nog kunnen vergeven; maar dat je bent gaan trouwen, — bah!

HERMAN (*stil voor zich, smartelijk.*)

O, God!

KEIBERG.

'n Meid zonder 'n cent, maar opgebracht als een prinses, — coquet, met 'n verbeelding van zichzelf, die . . .

HERMAN (*invallend.*)

Oom!!

KEIBERG.

Ja! 'k begrijp 't wel: haar mamaatje en zijzelf speculeerden op de erfenis van oompje Keiberg. Morgen brengen! Jelui zult er je vingers niet blauw aan tellen! Ik heb je je vaders versterf uitbetaald, — we zijn quitte. Had je haar niet getrouwd, die — hm! — die . . . .

HERMAN.

Maar oom, ik had Mathilde zoo lief. Ik geloofde, dat....

KEIBERG (*invallend.*)

Praat me niet van Mathilde. Ze is je ongeluk geweest. Heeft ze niet al wat je bezat opgemaakt en je toen niet laten zitten met je twee kinderen . . .? 'n Mooie madam! dat gaat met een pikeur van een circus er van door — en laat jou voor de gebakken peren zitten.

HERMAN (*droevig.*)

Zie mij aan, oom! Mijn oog is mat; mijn haar is vergrijsd vóór den tijd en mijn hart is gebroken. God alléén weet, wat ik geleden heb en wat ik nog lijd, nu, hier, in dit oogenblik. Ik sta als een bedelaar vóór u, maar ik kan niet anders; 'k heb niets meer in huis, dat waarde heeft; — mijn kind staat boven aarde! Geef me om Gods wil *f* 20. Ik vraag ze niet ter leen, — 'k weet immers niet, of ik ze terug zal kunnen geven. Geef ze mij dan in Gods naam als een aalmoes. (*Hij slaat de handen voor de oogen.*)

KEIBERG.

Neen! maak, dat je weg komt. Ik ken je niet.... ik geef niet aan de deur."

„Zie je, Schlimmer, dat vind ik te kras, zoo'n onmensch kan er dunkt me niet bestaan," zegt Bernard, het boek ter zijde leggend.

„Och!" antwoordt Schlimmer, „je hebt van die menschen, die, in plaats van met een hart, met een stuk steen in hun borst rondloopen en er toch gezond bij blijven."

„Wel mogelijk, — maar 't is erg genoeg. Jammer, dat er met dien Keiberg ten slotte niet het een of ander gebeurt; 't publiek houdt er van, dat zoo'n hardvochtig sujet wat van de taart krijgt."

„'t Past niet in 't kader van 't stuk, meneer," herneemt de secretaris en vervolgt: „De onpleizierige indruk wordt ook grootendeels weggenomen door 't optreden der nobele figuur van den dokter, die 't zelf niet te breed heeft, maar toch zijn vroegeren schoolmakker de reddende hand reikt, door hem schrijfwerk te bezorgen en opstellen te laten maken."

„Dat is 'n mooie figuur in 't stuk. Een aardig idee, dat die dokter hem voor denkbeeldige bladen en tijdschriften laat werken. 't Is fijn gedacht en kiesch gevoeld, vooral omdat 't publiek wel merkt, dat leed en ongeluk de phantasie en 't talent van den schrijver hebben geknakt.... De rol van dien dokter is zeer sympathisch: daar zullen ze om vechten, wie haar spelen zal. — Aardig toch, dat alle acteurs zoo graag nobele rollen spelen."

„'t Prouveert voor de menschen, meneer Bernard!"

„Ha! ha! ha! — denk je dat?" lacht de directeur, terwijl zijn oogen overloopen. „Ha! ha! ha! Jij bent toch nog groen, al ben je jaren bij 't tooneel... 't Is uit een heel

ander motief, Schlimmertje: een nobele figuur brengt de handen op elkaar," en de heer Bernard maakte de beweging van iemand, die applaudisseert.

„Dan prouveert 't toch voor 't publiek!"

„Accoord!" — en opziende roept de directeur: „Binnen!"

De régisseur opent de deur, komt binnen, neemt zonder omwegen een stoel en zet zich naast den directeur, terwijl hij zegt: „U heeft mij laten roepen. Wat is er van uw dienst?"

De heer Baders is vroeger acteur geweest, heeft door en door kennis van 't tooneel en is daarom op 't gebied der régie de rechterhand van zijn chef.

't Is wel de moeite waard hem eens even goed op te nemen.

Een keurig net vervaardigd pruikje brengt den argeloozen leek er toe te gelooven, dat de régisseur zich in een weelderigen haargroei verheugt, en zijn schitterend wit gebit is een uitmuntende réclame voor den Dentiste-Mécanicien, die onder hem woont. Een en ander maakt het moeilijk over zijn ouderdom te oordeelen, vooral omdat ook zijn oogen door 't kristallen brilleglas als met jeugdig vuur schitteren. Zijn geheele persoon, in een onberispelijk pak kleeren gestoken, is 't beeld der onvergankelijke jeugd.

„U heeft mij laten roepen," herhaalt Baders, terwijl hij zijn met een grooten diamant versierde rechterhand langzaam tusschen zijn vest en zijn overhemd steekt, en vervolgt deftig en afgemeten sprekend: „Zeker over dat drama, van... hm! ja! hoe heet dien snoeshaan ook weer?"

„Korver," zegt de directeur, terwijl hij hem 't manuscript toeschuift.

Met de linkerhand eene afwerende beweging makend, en de wenkbrauwen hoog optrekkend, herneemt Baders: „Dank u, ik heb 't gelezen. Er is veel moois in; 't vierde bedrijf is magnifiek; 't oogenblik, dat de dokter hem — heet dien snoeshaan niet Herman? — van zelfmoord terughoudt, is mees-

terlijk geteekend. Dáár zit effect in, voilà le clou,*) en juist daarom vind ik 't in 't laatste bedrijf zoo dwaas en ongemotiveerd, dat hij zich toch van kant maakt; alles gaat dood: 't eenig overgebleven kind, de schuldige vrouw, die zich uit wroeging en wanhoop heeft verdronken, en eindelijk de man, die zich voor 't hoofd schiet, als hij 't bericht er van ontvangt. Zie je, meneer Bernard, dat is bespottelijk, dat heeft iets van een dubbeltjes-komedie!"

„Dat die rare kerel nu ook juist ziek is," bromt de directeur; „hij kon 't anders gemakkelijk even veranderen. Ik heb hem al boodschap op boodschap gestuurd, maar hij komt niet."

„'t Beste zal zijn, dat ik er met u of met Schlimmer eens heenga. In één uur bespreken we alles; al dat geschrijf en gewrijf geeft niets," herneemt de régisseur, terwijl hij zijn zakboekje uithaalt.

„Laten we dan met ons drieën gaan," antwoordt de heer Bernard, en tot Schlimmer gewend voegt hij er bij: „Neem papier mee; dan kan hij desnoods dicteeren, en jij schrijft op."

„Dus noteer ik: morgen bezoek bij Korver, 11 uur. Is dat goed?" vraagt Baders, en Schlimmer antwoordt:

„Dat was niet kwaad, maar zouden we niet vooraf door Steven belet laten vragen?"

„Natuurlijk!"

De secretaris staat op en schelt.

Met een „hier was hij, meneer!" en een tikje aan den slaap van zijn hoofd, treedt de tooneelknecht binnen.

„Steven!" zegt de heer Bernard, „ga van avond nog weer eens naar mijnheer Korver en vraag, of hij ons morgen tegen elf uren ontvangen kan."

„Met uw verlof, meneer, dat 's niet noodig; — „altijd thuis, blijspel in één bedrijf. De man leit ziek te bed."

---

*) „Clou" technische tooneelterm voor spannend oogenblik.

„Juist daarom.”

„Och, meneer! aan wie moet ik dat vragen? — Aan dàt kleine kind? Dat weet me toch niet te antwoorden. Als casuweel de dokter er is, dan aan hem, maar anders... Gaat uwé er maar gerust zóó heen; ’t is een sjofele boel, ’n blind paard doet er geen schade; de achterkamer is een groote holle romp, zoo donker als de nacht, en ’t voorkamertje is een hokje, zoo omtrent als de helft van de rekwisietenkamer, en ’n meubilair zooals wij gebruiken in ’t Verarmde huisgezin, of de weldadige Zwitser, drama in zeven tafereelen.”

Glimlachend antwoordt de directeur:

„’t Is wel, Steven; zorg maar, dat je er nog van avond heengaat.”

„Zooals uwé wil, meneer; maar uwé hoeft waarachtig geen complimenten te maken met zoo’n....”

„Dank je voor de rest; breng me morgen de boodschap.”

Steven draait zich op zijn hielen om en verlaat de kamer; met den deurknop in de hand zegt hij schouderophalend, halfluid: „Een ruwe diamant, tooneelspel in één bedrijf.”

Steven ging volgens ’t ontvangen bevel naar Korvers woning, maar kwam niet verder dan den koomenijswinkel, die in ’t onderhuis werd gehouden. De juffrouw praatte zóó gezellig en vroeg zóó van alles over ’t tooneel, dat Steven zijn boodschap in den steek liet en bij de juffrouw in de achterkamer onder een glaasje pons zat op te snijen over ’t tooneel en alles wat hij er al ondervonden had. Eindelijk werd ’t zóó laat, dat op de bovenwoning alles in rust was, en de juffrouw beloofde, dat zij ’s anderen morgens vroeg de boodschap wel aan Korver zou overbrengen.

„Natuurlijk is 't in orde," zei de winkelierster; „'t is wat een groote eer voor zoo'n kalen pennelikker om de directie van den Schouwburg bij zich te zien! 't Is maar doodjammer, dat de man zoo ziek is, anders hoefden de heeren de moeite niet eens te doen. Ja! ja! hij heeft al wat afgepend, zoolang hij hier woont, maar 't meeste heeft hij nu toch gedaan; ik geloof, dat hij op een oor na gevild is. Jammer van 't kind. — Steven had de pons van de juffrouw zóó duchtig toegesproken, dat hij die laatste verzuchting niet hoorde en daardoor 's anderen morgens aan de directie de boodschap bracht, „alsdat de heeren met pleizier verwacht werden;" en zijn phantasie voegde er bij: „'k Geloof, dat 't stuk al op een oor na gevild is," eene mededeeling, die den directeur in verrukking bracht.

IV.

„Wees bedaard, Korver," spreekt dokter Franssen zacht tot zijn vriend, die in hoogst zenuwachtigen toestand zich in zijn bed heeft opgericht en zijn dochtertje, dat bij hem zit, met verwilderde oogen aanziet.

„Om Gods wil, wees bedaard! Als die benauwdheid terugkomt, dan....."

„Ik wil weten, wie daar vóór in 't kamertje is....." Bevend wijst hij in de richting van 't voorvertrek, waar een vrouw in armoedige kleeding, met de handen voor de oogen, in elkaar gezonken op een stoel zit.

„Wie is daar, Franssen? O! ik weet het wel, — zij is het: maar ik wil haar niet zien! Blijf hier, Marietje! — Zend haar weg! — Weg!" Een hevige benauwdheid overvalt den zieke en doet hem eindelijk mat en hijgend in zijn kussen terugzinken.

„'t Loopt af," zegt de dokter zacht in zichzelven, en met de hand wenkt hij de vrouw, die, 't hoesten hoorende, is opgestaan en angstig naar binnen ziet.

Op gedempten toon zich tot de nader-bij gekomene wendend, vervolgt hij:

„Beproef het! maar wees voorzichtig."

Snikkend nadert de vrouw, en bij 't bed gekomen, zinkt ze op de knieën en tracht de handen van den stervende te vatten, terwijl ze op hartverscheurenden toon uitroept:

„Vergiffenis! Herman, vergiffenis!"

Als door een elektrieken schok getroffen, richt Korver zich op, staart met holle, glinsterende oogen de vóór hem liggende gestalte aan en roept, terwijl hij zijn dochtertje aan zijn borst drukt:

„Weg! — ik wil je niet zien — weg!" en krampachtig drukt hij 't kind aan zijn hart.

„O God, Herman! Zonder erbarmen?"

„Weg! weg!" herhaalt de zieke.

Huiverend staart dokter Franssen het droevig tafereel aan. Hij hoort niet, dat er aan de deur van 't voorkamertje wordt geklopt, zijn aandacht is geheel op zijn vriend Korver gevestigd; daardoor bemerkt hij ook niet, dat eenige oogenblikken later de deur van 't voorkamertje zachtjes wordt geopend en een drietal heeren binnentreedt.

Eén hunner, de directeur Bernard, staat op 't punt het achtervertrek, waar Korver ligt, in te gaan, als plotseling de stem der vrouw hem weerhoudt. Onwillekeurig blijft hij staan, als hij de woorden hoort:

„Herman! om Gods wil, — om de wille van 't kind, dat ik eens 't mijne mocht noemen, laat mij niet van hier gaan zonder vergiffenis. Je kent mijn geschiedenis nog niet, maar ik heb geboet, geleden, — o zoo veel geleden: ik ben uit den vreemde bedelend hierheen gekomen, omdat ik niet sterven wou, zonder haar nog eens

te zien, zonder van jou lippen 't woord vergiffenis te hebben gehoord. — Zie mij aan, Herman: 't verdriet, 't berouw, de wroeging hebben mij gelouterd, — ik keer terug als een boetvaardige — en ik zal weer heengaan, om alléén mijn schuldig leven voort te sleepen; maar schenk mij vergiffenis...."

„Stil!" zegt Bernard tot Schlimmer, die achter hem staat, „die vrouw leest goed, met gevoel, heel natuurlijk; laten we eens toehooren." En goedkeurend knikkend neemt de régisseur op de tafel in 't voorvertrek plaats, terwijl de anderen zich zonder gedruisch op de twee eenige stoelen, die er zijn, neerzetten. Baders knikt herhaaldelijk en trekt een gezicht tegen Bernard en den secretaris, alsof hij zeggen wilde „heel goed! — best! — zoo moet 't zijn! — mooi!" en onwillekeurig staat hij op, als uit de andere kamer de woorden klinken:

„Ga heen! — laat me ten minste in vrede sterven. Je hebt mijn leven, mijn bestaan verwoest, — de dood zal je werk voltooien. Ik ken je niet meer!"

„Uitmuntend!" mompelt Bernard.

„Niet dien toon, Herman! Heb medelijden! — Misschien staat ge spoedig voor Gods troon; laat 't niet zijn met een aanklacht tegen de moeder van je kind. Genade, Herman! Vergiffenis!" en tot 't meisje zich wendend, voegt ze er bij: „Arm kind! ik heb je verlaten, 'k ben waanzinnig geweest! Spreek jij voor mij; bid je vader, dat hij...."

„Is dat dan moê?" vraagt plotseling de stem der kleine.

„Dat 's prachtig!" zegt eensklaps Schlimmer zachtjes tot Baders, die op even gedempten toon antwoordt: „Dat zal pakken bij 't publiek, dat zul je zien!"

„Is dat moê?" herhaalt het kind. — „Vadertje, is ze dan niet dood? Hè, wat ben ik daar blij om."

„Subliem," mompelt Schlimmer.

„Toe, vader! wees nu ook blij; je hebt er immers zoo dikwijls om gehuild, dat moe dood was. Kijk, nu is ze weer levend.” En zich plotseling uit de armen van haar vader losmakend, pakt ze de knielende vrouw met haar armpjes om den hals en zegt: „Moê! lieve moê! nu blijven we allemaal bij mekaar, hé? Want nu zal vader wel weer beter worden — en niet meer om je roepen en huilen, als hij droomt en de koorts heeft.”

Dokter Franssen wischt zich een traan uit de oogen en neemt zachtkens de hand van Korver; zonder een woord te spreken, legt hij die magere, witte hand op 't donkere haar der vrouw, die, steeds knielend, in stomme wanhoop het kind omklemd houdt.

„Weergaasch! daar zit talent in dien vent,” zegt Baders fluisterende tot Schlimmer, die moeite doet om in de andere kamer te zien. „Zie je, dat is de ware manier: hij repeteert met zijn familie eerst zelf, om 't effect te zien.”

„Toe, vadertje! wees nu maar niet meer boos op moê; ze zal 't nooit weer doen. Och! ze huilt zoo!” klinkt de kinderstem weer.

„Mooi! — naïef!” zegt Schlimmer, en de heer Bernard knikt goedkeurend, terwijl hij opmerkt: „'t Is jammer, dat we niets zien kunnen.”

Waarlijk, dat *is* jammer, — want ze zouden kunnen zien, dat Korver zich langzaam opricht en zijn beide armen om vrouw en kind slaat. — Maar zij zagen het niet.

„God vergeve je, Mathilde, zooals ik je nu vergeef, om der wille van ons kind!” roept hij eensklaps, en zijn stem wordt afgebroken, als hij zachtjes er bijvoegt: „Ik heb je zoo liefgehad, vrouw! — Zie mij nog eens aan. — Ja! ik zie het, — je hebt berouw;” en zijn oog breekt bij de woorden: „'t Is voorbij — mijn strijd is gestreden — vaarwel — ik vergeef — Franssen – denk aan mijn — kind. — Vaart — wel....”

„Vader! — Vader!" roept op eens 't kind, als ze ziet, dat Korver met een zucht achterovervalt.

„Bravo! Bravissimo! Kapitaal! Magnifiek! Bravo!" roepen plotseling drie stemmen, en een luid handgeklap klinkt uit 't voorvertrek.

Dat applaudissement klinkt verschrikkelijk. Één oogenblik staat dokter Franssen als versteend, maar in het volgende rukt hij de deur van het voorkamertje open en — herkent den directeur van den Schouwburg. Hij begrijpt onmiddellijk, wat er gebeurd is, en zwijgend wenkt hij de heeren nader te treden. — Als zij binnengekomen zijn, wijst Franssen op de hartverscheurende groep....

En als de drie vreemde heeren de mise en scène zien van het laatste bedrijf, nemen allen eerbiedig en zwijgend de hoeden af.

't Stuk van korver „Een verwoest leven" had een slot gekregen, dat pakte.

Als de drie vreemde heeren de mise en scène zien van het laatste bedrijf, nemen allen eerbiedig en zwijgend de hoeden af.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R L

BADDOCTOREN.

Na 't gebruik van een paar honderd oesters, bevochtigd met een flesch Burton-ale en een fleschje Moët & Chandon als dessert, gevoelde mijnheer Van Bommel zich bij 't naar bed gaan ietwat onlekker en begreep volstrekt niet hoe dat mogelijk was. Hij overlegde in zichzelf: „Ik heb van middag in 't Amstel-hôtel toch met smaak gedineerd, en 't kippetje met champignons, dat ik om twaalf uren gebruikte, ging er gladjes in; ook mijn ontbijt heb ik met appetijt genoten, alléén waren de eieren wat hard. En wacht eens! — ja, dat zal het zijn: de sardijntjes waren niet zooals gewoonlijk; de olie kan wel een beetje ranzig geweest zijn. 'k Zal ze morgen niet weer eten. — Zoo'n paar oesters als souper hebben 't mij niet gedaan: dat 's de moeite niet waard om van te spreken."

„Oah!" — mijnheer Van Bommel gaapte, — „ik gevoel mij toch onlekker; 'k zal morgen eens om den dokter zenden. — Oah! eerst een beetje natron genomen en dan goed onder de wol; — 't kan ook wel kou zijn, dit klimaat is ook onverdragelijk," — hij rilde. — „'k Zal bepaald den dokter laten komen: 'k geloof, dat 'k de koorts heb."

Met die gedachten vervuld sliep Van Bommel in en droomde van dokters, hazenpasteiën, ragouts en fricassés. Een groote ossenhaas à la jardinière danste een sarabande met een terrine de foie-gras, en getruffeerde patrijzen huppelden vroolijk in 't rond met kreeften en saumon au bleu.

Onrustig woelde hij op zijn leger; nu en dan lekte hij zich in den slaap de lippen en maakten zijn kaken de beweging van kauwen; eindelijk begon hij te snorken en werd zijn ademhaling benauwd en zwaar, zooals van iemand, die de nachtmerrie heeft.

Toen 't dag werd, — voor hem was dat ongeveer tegen halftwaalf, — ontwaakte hij met een akelig benauwd gevoel. „Groote goedheid," steunde hij, „ik kan geen lucht krijgen. Wat is dat? Asthma? — Genadige hemel! zou ik asthmatisch worden?"

„'k Zal eens diep ademhalen." — Een lange ademtocht. „Au! sakkerloot. — Au! ik kan niet," riep hij verschrikt uit.

„Daar heb je 't al, 't is bepaald asthma. Verduiveld! dat 's ellendig, op mijn leeftijd."

Een tweede poging om diep te ademen. „Au! 't is mis. — Ai! welk een steek in mijn rechterzij. Blikslagers! zou 't ook aan mijn lever zitten . . .?"

Mijnheer Van Bommel sloot zijn oogen, liet zich weer achterover in zijn kussen zinken en peinsde. Als een akelig spooksel stond hem op eens een gezwollen lever voor den geest; alle vrienden en bekenden, die hij aan leverkwalen had zien bezwijken, trokken als één treurige stoet aan zijn geestesoog voorbij. — „Ja! 't was bepaald zoo, — zijn lever was niet in orde." Hij zuchtte en zijn gelaat teekende groote angst en bezorgdheid, terwijl hij langzaam de oogen weer opende, zich oprichtte en in den spiegel tegenover zijn bed trachtte te ontdekken, of zijn gelaat ook geler dan gewoonlijk was.

't Was natuurlijk, dat de goede man 't eerst aan zijn lever dacht, want hij had acht jaren in Indië doorgebracht en was met veel geld en weinig menschenkennis geretourneerd.

Van Bommel was een dier gelukkige stervelingen, wien alles in de wereld meeloopt: deed hij in koffie, de koffieprijzen stegen; handelde hij in suiker, er kwam een ongekende rijzing in dat artikel. Hij had eerst in van alles gedaan, en in van alles geld verdiend, en later verschillende aannemingen en leverantiën voor het leger gehad. Zonder op zijn moraliteit iets te willen afdingen, scheen het toch wel, alsof hij bij die leverantiën meer zijde had gesponnen dan een ouderwetsch gezind mensch met zijn begrippen van percentage zou kunnen overeenbrengen. Eindelijk had hij zijn zaak op bijzonder voordeelige voorwaarden overgedaan, — misschien omdat 't hem verveelde altijd geld te verdienen.

Toen hij genoeg had van 't schoone Insulinde, keerde hij naar 't moederland terug, om daar al mopperende over 't ellendige klimaat zijn rente te gaan verteren.

Voor de schoone sekse, ten minste voor de Europeesche, had hij nooit veel hart getoond; derhalve was het Amor nimmer gelukt, een pijltje door 't dikke spierweefsel van Van Bommel heen te schieten, en bleef de oudgast celibatair.

Zijn vrienden noemden hem Coeur cuirassé, en de dames, die hij op zijn levensweg had ontmoet, zeiden eenvoudig, dat hij geen hart had; ja! eenigen gingen zelfs zoover van stoutweg te beweren, dat Van Bommel, in plaats van een hart, alléén een maag in zijn boezem omdroeg. Misschien werd dit vermoeden gewettigd door den meer dan gezonden eetlust, dien hij bij alle gelegenheden ontwikkelde en de buitengewone geoefendheid van zijn tong, die, volgens 't zeggen der jonge dames, nog nooit een

woord van liefde had gestameld, maar zonder fout wist te zeggen of de Lafitte, die er overheen gleed, van 1850, '60 of '65 was.

Werd hij door een of andere schoone met zijn ongehuwden staat geplaagd en zinspeelde men er op, dat hij slechts stomachale aandoeningen kende, dan klonk zijn antwoord altijd: „Wanneer ik mijn ideaal vind, trouw ik ook, maar anders niet.”

Er lag zoo iets drastisch in, als Van Bommel 't woord „ideaal” bezigde, dat iedereen onwillekeurig lachen moest; gewoonlijk lachte Van Bommel dan zelf mee, totdat zijn dikke buik schudde en de tranen over zijn bolle wangen liepen. De man scheen toch eenige zelfkennis te bezitten.

Zoolang hij tafelde, was er geen pleizieriger mensch op aarde te bedenken. Onder 't genot van een lekkere „Riz de veau á la Toulouse” een flauwen ui te tappen of iemand een koopje te geven, bracht hem in 't beste humeur. Deugde daarentegen een of ander aan tafel niet, smaakte zijn wijn naar de kurk, dan betrok zijn gelaat en werd hij de onverdragelijkste klimaatschieter, dien men zich voorstellen kan.

Niets was er evenwel, dat hem meer ontstemde, dan wanneer hij er aan dacht, dat hij ziek zou kunnen worden, — alleen dit denkbeeld reeds maakte hem ongesteld; en gevoelde hij in waarheid iets abnormaals, dan schoot hem een schrik door de leden en zond hij onmiddellijk om den dokter.

Zoo ging het hem ook op dien morgen, na 't gebruik van 't oester-souper.

Knorrig was hij opgestaan, had zijn kousen en chambercloak aangetrokken en schelde:

Jan — alle oppassers heeten Jan — trad binnen.

„Heeft meneer gescheld?"

„Hè —?"

„Heeft meneer gescheld?"

„Je lijkt wel gek, kerel! Hoe zou je anders hier zijn?"

„Hè! hè!" Jan grinnikte en zweeg.

„Nou?" vroeg Van Bommel knorrig.

„Wat blieft meneer?"

„Soedah! je verveelt me met je eeuwigdurend „wat blieft meneer.""

„U zei „nou?""

„Natuurlijk! Is de dokter besteld?"

„W a t zeit u?" klonk 't verwonderd terug.

„Of de dokter... O neen!" viel mijnheer Van Bommel zichzelf in de rede, „dat's waar ook; 'k had 't je nog niet gezegd. — Ga dadelijk naar dokter Hoorn en zeg, dat ik hem binnen een uur verwacht."

„Wil meneer ook eerst ontbijten?"

„Hm! — ja! — neen! Veel trek heb ik niet; maar thee, brood, een stuk of wat eieren en wat rookvleesch kun je wel brengen."

„Best, meneer!"

„Jan!"

„Meneer!"

„Wat ik nog zeggen wou.... ja, hm! vraag eens hier langs bij Musch, of ze versche Neufchâteller kaas hebben en breng daar dan wat van mee."

„Best, meneer!"

„Maar versche, hoor! Anders niet."

Jan vertrok, en mijnheer ging met een knorrig gezicht zijn toilet voltooien.

Ruim een half uur later zat Van Bommel te ontbijten. De „Neufchâteller" had zijn eetlust weer wat gaande gemaakt, en juist verorberde hij zijn derde broodje, toen dokter Hoorn aanklopte en binnentrad.

„Goeie morgen, meneer Van Bommel! Nog aan 't ontbijt? Dat's een goed teeken. Ik dacht al, dat ik u ziek zou vinden. 't Is dus niet voor u, dat ik . . . ?"

„Waarachtig wel, dokter! Neem plaats," antwoordde Van Bommel, met den mond vol. „'k Ben heel erg onlekker."

„Zoo-oo!" Dokter Hoorn keek over zijn gouden brilletje zijn patiënt aan, alsof hij zeggen wou: „je maag schijnt toch goed te zijn."

„Ja, dokter; 'k ben asthmatisch, en mijn lever is niet in orde. 'k Heb van morgen een vreeselijke benauwdheid gehad."

„Wel! wel!"

„'k Kon geen lucht krijgen en ik voelde een violente pijn in mijn rechterzijde."

„Zoo!" — Dokter Hoorn schoof met zijn duim en wijsvinger het gouden brilletje dichter voor de oogen en zag Van Bommel scherp aan.

„Uw tint is wel wat geler dan gewoonlijk. Heeft u gisterenavond ook iets bijzonders gebruikt?"

„Och neen, dokter! dood gewoon gesoupeerd, zooals altijd."

„Zóó! Permitteer mij!" De dokter nam Van Bommel's dikken pols tusschen zijn aristocratisch gevormde vingers, wachtte eenige oogenblikken en zei toen droogweg:

„Bijna normaal."

„Zoo! bijna; — dus toch niet geheel, dokter?"

„Digéreert u goed?"

„Wat blieft u?"

Dokter Hoorn boog zich voorover naar zijn patiënt en vroeg hem zachtjes iets.

„O! perfect, dokter; dat's als een uurwerk, altijd geregeld."

„Hm! Hevige pijn in de rechterzij, — benauwdheden bij 't ontwaken. . . 't Kan wel zijn, dat de lever iets is aangedaan."

„Jawel; net als ik dacht, dokter. Dat verblijf op Java zal mij nog opbreken... A propos, eieren kunnen toch geen kwaad, hé?" Mijnheer Van Bommel was zoo onder 't spreken aan zijn derde eitje begonnen.

„O neen! volstrekt niet, wanneer u ze matig gebruikt. Wilt u je eens ontkleeden?"

„Wâblief?"

„Alleen 't bovenlijf tot aan de heupen."

„Ah zoo!"

Toen mijnheer Van Bommel's vleezige rug zichtbaar werd, gleed een fijn lachje over dokter Hoorn's trekken; de man dacht waarschijnlijk aan Artis en speciaal aan de Nijlpaarden.

„U doet me toch geen zeer, dokter?"

„Volstrekt niet; 'k wil u maar alléén eens ausculteeren en uw lever onderzoeken."

Met zaakkundige hand klopte dokter Hoorn op de borst en rug van zijn patiënt, luisterde naar diens ademhaling, nam zijn stethoscoop en luisterde nog eens aandachtig op de linkerborst en onder 't linkerschouderblad.

„Hè, dokter! wat is dat ding koud. Dat kan toch geen kwaad?" vroeg mijnheer Van Bommel angstig, toen 't ivoren werktuigje zijn rug aanraakte.

„Blijf stilzitten, asjeblieft, en haal diep adem."

Nog eenige oogenblikken besteedde dokter Hoorn aan 't onderzoek van 's mans rechterzijde en zei kortaf:

„U kunt je weer aankleeden."

„Zoo! — En wat heb ik nou eigenlijk aan mijn lever, dokter?"

„Niets!"

„Hm! — dat's weinig."

„Gelukkig voor u!"

„En mijn borst?" vroeg Van Bommel, met een zweem van gejaagdheid.

„Emphysema pulmonum substantivum, maar vooralsnog zul je er weinig last van hebben, meneer Van Bommel.”

„Soedah! soedah! wat ’n miserabele naam. Is dat ’n kwaal, dat Espysemus pultamtifum — of hoe noem je dat? Och, schrijf ’t even op, hé!”

Dokter Hoorn nam een papiertje, schreef er op: „Emphysema pulmonum substantivum,” lei ’t op tafel en zei: „Aanleg tot kortademigheid; — veel menschen hebben dat.”

„Dacht ik ’t niet! Ja! ja! dat verblijf in Indië is mij niet in de kleeren gaan zitten. — Wat is er aan te doen, dokter?”

„Voorloopig niets; ik heb u al gezegd, dat ’t nog maar heel in den beginne is.”

„Ja! maar mijn beste heer! dan wil ik er juist bij zijn; ’k ben pas vijf en veertig jaren en heb geen lust om al mijn leven asthmatisch te zijn. — Kun je me niets geven? Pillen, poeiers, ’n drankje, — ik kan alles innemen, zóó leelijk kan ’t niet wezen. Als ’t goed voor mij is, dan...” Van Bommel sprak haastig en zenuachtig.

„Bedaar, waarde heer! — Emphysema kan met geen poeiers of pillen genezen worden. Veel beweging in de vrije lucht — wandelen — matig leven — longengymnastiek....”

„Anders niet? Niets om in te nemen?”

Dokter Hoorn schudde ’t hoofd en maakte zich gereed om te vertrekken. Van Bommel hield hem tegen en zei: „Maar m’n beste dokter, kun je mij dan niets tot verlichting geven? Mijn hemel! waar dient jelui geleerdheid dan voor, als je voor zoo’n geval als ’t mijne dadelijk staat? — Kun je me niet wat minder benauwd maken? — Neen! ga nu nog niet heen; laten we nog eens bedaard over mijn kwaal praten.”

„’k Heb geen tijd meer, meneer! Er zijn veel ernstiger patiënten, die mij wachten; dus....”

„Maar is er dan niets, dat mij soulageeren kan?" vroeg Van Bommel nogmaals, terwijl hij tot aan de kamerdeur den dokter vervolgde.

„Neem een paar lepels Ricinus-olie. Adieu!" En voordat de oudgast van zijn verbazing bekomen was, had dokter Hoorn de kamer verlaten.

„Ricinus-olie!" herhaalde Van Bommel, terwijl hij met een zucht op de canapé bij de tafel plaats nam en met de punt van zijn mes een stukje kaas bemachtigde. „Is die vent gek? — 't Is wat lekkers! — Neen, dat 's geen dokter met eere; 'k zal hem strakjes een briefje schrijven, dat hij voor 't vervolg wel weg kan blijven." Hij nam 't papiertje van de tafel en schudde 't hoofd, terwijl hij mompelde: „Uit dat potjeslatijn kan niemand wijs worden. 'k Zal morgen eens naar den professor gaan en mij door hem laten onderzoeken, want — Hoorn mag zeggen wat hij wil — mijn lever is niet in orde; 'k kan toch zelf 't beste voelen, waar 't zit."

Ongeveer tegen elf uren van den volgenden dag, begaf zich de patiënt van dokter Hoorn naar professor Akkerhof, een der beroemdste medici van den tegenwoordigen tijd.

De professor, een man op leeftijd, met een eerwaardig grijs hoofd, zat voor zijn schrijftafel en draaide zich half om, toen Van Bommel binnentrad.

„Wil u maar even plaats nemen!"

Na nog eenige oogenblikken te hebben geschreven, keerde hij zich tot zijn bezoeker en vroeg langzaam:

„Uw naam en ouderdom?"

„Christiaan van Bommel, vijf en veertig jaren."

„Dank u. Waaraan lijdt u?"

De kalme bedaardheid van den professor bracht Van Bommel eenigszins van zijn stuk, en haastig greep hij in den zak, om zijn portefeuille te nemen, die 't papiertje,

door dokter Hoorn beschreven, bevatte. Hij reikte 't den professor over.

„Hm! van dokter Hoorn; 'n heel knap medicus," merkte zijn hooggeleerde aan, terwijl hij de handteekening nauwkeurig beschouwde en daarna Van Bommel scherp aanzag. „Wil u je maar eens ontkleeden...."

„Alweer ontkleeden," dacht deze, terwijl hij zich van zijn jas enz. ontdeed.

Na een onderzoek, volkomen gelijk aan dat van dokter Hoorn, lei de professor zijn hand op Van Bommel's maagstreek, wreef en drukte daar een paar malen op, zoodat 't den patiënt wee om 't hart werd, en sprak, op ieder woord klem leggend:

„U eet te veel en te dikwijls."

„He?"

„Uw maag is uitgezet. — Minder eten en goed kauwen. — Het emphysema heeft niet veel te beduiden."

„En mijn lever, professor, wat zegt u daarvan?"

„Geheel normaal," was 't antwoord, na 't onderzoek.

„Maar ik ben acht jaren in Indië geweest!"

„Wel mogelijk! maar ze is uitstekend in orde."

„En mijn borst?"

„Zooals ik u zeide: een weinig emphysema; — dokter Hoorn heeft 't zeer juist gezien, — substantivum."

„Maar die benauwdheden dan, professor?"

„Gastrisch!"

„Wat blieft u?"

„U eet te veel, — dat is alles."

„Is daar dan niets aan te doen?"

De professor zag Van Bommel min of meer ironisch aan en antwoordde:

„Zeker; matiger leven."

„Neen, dat bedoel ik niet, maar aan die emphysemus."

„Och! als je tijd en geld hebt, ga dan eens een poosje

naar Ems en drink Kesselbrunnen; dat kan nooit geen kwaad."

„Zoo! vind u dat?"

„O ja!" — De professor schelde, en de knecht trad binnen. „Zijn er nog meer patiënten, die wachten?"

„Om u te dienen, professor!"

„Laat dan die volgt binnenkomen."

Dat beteekent zooveel als: „jij kunt heengaan," dacht Van Bommel en hij vroeg zachtjes: „Wat ben ik u schuldig, professor?"

Zwijgend wees zijn hooggeleerde op een gedrukt briefje aan den wand, waarop te lezen stond: „'t Consult is vijf gulden."

Met een zucht legde de oudgast twee rijksdaalders op de schrijftafel en stond eenige oogenblikken daarna op straat.

„Dat's ook al een prul!" bromde hij ontevreden. „'t Is toch niet veel bijzonders, wat we in Holland voor doctoren en professoren hebben. 't Is immers zoo klaar als de dag, dat mijn lever niet deugt. Waarvoor ben ik anders in Indië geweest? — Ze schijnen hier niet op de hoogte; 'k zal 't in 't buitenland moeten beproeven."

Een dag of vier later gaf Van Bommel in de Indische Club een oesterpartijtje als afscheid aan zijn vrienden, omdat hij den volgenden dag naar Ems vertrok.

II.

„Halten sie mal mijn reiszakje vast," riep Van Bommel tot den dienstman, die hem aan 't station Ems uit den wagen hielp. „Hier habben sie ein fooitje und lassen sie mijn bagage naar 't Hôtel d'Angleterre brengen. Hier ist mijn reçu; strakjes bekommen sie nog ein fooitje."

Van Bommel was verder in 't Maleisch en Javaansch dan in 't Duitsch. De dienstman begreep hem echter volkomen, want op een badplaats verstaat dat soort van menschen zelfs 't vreemdsoortigste mengelmoes, wanneer de klank van 't geld de woorden verduidelijkt.

't Was een vervelende rit geweest, van Amsterdam in ééns door naar Ems! Van Bommel had toevalligerwijs geen ander reisgezelschap gehad dan een paar oude dames, een jonge vader en moeder en een schreeuwend kind. Geen wonder dus, dat hij vrij ontstemd in zijn hotel arriveerde, en na zich wat verfrischt te hebben, dadelijk vroeg:

„Kan ich essen hier?"

Eenige oogenblikken later zat hij voor een gebraden kippetje en een flesch wijn, die hem niet smaakte.

„Brr! wat een wijn, — 't is om maagpijn van te krijgen!" zei Van Bommel in zichzelven, terwijl hij knorrig in de ongezellig ledige zaal, waar hij soupeerde, rondstaarde.

„Kellner!" riep hij eindelijk — „Kellneèr." —

„Was, gefälligst?" was 't antwoord van den gepommadeerden bediende, die ijlings toeschoot.

„Miserabeler wijn haben sie hier, gemein bocht, — kriege schmerzen in de bauch davon..."

„Bedaure, dass er Ihnen nicht schmeckt; ist wirklich 1869er Margaux, wird von Jedermann gelobt," — en op zijn lakschoenen ronddraaiend bracht de kellner met een sierlijken zwaai der rechterhand zijn servet onder den linkerarm, haalde uit zijn borstzak een wijnkaart te voorschijn en bood haar Van Bommel aan, met de woorden:

„Beliebt es Ihnen vielleicht eine andere Sorte zu wählen?"

„Nein — Trimakassih! dank je wel; 't zal wel ein pot-nat zijn. Sagen sie mal: was ist de beste dokter hier?"

„Ah! der Herr ist leidend? Kurgast! Beabsichtigen vielleicht längere Zeit hier zu bleiben?"

„Das kan daarnach wesen, wenn der dokter ein knapper kerl ist und sie ein guter table d'hôte haben."

„Oh! vortrefflich, ganz kurgemäss, — können sich drauf verlassen. Wünschen Sie vielleicht ein Parterre-zimmer? Morgen wird eins frei. Bäder im Hause, auch Inhalationsapparat. Wie lange denken Sie zu bleiben, mein Herr?"

„Soedah! soedah! dass komt later. Sagen sie mal eerst ein dokter, aber ein knappe, — nicht zoo'n prul wie bij ons in Holland."

„Ah! der Herr is Holländer; hätte ich doch nicht geglaubt: Sie sprechen factisch vorzügliches deutsch..." en beminnelijk glimlachend boog de blonde pommadeheld zijn elastischen ruggegraat.

Van Bommel keek hem met een zeker wantrouwen aan, want die vleierij was zelfs voor onzen oudgast wel iets te grof; maar toch streelde 't hem te bemerken, dat hij zich zoo goed kon verstaanbaar maken.

„Wir haben hier eine Auswahl Doktoren," vervolgde de dienende geest en poseerde intusschen bevallig met de rechterknie vooruit en 't bovenlijf achterovergebogen, terwijl hij zijn blonde bakkebaardjes streelde. „Da haben Sie Dr. Witte, Arings, Gaisler, Krauser, Bitter, Reumpel, Gomesch, Czikosch, Preller...." met verwonderlijke snelheid rolden de woorden over zijn lippen.

„Soedah! soedah! soviel had ich nicht noodig. Was ist de knapste, der beste?"

„Ah! ganz gewiss Doctor Medizinalrath Preller, — Thurmstrasse N°. 99, — Parterre; ausgezeichneter Arzt, — hat ganz wunderbare Kuren gemacht, — sehr empfehlenswerth; ist hier 1er Bade-arzt.

„Zóó, dus Preller?"

„Jawohl!"

„Wanneer zu sprechen?"

„Jeden Morgen von 10—11 Uhr."

„Vroeg genoeg, wissen sie; maar enfin! bringen sie mir noch ein .... hm! — hoe noemen sie dass hier: salade aux homards?"

„Ach so — ja gleich — Hummersalat! Augenblicklich."

Den volgenden morgen om tien uren bevond Van Bommel zich bij Dr. Preller, die hem met een vriendelijk lachend gelaat ontving, met een uiterst gewichtig gezicht aanhoorde, wat hij vertelde van de benauwdheid enz., en na een paar minuten zeide: „Ik dank u, ik zie 't al, uw geheele uiterlijk dicteert emphysema; al had u mij dat briefje niet laten lezen, ik zou 't onmiddellijk hebben gezegd, emphysema pulmonum .... hm! hm! substantivum had uw medicus er wel kunnen aflaten."

„Wat!" dacht Van Bommel, „niet eens substantivum?" Hij kreeg een gevoel, alsof die Dr. Preller hem te kort deed, en zei dus:

„Maar, dokter! — ik dacht, dat ..."

„Wil u daar even plaats nemen ..."

„Uitkleeden?" vroeg Van Bommel.

„Neen, dank u; 't gaat wel zóó. Ik wil u maar even laryngoscopiseeren."

„Me wat?" vroeg de oudgast, want dat woord klonk zoo gevaarlijk.

Zeker drukte zijn gelaat angst uit, want de dokter zei aanstonds op geruststellenden toon: „'t Is niet pijnlijk, volstrekt niet. Ik wil maar even in uw keel zien; ik bemerk, dat 't voornamelijk in den hals is, dat u lijdt."

„In mijn hals, dokter?"

„Ja, uw stem is heesch, ontwijfelbaar catarrh in de keel, duidelijk merkbare aandoening der stembanden."

„Maar, dokter!”

„Verzuimde verkoudheid; daardoor pijn in de glottis, rauw gevoel, prikkeling der slijmvliezen, gezwollen amandelen . . .”

„Maar, dokter!”

„Verder moeielijkheid bij ’t ademhalen.”

„Dit laatste is waar; maar toch . . . .”

„Periodieke verstoptheid in den neus, catarrh van de neusholte . . . .”

„Om ’s hemels wil, dokter!”

„O! maak u niet ongerust, hier in Ems is dat met vier à vijf weken genezen. — U logeert zeker in ’t Hôtel d’Angleterre?”

„Ja, maar . . . .”

„Goed hôtel, zeer aanbevelenswaardig, nette bediening, uitmuntende table d’hôte, volmaakt kurgemäss. — Wil u nu even gaan zitten, asjeblieft.”

„Dat’s een wonderlijke dokter,” dacht Van Bommel terwijl hij zag hoe Dr. Preller de blinden sloot, een gaslamp opstak, zich een band, met een rond spiegeltje er aan, voor ’t hoofd bond, een stoel nam en knie aan knie tegenover hem ging zitten. —

„Doe uw mond eens open, meneer!”

Van Bommel gaapte zoover hij kon, de dokter drukte met een plat werktuigje zijn tong neer, zoodat de corpulente man een ongearticuleerden toon van benauwdheid uitstiet.

„Steek nu uw tong eens zoover mogelijk uit!”

Gewillig als een lam voldeed de patiënt aan dat bevel, en hij begreep niet wat hem overkwam, toen Dr. Preller eensklaps zijn tong met een servetje beetpakte en zoover mogelijk uit zijn mond trok, om in zijn keel een spiegeltje te kunnen brengen. ’t Spiegeltje kittelde en hinderde hem geweldig, en juist toen hij op ’t punt was onwel te worden, zei de medicus:

„Roep nu eens: Hèèèè!!"

Van Bommel's gezicht werd blauw-rood, toen hij zich inspande om in de gegeven omstandigheden den verlangden toon uit te brengen.

„Dank u," de tong werd losgelaten, en terwijl Dr. Preller zich van zijn vreemdsoortig hoofdtooisel ontdeed, zei hij met ernstige stem:

„Hm! hm! 't Is zooals ik dacht, maar 't schijnt me reeds chronisch te zijn."

Van Bommel wist niet wat chronisch was en keek versuft vóór zich.

„U heeft 't langer, dan ik dacht," zei de dokter, zich aan zijn schrijftafel plaatsend. „Ik zal u een leefregel voorschrijven; wanneer u dien strikt nakomt, is u binnen vier à vijf weken van die lastige heeschheid af, en zal de kortademigheid verminderen, terwijl ook de keel . . ."

„Maar, dokter, neem mij niet kwalijk, dat ik u interrompeer, — 'k heb volstrekt geen hinder van mijn keel. Alléén die kortademigheid."

„'t Een is een gevolg van 't ander, mijn waarde heer! Wees zoo goed mij niet te storen, zoolang ik schrijf," was 't antwoord, dat Dr. Preller op afgebroken toon gaf.

Eindelijk was hij gereed, veegde zijn gouden pennentje voorzichtig aan een geborduurd inktlapje af en begon te lezen, bijna op ieder woord een zekeren nadruk leggend:

„'s Morgens zes uur opstaan, aan de bron drie glazen Kränchen drinken, inmiddels een kwart uur wandelen, over ieder glas vier minuten drinken, een half uur na 't laatste glas ontbijten. Bij goed weer één uur berg stijgen. Om den anderen dag een lauw-warm bad van 26 graden. Na 't bad één uur slapen, dan dineeren. Na 't diner een half uur rusten. Dagelijks een lauw-warme inhalatie van bronwater, tien minuten lang. 's Namiddags tusschen zes en zeven uren twee glazen Fürstenbrunnen

„Roep nu eens: Hèèèè!"

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R L

drinken. — Verboden zijn: vette sausen, als mayonnaise, rémoulade, enz. enz. ijs, champagne, bier, boter en champignons — en alle vruchten. Ziedaar mijnheer! houd dit nu eens acht dagen vol en kom dan terug, om u weer eens te laten onderzoeken."

„Maar waarlijk, dokter, ik dacht . . . ."

„Over acht dagen terug, meneer! — Uw naam?"

„C. van Bommel, Hôtel d'Angleterre No. 16."

„Dank u. — Adieu! Er wachten buiten andere patiënten."

„Maar 't consult, dokter, — 't honorarium?"

„O! dat komt terecht; mijn declaratie zend ik, als u afreist."

Toen Van Bommel weer op straat stond, keek hij als een jongen, die zijn oortje versnoept heeft, en pruttelde:

„Denkt die vent, dat ik mal ben? Zoo'n prul heb ik nog nooit gezien: mijn keel, mijn hals niet in orde! Is die man gek! Geen champagne, geen mayonnaise: dat kan hij aan zijn hart voelen. Hm! ik had wel lust om maar dadelijk weer af te reizen; 't bevalt me hier niets. — Geen rémoulade, geen champignons: ja! dat kun je begrijpen! 'k Zal me juist van middag eens te goed doen aan de table d'hôte en meteen den Rüdesheimer eens probeeren. 'k Was gisteren dom; in Duitschland moet men geen Franschen wijn drinken."

Met ongeduld verbeidde hij het slaan van éénen, en 't gelui der etensbel in 't Hôtel d'Angleterre klonk hem als liefelijke muziek in de ooren.

Een table d'hôte op een badplaats is altijd iets zeer eigenaardigs, want de meest héterogene persoonlijkheden vormen daar één vreedzaam geheel. Men vindt er gewoonlijk de uiteenloopendste nationaliteiten. Naast den zwij-

genden, stijven, maar gulzigen Engelschman zit soms de levendigste aller Fransche vrouwen zich te ergeren over haar buurman, die de allergewoonste beleefdheidsvormen vergeet, zich zonder complimenten meester maakt van alles wat van 't dessert in zijn nabijheid staat of komt en zonder blikken of blozen aan zijn buurvrouw het ledige schoteltje durft overreiken, waarvan hij de laatste zes stukjes suikergoed heeft afgenomen.

De welopgevoede, aristocratische Rus, zit daar bedaard en zwijgend naast den blufferigen Amerikaan, die alles in *zijn* land „splendid" en „smart" vindt, terwijl hij andere nationaleteiten met een zekere minachting onder de „Blockheads" rangschikt. Gewoonlijk zit aan 't lager eind der tafel een clubje Duitsche heeren, dat gezamenlijk reist en rijkelijk hun diner bevochtigt met wijnen, die beurtelings door een der clubleden worden aangeboden en telkens gelegenheid geven tot klinken en het traditioneele „Auf Ihr speziëlles Wohl."

„Liverpool-trade-people," dat door bonten opschik, zonderlinge manieren en onbeschaamdheid uitmunt en tevergeefs „gentry" poogt voor te stellen, zit aan de open tafel tegenover een jeugdigen dorpsdominee, die zijn waterige blauwe oogen niet van de oudste Miss kan afhouden, omdat ze zulke prachtige roode lippen en zulk een heerlijk teint heeft. De goede man is nog te groen, om te weten wat men met „poudre de riz" en „rouge" al goed kan maken, Een deftige geheimrath, met zilverwitten kruin en gouden bril, zit met zijn gedistingeerde vrouw naast een commis-voyageur, die van een kurk gezichten snijdt en zijn brood verkruimelt om er balletjes van te maken, waarmede hij onbeschaamd naar den rooden neus mikt van een welgezeten wijnkooper uit Assmanshausen, die met zijn vrouw en sentimenteele dochter een pleiziertochtje maakt en in druk gesprek is met een paar jongelui, die zoo ijselijk lief tegen elkander

zijn, dat men honderd tegen één verwedden kan, dat zij hun huwelijksreisje maken.

Aan een ander eind der tafel zit een opera-zanger, die incognito reist, met de hand voor den mond uien te vertellen aan een naast hem zittenden Sakser, die onophoudelijk zijn lachtranen met zijn servet afwischt en binnensmonds grinnikt: „Ai, Herr Jeeses! hären Se doch auf!" ....

Aan geen table d'hôte ontbreekt een gezelschap officieren, dat 't druk heeft over het „bevorstehende grosse Manöver" en de vooruitzichten op bevordering, die naar hunne meening altijd beter konden zijn. Gewoonlijk drinken die zonen van Mars, tusschen hun tafelwijn door, een bowl, die de jarige onder hen heeft aangeboden. 't Is vreemd, maar als er Duitsche officieren aan tafel zijn, is er stellig een hunner jarig, ten minste als 't warm weer is en de aardbeien rijp zijn.

Tusschen al die nationaliteiten herkent men licht den Hollander. Wat het oudere geslacht betreft, aan hun deftige bakkebaarden, gladgeschoren kin en geposeerd uiterlijk, bovendien aan een zeker „Ick en weet niet wat", dat hun den stempel hunner landaard op 't gelaat drukt. Voor zoover het 't jongere Holland aangaat, aan de voorliefde voor Franschen wijn en den min of meer grooten afkeer van de onvermijdelijke uien-sausen of knoflook preparaten, die aan een Duitsche table d'hôte eigen zijn. Een zekere afgemeten langzaamheid van beweging kenmerkt gewoonlijk beide leeftijden.

Meestal vindt men nog aan een open tafel één, gewoonlijk zelfs meer moeders, die met een of meer dochters een badplaats bezoeken, om ..... Enfin! wat doet eene moeder al niet, die huwbare dochters heeft, zonder bruidschat. In den regel zijn het dames „Von", weduwen of dochters van een „Von so of so," Rittergutsbezitzer, die helaas! te laat gestorven, zijn erven slechts den naam van „Ritter"

zonder 't goed naliet, zoodat de dames op een klein weduwenpensioen en hun „Ahnenstolz" moeten teren.

Het toeval wilde, dat de goede Van Bommel als overburen zulk een drietal dames had. „Frau Baronin von Kahlen mit Fraülein Töchter," zóó stonden ze in de „Kurliste" ingeschreven.

De oude barones was een voornaam uitziende statige dame en de jongste dochter een aardige, mollige brunette met een vroolijk wipneusje, dat guitig tusschen twee mooie donkerbruine oogen uitstak. De oudste freule, die juist tegenover Van Bommel zat, was daarentegen blond, heel licht aschblond, met azuurblauwe oogen, die droomerig en sentimenteel van onder de lange wimpers in de wereld zagen. Lang en slank, maar toch goed van vormen, was zij zeer bevallig te noemen, al scheen het den opmerkzamen beschouwer, dat zij de twintig reeds eenigen tijd gepasseerd was.

Onze oudgast had de dames slechts vluchtig opgenomen. 't Menu boezemde hem ruim zooveel belangstelling in. Daarom had hij zich zonder meer aan de genoegens der tafel gewijd en gedurende het diner alleen nu en dan een woord gewisseld met een jongen rijken koopmanszoon uit Bremen, die naast hem zat en in verrukking naar de blonde dame tegenover hem staarde. Na tafel was Van Bommel met zijn buurman een eindje opgewandeld en had, zoo goed en kwaad als 't ging, een gesprek met hem gevoerd.

Op een badplaats maakt men spoedig kennis, vooral wanneer men gedurende eenige dagen tafelbuur is. Daardoor kwam het, dat Van Bommel zich op den derden middag tot zijn Bremer vriend wendde, met de woorden:

„'t Essen verveelt me hier; 't is zoo flauw! wissen sie."

„Kurgemäss," antwoordde afgetrokken de jonge koopman.

„Laf, niets kein specerij, kein peper; 't schmeckt mir nicht."

„Kurgemäss," klonk 't even afgetrokken. De verliefde

jonkman verzonk in de azuurblauwe diepte der oogen van „Fraulein von Kahlen."

„Was sind Sie vondaag weer afgetrokken; dass habe ich gisteren und eergisteren auch al gemerkt. Sind sie verliefd auf die Fräulein vis-à-vis?" vroeg de oudgast, onbeschaamd genoeg, fluisterend.

Een zucht was 't eenig antwoord.

„'t Is wohl een knappe meid, schön!" zei Van Bommel.

„Ach ja!" lispelde de verliefde Germaan.

„Aardige wipneus, mollige dikke wangen, schöne braune oogen . . ."

„Ach so! ich meine die blonde!"

„Zoo! Hm! de andere bevalt mij beter, molliger."

„'s Ist ein himmlisches Wesen, zart, ætherisch!"

„Mager," zei Van Bommel droogweg.

„Pardon! Aetherisch, fein. Elfengestalt!"

„Hm! ja — schikt nog al. — Haben sie auch so taai fleisch bekommen? Gemeine côtelettes hier!"

„Himmlisch! Ein Engel," fluisterde de jonkman, zonder op Van Bommel's woorden te letten.

„Zoo, jawohl! — Weergaasch taai."

„Wie beliebt?"

„Nicht von mekaar zu kriegen!"

Zonder nota van die opmerking te nemen vervolgde de Bremer:

„Es ist ein Mädchen voll Talent: spielt Klavier und singt entzückend; gestern Abend hatten wir ein improvisirtes Concert. Ach Gott! ihr Sopran ist reizend!"

„Zoo, jawohl, Sopraan! Ich houd nicht von das gegil. — Geben sie mir die mosterd — senf — hm! — mosterd. Dank je."

„Bitte. — Sie sind von Adel, Baronin von Kahlen."

„Ei! Von Kalen, -- leelijke naam."

„Alter Adel, hochfeine Familie."

„Och kom! dat doet me plezier. — Kellner!"

„Gefälligst?"

„Nemen sie die côtelette fort; ist nicht zu gebruiken."

„Heute Abend werde ich den Damen vorgestellt." Een glans van geluk overtoog des Duitschers gelaat, terwijl hij vervolgde: „Ach Gott! es ist ein ideales Wesen, dieses Fräulein Irmgard!"

„So! heist sie Irmgard! Een rare naam," antwoordde Van Bommel, terwijl hij nog eens even zijn vis-à-vis opnam.

„Reizender Name . . ."

„Hm! Jeder zijn smaak."

„Welche Augen! Ein Meer von Seligkeit liegt darin! Und dieser Teint, durchsichtig wie Wachs; so matt blass. . . ."

„Ja! Sie ziet er ongezond aus!"

„Was sagen Sie? Nicht gesund?"

„Jawohl! — klierachtig."

Gelukkig was Van Bommel's Duitsch zóó problematisch, dat zijn buurman 't laatste woord niet begreep; anders ware 't zeker tot een uitbarsting gekomen, want de verliefde Duitscher werd nu en dan vuurrood bij de phlegmatieke antwoorden van zijn buurman.

Hij zweeg een geruime poos en baadde zich in de hemelsblauwe oogen van baronesse Irmgard, totdat Van Bommel het gesprek weer begon, door te zeggen:

„Wissen sie was mir aan die juffrouw goed bevalt? Die Fräulein — hoe heisst sie auch weer . . . .?"

„Von Kahlen," was 't lispelend gefluisterd antwoord.

„Juist. Sie heeft een formidabele hunger; sie kriegt zeker zu Hause nicht genoeg; sie eet für drei, „makan rakoes" zeggen ze in Indië."

„Donnerwetter. . . .! Dass ist eine Beleidigung," wilde de Germaan zeker zeggen, maar hij hield zich in, omdat hij in tegenwoordigheid van dames was, en beet Van Bommel alleen op nijdigen toon toe:

„Gefühlloser Fettklumpen! kein Wort mehr — oder..."

„Machen sie sich nicht dik, lieber Freund," antwoordde de oudgast doodkalm, terwijl hij een stukje kip ontleedde.

„Meinherr! wir treffen uns später...." Verontwaardigd stond de aanbidder van Irmgard op, boog voor het drietal dames, dat even knikte, en verliet de tafel, na nog een woedenden blik op zijn buurman te hebben geworpen.

Van Bommel's opmerking was intusschen niet van grond ontbloot geweest, want baronesse Irmgard ontwikkelde een buitengewoon gezonden eetlust. Ook mama en 't wipneusje lieten zich niet onbetuigd en tastten wakker toe. De jonge verliefde Duitscher had er evenwel niet op gelet, en daarom klonk hem 't prozaïsch gezegde van den oudgast als heiligschennis in de ooren. Hij was in eene poëtische stemming, reeds dagen lang, en derhalve was 't hem zelfs niet opgevallen, dat hij de dames „Von Kahlen" 's morgens vroeg aan een broodkraampje op de promenade haar ontbijt had zien koopen.

Toen hij Irmgard voor 't eerst gezien had en vernam, dat baronnenbloed door haar aderen stroomde, was hij voor goed in Amors macht, en 't blinde minnegodje vond 't niet noodzakelijk hem te doen opmerken, dat de adellijke familie bij een schoenmaker op achterkamers woonde en nooit soupeerde, omdat ze in 't Hôtel d'Angleterre aan de table-d'hôte aten.

Reeds ettelijke dagen dineerde de jonkman tegenover haar, die hij in stilte aanbad, en had 't nog niet verder gebracht dan tot een „Wünsche wohl zu speisen" en een legio blikken en zuchten, die een steen zouden hebben geroerd, maar Irmgard schijnbaar koud lieten, zóó koud zelfs, dat haar mama een paar malen na 't diner tot haar zei: „Kind! zóó vorderen we niet; je moet wat toeschietelijker zijn." 't Was blijkbaar, dat de baronesse

von Kahlen geinformeerd had, wie haar vis-à-vis was, en dat zij geen vóóroordeelen kende.

Kort na 't vertrek van Van Bommel's opgewonden buurman was het diner afgeloopen en stonden de dames en heeren op, na elkander buigend het in Duitschland gebruikelijke „Mahlzeit" te hebben gezegd.

Juist wilde Van Bommel de eetzaal verlaten, toen hij plotseling achter zich zijn naam hoorde noemen. Verwonderd keek hij op:

„Hoe kom jij hier, Van Bommel?" klonk 't uit den mond van een deftig uitziend heer.

„Hé! jij hier, Wikman? Ben je al lang te Ems?"

„Al drie woken. Ik gebruik de baden."

„Waarvoor?"

„Voor mijn rheumatiek en mijn maagkwaal."

„Kassian! sukkel je daaraan?" Een trek van innig medelijden kwam op Van Bommel's gelaat. Aan de maag te lijden, — dat moest zijns inziens vreeselijk zijn. „Arme kerel!" herhaalde hij. „Wat doe je er aan, he?"

„Water drinken, baden, inhaleeren."

„Inha . . . le — wat?"

„Inhaleeren."

„Hm! dat doe ik ook."

„Zoo! En wat mankeert jou, Van Bommel?"

„Mij? Hm! ja — 'k ben een boon, als ik 't weet; de een zegt, dat ik emphysemus pulmonibus, weet ik hoe 't heet, heb; een ander, dat ik gastrisch ben; een derde, dat ik gezwollen amandelen heb. De dokter hier zegt, dat 't in mijn hals zit."

„Ei! En wien heb je als dokter?"

„Preller."

„Wel, dat's toevallig, dien heb ik ook; hij bevalt me best, — 'n weergaasch knappe vent. De hôtelier heeft hem mij aanbevolen."

„Mij ook."

„Jongens, Van Bommel, hij is zoo secuur, die Dr. Preller. Hij is wel een half uur bezig geweest om mij te onderzoeken; hij keek me met een spiegel in mijn . . ."

„In je maag?" viel de oudgast hem plotseling met een bezorgd gezicht in de rede.

„Och! ben je dwaas! Hij heeft mijn slokdarm geïnspecteerd."

„Zoo-oo! En wat heeft hij je voorgeschreven, Wikman?"

„O! man, 't is een heel relaas, te veel om te vertellen; lees maar eens;" en in zijn borstzak grijpend, haalde mijnheer Wikman uit zijn portefeuille een half velletje postpapier te voorschijn, volkomen gelijkvormig aan 't geen in Van Bommel's bezit was.

Onder 't lezen werden de oogen van den oudgast hoe langer hoe grooter.

„Ga eens naast mij zitten, Wikman."

„Wat wil je?"

Van Bommel had intusschen het voorschrift, dat Dr. Preller hem gegeven had, te voorschijn gehaald en naast dat van mijnheer Wikman op tafel gelegd. Eenige oogenblikken confronteerde hij de twee schrifturen en gaf toen het zijne aan Wikman terug, die 't ongelezen weer in den zak stak, maar 't er dadelijk weer uitnam, omdat Van Bommel zei:

„Wikman, 'k geloof, dat ik jou m i j n briefje heb gegeven."

„Zóó? Nu, ruil 't dan maar weer."

„Kijk 't liever nog eens in."

Wikman vouwde 't open, las aandachtig en zei: „Neen, 't is goed, 't is 't mijne."

Met een verholen lach antwoordde Van Bommel:

„Neen! 't is 't mijne."

„Waarachtig niet!"

„Wel zeker!"

„Neen!"

„Nu lees dan," en Van Bommel gaf hem 't andere.

„Wat is dat?" riep Wikman en lei de twee papieren naast elkander. „Ze zijn prompt 't zelfde."

„Op een haar," antwoordde Van Bommel.

„We kunnen gerust ruilen," hernam Wikman.

„Jongens! jongens! wat een rare dokter: jij lijdt aan rheumatiek en de maag, en ik, zooals hij zegt, aan mijn hals en stembanden, en we krijgen precies 't zelfde voorschrift, — denzelfden leefregel en hetzelfde diëet."

„Hm! 't is vreemd," zei Wikman hoofdschuddend, „maar 't is toch een knappe vent, — de heele wereld zegt 't, — Medicinalrath! 't is toch geen kleinigheid; 't moet een kranige kerel zijn."

„Soedah! ik moet er niets meer van hebben, Wikman; ik ga morgen naar een anderen dokter; en weet je, wat ik doe? Ik neem dat geschrijf van Dr. Preller mee; 'k wil toch eens weten; wat een ander er van zegt."

Na den middag tegen een uur of vijf stond Van Bommel op 't punt van uit te gaan, om bij professor Kaiser, die een groote reputatie van geleerdheid genoot, een consult te gaan nemen, toen er aan zijn kamerdeur geklopt werd.

„Binnen. — Herein!" riep hij.

„De blonde zimmerkellner huppelde naar binnen en overhandigde hem een sierlijk kaartje, waarop met allerkeurigste lettertjes gedrukt stond:

„Hans von Schläger,
2er Lieutenant im 4en Dragoner-Regiment."

Met aandacht las Van Bommel den naam; hij herinnerde zich niet dien ooit meer te hebben gehoord en zei dus:

„Ich ken dien heer nicht, aber lassen sie maar boven kommen."

„Zu Befehl!" De kellner zweefde heen, en eenige

oogenblikken later trad een piepjong luitenant, in de elegante uniform der blauwe dragonders, de kamer binnen, sloeg zijn glimmende laarzen tegen elkander, zoodat de sporen rinkelden en zijn sabel kletterde, terwijl hij, even aan zijn modelpet tikkend, vroeg:

„Herr von Bummel?"

„Jawohl, dass bin ich. Platsen sie sich ein wenig."

De luitenant streek zijn gepommadeerde kneveltjes op, trok langzaam zijn witte kastoren handschoenen uit en begon met den eigenaardigen geaffecteerden neusklank, veelal aan jonge Duitsche luitenants eigen, te vertellen, dat zijn bijzondere vriend, Herr Reichmann uit Bremen, 't noodig had geoordeeld om hem „Hans von Schläger" als secondant naar Herr von Bummel te zenden, om rekenschap te vragen over de beleedigende uitdrukkingen, die hij over Fraülein von Kahlen aan de table d'hôte gebezigd had. Hij besloot met de woorden:

„Sie können selbst bestimmen wo und wann die Rencontre stattfinden soll."

De oudgast had met geduld en onverstoorbare kalmte het verhaal van zijn bezoeker aangehoord, maar barstte nu op eens in een hartelijk lachen uit.

„Ich? Ha! ha! ha! ha! Duelleeren — ik? Ha! ha! ha!

„Mein Herr, was ficht Sie an?"

„Es ist grappig, wissen sie; ich heb wol gehoord, dat men in Duitschland om een haverklap duelleert, maar dat om zoo'n bagatel, ha! ha! ha! ha! ha!"

„Herr, dieses Lachen ist beleidigend."

„Ha! ha! ha!" Van Bommel lachtte, dat de tranen over zijn dikke wangen liepen. — „Mein beste luitenant, ich habe noch nooit ein sabel in die hand gehad."

„Zum Donnerwetter nochmals, dan wählen Sie Pistolen . ." en driftig streek Hans von Schläger zijn ontluikend kneveltje op.

„Pistolen? Trima Kassih! machen sie geen gekheid. Ik heb geen trek om als schijf voor meinherr Reichmann te dienen."

„Was sagen Sie?"

„Dat ik geen trek heb. 'k Ben veel te dik; ieder schot zou raak zijn. Ha! ha! ha!"

„Verstehe Sie nicht!" klonk 't kortaf terug.

„O ja! Sie verstehen kein holländisch, hé? Ich sage: Merci, Non! dass ich es nicht doe."

„Sie wollen nicht?"

„Nein!"

„Sie weigern das Duell?"

„Jawohl!"

„Dann sind Sie kein Ehrenmann!" riep woedend de luitenant.

„Zoo? Ha! ha! ha! 't is om je ziek te lachen."

„Lachen Sie nicht langer, oder Sie haben es mit mir auch zu thun?"

„Ei? Ha! ha! ha!"

„Donnerwetter! Sie sollen mir auch für die Plempe..." en met eene majestueuse beweging sloeg Hans von Schläger op zijn sabel.

„Kom, beste jongen, scheien sie aus mit die malligheid. Die freund von sie is toch nicht zoo dom, om voor zoo'n kale barones, die er kwalijk kent, zu gaan vechten. Ha! ha! ha! ha!..." Van Bommel werd vuurrood van 't lachen.

Woedend keek de blauwe dragonder zijn tegenpartij aan en snauwde hem toe:

„Sie sind eine feige Memme! dass sage ich Ihnen, — ich Hans von Schläger!"

„Och, beste jongen, of sie das nun sagen of ihr freund Reichmann, ist mir samadjoega.."

„Was?"

„Dass ist mir precies égal!"

„Dann betrachten Sie sich als von mir geohrfeigt, — verstehen Sie?" En voordat Van Bommel 't recht wist, had hij een tikje met den handschoen van den luitenant op zijn wang beet."

„Dat was te erg, daartegen kwam zijn oud-Hollandsch bloed in opstand, en met den minder parlementairen uitroep: „Wien sla jij, kwajongen?" pakte hij eensklaps luitenant Von Schläger bij den kraag; en eer deze 't verhinderen kon, stond hij in de gang en deed de oudgast de deur achter hem op slot met de woorden: „Pigi per Setan! Compliment thuis!"

Van Bommel was goedaardig van natuur, maar als 't hem te bont gemaakt werd, wist hij toch zijn handen te gebruiken, en in Indië zouden de Maleische jongens u verteld hebben, dat „Toewan" Van Bommel niet mak was, als hij begon.

De luitenant stapte met klinkende schreden en met zijn sabel kletterend door de gang en bromde tusschen de tanden:

„Verfluchter Kerl! So etwas ist mir noch nie passirt. Alter Esel? Werde ihn aber nächstens finden!"

Toen Van Bommel hem had hooren heengaan, bedaarde zijn drift en begon hij weer te lachen, tot zijn dikke buik er van schudde en hij ademloos op een stoel neerviel.

„Ai! drommels, daar voel ik 't weer; weergaasch, wat steekt dat! 'k Word weer benauwd ook. Blikslagers, 't is bepaald in mijn lever, en 't asthma komt ook weerom." — De goede man vergat, dat hij met Fräulein Irmgard gewedijverd had in 't „makan rakoes" en bijna twee flesschen Rüdesheimer had gedronken.

Na een poosje gerust te hebben, gevoelde hij zich wat beter en besloot 's avonds aan het Schweizerhaüschen te gaan soupeeren.

Daar ontmoette hij een bekende, aan wien hij 't geval met luitenant von Schläger vertelde. Met een bedenkelijk gezicht zeide deze:

„Jongens, jongens, Van Bommel, dat kan slecht voor je afloopen; je hebt je aan een officier vergrepen; daar maken ze hier in Duitschland geen gekheid mee, hoor! Als ik in jou plaats was, pakte ik van avond mijn boeltje en poetste de plaat."

„Hm! zou je denken? Ik ben anders waarlijk niet bang voor dat ventje."

„Wat heb je met onaangenaamheden noodig? Zoo'n luitenant is in staat om je in 't publiek....."

„Ja! eigenlijk heb je gelijk: wat heb ik met die soesah noodig. 'k Heb ook ronduit gezeid mijne bekomst van Ems: voor mijne kwaal geeft 't hier niets; ik heb weer last van mijn lever ook, en die doctoren bevallen mij hier niets. 'k Geloof, dat ik morgen maar per eersten trein uitsnij.

„Waar naar toe?"

„Naar Wiesbaden; eergisteren vertelde mij een heer, die met mij aan 't ontbijt zat, dat daar een specialiteit voor leverziekten woont, „Professor Schmidt."

„Welnu, dat treft; je kunt niet beter!"

„Misschien! Omdat 't een specialiteit is, weet je! — Ik kan 't in allen geval probeeren."

Den volgenden morgen vroegtijdig zat Van Bommel in den sneltrein, die hem naar Wiesbaden bracht. Onder weg viel 't hem in, dat hij door de haastige afreis vergeten had Dr. Preller zijn honorarium te betalen. Een oogenblik kwam de gedachte bij hem op, om 't geld uit Wiesbaden per postwissel aan den medicus te zenden, maar even alsof 't een zondig denkbeeld was, stootte hij 't van zich af, en sluimerde welra gerust in, gewiegd door de bewegingen van den trein.

In Wiesbaden aangekomen bestelde hij een kamer in 't Hôtel Quatre Saisons en informeerde dadelijk naar Professor Schmidt, die volgens den Oberkellner „Een man was,

die zijns gelijke zocht in 't genezen van „Magencatarrh."

„Dus niet speciaal voor leverziekten?" vroeg Van Bommel teleurgesteld.

„O! ja — dass behandelt er so nebenbei."

Dat antwoord beviel hem slechts half, maar hij dacht: „'k Ben nu eenmaal hier en 'k zal er een visite aan wagen." Daarom stapte hij den volgenden dag naar professor Schmidt.

Toen hij na een poosje wachtens in 't sierlijk gemeubelde vertrek des professors binnentrad, bevond hij zich tegenover een deftig uitziend man, met een zeer hoog voorhoofd, een onberispelijk witten das en een streng gelaat.

Van Bommel verhaalde in 't Duitsch, dat hij machtig was, tamelijk wijdloopig en onsamenhangend, waaraan hij leed.

De dokter streek herhaaldelijk met de eene hand over het hooge voorhoofd, trommelde met de andere op zijn knie en keek zijn bezoeker doordringend en vorschend aan, terwijl hij op afgetrokken toon zei:

„Hm! in Ems geweest..? Door wien behandeld?"

„Door Dr. Preller, professor!"

„Hm! knap medicus. — Diagnose gegeven? Voorschriften?"

„U bedoelt?"

„Heeft Preller niets opgeschreven?" De professor zag er vreeselijk geleerd uit en keek zóó somber en peinzend, dat het den oudgast waarlijk imponeerde.

„Niets opgeschreven?" herhaalde prof. Schmidt met gefronste wenkbrauwen en een zweem van ongeduld in zijn stem.

Als eenig antwoord zocht Van Bommel in zijn portefeuille naar Dr. Preller's briefje, dat hij in een couvert had gestoken, en legde het op tafel. Toen begon hij opnieuw zijn toestand te beschrijven en zou zeker een lang verhaal hebben gedaan, wanneer de professor hem niet in de rede was gevallen met de woorden:

„Pardon! — geen tijd meer — veel patiënten — zal diagnose nazien — morgen terug — zelfden tijd — Adieu!”

Professor Schmidt behoorde tot die gelukkige soort van medici, die ’t altijd schreeuwend druk hebben, en zijn geoefend oor vernam, door ’t eigenaardig gedruisch in de voorkamer, dat er veel nieuwe patiënten naar zijn raad smachtten.

Na zich ’t verdere van den dag te Wiesbaden te hebben verveeld, pruttelend over de benauwdheid der stad en ’t totaal gebrek aan kennissen, soupeerde onze vriend copieus en legde zich vroegtijdig ter ruste. Dank zij de flesch ouden Bourgogne, die hij geledigd had, sliep hij spoedig in.

Den volgenden morgen ontwaakte hij „erg onlekker,” zijn hoofd was zwaar en zijn oogleden deden hem pijn. Drukking op de maaag en een benauwd gevoel maakten hem knorrig, en vrij ontstemd begaf hij zich naar de specialiteit, van wien hij genezing hoopte. Weer verwonderde Van Bommel zich over den toevloed van patiënten en over zijn eigen geduld, maar zat toch eindelijk tegenover den professor, die, na hem even te hebben gefixeerd, het couvert van zijn schrijftafel nam, ’t aan hem overhandigde en zei:

„Diagnose juist, — toestand goed ingezien, — knap dokter! Maar . . . .”

De oudgast, die intusschen den inhoud uit het couvert genomen had, keek ’t papier nog even in en viel plotseling met een verbaasd gezicht den professor in de rede met:

„Maar, professor! . . . .”

„Zooals gezegd — goed behandeld — toestand onaangenaam, maar zonder gevaar . . . . .”

„Permitteer me, professor, ik wou u zeggen, dat Dr. Preller’s . . . .”

„Ah ja! Preller, hm! — uitstekend man, — scherpen blik — alleen andere recepten noodig . . .”

„Recepten?” vroeg Van Bommel uiterst verwonderd.

„Ieder heeft zijn eigen zienswijze. Prellers recepten zijn goed; evenwel . . .”

„Maar professor, ik heb . . . .”

„Benauwdheden — bekend — ja! ja!” Met een knikje en een hooggeleerd lachje nam de professor een pen, doopte die in den inkt en wilde gaan schrijven, maar hield oogenblikkelijk op, toen Van Bommel zei:

„Neem me niet kwalijk, — maar u kan onmogelijk deze recepten en, hoe noemt u ’t ook weer, gelezen hebben.” De oudgast draaide ’t papier in zijn handen om en om.

„Hm! niet gelezen? He, wat? Hoe bedoelt u?”

„Ik zie daar juist, dat ik u gisteren een verkeerde enveloppe gegeven heb; ’t is niet het briefje van Dr. Preller, maar een rekening van mijn wijnkooper, die ’k bij toeval in den zak had. Hier is ’t rechte . . . .” en voor de oogen van den verbluften professor legde hij een ander couvert op tafel.

„Hm! inderdaad zonderling!” Een oogenblik speelde een trek van verlegenheid om den hooggeleerden mond, maar zich herstellend, zei de specialiteit:

„Aha! — ’k begrijp — papieren verwisseld — heb patiënt van Preller gehad, kort na uw bezoek — zonderling toeval — gelijke casus als de uwe — hm! hm!”

Na eenig zoeken toonde professor Schmidt aan zijn bezoeker een couvert, dat waarlijk wel iets op ’t andere geleek, en zei daarna met een plechtige stem: „Onderzoek gewenscht, — ausculteeren. Wil u zich . . . ”

„Uitkleeden? Neen! Trimakassih!” antwoordde Van Bommel, en met een droog gezicht liet hij er op volgen:

„Soedah! Ik kom nog wel eens terug, professor. — Adieu!” —

De hooggeleerde specialiteit zette een gezicht, alsof hij

dacht: „En die komt nooit weerom”, en liet den volgenden patiënt binnenkomen.

In de wachtkamer viel Van Bommel’s oog toevallig op een gedrukte kaart aan den muur, waarop de woorden stonden:

„Consultation 6 Mark.”

Des professors famulus nam in ontvangst wat de oudgast schuldig was en verstond gelukkig niet, wat deze er in ’t Hollandsch bij zeide; anders zou de goede man bepaald geloofd hebben, dat hij onrecht deed dat geld te ontvangen.

„Dat is nu bepaald nog de grootste prul, die ik ooit in mijn leven heb ontmoet; ’k begin waarachtig respect te krijgen voor onze Hollandsche doctoren,” bromde Van Bommel, terwijl hij langzaam naar den Kurgarten slenterde en eindelijk bij den vijver op een bank plaats nam.

Terwijl hij daar zat, had hij ongeveer de volgende gedachten:

„Mijn toestand is volstrekt niet verbeterd; de benauwdheden verergeren en de pijn in de rechterzijde wordt niet minder. ’t Is toch ellendig, dat ik ’t hier alweer zoo ongelukkig met die specialiteit getroffen heb. — Zou de professor zich waarlijk vergist hebben? — Hm, de man heeft ’t misschien al te druk. — Ai! daar voel ik weer die drukking in ’t onderlijf. Waarachtig! ’k word weer benauwd. — Als ik ’t nog ééns probeerde, met een gewonen dokter, geen baddokter. Misschien krijgt die een beter inzicht van mijn kwaal. — Och! neen — ’t zijn hier allemaal kwakzalvers. — Verdord! daar steekt ’t mij weer in mijn rechterzij. Ai! die was raak. — Ik zal ’t toch nog ééns beproeven; maar bij wien? — Wacht! ik weet het. Ik zal aan den hôtelier vragen, wie zijn huisdokter is. Zoo’n man zal toch óók wel eens krupties hebben. — Ja! dat is ’t beste!”

Nog denzelfden middag vernam Van Bommel, dat Dr. Schlauberger de huisarts was van den hôtelier, die hem aanbeval met de woorden:

„Kann Ihnen denselben bestens empfehlen; ist ein erfahrener alter Arzt, — zwar kein Medicinalrath, aber sehr tüchtig; werde gleich nach ihm schicken."

„Goddank, geen Rath!" dacht Van Bommel. Hij had genoeg van al die „Raden," bij welke hij raad nog baat had gevonden.

Een paar uren na de table d'hôte, die onzen vriend ditmaal een zucht van tevredenheid had ontlokt, klopte Dr. Schlauberger aan zijn kamerdeur.

't Was een uiterst bescheiden, maar duidelijk tikje, dat Van Bommel van de sofa, waarop hij siësta had gehouden, deed roepen: „Herein!"

Een klein, tamelijk gezet, erg net in 't zwart gekleed mannetje met grijs haar, trad binnen, nam groetend zijn breedgeranden hoed af en vroeg: „Herr von Bummel?"

„Dat ben ik. — Zeker Dr. Schlauberger?"

„Om u te dienen. Blijf liggen, mijnheer, houd uw gemak."

Zonder plichtplegingen nam de dokter een stoel, lei zijn hoed er onder, sloeg zijn beenen over elkaar, steunde zijn kin op den gouden knop van zijn rotting, dien hij in de beide handen en tusschen de knieën hield, en zag met zijn schrandere grijze oogjes zijn toekomstigen patiënt vriendelijk aan.

„U heeft mij laten roepen. Mag ik vernemen, waaraan u lijdt?" vroeg hij beleefd.

Evenals aan de andere doctoren, dischte Van Bommel hem het wijdloopig verhaal zijner kwalen op en eindigde met uit zijn portefeuille Dr. Hoorn's briefje met de woorden: „Emphysema pulmonum substantivum" te nemen en het over te reiken, met de opmerking:

„Ze zeggen in Holland, dat dit mijn kwaal is."

Dr. Schauberger had natuurlijk reeds lang gemerkt, dat Van Bommel een Hollander was, en maakte uit diens bruine gelaatskleur de gevolgtrekking, dat hij in Indië was geweest. Na hem een lange poos te hebben aangezien, herhaaldelijk zijn pols gevoeld en zijn tong te hebben bekeken, vroeg hij, op ieder woord nadruk leggend:

„Heeft men uw lever reeds onderzocht?"

Van Bommel sprong, voor zoover zijn zwaarlijvigheid zulks toeliet, overeind. Dat had nog geen der medici, die hij geraadpleegd had, gevraagd. Zou Dr. Schlauberger de man zijn, dien hij hebben moest? Een straal van hoop verlichtte zijn donkere ziel, en bijna verheugd vroeg hij:

„Mijn lever, dokter?"

„Ja, uw lever; is daar reeds op gewerkt?"

't Vriendelijk innemende gelaat van Dr. Schlauberger boezemde hem vertrouwen in, en hij was vergeten, dat hij zelf in den loop van 't relaas zijner kwaal zijn lever herhaalde malen genoemd had. Hij antwoordde dus:

„Onderzocht wel, dokter; maar de doctoren waren van oordeel, dat 't mij daaraan niet scheelde."

„Hm! hm! dwalen is menschelijk, — maar ik voor mij geloof, dat ze aangedaan is; alle sympomata zijn er."

„Dat's een knappe vent," dacht de oudgast, en zonder de vraag des geneesheers af te wachten, trok hij zijn jas uit, ontknoopte zijn vest en zei:

„Uitkleeden? — Onderzoek mij asjeblieft."

Dr. Schlauberger, drukte op Van Bommel's maag, kneep, klopte, hamerde en luisterde, en zei als tot zichzelven:

„Ja! ja! 't is, zooals ik dacht, — een weinig uitgezet."

„Is 't erg, dokter?" Van Bommel's stem klonk angstig.

„Nu! nu! maak u maar niet ongerust; 't is nog geen choronisch lijden; maar toch...."

„Zie je, dokter, ik dacht 't wel, dat 't mij dáár haperde; ik voel me daarom zoo dikwijls...."

„Benauwd," zei Schlauberger.

„Juist!"

„Vooral na uw diner of souper."

„Precies!"

„Na een rijkelijk diner voelt u zich zeer opgeblazen, wat men noemt pafferig."

„Volkomen waar!"

„Gewoonlijk voldoende eetlust, maar vooral veel dorst, en spoedig weer trek naar een of ander."

„Ja! ja!"

„Bij voorbeeld, nadat u gegeten heeft, verlangt u naar een kop koffie..."

„Zeker!"

„Maar nauwelijks heeft u de koffie genoten, of u heeft trek naar iets pikants, bijv: chartreuse, cognac...."

„Volmaakt juist!"

„Heeft u dat gebruikt, dan verlangt de maag al spoedig naar bier. Is 't niet zoo?"

„Verwonderlijk juist!"

„U kan dan ettelijke glazen bier drinken, zonder dat uw dorst vermindert."

„'t Is zoo!"

„En heeft u 't bier op, dan verlangt u al weer naar een stimulans in den vorm van kümmel of cognac."

„Maar, dokter! 't is alsof u me al jaren kent."

Met een fijn lachje en een vroolijke tinteling in de kleine oogjes, vervolgde Dr. Schlauberger:

„Niettegenstaande 't bier wat u gebruikt, soupeert u vrij sterk, en de wijn smaakt u 's avonds niet minder dan 's middags."

„Soms nog beter, dokter!"

„'s Morgens als u ontwaakt, is u dorstig, de tong is droog en de smaak in den mond slecht, heel slecht."

„Dokter! je bent een kranige kerel," riep Van Bommel

verheugd uit, „u ziet mijn toestand juist volkomen juist in.”

Zonder op deze loftuiting met iets te antwoorden, boog Dr. Schlauberger even ’t grijze hoofd en zei:

„Vóór ’t diner en na ’t ontbijt gevoelt u behoefte om bier te drinken, — een Frühschoppen.”

„Pardon! ik neem altijd madera.”

„Enfin! dat is ’t zelfde, madera of bier; ik wilde alléén maar zeggen, dat de maag ook dan behoefte aan iets heeft.”

„O ja! altijd.”

„Uw dorst is haast onleschbaar, maar water smaakt u niet.”

„Zonderling! dat u dat zoo weet. ’t Is waar, ik houd niet veel van water, en dat bronwater hier... brrr!!”

„Hm! ja, dat is niet lekker.”

Afschuwelijk, dokter!”

„’k Geloof, dat ik wel weet wat u scheelt,” antwoordde Schlauberger bescheiden, terwijl hij een keurig zakboekje te voorschijn haalde, een receptenpapiertje nam en met een allerliefst gouden potloodje er op begon te schrijven.

’t Was Van Bommel alsof hij zich reeds iets beter gevoelde; hij vond dien dokter bepaald een wonder van knapheid en zweeg, terwijl hij Dr. Schlauberger bewonderend aanstaarde, totdat de medicus zei:

„We zullen beginnen met een doodeenvoudig middel. Neem van deze pillen alle uren vijf; maar prompt op tijd innemen, daar sta ik op, mijnheer! Ik durf u verzekeren, dat u reeds na ’t gebruik van één doosje belangrijk zult verlicht zijn. Verder zou ik u aanraden voorloopig weinig bier te drinken, en ’s avonds voor ’t naar bed gaan niet meer dan een halve flesch wijn te gebruiken. — Anders hoeft u niets te doen of te laten.”

„Zou ik lang onder uw behandeling moeten blijven dokter?”

„Dat zal van de omstandigheden afhangen; ik kan nu nog niets zeggen.”

Met een vriendelijk lachje nam Schlauberger afscheid en liet Van Bommel overgelukkig alleen. —

„'t Is een bol, — 't is een kraan van een vent," mompelde hij in stilte: „niets geen pedanterie of soesah! Dat 's een dokter, die me lijkt. Wat zou hij me voorgeschreven hebben?" Hij bekeek 't recept en las, zoo goed en zoo kwaad hij kon:

Extr. Aloë, acquosi
Pulv. Rad. Rei" —

„Hm! 't is potjeslatijn, maar 't zal wel goed zijn...."

Natuurlijk verstond hij er niets van en liet 't daarom dadelijk naar de Hofapotheek brengen.

In waarheid voelde de patiënt zich na 't gebruik van 't doosje pillen opgelucht, en toen Dr. Schlauberger, die hem dagelijks bezocht, een week later vroeg : „Hoe gevoelt ge u nu?" zei Van Bommel:

„O! veel beter; maar 'k geloof, dat 't laatste drankje toch wel wat sterk was! 'k Moest gisteren den geheelen dag thuis blijven; 'k dorst niet uit te gaan, weet u..... en ik had tusschenbeide nog al hevige pijn in 't lijf..."

„O! dat is minder; dat is alleen de werking der medicamenten. Hoe is 't met den eetlust?"

„Gisteren niet zooals anders."

„Hm! en de dorst?"

„Heel erg, hè!"

„Ja! ja! dat komt uit, — gewoon verschijnsel. — U is ongehuwd, niet waar?"

„Ja, dokter.— Hoe vraagt u dat zoo?"

„'t Zou voor u wenschelijk zijn, indien u trouwde; een geregeld leven, goede verpleging, een gezellig tehuis zouden bepaald voordeelig op uw gezondheidstoestand werken."

„Trimakassih! 'k heb geen lust om te trouwen, 'k ben al te oud."

„U moet ook geen jonge vrouw zoeken, mijnheer! Een

vrouw zoo ongeveer van uw jaren, of daaromtrent..."

„Neen, dank u!"

„Zoo even in de dertig. 't Was bepaald een weldaad voor u."

Van Bommel trok plotseling een leelijk gezicht en zei:

„Die laatste drank is bepaald te scherp, dokter: ze snijdt me door 't lijf... excuseer mij even...."

„'t Kan niets geen kwaad; maar wanneer 't al te erg wordt, eet dan van avond wat arrowroot, dik gekookt met portwijn."

Nog een week of drie bleef de oudgast onder behandeling van Dr. Schlauberger, en toen hij eindelijk van heengaan sprak, omdat hij in Wiesbaden geen enkele table d'hôte meer naar zijn zin vond, zei de dokter:

„U is hier bepaald veel beter geworden, maar wanneer u totaal genezen wilt, zou ik u aanraden nog een week of drie naar Carlsbad te gaan. Mijn zoon is daar dokter, en als 't u aangenaam is, zal ik u een aanbevelingsbrief medegeven, waarin ik hem tevens volledig omtrent uw toestand inlicht. Mijn zoon is ongehuwd en woont met zijn zuster; hij zal u, indien u 't verlangt, in zijn huis kunnen logeeren. Ge zult daar uitstekend behandeld worden, zonder de onaangenaamheden van het hôtelleven te ondervinden."

Deze voorslag viel geheel in Van Bommel's geest. 't Saisoen was nog niet ver genoeg gevorderd, om weer naar Amsterdam terug te gaan. Carlsbad had hij nooit gezien, en bovendien was dat de plaats bij uitnemendheid voor leverzieken. Hij zei dus:

„'t Is een uitmuntende gedachte, dokter! Dan vertrek ik overmorgen."

Nog nooit had hij met zooveel genoegen een hooge doktersrekening voldaan dan toen, en ofschoon hij nu en

dan na zijn diner of souper nog altijd aan benauwdheden en gastrische opblazingen leed, vertrok hij met een dankbaar gevoel en nam een hartelijk afscheid van Dr. Schlauberger, die hem den beloofden brief aan zijn zóon medegaf met de woorden:

„Bei ihm sind Sie besorgt und aufgehoben. Reisen Sie glücklich!"

Terwijl Van Bommel den langen weg naar Carlsbad per sneltrein aflegde en op zijn gemak uitgestrekt in de mollige kussens van het eerste-klasse rijtuig bijna indommelde, dacht hij nog eens over alles na, wat hij in den laatsten tijd ondervonden had, en overlegde bij zichzelven:

„'t Is toch een waar geluk, dat ik dien dokter Schlauberger gevonden heb; 'k geloof bepaald, dat hij de eenige is, die mijn gestel goed begrijpt; 't spijt mij, dat ik hem niet meer bij mij heb; 'k was ook al zoo aan zijn pleizierig gezicht gewoon geraakt; — hij kende me zoo door en door... 'k Zou toch wel eens willen weten, wat of hij aan zijn zoon heeft geschreven. Wat zou er in dien brief staan, he? Misschien ben ik wel veel erger, dan ik zelf weet, want 't rechte van de zaak vertellen die doctoren je toch nooit, en 'k voel me na 't souper van gisteren en mijn ontbijt met warme côteletten en port weer erg onlekker. 't Spijt mij, dat ik niet zoo'n drankje van Dr. Schlauberger heb meegenomen....

„Hij stuurt mij naar Carlsbad; zie je, dat doet men niet, als 't een voorbijgaand iets is. Hm! 'k zou verduiveld graag weten, wat hij schrijft."

Van Bommel haalde den brief uit zijn zak, bekeek het keurig geschreven adres, bevoelde en plukte aan de enveloppe: „Zou ik hem openmaken? Misschien laat die eene kant los. Neen! de gom houdt te goed. Soedah! wat kan 't mij ook schelen . . . ." Hij stak den brief weer bij zich.

Eenige oogenblikken dommelde hij weer in zoete rust,

doch eensklaps richtte hij zich uit zijn gemakkelijke houding op, als iemand die een besluit genomen heeft, nam een mesje uit zijn zak en sneed de enveloppe kordaat open, terwijl hij mompelde:

„Ik kan er immers een andere enveloppe omdoen.”

Nieuwsgierig vouwde hij het papier uit de plooien en las. — ’t Begin van den brief was in ’t Duitsch; dat verstond hij vrij goed. Dr. Schlauberger schreef ongeveer zoo:

„Lieve Zoon!

„Overbrenger dezes is de Heer Van Bommel, die circa vier weken onder mijne behandeling was. Hij is Hollander, ongehuwd, enz. enz. Ik beveel hem in Uwe bijzondere zorgen aan, enz. enz.” — ’t Was een vrij gewoon schrijven, dat hem niet erg interesseerde, maar toen hij de eerste bladzijde omsloeg, las hij iets, dat hij met den besten wil niet ontcijferen kon; ’t was Latijn. „Was ’t maar Maleisch,” bromde hij, „dan zou ’k ’t wel snappen, he?”

Hij las:

„Aeger imaginarius, vorax, commessator insaturabilis. Remedium: purgare et repurgare. Homo pecuniosus. Fac ut uxorem ducat sororem tuam Ursulam.”

„Groote hemel! wat een namen,” dacht hij, en als tot zichzelf zei Van Bommel: „’k Ben bepaald veel zieker, dan ik dacht; ’t is een veel langere naam, dan Dr. Hoorn voor mij heeft opgeschreven. Nu ben ik nog even wijs, he! Vervloekt vervelend, dat ’t nu weer van dat potjeslatijn is; ’k wou, dat ik wist wat ’t was, ’t maakt me ongerust. Zou een van die heeren, die hier met mij in den coupé zitten, Latijn verstaan?” Hij zag naar zijn reisgezelschap, dat aan den tegenovergestelden kant van ’t rijtuig zat: „Hm! dien eenen zal ik ’t maar niet eens vragen, die ziet er veel te b a a r uit, zeker een kantoorbediende of zoo . . . . maar die andere met dien gouden bril ziet er

nog al geleerd uit; — 't is misschien een dominee. Zou 'k 't hem vragen? — Wel ja! waarom niet ...." En aanstonds aan zijn gedachten uiting gevend, richtte hij 't woord tot den heer, die uit 't portierraampje keek:

„Excusieren sie, verstehen sie misschien Latijn?"

„Non capisco. Italiano!" was 't korte antwoord.

„Vielleicht kann ich Ihnen dienlich sein," zei de andere heer uitermate beleefd; „ich bin Philologe. Sie wünschen zu wissen?"

„O! verstehen sie Latijn, ganz goed!"

„Ich schmeichle mir wenigstens...."

„Zóó! Bitte, vertalen sie mir denn asjeblieft einmal, was hier in der brief steht," en Van Bommel rijkte het papier over.

Met angstige verwachting keek hij naar 't gelaat van den vriendelijken heer, die oplettend las, nu en dan Van Bommel met een zonderlingen blik aanzag, nog eens las en herlas, wat er stond, en eindelijk verwonderd zei:

„Curios! Sehr curios! Sonderbar!"

„Ist es een gevaarlijke krankheit, mijnherr?" vroeg de oudgast met een kleine trilling in zijn stem.

„I bewahre! — Ich begreife es nicht, — sehr sonderbar!"

„Verzählen sie nur was daarin steht; ich bin niet bang mijn lot zu hören," vroeg meer en meer gejaagd Van Bommel.

Met een glimlach op de lippen vertelde nu de jonge philoloog aan zijn buurman, dat 't Latijn uit Schlauberger's brief ongeveer het volgende beteekende:

„Een ingebeelde zieke — een vraat, een onverzadelijke smulpaap. Remedie: purgeeren en nog eens purgeeren. Zeer rijk man. Tracht hem te doen trouwen met je zuster Ursula."

Van Bommel's oogen verslonden als 't ware èn den philoloog èn den brief, dien hij plotseling uit diens handen rukte en bekeek.

„Das steht er niet!" riep hij woedend.

„Ganz gewiss; ich versichere Ihnen, dass es wahr ist."

„Groote goedheid, wat een schoelje!" barstte de ongelukkige patiënt, eensklaps vuurrood in 't gezicht wordend, uit. „Die Schlauberger met zijn vriendelijk gezicht is nog de ergste van allemaal; de duivel mag hem halen! Wat een „bangsat" *)! En ik zou naar Carlsbad gaan — Trimakassih!"

Verwonderd keken de twee reizigers den oudgast aan, want een stroom van verwenschingen, in 't Maleisch en Hollandsch door elkaar, ontvlood zijn lippen, en zijn gezichtskleur zweemde plotseling naar 't violet.

Daar hield de trein aan een tusschenstation stil. Eensklaps pakte Van Bommel zijn losse bagage bijeen, en zonder den vriendelijken philoloog voor zijne vertaling te bedanken, stapte hij uit, met een:

„'k Wensch je goeie reis, meneeren! — Allemachtig, wat een bangsat! En die adresseert me op den koop toe nog aan zijn zoon!" —

Hij liet zich zijn koffer geven en stond weldra alléén op 't perron van 't station Dingsda.

Waar hij eigenlijk was, wist hij niet; 't kon hem ook niet schelen; zijn eenige gedachte was op dat oogenblik: „Niet naar Carlsbad en Ursula, maar terug naar Holland!"

„'k Wou, dat ik nooit in dat vervloekte moffenland gekomen was!" zei hij bijna hardop, en zachter: „Waar ben ik eigenlijk?"

De stationschef, die den dikken heer alléén bij zijn koffer op 't perron zag staan, naderde en vroeg zeer voorkomend:

„Wacht u hier iemand?"

„Neen! — Waar ben ik hier eigenlijk?"

„Station Dingsda."

„Zoo. — Wanneer gaat er een trein naar Amsterdam?"

„Naar Holland," verbeterde de chef lachend.

---

*) „Bangsat" Maleisch woord voor „schurk."

„Ja, wanneer?"

„Morgenochtend, eerder niet."

„Waar blijf ik dan van nacht?"

„O! er is hier een best logement. Dingsda is wel een klein nest, maar „Zur Goldenen Traube" is 't zeer goed."

„ Dan in gods naam dáárheen."

De beleefde stationschef liet een man roepen, die Van Bommel naar 't logement zou brengen; zijn koffer kon aan 't station overnachten.

In een allesbehalve aangename stemming bereikte onze vriend de „Goldene Traube" en liet zich een kamer geven, die, hoewel de beste uit het geheele hotel, er vrij eenvoudig uitzag.

Nog nooit was Van Bommel zóó uit zijn humeur geweest; hij had een gevoel, alsof 't hem op zou luchten, indien hij zijn woede aan iemand koelen kon. De hospes moest het 't allereerst ontgelden, want toen deze zijn gast vertelde, dat er geen table d'hôte was, riep Van Bommel heftig:

„'n Mooie boel hier! Dus honger lijden ook nog! Jou hotel is een hotel om er een op toe te geven, versta je!"

Wat moest de knorrige oudgast doen: hij slenterde de deur uit, ergerde zich over „'t gemeene, onzindelijke nest," struikelde een paar malen over de hobbelige straatsteenen, dronk in een armoedige bierknijp een glas bier, dat hem bijna even aangenaam aandeed als de drankjes van Dr. Schlauberger, en keerde eindelijk buitengewoon ontstemd in het logement terug, waar hij zijn humeur nog voelde verergeren door de ontdekking, dat er in de „Traube" zelf een zeer goede „Bierstube" was, waar verschillende heeren bijeenzaten, die zich vrij luid onderhielden.

„Brr! wat rooken ze hier een stinkende tabak," pruttelde Van Bommel, terwijl hij zich aan een tafeltje, 't eenige waar een paar plaatsen open waren, neerzette en „bier!" riep.

Nauwelijks groette hij de heeren terug, die hem met een beleefd knikje welkom heetten.

't Scheen wel of in Dingsda een vreemdeling in waarheid een „rara avis" was, want de heeren die er zaten keken hem nieuwsgierig aan, en een hunner begon met hem te praten. Knorrig gaf hij antwoord op zijn vragen. Al spoedig verried zijn Duitsch, dat hij een Hollander was, en zei een der heeren:

„U is zeker Hollander?"

„Ja!"

„Zeker voor pleizier op reis; of misschien op weg naar Carlsbad, om een kuur te gebruiken?"

De naam „Carlsbad" bracht Van Bommel's bloed weer aan 't gisten, en zoo goed als 't ging, verhaalde hij zijn wedervaren met de baddoctoren, terwijl hij eindigde met de vleiende woorden:

„Sein allemaal gemeine kerls, die doctoren hier in Duitschland!" 't Was geen wonder, dat deze loftuiting een storm van verontwaardiging onder de aanwezige gasten te voorschijn riep; 't gesprek werd allengs algemeen en Van Bommel hoe langer hoe heftiger, waarschijnlijk omdat men hem tegensprak en hij in zijn gemoedstoestand op dat oogenblik geen tegenspraak kon velen.

Van de doctoren kwam 't gesprek op de politiek. In een Duitsche „Bierstube" is de politiek even onmisbaar als 't bier zelf; en toen een der Duitschers het stokpaardje van alle Germanen begon te berijden en over de naar zijne meening zeer ophanden zijnde annexatie van Holland blufte en hoogmoedig sprak: „Unser Bismarck wird nächstens ihr ganzes Holland auf einmal annexiren; unser Bismarck, das ist erst ein Kerl!" liep 't volgens Van Bommel's meening er overheen en riep hij, met de vuist op de tafel slaande:

„Jou Bismarck ist ein schweinekerl — ze moesten hem doodschiessen — 'k wou, dat ik hem eens onder handen had — 'k zou hem helpen!"

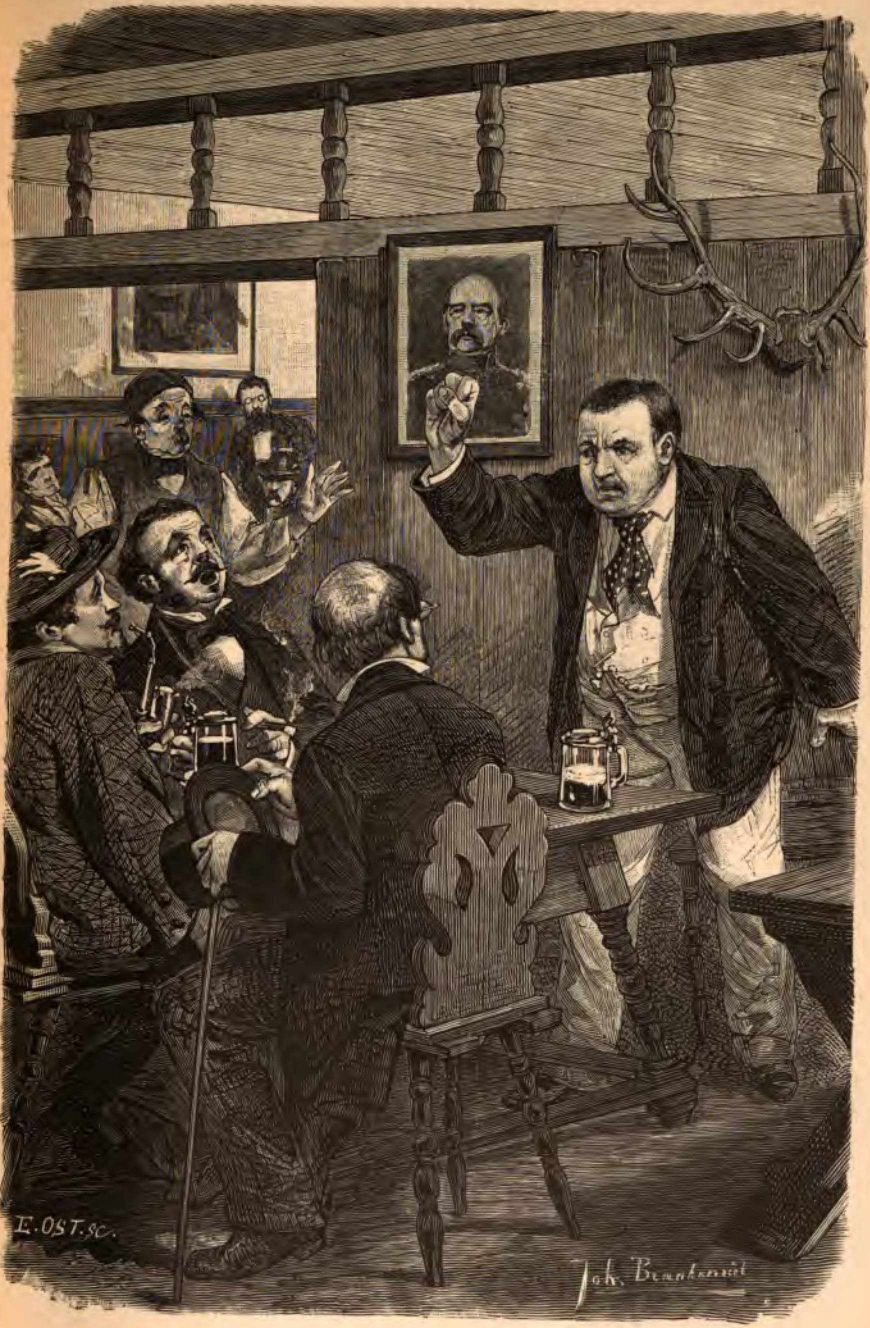

„Jou Bismarck ist ein Schweinekerl — ze moesten hem doodschiessen —"

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R L

Algemeene opstand! Men wilde den vreemden gast, die zoo oneerbiedig over Bismarck sprak, te lijf; de hospes snelde de deur uit, om een politiedienaar te halen, en toen hij terugkwam, was Van Bommel reeds handgemeen met een paar heeren, die hem plastisch wilden bewijzen, dat zij op de hand van den rijkskanselier waren.

„Ruhe!" gebood de politiedienaar.

Van Bommel was nu eenmaal door en door kwaad en riep onophoudelijk:

„Kom maar op, moffentuig! 'k Zal je laten zien, dat een Hollandsche jongen handen aan 't lijf heeft."

Met barsche stem gebood de politiedienaar nogmaals stilte en naderde Van Bommel. Om hem tot kalmte te brengen, legde hij hem de hand op den arm en zei:

„Verhalten Sie sich ruhig, oder...."

„Bleib van mijn lijf af — mof!" en vrij onzacht schudde hij de hand, die op zijn arm rustte, af.

„Wollen Sie ruhig sein, oder nicht?"

„Nein! Pigi per Setan!"

„Dann sind Sie mein arrestant," en plotseling greep de dienaar der gerechtigheid naar Van Bommel's jaskraag.

Sneller dan men van dezen en zijne corpulentie zou hebben verwacht, draaide hij zich om en onthaalde den agent op een paar klinkende oorvijgen en een schop tegen zijn schenen.

Verzet tegen de overheid of tegen een individu, dat een uniform, welke ook, draagt, is in Duitschland heiligschennis; derhalve schoten allen, die in de „Bierstube" aanwezig waren, toe, en in één oogenblik was de anders zoo kalme en phlegmatieke oudgast, die zich nu als een dolle verdedigde, gepaternosterd en weggeleid naar den „Rathhausthurm."

Er moest over hem naar Holland worden geschreven,— hij kon zich immers niet legitimeeren, daar hij geen pas had, en dagen verstreken, eer hij veroordeeld werd tot

een gevangenisstraf van drie weken wegens mishandeling van een politiedienaar in functie.

In den „Rathhausthurm" achter slot en grendel was geen mayonnaise d'homards. Geen filet de boeuf à la Reine, of perdreaux aux truffes streelden daar zijn gehemelte. Geen oude bourgogne of champagne oeil de perdrix kittelde zijn tong. Water, dunne koffie, blauwe melk en magere gevangeniskost hielden zijn stofkleed in stand; — maar, o wonder! zijn gestel leed er niet onder. Integendeel, de gastrische benauwdheden verdwenen, de steek in de rechterzijde stak niet meer, zijn corpulentie nam af, de asthmatische aanvallen waren tot een minimum herleid, en hij sliep op 't harde strooleger als een roos. En toen hij eindelijk den „Rathhausthurm" verliet, zei hij tot zichzelven:

„'t Is wonderlijk, maar 'k ben nooit zoo gezond geweest als nu; 'k geloof waarachtig, dat Dr. Hoorn en de professor te Amsterdam gelijk hebben gehad: ik at *te* veel en *te* dikwijls."

Of Van Bommel na zijn terugkeer te Amsterdam weer als vroeger in 't „makan rakoes" vervallen is, weet ik niet; alléén kan ik u nog zeggen, dat hij later in de Indische club lachend zijn avonturen verteld heeft en eindigde met te zeggen:

„De baddoctoren kun je voor mijn part cadeau krijgen: de goede niet te na gesproken, deugen ze niets. 'k Heb allen eerbied gekregen voor de Hollandsche medici; maar de beste professor van de wereld woont toch te Dingsda in den Raadhuistoren. Heb je last van gastrische benauwdheden, of van je lever, doe als ik: Spoor naar Dingsda, zoek ruzie in een bierhuis, geef een politieagent een klap op zijn gezicht, — brom vijf weken en . . . je bent genezen!"

INSÉPARABLES.

I.

Een kalm tafereeltje. In een kleine, nette kamer, rondom een tafel, waarop allerlei naaiwerk ligt, zitten drie vrouwen druk te werken.

De kamer zelf is half in schemerdonker gehuld door de donkergroene lampekap der brandende petroleumlamp, die 't licht der heldere vlam met kracht op de tafel werpt, zoodat het op 't witte linnen, dat er ligt, weerkaatst. Allééns tegen de geschilderde zoldering vertoont zich een nevelachtig begrensde, ronde plek licht, die grooter of kleiner wordt, al naarmate de lamp hooger of lager brandt.

Er heerscht een aangename warmte in 't vertrek door de kolomkachel, die met ééne roode wang het bewijs levert, hoezeer zij zich inspant om haar plicht te doen. De eigenaardige vochtige lucht van 't nieuwe linnen, dat op tafel en over eenige stoelen ligt, verspreidt zich door 't vertrek en strijdt om den voorrang met den geur der thee, die op den ketel der theestoof, naast de gladhouten commode staat te trekken.

Vóór het venster zijn de eenvoudige gele overgordijnen dichtgeschoven en maken door hun overeenstemmende kleur

het kanarievogeltje, dat, met zijn kopje onder den vleugel, in zijn kooitje slapende, er vóór hangt, bijna onzichtbaar.

Uit de openstaande deur, die tot de alkoof naast de kamer toegang geeft, klinkt het regelmatige tikken eener pendule.

De drie vrouwen werken vlijtig door, en gedurende geruimen tijd is de tik, veroorzaakt door 't plaatsen van een vingerhoed op tafel, of 't neerleggen van een schaar, het eenige geluid, dat de stilte in het vertrek afbreekt.

De oudste van 't drietal is de moeder der twee jonge meisjes, die tegenover haar zitten.

Ziet eens naar dat fijn besneden gelaat, dat niets van zijne aantrekkelijkheid verliest door de grijze haren, die rijkelijk uit de eenvoudige muts komen kijken. Hoe edel gevormd is die neus, en hoe vriendelijk is die trek om den mond, die nog slechts weinig is ingevallen. Welk een glans licht er nog in dat donkerbruine oog, als zij, even van haar werk opziende, haar „meisjes" beziet.

Ziet! toevallig kijkt de jongste der twee dochters op; ze glimlacht en knikt haar moedertje toe. Is 't niet alsof ge de oude vrouw plotseling twintig jaren jonger, met ravenzwart haar getooid, vóór u zaagt?

Nu kijkt ook de andere werkster op. Hoe zacht en groot zijn die blauwe kijkers; hoe doorzichtig fijn is die lelieblanke gelaatskleur, zoo zacht blauw geaderd aan de slapen. Wat staat dat blosje van inspanning prachtig bij 't aschblonde haar, dat in weelderige krullen over hals en schouders hangt.

Ook zij glimlacht, en haar ivoorwitte tanden blinken tusschen de roode lippen, als ze met de oogen pinkend, de oude vrouw toeknikt.

Allen werken weer voort. Geen woord is er gesproken, geen enkele klank vernomen, en toch is er zooveel gezegd.....

De engel der liefde heeft een oogenblik door de kamer gezweefd, — de geur zijner vleugelen balsemde de lucht.

Nog een kleine poos duurt de stilte en vliegen de naalden door 't witte goed.

Eindelijk wordt de theeketel ongeduldig; hij pruttelt zachtkens, — dan iets luider, en ten slotte begint hij te zingen, melancholisch zacht, — eerst als uit de verte, maar allengs duidelijker en hooger.

De blonde ziet op, leunt even achterover in haar stoel, als ware zij vermoeid, en zucht onhoorbaar, terwijl zij een blik slaat op het portret, dat, in het deksel van haar naaikistje bevestigd, vóór haar staat.

„Mama!" vraagt ze op zachten toon „wil u een kop thee?"

De pendule in de alkoof slaat tien uren.

„Ja, kind," antwoordt de aangesprokene, en verwonderd voegt zij er bij: „Al tien uren! Dacht jij, dat 't al zoo laat was, Sophie?"

„Neen, mama; de tijd vliegt om," zegt de jongste dochter, die nu ook haar werk laat rusten en opziet.

„'t Zal weer een latertje worden, mama!" merkt de blondine aan, die intusschen is opgestaan en, bij de commode staande, thee schenkt.

„Heb je slaap, Caroline?" vraagt de brunette.

„Ik? Volstrekt niet; maar...."

„Wat ben jelui stil van avond, kinderen. Scheelt er iets aan?"

„O neen, mama!" antwoordt de oudste dochter, die haar een kop thee aanbiedt, „maar ik dacht van avond zoo aan Karel."

„Ik ook," valt Sophie in.

„Hoe komt dat zoo, meisjes?"

„Hebt u er dan niet aan gedacht, dat 't morgen zeven Februari is?"

„Z ij n verjaardag, — jou verjaardag, Caroline," ant-

woordt de moeder, terwijl zij haar dochter vol innige liefde aanziet, de hand toesteekt en vervolgt: „'k Had er waarlijk niet aan gedacht; hoe is 't mogelijk, dat ik 't vergeten kon. Kom hier, kind, laat ik je alvast een kus op rekening van morgen geven;" en met moederlijke teederheid drukt zij hare lippen op die van 't oudste meisje.

„Nu denkt Karel stellig ook aan ons, niet waar, mama?" zegt Sophie, terwijl zij haar donkeren oogen vragend op haar moeder richt.

Plotseling ziet het drietal verwonderd naar de deur der alkoof, want een lief kinderstemmetje roept uit de donkere ruimte:

„Maatje, is 't nu morgen? Komt Karel nu weerom?"

't Allerjongste dochtertje, dat in de alkoof sliep, is ontwaakt en heeft een gedeelte van 't gesprek gehoord.

Met een weemoedigen glimlach antwoordt de oude vrouw:

„Neen, Albertientje, morgen niet, maar toch heel gauw, willen we hopen."

„'k Heb van Karel gedroomd," klinkt 't stemmetje weer, maar dichter-bij, want op haar bloote voetjes trippelt de kleine in haar wit hansopje de kamer binnen en is in een oogwenk op mama's schoot geklauterd.

„Foei! Foei! wat ben je ondeugend, om uit je bedje te komen op je bloote voetjes; je zult kou vatten." En terwijl zij haar japon om de beentjes der kleine meid slaat, vraagt mama: „Heb je gedroomd, lietje?"

„O, zoo mooi, maatje! Karel was teruggekomen, met een groot schip, en hij bracht een heelen boel moois mee voor u en voor Sophie, en voor mij was er een groote pop, met heusch haar, bij. — Komt Karel gauw, en zijn we dan rijk?"

„Droomen zijn bedrog," zucht de moeder in stilte en ze staat op, om Albertientje weer naar bed te brengen,

terwijl ze zegt: „Ga nog gauw wat slapen, kindlief." Zij dekt de kleine meid zorgvuldig toe, schikt haar kussentje terecht en met een kus wenscht ze haar goedennacht.

„Ja! Ja! nacht, maatje; mischien droom ik nu verder," en behagelijk vlijt de kleine zich neer.

Teruggekeerd in de kamer, zet de moeder zich weder aan de tafel; de twee meisjes hebben haar werk hervat, maar 't schijnt toch alsof het niet wil vlotten, want na een kleine wijl vraagt Sophie, die de handen in den schoot laat zinken:

„Hoe lang is Karel nu al weg, mama?"

„'t Wordt twee jaren, kind."

Caroline zucht zachtkens en slaat een blik op 't portretje vóór haar, terwijl zij opmerkt: „Hij heeft in lang niet geschreven."

„Hoe heb ik 't nu met je, Line? Voor drie weken hebben we nog een brief gehad; over acht dagen komt de mail aan, dan hooren we weer wat."

„'t Is toch erg hard, dat Karel van ons weg moest, mama," zegt Caroline; „dat had papa nooit kunnen denken. Hij heeft 't gelukkig niet meer beleefd."

„Je lieve vader is goddank in 't bewustzijn gestorven, dat wij goed bezorgd waren."

„Hoe vreeselijk toch, mama, dat we niets gekregen hebben van die levensverzekering," valt Sophie in; en terwijl 't in haar donkere oogen vlamt, voegt ze er bij: „Die directeur was een schurk, die weezen en weduwen bestal. God zal hem er wel voor straffen!"

„Hij is dood, kind! Laten we niet oordeelen; die man heeft zeker ook verschrikkelijk geleden, vóór hij een einde aan zijn leven maakte."

„Ik wou, dat hij in de gevangenis was gekomen!"

„Ik ook, Sophie!" zegt eensklaps Caroline. „Dood te gaan is niet erg."

„Foei, meisjes! dat mag ik niet hooren."

„Maar, mama! heeft hij ons dan niet allen ongelukkig gemaakt?"

Eenige oogenblikken kijkt de moeder haar kinderen ernstig, maar zachtmoedig aan en vraagt: „Ben je dan nu zóó diep ongelukkig, omdat je voor je brood werken moet?"

Beschaamd slaan beiden even de oogen neer, en Caroline sluit haar naaidoosje, als ze antwoordt:

„Daarom niet, mama. maar 't is zoo hard, zoo droevig, dat onze Karel zoo ver weg in de Oost een betrekking moest aannemen en niet kon doorstudeeren."

„Hier waren voor hem geen vooruitzichten meer, en dáár heeft hij kans om in eenige jaren zooveel te verdienen, dat hij als onafhankelijk man kan terugkeeren. 't Gaat hem immers goed, en misschien komt hij eerder terug, dan wij denken."

„Wat zal dat heerlijk zijn, als we weer allen bij elkaar zijn! Dan zorgt Karel ook voor ons en behoeven we niet van den ochtend tot den avond zoo hard te naaien: 't is een vervelend werk," zegt Sophie.

„Och! dat is niets," antwoordt Caroline: „ik werk graag en 'k wil nog wel veel meer doen dan nu, als hij maar terug is; — ik kan er mij nog maar niet in schikken: we zijn nooit zoo lang van elkaar geweest. Toen hij vertrok, was 't mij juist alsof er een stuk van mijn leven, van mijn eigen ik, werd afgescheurd."

Glimlachend, maar op weemoedigen toon, antwoordt de oude dame: „'t Was voor jou 't ergst, kindlief. Je tweelingbroer te moeten missen, was hard; ik heb me dikwijls verwonderd over de volkomen overeenstemming, die tusschen je beiden heerschte. 'k Heb, toen je vader nog leefde, dikwijls tegen hem gezegd: „Weet je wel, Van Doorn, dat onze tweelingen net een paar inséparabeltjes zijn."

„Dat zijn immers van die kleine vogeltjes, mama?" vraagt Sophie.

„Juist, Sophie, van die . . . .”

„Van die vogeltjes, die altijd samen zijn en waarvan het éěne zich doodtreurt, als het andere sterft of van haar weggenomen wordt,” valt plotseling Caroline in, terwijl ze haar naaikistje opent en een innigen blik op ’t portret van Karel slaat.

Verwonderd ziet mevrouw Van Doorn haar dochter aan, want over haar wangen rollen een paar dikke tranen, en als ze daardoor opmerkzaam geworden, aandachtig ’t fijn gelaat, de trillende lippen van Caroline beschouwt, valt ’t haar op, dat ze er zoo vermoeid uitziet.

„Kom! kom! Line, je bent zenuwachtig, — misschien te veel vermoeid door ’t werken; ’t wordt tijd, dat je naar bed gaat. Beef toch niet zoo, kind. — Sophie! geef haar eens een glas water.”

Terwijl Sophie opstaat, om ’t gevraagde te halen, trekt mama het zenuwachtig snikkende meisje aan haar borst en zegt zachtkens:

„Troost je, lief kind! Je hebt het afscheid met moed doorstaan en je zoo goed gehouden tot nu toe! Je hebt te veel gewerkt en daardoor ben je overspannen! ’t Spijt me, dat ik van die vogeltjes sprak. Kom! kom! zet die droevige gedachten uit je hoofd; Karel komt misschien veel gauwer terug, dan je denkt.”

Sophie is bij het tweetal komen staan en doet haar best om de gedachten van haar zuster af te leiden, door te zeggen: „Drink eens, Line; ’k heb er wat Hoffman in gedaan. Malle meid! je maakt me aan ’t schrikken met je melancholieke ideeën!”

Carolines tanden klapperen tegen ’t glas, als zij drinkt, maar ze vermant zich en zegt op veel vroolijker toon:

„’k Ben dwaas, dat weet ik wel, maar ’t is al voorbij . . . . .” en ze tracht zelfs te glimlachen.

Met een zekere wijsheid herneemt Sophie: „Als Karel

nu eens hier getrouwd was, dan was hij immers ook uit huis gegaan, — dwaze meid, dan was je toch van elkaar gescheiden. En als jij eens getrouwd waart, was 't ook 't zelfde."

„Misschien heb je gelijk. Maar neen, dat is toch iets anders, Sophie; dan konden we elkaar toch zien, spreken .... en ...."

„'t Is nu genoeg, meisjes; praat er niet meer over. 't Is tijd om naar bed te gaan; je hebt beiden rust noodig."

„Maar 't werk dan, mama?" zegt Caroline, met een blik op 't linnen.

„Morgen komt er weer een dag."

II.

Een ander tafereel. Dezelfde kamer, dezelfde meubelen, dezelfde lamp op tafel, en weer een menigte naaiwerk, dat zij beschijnt, maar de ijverigste der werksters is er niet. Mevrouw Van Doorn ligt in de alkoof, doodziek. Ze heeft te veel gewerkt, te veel gedacht en getobd, want sedert maanden en maanden is er geen bericht van Karel gekomen. De slapen van Caroline zijn nog doorzichtiger en meer blauw geaderd dan vroeger; de groote blauwe oogen glanzen en flikkeren koortsachtig en 't blosje op haar koonen is verraderlijker dan ooit. Alléén de kleine vijfjarige Albertine speelt evenals vroeger en vertelt aan de roodwangige pop, die haar stom verwonderd met de glazen oogen aanstaart, „dat broer Karel terugkomt, als mama weer beter is."

„Wat dunkt u, dokter?" vraagt Caroline, terwijl ze den medicus, die op 't punt staat de kamer te verlaten, zachtkens de hand op den arm legt.

„Ze slaapt nu; dat is gelukkig. Wanneer de koorts zich

niet weer verheft en ze ongestoord kan rusten, is ze gered. Vooral rust!"

„Goddank!" zucht 't meisje in stilte.

„Kalmte is een eerste vereischte; de toestand van uw mama is grootendeels het gevolg van overspanning en zenuwachtigheid; een plotselinge schok zou onvermijdelijk haar dood ten gevolge hebben. Kwam er maar eens bericht van uw broer, waarover zij nu tobt, dan zou, indien 't goede tijding was, zoo'n brief het beste medicament zijn."

„God geve, dat hij spoedig komt, dokter; we smachten er naar . . . ." Een droog kuchen breekt Carolines woorden af.

De medicus, die juist de kamerdeur opent, sluit die weer en vraagt:

„Hoest u al lang zóó, juffrouw Van Doorn?"

„Ik, dokter? O! ik hoest wel eens meer, maar dat is niets."

„Hm, zoo! Mag ik uw pols eens even, — asjeblieft!" voegt hij er op dringenden toon bij, als hij ziet, dat 't meisje aarzelt.

Half onwillig strekt zij de hand uit en legt haar pols tusschen de geoefende vingers des dokters.

„U heeft vrij wat koorts, juffrouw; wees voorzichtig met kou vatten. U schijnt niet zeer sterk; 't zou beter zijn, wanneer uw zuster mama oppaste.

„Sophie is sinds een paar maanden in conditie, dokter; ze kon niet tegen 't zittend leven."

„Dat past u ook niet; u heeft veel te weinig beweging en frissche lucht. Wanneer u niet wat weer rust neemt, juffrouw, houdt u 't niet uit. Ik zou u raden een Soeur de charité aan te vragen. Adieu! ik kom morgen terug."

Nauwelijks is de dokter de deur uit, of er wordt gescheld.

„Ga eens zien, wie er is, Albertientje," zegt 't meisje tot de kleine, die alléén ooren en oogen voor haar speelgoed

14

heeft. 't Kind hoort haar niet, want ze praat hardop met haar pop.

„Ze heeft het te druk," mompelt Caroline glimlachend, en 't gaat haar aan 't hart de kleine te storen; daarom daalt ze zelf de trappen af en vindt aan de voordeur den brievenbesteller, die haar met een knorrig „is dat hier wachten!" ontvangt en te gelijk een brief overhandigt.

Carolines hart klopt van vreugd bij 't zien van het postmerk Soerabaya. Ze beziet den brief nauwkeuriger, en de vroolijke lach besterft op haar lippen, als ze bemerkt, dat 't niet Karels hand is geweest, die 't opschrift schreef. Maar 't adres is toch duidelijk aan Mevr. de Wed. Van Doorn.

Ze is eenige treden van de trap weer opgegaan; haar hart bonst en 't is alsof haar 't bloed in de keel klokt.

Halverwege de trap is een klein venstertje, dat een flauw licht op de smalle treden werpt; haastig klimt zij tot die plek op, — ze plaatst zich op een der treden en beziet nog eens den brief. „Neen, 't is Karels hand niet, maar 't adres is volkomen juist geschreven. Groote God! er is iets met hem gebeurd," denkt ze: „misschien is hij doodziek, — erger wellicht." Ze moet zekerheid hebben. Haar handen beven zóó, dat ze ternauwernood het couvert kan openkrijgen. Eindelijk houdt ze den brief in de hand; ze buigt zich voorover naar 't venstertje, om 't licht juist op 't schrift te doen vallen. Haar oogen verslinden de eerste bladzijde; haastig slaat zij om, en als zij de tweede half heeft gelezen, ontvalt de brief hare klamme vingers en slaat zij de handen voor 't gelaat, terwijl ze snikt: „Dood! O God — dood! . . . ."

Eén seconde lang is 't haar, alsof de grond onder haar wegzinkt; ze ziet één oogenblik niets, alles draait voor haar oogen en 't hoofd doet haar pijn, haar hart krimpt ineen van weedom, het bloed stokt haar in de aderen, en ze zou naar beneden gevallen zijn, indien niet juist op dat oogen-

Dood! O God — dood!

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R L

blik Albertientjes stem uit de geopende deur boven haar had geklonken:

„Line! kom toch; mama is zoo benauwd; kom gauw!"

Die stem brengt haar tot de werkelijkheid terug; ze ijlt de trap op en frommelt in haast den brief in haar zak, zonder er op te letten, dat 't couvert haar op 't portaaltje is ontvallen.

Nauwelijks wetende wat zij doet, helpt zij haar moeder, die, benauwd wakker geworden, verlangt te drinken.

„Hoe is 't mama?" vraagt ze werktuigelijk.

„'k Was benauwd, maar nu word ik kalmer; ik gevoel me werkelijk iets beter. Kindlief, je tobt zoo met me, neem je toch vooral in acht; je ziet er zoo zwakjes uit; drink ook eens mee van dien krachtigen wijn, dien Sophie mij heeft gestuurd. 't Is een zegen, dat ze zoo'n goede conditie heeft, — anders kwamen we er niet, nu ik niet mee kan werken; maar ik gevoel, dat ik beter word, en dan . . ."

„Mama! Mama!" roept plotseling de kleine Albertine, die al spelend de trap was afgeloopen en in 't portaaltje het couvert had vinden liggen. „Mamaatje!" herhaalt ze luider, „ik heb een brief van Karel. Kijk! hier is hij . . ." en met haar rechterhandje steekt ze het briefcouvert omhoog, terwijl ze de pop aan de andere hand meesleurt. 't Kind had de postzegels, die ze altijd mocht afplukken, herkend.

„O Goddank! — Goddank!" roept mevrouw Van Doorn eensklaps uit, en als overweldigd door de aandoening van 't oogenblik, zinkt ze mat en doodsbleek in 't kussen terug.

Als een bliksemstraal schiet het Caroline in de gedachte, dat 't slechts het couvert is, en even snel is zij beraden en weet wat zij doen zal. Vóórdat Albertine dus tijd heeft om het bed te naderen, vliegt zij op haar toe, rukt haar het couvert uit de hand, met de woorden: „Geef hier..."

en te gelijk zet zij haar uit de kamer, terwijl ze zegt: „Ga buiten spelen, — gauw!"

Verschrikt blijft de kleine meid alleen staan, en Caroline heeft nog juist den tijd, om den ineengefrommelden brief glad te strijken en in 't couvert te steken, vóór haar moeder bijkomt en zwakjes vraagt:

„Geef hier, kind! laat mij lezen, — maar neen, ik kan nog niet. — Lees jij, Line! lees. — O! God, wat ben ik gelukkig! — Heb jij hem al gelezen? — Ga naast mijn bed zitten. — Eindelijk dus bericht, God zij geloofd!"

Wat er in de ziel der arme Caroline omgaat, — niemand ziet het dan God alleen, tot wien zij de oogen opslaat, als wilde zij van Hem steun en sterkte vragen in dit verschrikkelijk oogenblik.

Zij leest: „Beste Moeder! Lieve Zusters! — Lang heb ik u op een brief van mij laten wachten — Ik was.... ik ben ziek geweest, — maar nu is mijn ziekte geweken. Het klimaat had mij aangepakt.... de lucht.... de zon...."

„Wat lees je vandaag slecht, kind! met horten en stooten; ik kan 't niet volgen," zegt mevrouw Van Doorn op ongeduldigen toon; „maar," laat ze er aanstonds op volgen, „ik begrijp 't wel: jij bent ook zenuwachtig van vreugde. Is 't niet zoo?" Caroline staart strak op het papier. Zou haar wilskracht haar in dit oogenblik verlaten? Neen! zij spant alle zenuwen tot op 't uiterste en vermant zich, zoodat ze voortgaat met lezen, zonder dat de toon harer stem iets van haar innerlijke aandoening verraadt. Maar welk een marteling! Zij leest een brief vol hoop en troost, vol betuigingen van liefde en toegenegenheid.

De zieke ligt met gevouwen handen te luisteren en zegt eindelijk: „Welk een geluk! Ik had mij reeds 't ergste voorgesteld. Nu kun je eens zien, hoe voorgevoelens bedriegen; ben jij nu daar ook van genezen, inséparabeltje? — Wat zal 't toch heerlijk zijn, als hij eens voor goed terugkomt

en wij allen weer samen zijn; — dan zijn we gelukkig...."

„O God, ja! dan zijn we gelukkig," zucht Caroline onhoorbaar voor de zieke.

„'t Is nu genoeg, kind; lees morgen de rest; 't vermoeit me nu nog te veel; maar 'k ben al tevreden, nu ik weet, dat hij 't goed maakt. O! 'k wil nu slapen, lang, heerlijk, rustig slapen. Slaap geeft kracht, Line!"

„Rust wel, mama."

„Als ik weer wakker ben, lees je de rest, hoor!" en zich behagelijk uitrekkend slaapt de zieke vrouw zachtkens in.

In de andere kamer gekomen, duizelt alles voor Carolines oogen; met moeite bereikt ze een stoel, en als zij er op neervalt, richt ze de droge, brandende oogen omhoog, bij de woorden:

„'t Was te zwaar, o Heer! te zwaar!"

III.

Langzaam was mevrouw Van Doorn in beterschap toegenomen, en dank zij de trouwe zorg van Caroline, bleek zij na eenige weken geheel hersteld, hoewel nog zwak en mat.

„Wonderlijk," dacht de dokter, „'t is juist, alsof naarmate de krachten der moeder toenemen, die der dochter verminderen."

Caroline werd van dag tot dag zwakker, en eindelijk waren de rollen geheel verwisseld: de zieke van vóór eenige weken werd verpleegster.

„Wat scheelt je toch, kindlief?" vroeg met innige bezorgdheid op 't gelaat mevrouw Van Doorn op een middag, dat Caroline met doodsbleek gelaat op een stoel voor 't venster zat. „Je hebt een geheim verdriet, dat je kwelt. Zeg mij, wat het is; de dokter is met mij van oordeel,

dat je zielstoestand je lichaam ondermijnt. Is er iets, waarover je tobt?"

Zwijgend schudde de kranke 't blonde hoofd.

„Heb je verdriet? — Ik heb al zooveel mogelijk nagedacht, wat 't toch zijn kan: we hebben goede tijding van Karel..."

Caroline wendde 't hoofd af en sloeg de oogen ten hemel.

Haar moeder bemerkte 't niet en vervolgde: „Hij maakt 't best, en...." zij wachtte even, als bedacht zij zich — „'t verlies van dien brief zal je toch niet zóó ter harte gaan? Mijn hemel! daar denk ik nu eerst aan: tob je dáárover?"

Onwillekeurig knikte Caroline; ze hoorde maar half wat haar moeder zei.

„O! O! wat ben jij toch een sentimenteel zieltje," schertste haar moeder, met den vinger dreigend. „Lientje! Lientje! nu wordt 't toch al te erg. We weten immers, wat er in dien brief staat, — en hij zal teruggevonden worden. 't Spijt mij ook, dat hij weg is, maar wat 't huis verliest, geeft 't huis ook weerom."

Caroline bleef strak vóór zich zien, zonder een woord te antwoorden.

„Neen waarlijk, Line! 't wordt te erg; je overdrijft. Foei! ik dacht, dat je meer macht over jezelf had. Over een brief je halfdood te treuren, omdat je niet weet, waar hij is....."

„Mama!" riep op eens de kleine Albertine, die in de kamer was gekomen, zonder dat de anderen 't wisten: „Mama! Line jokt; want ze weet heel goed, waar de brief van Karel is."

Een sterke blos overtoog plotseling Carolines gelaat, dat aanstonds daarna marmerwit werd.

„Ze heeft hem in haar zak," vervolgde de kleine, terwijl ze met den rechterarm van haar pop naar haar zusters japon wees; „ze heeft hem van morgen nog gelezen, dáár

bij 't raam, toen u nog te bed lag, en ze huilde wat erg."

Mevrouw Van Doorn was gaan zitten, want reeds bij de eerste woorden van Albertientje sloeg haar de schrik in de knieën. 't Werd plotseling helder licht voor haar, en de geheele waarheid kwam haar voor den geest.

Eensklaps trachtte Caroline op te staan, maar ze viel weer terug in den stoel; haar kracht was gebroken, en toen haar moeder, na eenige seconden zwijgens, kalm en bedaard zij: „Geef mij dien brief, Line, — ik wil het!" greep zij werktuigelijk in haar zak en reikte 't noodlottige papier over, met de woorden:

„Mama! nu mag u hem lezen; — u is nu sterker dan ik..."

Met de handen voor 't gelaat wachtte Caroline af, totdat mevrouw Van Doorn den brief ten einde had gelezen en, terwijl het blad haar bevende handen ontviel, toonloos zeide:

„Karel komt niet terug."

Bij die woorden stond Caroline op en viel haar moeder om den hals, onder tranen snikkend: „Nooit, — mama! Nooit!"

„Arm kind! lief, edel schepsel; ik begrijp alles. Hoe moet je geleden hebben om mijnentwille! — O! mijn God, dat is te veel voor haar geweest!" riep mevrouw Van Doorn smartelijk uit.

„Ja! 't was te zwaar, mama! — want ik bezwijk er onder."

„Inséparables!" zuchtte mevrouw met een blik ten hemel.

Een maand later waren de tweelingen niet meer gescheiden.....

HEIN DE KRUIER.

Mij dunkt, ik zie hem nog, onzen ouden kruier Hein. 'k Heb hem dan ook jaren gekend, eerst toen ik nog kind was en hij mij nu en dan van school haalde.

Hoe gewichtig klonk mij dan zijn grove stem in de ooren, als ik, dartel en speelsch als ik was, de vermaning kreeg: „Jongeheer! hou je fatsoen op straat, anders..." Dat „anders" hield zóóveel in, werd op zulk een bepaalden toon geuit, dat ik, met een ietwat schuwen blik op mijn geleider, dadelijk op 't pad der deugd terugkeerde.

Ik koesterde zonder eenigen twijfel een zekeren eerbied voor Hein, want reeds in mijn prilste jeugd was het de kruier, die gehaald zou worden om mij tot kalmte te brengen, wanneer ik het bij moeder te bont maakte. Ik was doodsbang voor het schrikkelijke dreigement, dat hij mij in zijn kelderwoning zou opsluiten en ik tusschen den kruiwagen en de touwen met blok enz. zou moeten vertoeven. 't Bordje met 't opschrift:

HEIN DE KRUIER KLOPT TAPEITEN EN BRENGD DEKENS NAAR DE VOLMOLEN.

dat boven zijn deur hing, scheen mij in die jaren, toen ik

de kunst van lezen nog niet machtig was, als 't ware het uithangbord van een Verbeterhuis voor stoute kinderen.

Hein was bepaald het echte type van een Amsterdamschen kruier. Al zou men hem in 't fijnste lakensch pak hebben gestoken, zijn pokdalig gelaat en 't rossige haar, dat, in twee stijve lokken langs de slapen gelegd, een stompen hoek vormde met de kort geknipte, kleine bakkebaardjes, de versiersels zijner wangen, waren zóó typisch, dat ze dadelijk aan een elk zouden hebben verraden, dat ze aan „Hein den kruier" toebehoorden.

'k Zie hem in den geest nog vóór mij, als hij met de kleine, schrandere grijze oogjes pinkend en knippend stond te luisteren, wanneer ik hem in later jaren een boodschap opdroeg.

„Heb je mij begrepen, Hein?" was gewoonlijk mijn vraag aan 't slot eener opdracht.

„A c c o o r d, m e n e e r!" klonk dan even geregeld zijn antwoord, terwijl hij de versnapering, die hij gemeenlijk in zijn linkerwang verborg, heen en weer schoof en het hennipzeel, dat onafscheidelijk van zijn wit linnen kiel scheen, met een beweging der schouders ophaalde.

Wanneer Hein „A c c o o r d, m e n e e r!" zei, was het zeker, dat de boodschap, die ge hem gegeven hadt, in orde kwam. Zijn „A c c o o r d, m e n e e r!" was voor hem het summum van begrip.

Veel woorden gebruikte hij nooit; daarvoor had de man 't ook in waarheid te druk, want van den ochtend tot den avond was hij in 't getouw, en babbelen was zijn zwak niet.

Een enkele maal herinner ik mij, dat hij eens op zijn praatstoel kwam, dat wil zeggen zittend op de kruk van zijn kar, terwijl hij wachtte op 't aflaten van de wasch, die hij weg moest brengen.

„Weet uwé wel, meneer," zei Hein toen, „dat u uit mijn sigarenpijpje je eerste sigaar hebt gerookt; je woudt 't ab-

soluut van me leenen. Och! je was toen ook pas tien jaren en een ondeugende strop. Halfweg die sigaar had u je bekomst, en toen heb ik ze verder gerookt; 't was zonde om 't eindje weg te gooien.

'k Lachte om die herinnering uit mijn kindsheid en dacht bij me zelf, dat ik toch wel iets meer kieschkeurig was geworden; ja! een lichte huivering voer mij door de leden, toen ik Heins breeden mond beschouwde en in de hoekjes er van de sporen der versnapering opmerkte. Eén zaak is zeker: ik ben later jaren nooit weer zoo intiem met mijn kruier geweest. Toch heb ik hem voor verschillende gevallen noodig gehad en blijken van zijn beproefde trouw ondervonden.

Eerlijk was Hein, zonder eenigen twijfel, ten minste wat geld betrof. Ge kondet hem gerust elke som ter incasseering toevertrouwen, en 't was zijn trots, dat hij van zichzelven kon zeggen, dat hij „als de Bank" was.

Wanneer hij uwe quitantie in zijn groote zwartlederen portefeuille met breed koperen slot had gedaan en 't door lang gebruik vettig glanzend touwtje er driemaal omheen had gewonden, werd een en ander tusschen zijn boezeroen en baaien borstrok gestoken en was dáár zoo zeker geborgen als in uw eigen brandkast. 't Zou hem nooit zijn ingevallen het gewichtig document af te geven, vóór hij 't geld er voor had nageteld en in ontvangst genomen; voor-uit of gelijk oversteken, dat 's maar de baas," placht hij te zeggen.

Kwam hij op 't kantoor „afdragen" dan nam hij eerst zijn pet af, lei die op 't tafeltje, zijn portefeuille er naast, en dan dolf hij uit de ontzaglijke diepte zijner broekzakken de grijze geldzakjes op, waarin hij „de specie" meedroeg.

De banknoten, die hij ontvangen had, lei hij alle zóó op tafel, dat ze telkens *f* 100 uitmaakten, op of naast el-

kaar; dan 't geld er onder, dermate gerangschikt, dat iedere rij *f* 10 bedroeg. „Dat telt gemakkelijk, weet uwé."

Zei Hein dan, na een paar malen met zijn grove vereelte vingers de bankjes en muntstukken te hebben geordend en bevoeld: „In orde", dan ontbrak er ook geen halve cent aan en zette hij zijn pet weer op bij 't stereotiepe: „Zaterdag met 't briefje? — Morgen, meneer!"

Dat briefje van Hein was gewoonlijk een calligraphische cacographie; ik heb er dikwijls heimelijk om gelachen, als ik, die hieroglyphen ontcijferend, las:

12 Nov. *De jonge juffrouw gehaalt en aangekleet* 25 *cents,*

't geen beduiden moest, dat hij mijn zuster van een of ander partijtje had gehaald en zich als „heer" d. w. z. met een hoed op en een duffelsche jas over zijn boezeroen had aangekleed; „*niet aangekleet*" kostte 10 cents minder.

Was het na middernacht geweest, dan voegde hij de woorden „*nachtwerk gedaan*" er bij en berekende dubbel tarief. Ik herinner mij nog een rekenkunstig voorstel van Hein, waarbij hij tot de slotsom kwam, dat 't bijzijn eener dame 10 cents last was. 't Briefje luidde als volgt:

18 Oct. *De jonge juffrouw van een selet* *) *gehaalt,* 25 *cents.*

24 Oct. *De jonge juffrouw van een dito gehaalt, maar zij niet megegaan,* 15 *cents.*

Ergo was „de jonge juffrouw" 10 cent last. Ter opheldering diene, dat de dame in quaestie den kruier had terugge-

*) Thee-salet.

zonden, omdat zij door een der heeren naar huis zou worden begeleid.

Hoe dikwijls ik op zijn briefje gelezen heb:

voor UEd. 2 *uren te hebben geklopt,* 40 *cents.*

weet ik niet meer, want 's winters was Hein het, die onze cokes klein klopte, en niemand deed het beter.

Afgescheiden van 's mans geringe kennis der schrijfkunst en grammatica was „de kruier" in menig geval de vraagbaak van velen, want wat hem aan ontwikkeling ontbrak, vergoedde zijn stalen geheugen honderdvoudig.

Niemand dan hij kon u zóó goed informeeren omtrent de soliditeit van dezen of genen, met wien ge te doen hadt, — daarin zocht hij zijn evenknie!

Antwoordde hij, op uwe vraag: „Hein! hoe is die of die van betalen?" met een zuur gezicht en zacht fluiten tusschen de gespitste lippen, dan beduidde dat zooveel als: „Voorzichtigheid is aan te bevelen."

Trok hij zijn stompen neus scheef, terwijl hij 't hoofd bedenkelijk schudde, dan was 't met den cliënt een graadje erger; maar uitte Hein 't woord „a f b l ij v e n", gevoegd bij eene afwerende beweging der linkerhand, dan zou 't onverantwoordelijk zijn geweest, den persoon in quaestie crediet te verleenen.

Stak hij daarentegen zijn lippen vooruit, terwijl hij zijn „versnapering" verschuivend, met de oogen knipte en een paar malen knikte, dan beteekende dat: „de man is redelijk goed."

Zijn mimische bekwaamheid bereikte evenwel het toppunt, wanneer hij wilde aanduiden: „heel goed van betalen." In dat geval trok hij zijn rosse wenkbrauwen omhoog, lachte witjes en maakte met de rechterhand de beweging van geld tellen, terwijl hij tusschen de lippen „Prrrt!" zei.

„Puik soliede” vertolkte hij eenvoudig door zijn geliefkoosd „a l s d e B a n k.”

Hein wist alles uit de buurt; hij was, om zoo te zeggen, ’t factotum er van.

Hoe laat mevrouw van Spankeren bevallen was, wanneer „de meester” was gehaald, — om welken tijd de oude Heer Blommers het had afgelegd, — op welken dag en welk uur de jongejuffrouwen Pijl gingen trouwen, — wanneer de familie van Uijen naar buiten ging, niemand zou ’t u beter hebben kunnen zeggen dan hij. Immers bij al die voorvallen zou hij iets te doen krijgen, of had hij iets te doen gehad.

Aan de omstandigheid, dat „Hein de kruier”, als het er op aankwam, de bescheidenheid in persoon was, dankte menige familie het, dat haar chronique scandaleuse niet bekend werd.

Hein was in waarheid een man, dien men vertrouwen kon. Hij zag alles zonder te zien, hoorde van alles zonder te hooren, en hoewel hij een mond had voor twee, was hij stom, als ’t noodig bleek. Met ’t zegel des geheims op de lippen bracht hij de meest intieme boodschappen over. Bestellingen van den allerteedersten aard werden door hem met stoïcijnsche kalmte verricht.

Als hij gewild had, zou hij heel wat hebben kunnen vertellen, maar „d a a r n i e t v a n,” zei Hein, „d i c h t a l s e e n p o t; ’t r e g e d e e r t m i j n n i e t w a t e e n a n d e r d o e t; — o f m e n e e r z u s o f z o o e r s t i e k e m ’t z i j n e v a n n e e m t, d a t i s z i j n z a a k; d a t i k m’n b o o d s c h a p p e n g o e d v o o r h e m d o e, i s m i j n z a a k; e n a l s z i j n v r o u w e n h i j e r w o o r d e n o v e r h e b b e n, i s ’t h u n z a a k.

Met Sint-Nicolaas doorstond ’s mans stilzwijgendheid een geduchte proef, want ontelbare pakjes gingen door zijn handen en onveranderlijk luidde zijn antwoord, wanneer de

een of andere dienstmeid, die hem kende, nieuwsgierig vertrouwelijk vroeg:

„Zeg, Hein, zanik nou maar niet: van wie komt het?"

„Compelement en de andere helft is net zoo."

Bij ons aan huis bracht Hein steêvast elken 5en December, tusschen 7 en 8 uren 's avonds, een toegeknoopten roodkatoenen zakdoek, met de groetenis van Sinterklaas.

Die zakdoek hield even steêvast in: „een gerookte paling voor meneer, een taai-taai vrijer voor de jongejuffrouw en een dito vrijster voor den jongenheer."

„Omdat meneer zoo'n goeie klant is," — 't was een soort van jaarlijksche schatting aan zijn clientèle; ze lei hem echter geen windeieren, want op 6 December kwam de pseudo Sint-Nicolaas geregeld den rooden zakdoek terughalen, die hem altijd benevens een rijksdaalder werd overhandigd, een omstandigheid, die hem telken jare, terwijl hij het geld opstak, de woorden ontlokte: „Dat 't daarom waarachtig niet te doen was geweest, maar dat hij toch vriendelijk dankbaar bleef."

Over 't geheel genomen was Hein met iedereen goede vrienden, elkeen mocht hem, en hij kon een ieder lijden. Alleen aan de dienaren van de Heilige Hermandad had hij het land. De politie was hem dikwijls een doorn in 't oog.

„Ze weten niet, wat een mensch toekomt en ze handelen toesjoers willekeurig!" die klacht uitte hij gedurig, wanneer hij voor een of ander klein vergrijp, zooals 't rijden over de kleine steentjes, 't laten staan van zijn kar aan den walkant enz. bekeurd werd. Eenmaal ging hij zelfs een dag zitten; 't was in den slappen tijd, en zijn vrouw kon 't dien dag alleen wel af. „Drie gulden betalen, omdat ik gehescheu heb zonder „van onderen" te roepen, heb je 't ooit zoo zout gegeten?" zei hij met een kleur van verontwaardiging, terwijl hij 't zitten boven 't betalen verkoos.

Overigens kwam hij weinig met de politie in aanraking; zijn stelregel was: „Hou je er zoo weinig mogelijk mee op, want 't loopt toch altijd op katjesspuk uit."

Op zijn tijd dronk Hein graag een borrel, maar nooit was hij onbekwaam. „Dat staat niet gekleed, en langzaam aan dan breekt de lijn niet," placht hij te zeggen; maar toch was zijn gemoed ontvankelijk voor de verleiding van een „hapje," en 't heugt mij, dat ik eens, bij gelegenheid dat iemand van zijn familie jarig was, hem een glas madera aanbood. Hij vatte 't met zijn dikken duim en wijsvinger aan en met onnavolgbare behendigheid wipte hij den inhoud in éèns naar binnen; toen maakte hij met de bolle wangen de beweging van kauwen en verzekerde mij plechtig, „dat hij 't wel smakelijk vond, maar dat één elixertje hem liever was dan een sloot van dien flauwen kost." Dat éène elixertje vermenigvuldigde hij alleen Zondags 's namiddags met 2 of 3, aan de Eerste en Laatste Stuiver op 't hoekje van den Overtoom, wanneer hij bij goed weer met zijn vrouw en kinderen kuierde, of op regenachtige Zondagen in zijn woning, waar hij zat te knutselen aan vogelkooien, die hij kunstvaardig uit mattenriet en sigarenkisten-plankjes wist te maken.

Hoe beproefd eerlijk Hein anders ook was, oude sigarenkistjes en eindjes riet sloot hij ten eenen male buiten zijn begrip van 't mijn en dijn.

Kon hij die „op den kop tikken," dan veranderden ze oogenblikkelijk van eigenaar.

't Waren in werkelijkheid bijzonder fraaie vogelkooien, die hij maakte. In den regel stelden ze een huis voor met twee verdiepingen, een puntig dak en twee ongeëvenredigd groote schoorsteenen er op aan iederen kant. In 't midden daarvan was een soort suikerbroodje met een bewe-

gelijke windvaan, en juist die windvaan was zijn trots, zijn chef d'oeuvre. Een hooge stoep en twee in verhouding reusachtige lantaarns aan iedere zijde deden u voor 's mans architectonische bekwaamheid den grootsten eerbied koesteren.

Zoodra hij een kooi gereed had, werd ze verloot op de drie laatste nummers van de *f* 100.000 in de Staatsloterij, en ge kondet u voor den matigen prijs van 25 cents bij hem een lot er voor aanschaffen, bestaande uit een scheef afgeknipt papiertje, waarop met bleeke inkt geschreven stond:

Een vogelekooij
op
de drie laaste nomers
van
de hondert duizend.

Lange jaren heb ik Hein den kruier in zijn kelderwoning gekend, maar de tijden veranderden en met hen zijn verblijf.

Op zekeren morgen vertelde hij mij, dat hij in de steeg een eigendommetje had gekocht. „Afijn, ziet uwé! een heer heeft me geholpen met het zulveren dak; de rest had ik zelvers," zei de man met een zekere voldaanheid op zijn gelaat, „en", liet hij er op volgen, „ik hoop alsdat ik meneers klandizie mag genieten als vroeger en beloof een prompte bediening."

Hein was dus „eigenaar," zijn bovenwoning had hij verhuurd, maar in het onderhuis bleef hij, wie hij was, „de kruier", totdat hij een knecht nam en van dat oogenblik af „de baas" heette. Toen zijn vroegere buren 't hoorden, zeiden ze, dat 't waarlijk ook tijd was, dat Hein in zijn huis eens „de baas" werd, want dat het nog lang niet zeker was of zijn vrouw niet tot dusverre op dien titel had aanspraak gemaakt.

„De baas" heeft nog vele jaren in de steeg gewoond en zou er misschen nog zijn, indien hij niet een „gelukje" had gehad. Hij debiteerde namelijk in de Staats-loterij, getuige 't voor een zijner vensterruiten geplakt papier met de woorden: „Hier debuteert men in de Staats-loterij", en was met een doorgefourneerd tientje voor alle klassen blijven zitten.

't Was of het spel sprak, dat hij dát tientje hebben moest, want welke moeite hij ook deed om 't aan den man te brengen, 't gelukte hem niet.

Zuchtend verstopte hij het briefje voor de spiedende oogen zijner eega, die loterij synoniem met geld weggooien vond, totdat hij op een morgen tot de ontdekking kwam, dat er een deel van de *f* 50.000 op was gevallen. Nauwelijks kon Hein zijn oogen gelooven, toen hij al 't geld bijeen zag, dat hem in staat stelde te gaan rentenieren. Hoe? Ja! dat was zijn zaak; zijn arithmetica was immers anders dan de onze.

In 't huisje in de steeg woont nu een andere kruier, aan wien hij zijn stand overdeed, Jan, Piet of Klaas, de naam doet niets ter zake, want 't is er een van den nieuwerwetschen stempel, half heer, half kruier, een man, die uit prachtige meerschuimen sigarenpijpen rookt, Zondags handschoenen draagt en wiens dochters japonnen met slepen hebben, waarmee zij dames trachten voor te stellen.

't Oude, degelijke ras sterft zoo langzamerhand uit. Jammer genoeg! want 't was een best soort van menschen, dat bruikbare handwerkslieden en fatsoenlijke dienstmeisjes aan de wereld schonk.

Soms zie ik Hein nog wel eens, en als ik hem spreek, verklaart hij ronduit, dat 't rentenieren hem maar half bevalt en dat.... „Afijn, moeder de vrouw heeft

nu haar zin, en 'k ben ook al mooi op jaren; misschien is 't maar goed ook," zegt hij dan, met een zucht en een beet op de „versnapering," die hem trouw is gebleven.

Al draagt hij nu geregeld een lakensche jas en een hoogen hoed, toch blijft Hein voor mij „de kruier" bij uitnemendheid.

IN GOEDEN DOEN GEWEEST.

Menigeen heeft zeker een man gekend, zooals ik hier in korte trekken beschrijven wil. Voor hem, wien hij nog een vreemdeling is, diene het volgende.

Dát die man leeft, is een feit; hoe, wáár en waarvan hij leeft, is een geheim.

Nu zijn portret. Zie hem eens aan! Hij heeft een fatsoenlijk gezicht, regelmatige trekken, maar zijn gelaatstint is groezelig en zijn baard ongeschoren; hier en daar schemeren roodachtige vlekken door de stoppels heen, en langs den neus en onder de oogen, die glazig en waterig staan, vlamt een paarsch-roode gloed door de huid.

Zijn jas is kaal en verschoten, maar fatsoenlijk van snit en tot den hals toe dicht geknoopt, om 't teringachtig vest te bedekken.

Toch ziet de man er uit alsof hij nog gelooft, dat men evenmin de scheur onder zijn arm als de torn aan zijn elleboog ziet, noch de lappen op zijn schoenen. Hij gelooft bepaald, dat de doorzichtigheid van zijn pantalon op de knieën evenmin in het oog valt als de rosse kleur en de slappe rand van zijn hoogen hoed.

Dikwijls steken zijn handen in handschoenen, waarin enkele vingertoppen wanhopige pogingen doen om zich te

verbergen. Soms drukt hij daarom de vingers vast in de handpalm en toont alléén den rug der hand, of hij omklemt krampachtig een wandelstok, die zijn onafscheidelijke metgezel is, omdat dit hem, naar hij meent, nog tot „een heer" stempelt.

Een overjas draagt hij nooit, al daalt de thermometer 10 graden onder 0.

Hij lacht met medelijdende minachting over de menschen, die hun lichaam door overtollige kleeding verweekelijken, spreekt met klem en overtuiging over de wenschelijkheid om in alle seizoenen gelijk gekleed te gaan en noemt Oosten- of Noordenwind „een gezond briesje," terwijl hij dweept met „versterkende koude," die hij verre boven duffelsche overjassen en paletots stelt. Hoort ge hem praten, dan zult ge opmerken, dat hij fatsoenlijk Hollandsch spreekt, zijn uitspraak beschaafd is en dat zijn manieren die van een welopgevoed man zijn.

Kunt ge voor een oogenblik vergeten, dat uw jas beter is dan de zijne, dat uw linnen 't in witheid en reinheid wint van zijn halfhempje en boordje, begin dan een gesprek met hem.

Ge zult u verbazen, want al sprekend vergeet hij geheel zijn inwendigen mensch, vroolijkt op en trekt met een losse hand zijn handschoenen uit, om met kalme wellevendheid de sigaar te aanvaarden, die ge hem aanbiedt en die hij oprookt, terwijl hij met den blik eens kenners de asch bekijkt of de rook van 't dekblad in zijn neus laat opstijgen.

Naarmate de sigaar inkrimpt, zet zijn vertrouwelijkheid uit en verhaalt hij u met een zeker welgevallen, dat ook hij vroeger sigaren van tien cents rookte, toen hij nog „in goeden doen" was.

Wanneer hij u verlaat, groet hij u met de meeste hoffelijkheid, al bezwijkt de rand van zijn hoed bijna onder zijn vingers.

Zie dien man nu later op den dag.... Hij zit in een afgelegen kroegje, op een tijd dat er geen andere gasten zijn, want 't schaftuur voor 't werkvolk is reeds lang voorbij.

Uit een papier, nauwelijks groot genoeg om er een stuivers broodje in te bergen, ontrolt hij zijn middagmaal.

Waaruit het bestaat?

Ja! dat is juist een geheim, maar op het tafeltje, waaraan hij zit, staat een half geledigd jeneverglaasje, en daarin schuilt het geheim... van het geheim.

Hij verdiept zich in de krant van een dag of twee te voren en onder den invloed van 't geestrijke vocht, dat hij geniet, werkt zijn verbeeldingskracht en ontstaat in hem de illusie, dat hij toch later „weer in goeden doen zal komen." Hij pruttelt in zichzelven, of, als hij er toe in de gelegenheid is, ook tegen anderen, dat de wereld verkeerd loopt, dat de ministeriën lamlendig zijn en dat de Kamerleden „kletsmajoors" moesten heeten. Met volle overtuiging beweert hij, dat hij „'t je anders zou leveren." Stond hij aan 't roer, dan „zou je wat anders zien," alles zou beter en flinker gaan. Waarom? Omdat hijzelf zegt, dat hij een bepaalde politieke overtuiging heeft.

Nog later, 's avonds, kunt ge hem in een onmogelijke straat uit een onmogelijk lokaal zien komen. Als door een geheimzinnige kracht gedreven, ziet ge hem eensklaps op straat vliegen en een laars met een stevig been er aan blijft een oogenblik achter hem zichtbaar. Zijn bepaalde politieke overtuiging is 't, die hem in moeilijkheden bracht, want hoe later 't op den dag is, hoe sterker hij aan zijne ideeën hecht.

Menigeen zal zich zulk een man herinneren, velen hebben er zeker een onder hun kennissen of vrienden geteld.

Vroeger was hij de prettigste man ter wereld, de vroo-

lijkste onder de vroolijken, omgeven door vrienden, bemind door eene lieve, verstandige vrouw en gezegend met een gelukkig tehuis. Er viel nooit iets op hem aan te merken, dan dat hij wel eens wat sterk „bitterde", nu eens in de societeit, dan eens in 't koffiehuis. Och! maar daar kon hij wel tegen, en zijn „nog een halfje, Jan!" klonk zóó gezellig, zóó goedaardig, dat slechts enkelen 't opmerkten, dat hij 't zoo dikwijls zei. Later was hij wel eens „légèrement ému," als hij naar huis ging, maar 't kwam slechts sporadisch voor. Allengs gebeurde het vaker, dat hij „boven zijn thee" was, maar: „Wie nooit een roesje heeft gehad, is wis geen wakker man," zegt 't oude liedje, en hij lachte derhalve, als deze of gene goede vriend hem waarschuwend zei: „Jongens! je moet toch voorzichtig zijn." — „Och! kom, zoo'n kleine verheuging. 't Zou ook wat, 't is de moeite niet waard om van te spreken," was dan zijn antwoord, terwijl hij Jan om „nog een halfje" vroeg. —

De zorg der liefhebbende vrouw verjoeg een tijdlang den demon, die op hem loerde. — Zij stierf.

Haar invloed, haar werk was 't geweest, dat zijn vrienden niet alles wisten. Toen zij dood was, merkten ook die, dat hij in haar alles verloren had.

Honderden oorzaken, dacht hij, waren er, die hem toen noodzaakten vergetelheid te zoeken, honderd verontschuldigingen vond hij voor zijn lust naar den Lethe-drank. Men zag hem met een warm hoofd, gloeiende wangen en flauwe oogen aan de Beurs komen, ongeschoren en slordig gekleed, hij, — die vroeger de netheid in persoon was.

Zijn vrienden onderhielden hem over zijn toestand; hij luisterde naar hunne waarschuwingen, zoolang ze duurden, bedankte hen voor hunne oprechtheid en... deed als vroeger.

Weldra waren die vrienden huiverig om zaken met hem te doen, en eindelijk vermeden zij geheel den man, die drie kwart van den dag niet aansprakelijk was voor zijne daden.

Allengs liet hem zijn geheugen in den steek bij zaken van gewicht, en ten slotte deed hij geen zaken meer. Lager en lager daalde hij op de maatschappelijke ladder.

Voordat hij de laagste sport genaderd was, grepen vriendenhanden nog eenmaal de zijne en openden vriendenbeurzen zich, totdat zelfs de meest welwillende handen en de vrijgevigste beurzen zich sloten, omdat 't dwaasheid zou zijn geweest langer hulp te bieden, dáár waar ze niet verdiend werd.

Een tijdlang gelukte het hem te leven door hier en daar bij kleine winkeliers boeken bij te houden of kopiëerwerk te verrichten, dat schraal genoeg betaald werd.

Toen kantoorlooper.

Geen benijdenswaardige betrekking, maar in allen gevalle toch een middel van bestaan. Lang kon hij 't niet uithouden, want 't was toch eigenlijk geen werk voor hem, dacht hij. Kantoorwerk ware nog iets geweest, maar „loopen" was te vernederend. 't Schrijven ging wel niet te vlot en te best, omdat zijn handen zoo beefden, maar dat was immers niet zijn schuld!

Toen souffleur bij een tooneelgezelschap van den derden rang! — Gelukkig, dat hij 't werd; 't hielp hem een winter door, maar langer ook niet, want een souffleur, op wien men niet rekenen kan, is niet te gebruiken.

De eene bron van bestaan na de andere droogde op, door 't vocht, dat hij te rijkelijk tot zich nam.

Op een avond, een kouden, natten, winderigen avond, kwam iemand op mijn kantoor, — een bibberend, verkleumd

man. Ik was alleen. Hij sprak mij bij mijn voornaam aan, en ik kon in zijn vervallen trekken nog een glimp herkennen van 't gelaat van mijn vroegeren vriend.

Er waren slechts eenige maanden verloopen, sedert ik hem het laatst had gezien, maar zijn bleek, smal gezicht, zijn starend oog scheen het sloopingswerk van jaren. Hij maakte beleefde verontschuldigingen, dat hij mij nog zoo laat stoorde, terwijl hij met onvaste hand eenige monsters papier, pennen en potlooden voor mij ontpakte uit een papieren doos, die hij onder den arm droeg.

„Ik werk nu op provisie voor een groot huis in die artikelen," zei hij aarzelend, terwijl hij een paar doosjes stalen pennen op mijn lessenaar plaatste. De man boezemde mij medelijden in, en ik gaf hem een stoel, terwijl ik verklaarde, dat het mij speet hem niets te kunnen afkoopen, omdat — 't woord was er uit, eer ik er om dacht — omdat ik zooveel verloopen lui aan mijn kantoor kreeg, die in papier en pennen deden.

't Scheen hem echter niet te hinderen, want doodsbedaard antwoordde hij: „Beste vriend, dat spijt mij." Hij grabbelde een poos in zijn gescheurden vestzak en bracht een paar centen te voorschijn, die hij mij op de vlakke hand voorhield, terwijl hij vervolgde: „Beste vriend! dat is op 't oogenblik alles wat ik bezit; ik heb vandaag nog geen nat of droog over mijn lippen gehad. Zou je me niet een kleinigheid kunnen leenen? Ik heb op je gerekend als oud vriend; je zult het eerlijk terughebben, zoodra ik weer in goeden doen ben."

Wat moest ik doen? Ik gaf hem iets; 't was eigenlijk dwaasheid, want ik verstrekte hem slechts het middel om zichzelven nog spoediger geheel te gronde te richten.

Ik heb hem later nog eens bij mij gezien, met zijn hoogen hoed en zijn dichtgeknoopte jas. Toen verkocht hij vlekkenzeep, in goud-papier, groen en vies geworden door

't beduimelen. Met heesche stem verzekerde hij, dat 't „een éénig preparaat was, een Savon unique, — Savon merveilleux, dégraisseur, — Savon anti-macul-l-l-la-la" — hij kon er niet verder uitkomen, want zijn tong sloeg dubbel en weigerde hem eindelijk haar dienst.

„Extra tijding! Extra tijding, de overwinning van de Boeren in de Transvaal, — de ondergang der Engelschen. Extra tijding!" — 't Was een bekende stem, die ik 't hoorde roepen, op een middag dat ik naar huis wandelde om te gaan eten. Ik wendde mij om en herkende mijn voormaligen vriend. Of hij reeds gegeten had? Ik twijfelde er aan.

's Avonds hoorde ik nog eens zijn stem, toen ik toevallig over den Dam kwam. Nu was ze schor en afgebroken door den hik. Een gelach en gejoel, dat plotseling zich liet hooren, deed mij stilstaan en omzien. Een hoop jongens had den man in 't ootje genomen en griste hem de blaadjes uit de hand, onder 't roepen van: „Extra tijding heit een hoed op." Hij verdedigde zich als een wanhopige, totdat een smidsjongen hem met zijn zwarte hand in 't gezicht aaide en hem daarna zijn hoed over de ooren sloeg. Onder 't schaterend gejuich der bengels rolde hij eindelijk op de steenen, wentelend in 't straatvuil, totdat de politie zich over hem ontfermde en hem opbracht.

Opgebracht!

Ik stond nog een oogenblik stil en peinsde. Een weemoedig gevoel overviel mij, want ik dacht aan vroeger dagen, toen hij nog „in goeden doen" was.

De grootste geheimen van 's mans tegenwoordigen toestand zijn, dat hij leeft van enkele centen en dat hij twee individualiteiten in één persoon vereenigt, namelijk: den dronkaard en de bouwvallen van een fatsoenlijk man. Zoolang hij nuchter is, ziet men hem, trots zijn kale, gerafelde jas, nog den „heer" aan.

Is hij dronken, dan is hij een individu, even gemeen, even laag en onnatuurlijk als de hartstocht, die de verandering in hem teweegbrengt.

Ik heb hem in later tijd nog dikwijls gezien, 's avonds in 't donker op straat, alléén, pratende met zichzelven, soms neuriënd of fluitend, ook wel alsof hij vroolijk met iemand liep te babbelen. De menschen, die hem dan zagen, lachten en zeiden: „'t Is een malle", en een enkele, die hem oppervlakkig kende, sprak: „'t Is vroeger een „heer" geweest, — nu heeft hij al een paar malen delirium gehad."

Misschien bracht de duivel, dien hij aanbidt, hem in zulke oogenblikken beelden uit 't verleden voor den geest, wellicht deed hij hem terugleven in gelukkige dagen. Waarschijnlijk vergeet hij dan zijn val en leeft in 't denkbeeld, dat hij nog in „goeden doen" is, totdat hij op een stoep, onder een kar of afdak nederzinkt en inslaapt, om 's morgens koud en nat tot de werkelijkheid te ontwaken.

Is het wonder, dat hij dan zijn best doet om zoo spoedag mogelijk weder in de armen van zijn demon te snellen?

Verliest ge zulk èen individu eenigen tijd geheel uit het oog, dan herkent ge hem eindelijk niet meer; zelfs als hij nuchter is, is zijn fatsoenlijk uiterlijk geheel opgegaan in den dronkaard.

Ge zult uw ouden kennis niet meer terugvinden in den vervuilden, smerigen schooier, die snurkend en bibberend u 's avonds, soms ook over dag, met heesche stem om „een kleinigheid" vraagt.

Waar hij sterft? — Op straat, in de gracht. Of misschien gelukt het hem nog wel in 't gasthuis zijn eind te halen, ten minste als hij niet vóór dien tijd naar de Ommerschans is gebracht.

Hij sterft onbekend, alléén, want hij heeft alle vriend-

schap overleefd, en wanneer hij sterft, maakt hij plaats voor een ander, even ellendig als hij, die zich nog haast om de kruimels, waarvan zijn voorganger leefde, meester te worden.

Zóó verdwijnt in elke groote stad, op geheimzinnige wijze, bijna iederen dag een of andere m a n, die vroeger „in goeden doen" was.

INHOUD.

	Bladz.
KLAAS KOMIJN OP DE BEURS	5
DE HEKS VAN „KEMMENAU”	42
EEN PLEIZIERIGE NACHT	90
EEN SLOT DAT PAKT	114
BADDOCTOREN	153
INSÉPARABLES	201
HEIN DE KRUIER	216
IN GOEDEN DOEN GEWEEST	227

AUG 3 1943